

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Euphrosyne.

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Vol. 3

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn, 1796-1803

Fysiske størrelse | Physical extent:

12 bd. :

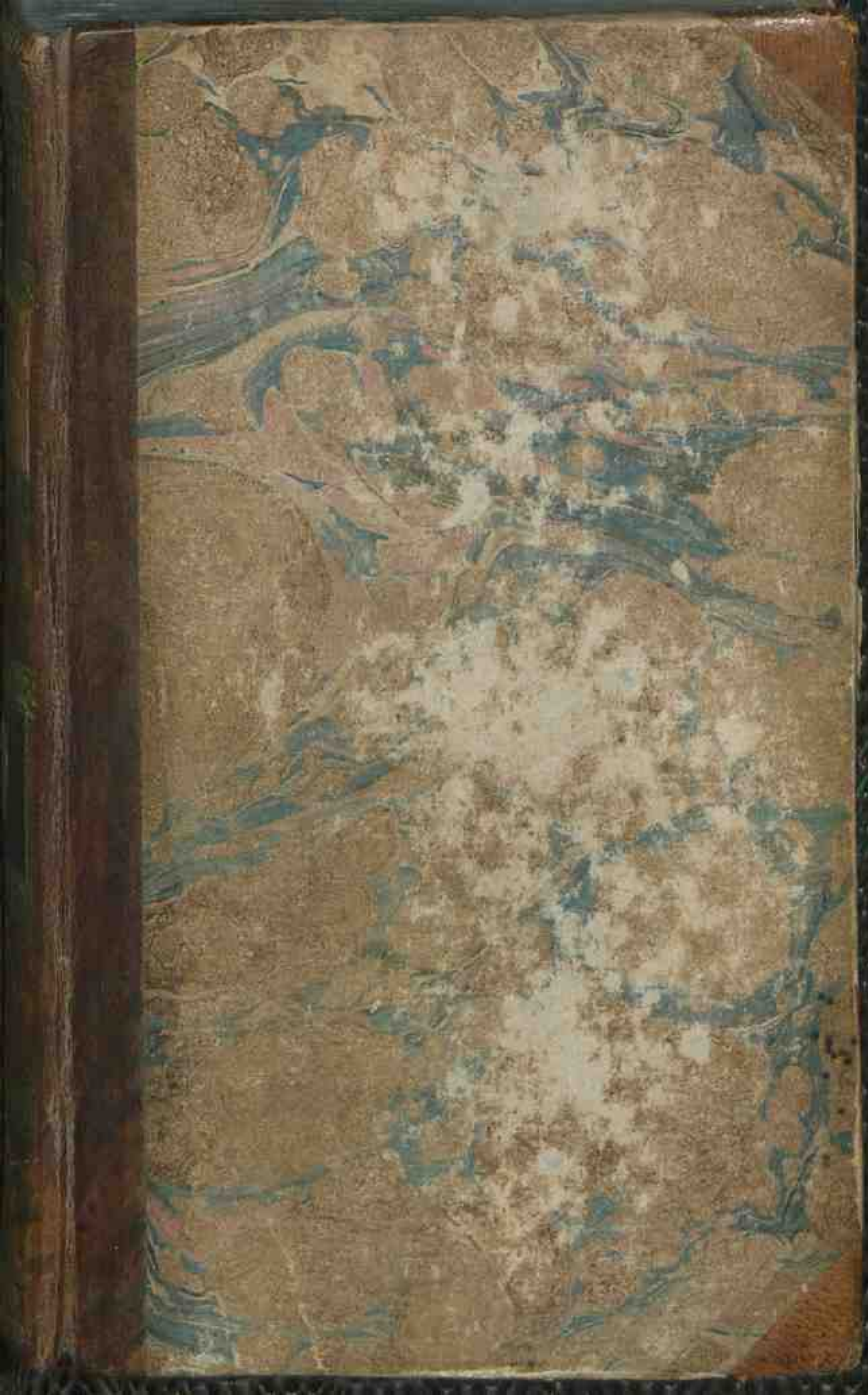
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

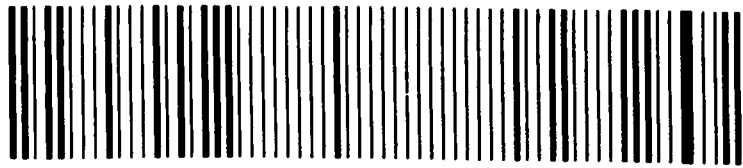
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

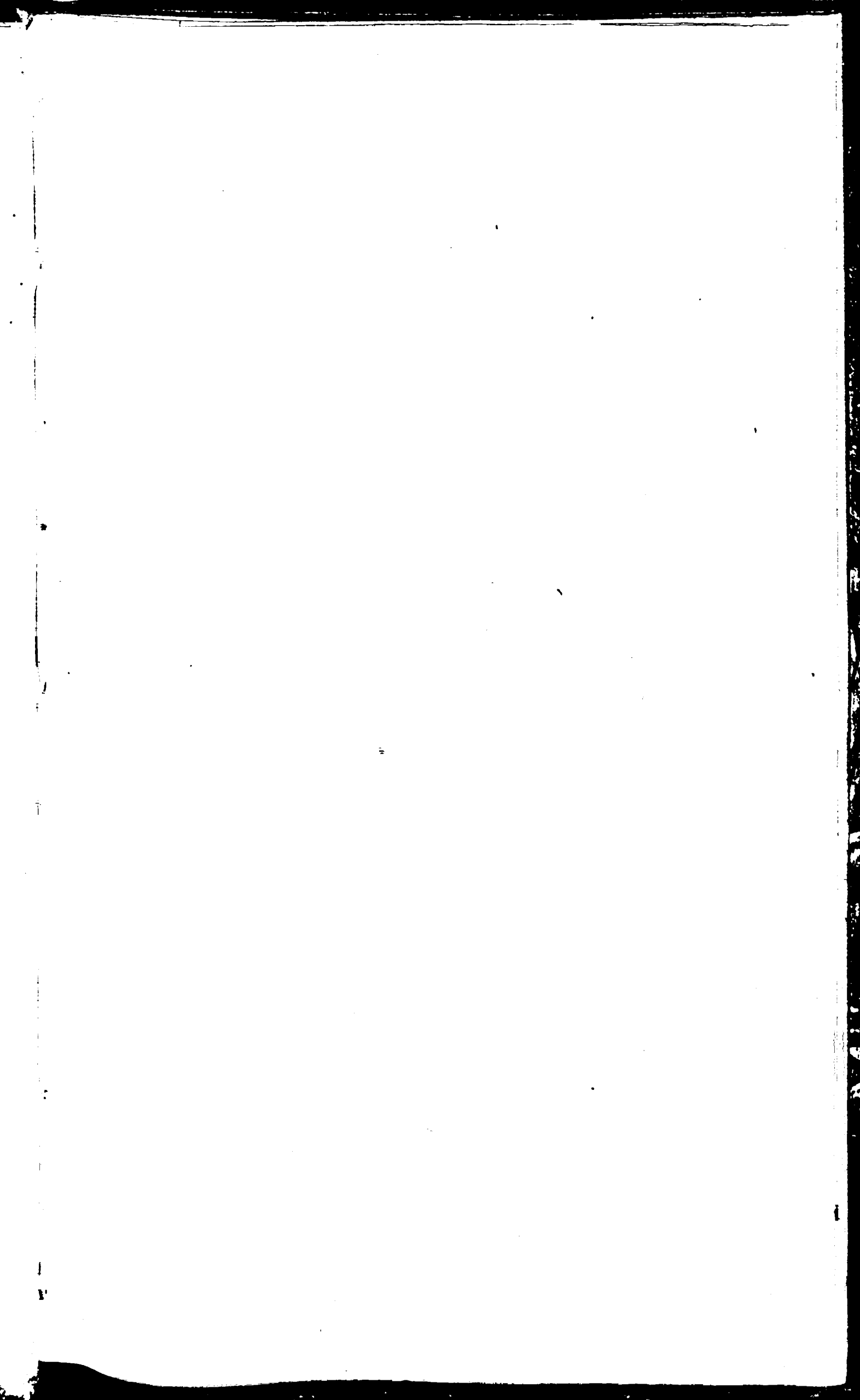
57.-8.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 57 8°

1 1 57 0 8 00046 3

Euphrosyne.

Tredie Bind.

S. Fuhrer del. 1796.

Kjøbenhavn, 1796.

Trykt paa A. Goldins Forlag, hos
Zacharias Breum.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

I n d h o l d.

Tiende Hæfte.

Gratiernes Fest af Herder	—	—	1
Organisation af skjøntdannede Folks Jord- strøg af samme	—	—	24
Om æsthetiske Sæders Farlighed, af Schil- ler, forkortet	—	—	35
Amalia og Emma. Overs. af Engelsk	—	—	44
Om Idyller, udaf en tysk Journal	—	—	60
Om Prinsesse Anna Comnena, udaf Silf- verstolpes Literaturtidning	—	—	65
Om Idealiseren i Romaner	—	—	81
Hvorfor overgaae Fruentimmerne i Brev- stilen Mændene? et Brev fra Ni- non de Lenclos til Marquien af Villarceaux, med Esterkrijs af Heidenreich	—	—	88

Tiende Hæfte.

Om de Borromæiske Øer og Eggen af Arona, af Juan Andres	97
Om Kunsten at behage, af Rückert, osv. af Tyff — —	105
Physiognomiske Bemærkninger af Kausch, osv. af Tyff — —	122
Klostere i Storbritanien, udaf Tyff	125
Gibbons første Kjerlighed's Historie, fortalt af hant selv, osv. af En- gelse — —	127
Elegiske Bølleffer, af Svensk —	131
(Zegewisch's) Erindringer af en Rejse til Stockholm, i Udtog	134 3
Den forlovede Dige, af Tyff —	189

Ellevte Hæfte.

Hvorledes forebygger og formilder man ved Opdragelsen Dødsfrygt? af Starke — — 193
Ekinnydelse, osv. — — 206
Hustruernes Behandling hos de forskjel- lige Folketærd, osv. — 212
Brudekjøb, osv. — 222
Kjærlighed andet end Venfkab, osv. 223
En Scene i en Daareliste, af Engelsk 228
Voldsomme Frierier hos vorre hebenfke Forsædre af Botin, osv. af Svensk 332
Om den felfkabelige Dandses Forædling, af Seidenreich — — 234
Anekdote udaf Schillers Thalia — 242
Rouffeaus Optagelse i Pantheon — 254
Drømmen til Elisa, af Hr. Jettig — 257
Diogenes's Tønde, af Aug. Lafontaine 261
Musik og Dands paa de hebridifke Der af Buchanan — — 287

Tolvte Hæfte.

Underviisning for Rytterinder, af Frue Petronille, salig Ole Madsens (af Kretschmann) — —	290
Om en hellig Moderpligt, af Gellius Sang i Anledning af et Tegtepars Føds- elsdag, af Mad. Buchholm —	321
Frugttræet, af at — —	331
Rosen og Lilien, af samme —	332
Plovstuden, efter Vos — —	333
Hvilket Udtryk af Mand kan ligge i den skønne Mand's Ansigtsdannelse, uden at ophæve eller forstyrre Skøn- hedens Virkning? Besvaret af Seidenreich. — —	333
I en Vens Stambog, af Hr. Seber —	357
Til Agnes ved Strandbredden, af samme	359
Efterretninger om Florians Liv og Vær- ter, af Bojeslin —	361
Sang paa en 25 Aars Bryllupsdag. —	372
Rousseaus Mand manet, af Eckarts- hausen — —	373
Det forhevede Slot. — —	377

Gratiernes Fest.

Af Herder.

Uformodet har jeg paa min Rejse nydt den Fornøjelse at bivaane en Fest, som man kaldte Gratiernes Fest. Min Ven modtog mig i sin indtagende Egn, og gjorde mig bekjendt med nogle Familier, som i mange Aar havde levet i Venskab med hinanden. De vare forsamlende i et stort og skjønt Landhuus; og neppe havde jeg gjort deres Bekjendskab, neppe havde de sagt mig, at de paa denne skjøne Dag højtideligholdt deres Venkabs og en fælles Fødselsdags Fest; saa traadte et Chor Børn ind med en Sang, som begyndte Festen. De bragte Blomster, de bragte Krands, og ethvert fortalte uden Prunk, hvad i forrige Aar havde været ham det Behageligste, det Frydeligste. Nogle erinde

brede Forældrene om denne og hin Egn, som de havde nydt, paa Gaver, som de havde modtaget, paa mangehaande smaa Omstændigheder og Djesblik, som især havde været dem kjære. Der var en frydefuld Beddestrid imellem dem; hin priste Solens Opgang, som han for første Gang havde seet; denne Aftenrøden; en Anden Gaver i Klæder, i Bøger; denne Lektionen i Undervisning eller i Husarbejde. Man fremsagde Steder af Digtere, og havde vundet Krands for at smykke denne og hin Digters Brystbillede. Jeg frydede mig ved at høre nævne vore bedste levende og døde Visers Navne; og bemærkede i hver Krands Blomsterne karakteristisk valgte. End mærkeligere var Børnenes forskjellige Tilbøjelighed til den eller hin Fornsjelse, som ethvert frit bekjendte, og hvoraf det bar Trækkene i sit Ansigt, som i sin Udfærd. Huslige, sædelige, literariske Fornsjelser fløj lig Sommerfugle af mangehaande Farver hen imellem hinanden; nogle af de Ældre nævnte saare alvorlige Bøger, saare alvorlige Synter og Glæder. Forældrene toge, som om disse Børn sættes tilhørte dem,

Deel i enhver fro Erindring; her og der bøjede de Mindefrandsen blidelig tilrette og forskjønnede den ligesom ved nye Erindringens Blomster. Smaa Vink til dem bleve med indflettede; man opmuntrede, man roste, man takkede; men alle vegne fremlyste af disse Samtaler Dagens Sjel, Fryd over sin Tilværelse, over sin virksomme Sammenleven med hinanden i sædelig Dannelse. Forældrene frydede sig i Børnene, Børnene sig i Forældrene, disse sig imellem og med hinanden. Det var virkelig en Fest for disse Familiers Genius og for den sædelige Gratie, som de i sig og i andre dyrkede, nødte og elskede.

Efterat den unge Hær havde adspredt sig i Haven, for hist og her ved Sindbilleder at betegne Mindet om sine fornøjede Øjeblikke, fortsatte Forældrene Samtalen. Ogsaa de erindrede sig forrige Dages Behagelige og Ubehagelige; det sidste blev fort afgjort, og for det meste derhos bemærket, hvorledes ogsaa af det Onde noget Godt var udspiret, eller hvorledes det endnu kunde fremvove deraf. Hertil bød den Ene den

Anden sin Haand, sit Raad, sin Hjælp, fordi de ansaae sig alle som een Familie. De frydende Scener bleve des rigeligere omtalte; disse bleve fra Ungdom af ligesom endnu engang gjennemlevede. Da ethvert Menneskes Historie er interessant, saasnart Hjertet tager Deel deri; saa forekom mig ved disse Fortællinger mange behagelige Scener. Det menneskelige Livs Drøm, følede jeg, drømmes da kun skjønt, naar den vækker og efterlader sympatetiske Erindringer.

Den muntre Ungdom kaldte os nu til Synet af deres Eindriller, iblant hvilke vi bemærkede mange artige Tanker, simpelt og rørende udtrykkede Fornemmelser, men i Almindelighed en Sornøjelsens Gratie, som gav den hele Fests Liv og Glæde. Krandsje, Indskrifter, Dands hørte med deriblant, uden hvilke Ungdommen, i Særdeleshed Qvindeskjønnet neppe troer at kunne fryde sig. Saaledes kom vi til et lidet aabent Tempel, hvori tre paaklædte Gratier stode, med den Indskrift: Velvillie, Taknemmelighed, Glæde; ihinanden slyngede stode de paa et Alter, paa hvis ene Side Profilen af
den

den Mand der havde været denne Fests Stifter, saaes i forhøjet Arbejde. Vi lejrede os om dette forborgne lille Tempel; Børnenes Chor adspredte sig til deres Lege og Forfriskninger; iblant os faldt Samtalen naturlig paa Festens Stifter. Man roste hans menneskevenlige, elskelige Tænkemaade, og viste mig det Papir, hvorpaa han i saa Ord havde givet Lejlighed til denne Anstalt. Jeg meddeler Begyndelsen her:

”Menneskene beklage sig over Livets Ubehageligheder, og tilstaae, at disse mestendels komme af Menneskenes Sindelag imod hinanden. End om nogle blant os sammentraadte med den faste Beslutning at, saa meget det staaer til os, gjøre hinanden Livet behageligt, og ogsaa vænne vore Børn dertil?

Man beklager sig ofte over Utaknemmelighed; og ere vi selv vel i Alt og for Alt taknemmelige? End om vi sammentraadte for i vort Sind at vække Erkjændtlighed for alt, hvad Godt os i Tingenes Løb vederfares af Forsynet eller af Mennesker, og ogsaa vænne vore Børn til denne taknemmelige Sindsbestaendighed?

Man

Man beklager sig ofte over Sjælens Slappelse, over Mangel af Drifter til gode Handlinger. For let og muntert at forrette disse; end om vi sammentraadte for at styrke den muntre Virksomhed i os, og ogsaa vænne Vore dertil?

Velvillie er Livets første Gratie. En Handling, som jeg af Tvang forretter, vorder mig tung; let vorder, hvortil Kjærlighed bevinder os. Der gives intet huldere Ophold, end et boe i menneskelige Sjæle, med Sindet for et andet Sind at bestræbe sig, at vaage, at virke, og at betegne end den mindste Handling med en god Villie.

Erkjændtlighed er Livets anden Gratie. Ligesom ved Tingenes Sammenligning og Uledning af hinanden, ved Aarsagernes og Følgernes Bemærkning Menneskets Fornuft vorder dannet; saaledes ved Erkjændtlighed Menneskets sædelige Fornuft. Jeg føler, hvad jeg er andre skyldig, i det jeg læser i deres Sjæle, hvad Godt de vilde gjøre mig. Denne Gjentaagelse af deres Velgjerninger, denne Tilbagesættelse af mig i deres Fornommelse gjør Sjælene til Eet med hinanden; deres

deres Velgjerninger selv gjøre deres Sjæl til en Deel af min. Jeg tilhører mig ikke ganske, men og dem; ligesom de gave sig til mig og tilhøre mig. Den anden Huldgubinde slutter sig altsaa fast til den Første.

Og den tredie er fra dem uadskillelig: glad Driftighed i Fortvirken for andre. Udfaldet være, som det vil; jeg tilhører ikke mig, men andre. Jeg har modtaget og maa give. Jo villigere og gledere; des skjønnere. Hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet; uadskilleligt fra den sande Gratie er det, at den opløfter og bevinger Sindet, at den griber den andens Sind og røver hans Hjerte. Saa omfavne hinanden de Tre og virke paa Mennesker og Slægter.”

Efter denne Begyndelse beskriver Stifteren Indretningen af sin Fest, som da hans Venner gjerne tiltraadte og som allerede mange Aar igjennem har stiftet meget Godt. Virksom Munterhed, huslig Fortrolighed, og hin den forekommende, taknemmelige, selskabelige Omgangseliskelighed vare disse Familiers udmærkende Charak:

Charakter. Mig greb Belsølelsen af den Hærmønt, der herskede i denne Kreds; ligesom Musikken fra en Verden af Sjelenes. Jeg følede, at hvad der skænker den inderligste, en uudsømmelig det menneskelige Livs Glæde, var Hjerternes Sammenstemning, en fælles Modtagelse og Given, en Fortvirken med og til hinanden, efter den Vellyds store Regel, der tænder i os og der er vort sande Væren.

Men, sagde jeg, De tilgive mig en Tvivl! Lier denne Sjelenes Musik aldrig for Dem? Borde Deres Strengelse aldrig forstemte, her ved Mid, hist ved en lav Begjerligheds Ildesvillen? hvorledes er det naar De frister Uafnemmelighed, eller i øvrigt maae være paa Vagt imod Dem selv? Bliver Deres Sjel ved denne Gratiedyd ikke for blød, for quindelig, da vort Liv snarere er en Kamp end en vedvarende Frydedands.

En alvorlig Mand tog Ordet og sagde: Jeg veed, hvorpaa De peger; mange Philosopher byde en Dyd, som altid staaer stiv og ledig, med sluttede Arme, Geværet paa Skulderne, og raaber:
 hvem

Hvem der? Denne Dyd har en fornem Tone, paa sin Plads er den og nødvendig; kun staaer den ensom der; den staaer sig træt, og venter paa Afsløsning. Et fortvirkende Livs, jeg gad sagt, et levende Livs Sindstilbøjelighed, paa hvilket dog Naturen har regnet, er en anden.

Lad De mig som Moder tale herom, afbrød ham beskedent en Kone af ædleste Anstand: en af de uegennyttigste og, om De saa vil, mest ubelønnede Drifter er dog vel Moderkjerlighed. Den er saa stærk, at den foragter alle Farer, at ingen Nøje er den ubehagelig og Døden selv ikke smertelig, naar denne redder et elsket Barn, eller for Kisten beforder dets Lykke. Hvoraf, mener De, denne Heroisme udspringer? Mon derved, at en Moder først tænker sig adskilt fra sit Barn, og spørger sig: om hendes Værdighed, om Fornuftlovens Værdighed byder hende at gjøre dette eller hint? Ikke saa; og jeg var fast overbevist om, at stive Overlæg af denne Art skulle gjøre hende kanskee til en lærd, men ikke til en virksom, elskende Moder. Velvillie er det, som driver hende, som besjeler hende, den
egen:

Velbehag." Det var den oprindelige Betydning af dette Ord, hvoraf da den anden Gratie: jeg fryder mig; jeg fornemmer dette Velbehag og bringer dig frydelig Tak derfor," naturlig maatte følge. Paa en kunstlet Ynde eller endog paa nøgne Figurer tænkte man dengang ved disse Ord endnu ikke. — Ynglingen anførte en Række af Udtryk, da Grækerne kaldte enhver Føjelighed, Gunst og Velgjerning, naar den blev given og tagen med Artighed, Charis. Ved det latinske Gratia og det nordiske Guld blev Sagen ham endnu tydeligere, og han viste med Veltalenhed, at hvad der og i Skjønheden er Gratie (Ynde), stedse udspringer af et Føjeligheds Træk, af en Mine, hvori et føjeligt Sind aabenbarer sig. "Saa, saade han, talde Grækerne om Gratiens Djne og Djubryne, Læber og Kys, just for at skille hende fra den døde Skjønhed." — Han var utilfreds med den yngre Kunst, som ved disse Gudinders Afklædning næsten havde forfeilet deres Charakter. "Hvad betydende, spurgte han, er der ved disse tre gjentagne, qvindelige Legemer? Kun deres Stilling,

Etilling, deres sammenslyngede Hænder, deres Ansigter; skulde disse ved en let Befklædning ikke være endnu mere betydende?" Han viste paa de tre beklædte Sokratiske Gratier i det lille Familietempel.

"Nok, (afbrød ham en Gammel, der blev anseet som alle Familiers Fader) nok min Søn, om Ord og Billeder; lad os vende tilbage til Sagen selv. Lad Grækerne end under Charis først have forstaaet Legemets Indtagenhed eller Sjælens Føjelighed; alle Gratier ere Søstre og stride ikke mellem hinanden om, hvo af dem der er den ældste. Sand Gude straalere alene fra Sjelen, men den meddeler sig alt, ikke alene enhver Legemets Gehærde, men og ethvert Draaens Raad. Vi højtideligholde sædelige Gratiers Fæst; mig tykkes, sagde han, og vinkede ad mig, at De og imod vor anden Huldgudeinde, Taknemmeligheden, nærede en Tvivl."

"Kjænder De, gjentog jeg, ingen Utaknemmelighed?"

"Iblandt os," svarede den Gamle, "frøgte vi den ikke; hvor den uden for vor Kreds findes,

søge

ſøge vi at forvandle ogsaa den til Taknemmelig-
hed. Og det lykkes os for det meste. Troe
De, min Ven," blev han ved, "om Utaknem-
melighed taler, hvo mindſt burde tale derom.
Man beklager ſig over den, og paastaer dog i
det ſamme Øjeblik, at Dyden er Pligt, og Stor-
modighed ingen Tak venter. Man beklager ſig
over Utaknemmelighed, og er overbevist om, at
man forſkylder den; thi den forſkylder den, ſom
med en ringe Bølgjerning meder efter ſtor evig
Tak, ſom ved en liden Kjøelighed, der var Pligt,
for Livstid vil have den anden gjort til Træl,
til Smigrer, til uværdig Slave. Jeg kan der-
fore ligesaa lidet ret lide de Ord Devotion, For-
bindlighed, Forbundenhed, ſom de gyldne
Ord Skyldſt og Naade; thi de bliue for ofte
misbrugte. Det ſkjønne Ord Skyldſt f. Ex.,
ſom for det meste ſammensættes med Naade, har
derved ganſke tabt ſin Bærd. Et Menneſke,
der, hvorved det ſaa er, troer ſig ophøjet over
alle Dødelige, og med ſin Magt, med ſine Ta-
lenter, med ſin Duellighed eller ſin Rigdom kun
viſer Naade, for hvilken han regner paa umaas-
lelig

lelig Tak, hverken fortjener eller kan modtage denne Tak. Har han løstrevet sig fra Søjelighedens Baand, der sammenslyngede ham med hans Brødre, og er vorden en Gud, saa ere og andre løse fra ham; ham dufte Birak. Taknemmelighedens ægte Gratie, som er uadskillelig ved Siden af sin ældre Syster den virkelige og sande Delvillie, søger han forgjeves. Hvorledes kan nogen anklage Andre for Utafnemmelighed, uden at føle, hvad han med dette Ord siger? hvilken haard Bebrejdelse, han kanskee uretsfærdig gjør dem? hvo det kan, den har ikke seet Gratiens; han søger den skjældende, og den slyer ham som en Bild.

”Utafnemmelighed,” blev han ved, ”er kanskee ikke altid en Last; men et Sindets Barbari, og, som Ordet Uerkjændlighed selv siger, en Ubesindighed, en Sjelens Naahed er den, som piner selv den Skyldige. Har De nogensinde bemærket de hæslige Charakterer, som ikke kunne lide et Menneske, saasnart de troe at være ham forbundne? Han er utaalelig for deres Tanke, deres Syn, fordi de aldeles ingen vil
være

være forbundne; jo større Belgjerningen er, han har vist dem, des ubehageligere vorder han dem. Havde han reddet deres Liv, eller revet dem udaf en Forleghed, som gjør dem selv skamrøde; bære han for Fremtiden Straffen for denne Skamrødme! — Hvad mener De om en sliq Sindsbeskaffenhed? Straffer den ikke paa det Føleligste sig selv? Hvad er sødere end Tak!” —

”Hvad er sødere end Tak?” vedblev Oldingens Datter, som omfavnede hans Knæ. ”Saa tit jeg tænker paa, hvad min Moder, med hvem jeg ikke mere kan tale, som jeg ikke mere synlig kan bevidne min Tak, gjorde for mig, saa tit lever jeg med hende, og med Dig, Fader, min muntre Barndom og Ungdom endnu engang igjen. Enhver skjøn Situation af mit Liv kommer mig igjen, og, mig tyktes, luttret, som en skjøn Engel. Min Moders Mine er for mig; hendes blide Tone klinger for mit Øre; jeg troer, hun er om mig, hun er ogsaa nu om mig, da jeg saa inderlig tænker paa hende. Gjengjælde kan jeg hende intet, af hvad hun gjorde for mig; hendes Åste hører ikke min Tak;

Tak; men hendes gode Aand hører den; hendes Aand, der er Eet med min; thi en Deel af hende boer vist i min Sjæl. Det Bedste, som er i mig, er hendes; mine bedste Tanker ere endnu hendes Tanker; mine reneeste Fornemmelser og Baner har hun tildannet mig. Hun er om mig, hun er i mig!" —

Datteren taug og lagde sit Hoved paa Faderens Skød; hun opløstede det igjen, og sagde: "Saa sørgelige Grækernes Billeder om Dødetaget vare, lode de dog og i disse skumle Egne den Døde beholde Medfølelse med sine Efterlevende. Ogsaa Skyggen frødede sig, naar til den fra de Efterladte en glædelig Efterretning nedkom; og deres Sange sendte derfor Echoet, som et Bud ned til Fædrene. Man troede, at Afdøde modtog de Offere, man bragte dem ved Graven, og selv da endnu belønnede Kjærlighed med Tak." —

Oldingen, som vilde dæmpe sin Datters alt for stærke Bevægelse, svarede smigrende: "Mit Barn! den bedste Tak, man bringer de Døde, er et Liv efter deres Sind. Da leve

de i os, vi fortsætte deres Liv; ogsaa for mig lever din Moder i dig."

Han vendte Taler til mig: "Min Datter har Ret, at en stor Deel Utafnemmelighed virkelig udspringer af Mangel paa Eftertanke, af Ufølelse. Der er en egen Tryllekraft i Gjen-erindringen af modtagne Belgjerninger. Det Liv, vi i Mindet paa dem endnu engang leve, er aandigt, genialt, ambrosisk. Alt Modbydeligt, alt Forstyrrende er skilt derfra; Charitens har udgydet sin sødeste Tælle derover og ligesom luttret der fra enhver Dødelighedens Slækte. Tælløshed kan altsaa virkelig kun udspringe af Udspreddelse, af Sindets Svaghed og blot Ubesindighed; man vil ikke eftertænke, man kan ikke eftertænke; ellers skulde man vist ikke frasiige sig de søde Djeblik af denne Tilbageleven i en venlig Gjentakelse af nydte Belgjerninger. I min Familie er det hver Aften, hver Løverdags en behagelig Fests, at gjennemgaae det af andre den Dag eller den Uge modtagne Gode, og vi berede os derved ugentlig og daglig til den nærværende Dags Højtid. Hvor mangt et Nag vorder derved afgjort,

naar En har fattet utidig Mistanke mod den Anden! hvor mangen hemmelig Bebrejdelse vorder forvandlet til Tak og Kjærlighed!

Naar en Stand bogstavelig opmuntres til flige Taknemmelighedsfester, saa er det de Lærdes Stand. Hvad vide de, som de ikke have lært; hvad have de, som de ikke af andre have modtaget? Hver Bog er jo et Repertorium af andres Tanker; hver Videnskab er en Bygning, hvorpaa Folk og Aarhundreder byggede. Tager bort, I Lærde, hvad I ere gamle og nye Nationer skyldige, hvad beholde I? og hvad ere I eders Lærere, den daglige Omgang, den fortsatte Læsning ikke skyldige? I burde altsaa ved hver og velsigne og takke, men aldrig bande og haane. Kunne og vide I bedre, saa siger og gjører det med Gratie; den Anden hjælper eder kanstee paa eders bedre Tanker. En Lærling, som forfølger sin Lærer, fordi denne nu er gammel, og Han troer at see videre, bærer Nemesis (Straffegudinden) paa Ryggen og Foragtelighedens Tegn paa sin Pande. Vi vil ikke ønske ham, at Utaknemmeligheds en saa hæslig

Harphes Tider endnu vedvare og en lige Skjæbne vederfares ham i hans Alderdom.”

Arme Mennesker, hvoraf ere I stolte? Hvi forsure I hinanden Livet? Gives der ikke mange og mangehaande Gaver? Behøver Djet ikke Haanden, Haanden Djet? Have vi ikke alle Rum i Verden, og, naar vi fortjene det, i Udsdeligheds Tempel? Behøver Menneskeheden ikke endnu utallige nye Fortjenester? Troe mig min Ven, hvad der uddriver al Nid, og gjør den Fortjenestfuldeste, ikke alene taknemmelig og beskeden, men selv ydmyg, er Minnesøsynes Datter, den erindrende Muse. Med Gratierne boer hun sammen; hun er selv en Charis.

”Jeg havde en Broder,” blev han ved, ”der var Lærd, men en saare beskeden Lærd, og da han engang under denne Fest besøgte os, foruden dette lille Tempel udbad sig endnu et uhyre stort Tempel, et Pandæmonium. Her skulde Minnet om alle af Menneskeheden fortjente og berømte Mænd og Qvinder lydelig højtideligholdes; den stille Fortjeneste skulde blive dette forborgne lille
Tempel

Tempel hellig. ”J kunne ikke troe, sagde han, hvad en lydelig Erkjændelse og rigtig Afvejelse af fremmede Fortjenester har for en velgjørende Kraft paa det menneskelige Sind. Den giver ham Beskedenhed og Bærdighed, Skranke og Omrids, Beslutning og Ydmyghed. Naar jeg, sagde min Broder, skulde træde med Eder i dette Pandæmonium og fortælle eder, hvad hver af disse Mænd har tænkt, villet eller gjort for Menneskeslægten? hvorvidt han bragte det, og hvorfor det ikke videre lykkedes? hvor skulde J fryde eder, hvor skulde J haabe og takke! —”

”Og hvorfor oprettede De ikke et slikt Fortjenesters Mindesmærke?”

”Deels, fordi min Broder ikke blev hos os; men mest fordi vi ingen Lærde ere, den navnligte Erindring af alle fortjente Mænd i alle Tider altsaa ikke paaligger os. Vi viste ham til hans Bibliothek, som til et ægte Pandæmonium, naar han deri godt samler Bøger og Billeder; og forsikrede ham, at den navnløse, stille Fortjenestes lidet Tempel blev os helligt. Mine Børn, hvor huld og sød er en navnløs, stille

Fore

— 22 —

Fortjenestes Gratie! Hvad er Navn? Lyden af nogle Bogstaver, der intet har tilfælles med os. Vor Form selv, er den ikke afverlende og forsvindende? Men vi have modtaget og vi bør give. Indvævede i Tingenes Kjæde kunne vi ikke andet end virke paa hinanden; hvorledes ville vi gjøre det? Med Føjelighed byde hinanden Hænder, eller bortstøde hinanden? Gratierne, synge Digterne, dansse evigsammenslyngede, ikke alene ved Cephisusstrømmen, men og ved Jupiters Throne, nær ved hans udsødelige Hoved; den hele Skabning er beregnet paa denne frydelige Fortvirken i Givne og Tagen.

Paa det Skjønneste altsaa, mine Børn, leve vi for og i hinanden. Skuer omkring, hvorledes Gud lever i sine Bærter; I see ham ingensteds staae, ingensteds omvandre. Men Blomsten spirer ved hans Kraft; hans Saft er i alle Bærter, og den ædleste Livsaft, vi kjænde, er velvillige Tilbøjeligheder, glædelig fortvirkende Tanker. I alt det fryder sig Gud; han fryder sig i os, naar denne ædleste Livsaft luttret sig reen i os, og i andre Sjæle fryder. Der lever

vor bedste Deel i andre. Disse Tankers og Fornemmerss Kjæde er uendelig; den naaer ud over Graven, ligesom den og kommer fra hin Side af Graven. Vor Synlighed er ikkun Form og Skin; hvad os besjeler, styrker, qvæger, og ordner, have vi af dem, som vare før os; vi efterlade det til dem, som skulle være efter os. Hine give vi Tak, som de maaskee med os fornemme; med Velvillie og Kjærlighed række vi, hvad vi fornemme, formeret videre. Denne venlige Virksomhed, fuld af Erkjændlighed og fuld af god Villie, er vort Elysium her, det er den sande Mand- og Menneske-Verden, et Guds Rige i menneskelige Sjæle, hvor og Graven intet adskiller og afriver."

Med stille Rørelse havde Oldingen sagt dette; Solen gik ned, Maanen op. Et Par Gesanter fra det lille Selskab indbød os til en Spadseergang; den endte mellem Grave. To Syskende havde forrige Aar tabt deres Syskende, en Brodersøn sin Farbroder, der som Fader havde elsket og opdraget ham. Kjærligheds Mindesmærker stode paa de Afdødes Grave; og med
hjer-

hjertelig Simpelt tilstode de Overblevne de
Vortgangne Tak for deres Liv. Ikke Ord
var det det, som de sagde, men Daad, som de
fremkaldte, Livets Situationer, hvorom de
ligesom erindrede de Vortgangne, og nedkaldte
Dem til samme fra Himlen. Maanen skinnede
venlig; Skjøn gif Solen ned; det syntes os alle
nogle Djeblik, som om de Udsøde endnu vare
hos os. Ved deres Grave blev et Forbund sluttet,
et Forbund om udødelig Taknemmelighed
imod dem, og glad Fortlevn i og med hin-
anden ved Velvillie, Tak og virksom Kjærs-
lighed. —

J. K. S.

Organisation af skjøntdannede Folks Jordstreg.

Af Herder.

Midt i Skødet af de højeste Bjergstærkninger
ligger Kongeriget Kaschmire, skjult som et Bers-
bens

dens Paradis. Frugtbare og skjøne Høje ere indsluttede af højere og højere Bjerge, hvoraf de sidste, med evigt Sne bedækkede, opløste sig til Skyerne. Her rinde skjøne Bække og Strømme; Jorden smykker sig med sunde Urter og Frugter; Der og Haver staae i vederqvægende Grønt; med Græsgange er alt bedækket; giftige og vilde Dyr ere forjagede af dette Paradis. Man kunde kalde disse de uskyldige Bjerge, hvor paa Mælk og Honning flyder, og Menneskearten der er Naturen ikke uværd. Raschmirerne holdes for de aandrigeste og vittigste Indiere, til Digtekunst og Videnskab, til Haandteringer og Kunster lige oplagte, de mest velskabte Mennesker og deres Fruentimmer ofte for Skjønheds Mynstere.

*

*

*

Hvor lykkelig kunde Indostan være, naar ikke Menneskehænder havde forenet sig, for at ødelægge Naturens Have og med Overtro og Undertrykkelse at quæle den uskyldigste af Menneskeskikkelser. Hinduerne ere den sagtmødigste Stamme af Mennesker. Intet Levende tilføje

de

de gjerne Lidelse; de ære, hvad der bringer Liv, og nære sig med den uskyldigste Spise, Mælk, Riis, Træfrugter, de sunde Urter, deres Moderland frembyder dem. Deres Skabning er lige, rank og skøn, deres Lemmer fint proportionerede, deres Fingre lange og sartfølende, deres Ansigt aabent og behageligt, sammes Træk ere hos det kvindelige. Kjon de sarteste Linier af Skjønhed, hos den mandlige af en mandligblid Sjel. Deres Gang og deres hele Maade at bære Legemet paa er i højeste Grad yndig og indtagende. Venene og Laarene, som i alle nordøstlige Lande lede eller ubeagtig vare forfordede, forlænge sig her, og bære en spirende Menneskeskjønhed. Selv den Mogolske Dannelsse, som forbandt sig med denne Slægt, har forvandlet sig til Værdighed og Venlighed. Og som Legemets Skikkelse, er og deres Lands oprindelige Skikkelse; ja saavidt man betragter den uden Overtroens eller Slaveriets Trykken, deres Leve-maade. Maadelighed og Ro, en blid Følelse og en stille Sjælens Dybhed betegne deres Arbejde og deres Nydelse, deres Sædelære og Fabel-lære,

lære, deres Kunster og selv deres Taalighed under
Menneskehedens yderste Aag. Lykkelige Lam,
hvorfore kunde I ikke uforstyrrede og sorgløse
græsse paa eders Naturens Eng.

* * *

De gamle Perser vare et hæsligt Folk fra
Bjergene, som endnu deres Nester, Gaurerne
vise. *) Men da neppe et Land i Asien er udsat
for saa mange Indbrud som Persien, og det laae
lige under Skranten af velkæbte Folk, saa har
her en Bildning sammensat sig, som hos de ædlere
Perser forbinder Værdighed og Skjønhed. Her
ligger Tschirkassien, Skjønhedens Moder; paa
den anden Side af det Kaspiske Hav boe Tatariske
Stammer, som i deres skjønne Klima ogsaa
allerede have bildet sig til Velkæbthed og hyppig
nedbredt sig. Paa højre Side ligger Indien og
saavel derfra som fra Tschirkassien have kjøbt
Viger forskjønneth Persernes Blod. Deres
Sinds:

---

*) See Kobberne i Lebruns voyages, en Perso,
T. I.

Sindestyrelse er bleven overensstemmende med denne det menneskelige Rjens Forædlingsplads; thi hin lette og gennemtrængende Forstand, hin frugtbare og levende Indbildningskraft hos Perserne, samt deres bøjelige høflige Væsen, deres Hang til Forsængelighed, til Pragt og til Fryd, ja til romantisk Kjærlighed ere maaskee de mest udvalgte Egenheder til Tilbøjelighedernes og Trækkenes Ligevægt. Istedet for hine barbariske Prydelser, hvormed hæslige Nationer vilde bedække og formerede deres Lægemes Hæslighed, opkom her skjønnere Sædvaner for at højne Legemets Velstand. Den vandløse Mogol maatte leve ureent, den bløde Indier bader; den vellystige Perser salver. Mogolen sad ned, eller hang paa sin Hest; den stille Indier hviler; den romantiske Perser deler sin Tid imellem Forlystelser og Lege. Han farver sine Djenbryne, han klæder sig i en Værten opløstende Klædning. Skjønne Velstand! blide Ligevægt imellem Tilbøjeligheder og Sjelekræfter, hvorfor kunde du ikke meddele dig den hele Jordklode?

*

*

*

Nogle Tatariske Stammer høre oprindeligt til Jordens skjøntdannede Folk og ere kun i Nordlandene eller Orkerne forvildede; begge Sider af det Kaspiske Hav vise denne skjønnere Bildning. Usbeckerinderne beskrives store, velstøbte og behagelige; de drage med deres Mænd i Slag; deres Dje er stort, sort og levende, Haaret sort og fint; Mandens Bildning har Anseelse og en Art fin Værdighed. En lige Lov gives Buchharerne, og Esirkasserindernes Skjønhed, deres Djenbrynes sorte silke Traad, deres straalende sorte Dje, den glatte Pande, den lille Mund, den rundede Kind ere vidt bekjendte og prisete. *) Man skulde troe, at i disse Egne Tungen af den menneskelige Bildnings Bægteskjal har svævet i Midten, og fortbredt sine Skaaler østlig og vestlig til Grækenland og Indien. Lykkeligt for os, at Europa ikke laae saa faare fjernt fra denne skjøne Formers Middelpunkt og at mange Folk, som beboe denne Verdens

---

*) Nogle Malerier hos Lebrun. T. 1.

densbeel, ogsaa have enten havt i Besiddelse, eller langsomt gjennemdraget Egnene mellem det sorte og kaspiske Hav. I det mindste ere vi altsaa ingen Antipoder af Skjønhedens Land.

Alle Folk som trængte sig til dette Jordstrøg af skjøn Menneskedannelse og opholdt sig paa det, have formildet deres Træk. Tyrkerne, oprindeligt et hæsligt Folk, førødele sig til en anseeligere Skabning, da ethvert Naboskab af skjønne Slægter stod dem som Overvinder af vidtstrakte Egne til Tjeneste; ogsaa Koranens (den Mohamedanske Bibels) Bud, der befoel dem Varsken, Reenhed, Naadelighed og derimod tillod vellystig Rolighed og Kjærlighed, have sandsynlig bidraget dertil. Hebræerne, hvis Fædre ligeledes kom fra Asiens Højde og den lange Tid, snart til det tørre Egypten, snart i den arabiske Ørk forslagne, paa Hyrdeviis omdroge; omend skjønt de i deres trange Land, under Lovens trykkende Nag aldrig kunde opløste sig til et Ideal, som fordrer friere Virksomhed og mere Bøllyst i Livet; saa bære de dog ogsaa nu i deres side Adspredelse og lange, dybe Foragtedhed Præget

get af den Asiatiske Bildning. Ogsaa de haarde Arabere gaae ikke tomhændede bort; thi endskjønt deres Halvø af Naturen er bleven mere dannet til Frihedens end til Skjønhedens Land, og hverken Orken eller Hyrdelevnet kunne være Velskabningens bedste Plejemødre; saa er dog dette haarde og tappre tillige et velkabt Folk. *)

Endelig fandt paa Kysterne af det middellandske Hav **) den menneskelige Velskabning et Sted, hvor den kunde forbinde sig med Nanden og i alle jordiske og himmelske Skjønheds Indigheder vorde ikke alene Djet, men og Sjælen synlig; det er det tredobbelte Grækenland i Asien og paa Verne, i Græcien selv og paa de mere vidtstrakte Vestlandes Kyster. Lune Vestvinde viftede Barten, som fra Asiens Højde efterhaanden var hidforplantet, og gjennemaaendede den med
Liv;

---

*) Malerier sees hos Niebuhr, Th. 2. og Lebrun.

**) Malerier, foruden hos Lebrun, i Choiseul Gouffiers voyage pittoresque o. i. v. Den gamle græske Kunsts Mindesmærker overgaae alle disse Malerier.

Liv; Lider og Skjæbner kom til for at drive dens Saft højere og give den den Krone, som endnu Enhver i hine Idealer af græsk Kunst og Visdom med Blæde studser ved. Her bleve Skabninger tænkte og frembragte, som ingen Elsker af Etruskiske Skjønne, ingen Kunstner fra Indien eller Kaschmire kunne udfaste dem. Den menneskelige Skabning gik til Olympus og beklædede sig med guddommelig Skjønhed.

Ikke videre hen i Europa! Det er saa formrigt og blandet; det har ved sin Kunst og og Kultur saa mangfoldig forandret Naturen, at man intet almindeligt tør sige om dets imellem hinanden mængede fine Nationer. Hellere endnu et Blik tilbage fra den sidste Bred af det Jordstrøg, vi ere gjennemgangne; endnu et Par Bemærkninger.

Først falder Enhver i Djet, at de mest velkøbte Folks Strøg er et Middelstrøg paa Jorden, der, som Skjønheden selv, ligger imellem to Yderligheder. Det har ikke Saamojernes sammentrykkende Kulde, ej heller Mogolernes tørrende Saltvinde; og paa den anden

Side er de afrikanske Sandørkers brændende Hede, saavelsom det amerikanske Klimas fugtige og voldsomme Afverlinger det ligesaa fremmede. Hverken paa Toppen af Jordhøjen ligger det, eller paa Skrenten henad Polen; tværtimod beskytte det paa den ene Side de høje Mure af de tatariske og mogolske Berge, medens paa den anden Havets Vind fjøler det. Regelmæssig afverle dets Varskider, men endnu uden den Voldsomhed, som under Linien hersker; og da en blid Varskidernes Regelmæssighed viser stor Indflydelse paa Tilbøjelighedernes Ligevægt: har den saadan ikke mindre paa vor Sjæls Speil og Aftryk. De røverske Tufumanner, som omsvæve paa Bjergene eller i Orken, blive og i det skjønneste Klima et hæsligt Folk; nedlode de sig til Rolighed, og delede deres Liv imellem en blidere Nydelse, og en Virksomhed, som forbandt dem med andre mere dannede Nationer: de skulde, som i deres Sæder, saa med Tiden og i Trækkene af deres Bildning tage Andeel. Verdens Skjønnhed er itkun skabt for den rolige Nydelse; ved

den

den alene meddeler den sig Mennesket, og legemliggjør sig i ham.

For det andet. Gavnligt har det været for Menneskeslægten, at den i disse Velskabningens Egne ikke alene begyndte, men at ogsaa herfra Kulturen har virket mest velgjørende paa andre Nationer. Naar Guddommen ikke kunde gjøre vor hele Jord til Skjønhedens Sæde: saa lod den i det mindste Menneskeslægten optræde igjennem Skjønhedens Port, og med længe indprægede Træk af samme, Folkene kun først efterhaanden søge andre Egne. Ogsaa var det et og det samme Naturens Principium, som netop gjorde de velskabte Nationer tillige til de mest velgjørende Virkerinder paa andre; den gav dem nemlig den Munterhed, den Aands Spændekraft, der hørte saavel til deres Legemsskikkelse, som til dens velgjørende Virkning paa andre Nationer. Tunguserne og Eskimoerne sidde evig i deres Huler; og have hverken i Kjærlighed eller Lidelse bekymret sig om fjerne Folk. Negeren har for Europa intet opfundet: han har aldrig ladet sig det falde ind, enten at lykkeligjøre, eller at befrige

frige Europa. Fra skjøntdannede Folks Egne have vi vor Religion, Kunst, Videnskab, vor Kulturs og Humanitets hele Skikkelse, saa lidt eller meget vi deraf have hos os. I dette Jordstrøg er alt opfundet, alt gjenomtænkt, og i det mindste i Børneprøver udsørt, hvad der kunde forskjønne og danne Menneskeheden. Kulturens Historie kan uimodsigelig godtgjøre dette, og vor egen Erfaring beviser det. Vi nordiske Europæere vare endnu Barbarer, naar ikke et gunstigt Pust af Skjæbnen havde viftet herover, i det mindste Blomster af disse Folks Aand, for ved den skjønne Greens Indpodning i vilde Stammer med Tiden at forædle vor.

J. K. S.

Om æsthetiske Sæders Farlighed.

Efter Schiller.

Forkortet.

Alf stor Betydning ere især Smagens alt for udstrakte Fordringer, naar de have Villien til

Gjenstand; belletristisk Vilkaarlighed anvendt paa Villiens Maximer er noget Ondt, og maa udeblivelig fordærve Hjertet. Og til dette farlige Extrem bøjer den æstetiske Forfinelse Mennesket, saasnart han udelukkelsesviis anbetroer sig til Skjønhedsfølelsen.

Bed uafsladelig at arbejde paa at gjøre Baandet imellem Fornuften og Sandserne stedse inderligere, virker Smagen vel, at Begjerlighederne foræbles og vorde mere overensstemmende med Fornuftens Fordringer.

Men derfor, at hos det æsthetisk forfinede Menneske Indbildningskraften ogsaa i sit frie Spil retter sig efter Love, og at Sandsen finder sig i ikke uden Fornuftens Samtykke at nyde, vorde af Fornuften alt for let den Gjentjeneste frævet, i dens Lovgivnings Alvor at rette sig efter Indbildningskraftens Interesse, og ikke uden de sandselige Drifters Samtykke at byde Villien. Villiens sædelige Forbindlighed bliver uformærkt anset som en Kontrakt. Pligtens tilfældige Sammenstemning bliver endelig fastsat

fat som nødvendig Betingelse, og saaledes Sædeligheden i sine Kilder forgiftet.

Saa længe Mennesket endnu er en Bild, hans Drifter gaar blot paa materielle Gjenstande, og en Egoisme af den grovere Art leder hans Handlinger, kan Sandeligheden kun ved sin blinde Styrke være Moraliteten farlig. Han er frygtelig i sin Havn, fordi han frygtelig fornemmer Fornærmelsen. Han er et rasende Dyr imod andre, fordi Naturdriften endnu dyriske behersker ham selv.

Men bortbytter han denne vilde Naturstand med Forfinelsens Tilstand, saa kan disse Drifter, som forhen kun ved deres blinde Vold vare frygtelige, ved et Skin af Værdighed og ved en tiltroet Autoritet vorde Karakterens Sædelighed endnu langt farligere, og under Uskylds, Adels og Reenheds-Maske udøve et langt flimmere Tyranni mod Villien.

Mennesket af Smag unddrager sig frivillig Instinktens grove Nag. Det underkaster Fornuften sin Drift til Fornøjelse, og beqvæmer sig til at lade sig Gjenstandene for sine

Be-

Begjerligheder bestemme af den tænkende Aand. So oftere Sædelighedsfølelsen og Skjønhedsfølelsen i eet Objekt træffe sammen, og i een Dom møde hinanden, desmere vorder Fornuftten tilbøjelig til at holde en saa saare aandiggjort Drift for en af sine, og tilsidst overlade den Villiens Roer.

Saa længe der endnu er Mulighed, at Tilbøjelighed og Pligt træffe sammen i eet Begjeringens Objekt, saa kan denne Sædelighedsfølelsens Repræsentation ved Skjønhedsfølelsen ingen Skade anrette. Men Tilfældet forandrer sig saare meget, naar Pligten byder et Forhold, som oprører Smagen, eller naar denne seer sig hendragen til et Objekt, som den moralske Dommerinde er tvungen til at forkaste.

Nu indtræder den Nødvendighed, at sætte den moralske og æsthetiske Sandes Fordringer fra hinanden, at bestemme deres gjensidige Retligheder, og erfare den sande Magthaver i Sindet. Men en saa uafbrudt Repræsentation har bragt den i Glemsel, og den lange Observants
umid-

umiddelbar at lyde Smagens Indgiveller og befinde sig vel derved, maatte uformærkt erhverve denne Skin af en Diet. Ved den Uastelighed, hvormed Smagen forvaltede sit Opsyn over Billien, kunde det ikke fejle, at man tilskod dens Domme en vis Agtelse, og denne gjør nu Tilbøjeligheden med skadelig Dialektik gjældende mod Samvittighedspligten.

Hvad der kan fordre Agtelse, kræver ubetinget Hylding. Den forædlende Tilbøjelighed, som har vidst at tilsnige sig Agtelse, vil ikke mere være Fornuften underordnet, men sideordnet. Vægtstaaerne staae altsaa, efter Tilbøjelighedens Foregivende, i Henseende til Retigheden lige, og hvor er da ikke at frygte, at Interessen vil gjøre Udslaget!

Iblant Tilbøjeligheder, som nedstamme fra Skjønhedsfølelsen og ere fine Sjæles Ejendomme, anbefaler ingen sig til den moralske Følelse saameget, som Kjærligheds forædlede Afsækt; ingen er frugtbarere paa Sindelag, som svare til Menneskets sande Værdighed. Til hvilke Højder opløfter den ikke den menneskelige

lige

lige Natur, og hvad for guddommelige Gni-
ster veed den ikke ofte at slaae, ogsaa af al-
mindelige Ejele! Af dens hellige Ild vorder
enhver egennyttig Tilbøjelighed fortæret, og
reenerne kunne Grundfætninger selv neppe be-
vare Sindets Ryskhed, end Kjarlighed bevog-
ter Hjertets Adel. Ofte, hvor hin endnu kæm-
pede, har Kjarlighed allerede svævet for dem,
og ved sin almægtige Daadskraft fremskyndet
Beslutninger, som den blotte Pligt forgjæves
skulde have affordret den svage Menneskehed.

Men man vove ikke at tage denne Tjorer,
naar man ikke alt er betrygget ved en bedre.
Det Tilfælde indtræder, at den elskede Gjen-
stand er ulykkelig, er det for vor Skyld, at
dens Lykke beroer paa os ved Opofrelsen af nogle
moraliske Betænkkeligheder. Skulle vi lade den
lide for at beholde en reen Samvittighed?
Tillader den uegennyttige, stormodige, sin Gjen-
stand ganske hengivne, over sin Gjenstand sig
selv glemmende Affekt det? Hedder det at elske,
naar man ved den Elskedes Tjeneste endnu
tænker paa sig selv? "Saa sofistisk veed Affek-
ten

ten at gjøre den moralske Stemme i os, naar den strider imod dennes Interesse, foragtelig som et Anstød af Selvfjærligheden, og foreskille vor sædelige Værdighed som et Bestandsstykke af vor Lyksalighed, som det staaer i vor Villie at skille os ved. Er vor Karakter ikke ved gode Grundsaetninger fast forvaret, saa skal vi handle skændig ved at Sving af en exaltreret Indbildningskraft, og troe at tilfægte os en hæderrig Seier over vor Selvfjærlighed, i det vi ere dens foragtelige Offer.

Da de ufuldkomne Pligter overlade langt mere til Personers Godtbefindende, samt faae en Glands af Fortjenstlighed fra sig, saa anbefale de sig til Smagen ulige mere, end de fuldkomne, som ubetinget med streng Nødvendighed byde. Hvor mange tillade sig ikke at være uretfærdige, for at kunne være stormodige, tilgive sig før en Usandhed end en Udelikatesse, før et Menneskelighedens end Verdens Fornærmelse. Hvor mange ere der ej, som ikke ræddes selv for en Forbrydelse, naar et priseligt Djemeed derved staaer til at opnaae,

naae, som følge et politisk Lykkeligheds Ideal igjennem alle Anarkiets Rædsler, træde Lovene i Støvet for at gjøre Plads for bedre, og ingenlunde tage i Betænkning at give den nærværende Slægt til Pris for Elendighed, for derved at befæste de efterfølgendes Lykke. Bisse Dyders saasynende Uegennyttighed giver dem et Ansættelse af Keenhed, som gjør dem dristige nok til at trodse Pligten lige i Djnene.

Hos den raa Natursøn er Afstanden imellem det, Gandsen forlanger, og det Pligten byder, saa affstikkende og hans Begjerligheder have saa lidet aandigt, at de, om de end nok saa despotisk beherske ham, dog aldrig kunne sætte sig i Anseelse hos ham. Han vil ikke dølge sig, at han fejler, og hylde Fornuften endog i det Djeblik, da han handler imod dens Forskrift. Kunstens forfinede Opdragling belyver hellere sin Samvittighed, for at berolige den. Han har nok givet efter for Begjerligheden, men uden derved at synke i sin egen Agtelse. Derfor om-

sthrs

styrter han først den højere Autoritet, som mods-
taaer hans Tilbøjelighed, og før han overtræder
Loven, drager han Lovgiverens Beføjelse i Tvivl.
Tilbøjeligheden er ligesaa forblindet som dristig,
ogsaa ved sin Strid med Fornuften at tilraane sig
Værdighed, ja endog imod Fornuftens Anseelse
at betjene sig af samme.

Ved et altfor inderligt Fælledsskab imellem
de sandfælige og sædelige Drifter voves for For-
nuften, som sædelig Lovgiverinde, naar den af
Tilbøjeligheden lader sig skjænke, hvad den kunde
affordre den; thi under Skin af Frivillighed
kan Følelsen af Forbindlighed let tabe sig. Sik-
kere for Moralitetens Karakter, naar Sædelig-
hedsfølelsens Repræsentation ved Skjønhedsfølel-
sen i det mindste for et Djeblik ophæves, naar
Fornuften oftere umiddelbar byder, og viser
Villien dens sande Behersker.

Den ægte Sædelighed befæster sig kun i
Gjenvordighedens Skole, og en vedholdende Lyf-
salighed vorder let en Klippe for Dyden. Lyf-
salig den, der for at nyde ikke behøver at gøre
Uret, og for at handle ret ikke behøver at und-
være.

være. Det uafbrudt lykkelige Menneske seer Pligten aldrig i Djnene, saasom dets lovmæssige og ordnede Tilbøjeligheder stedse anticipere Fornuftens Bud, og ingen Fristelse til Lovens Brud bringer Loven hos ham i Erindring. Ene ved Skjønhedsandsen, Fornuftens Statholder i Sandsernes Verden, regjeret vil han gaae til Graven, uden at erfare sin Bestemmelses Værdighed. Naar den Ulykkelige derimod tillige er Dydig, nyder han det ophøjede Fortrin at omgaaes umiddelbar med Lovens guddommelige Majestæt, og da ingen Tilbøjelighed hjælper hans Dyd, endnu som Menneske at bevise Dæmonens Frihed.

J. K. S.

Amalia og Emma.

Overfat.

Amalia og Emma oprettede, under deres Ophold i en Opdragelsesanstalt, med hinanden det varmeste Venskab. Ved alle muntre eller alvorlige Sybler vare de uadskillelig forbundne.

Em-
ma

ma blomstrede som Rosen paa Foraarsmorgenen. Hendes Skabning var indtagende og af Skjøn- neste Forhold; enhver af hendes Bevægelser røbede Onde. Amalias Udseende var temme- lig almindeligt, og hendes Ansigt var ikke skabt til at trække andres Blicke paa sig. Ogsaa i de øvrige Omstændigheder viste denne Ulighed sig. Emma levede under Armod's Tryk. Ama- lialia var lykkelig ved en herlig Formue. Amalia beundrede Skjønhed, som det misun- delsesværdigste Gode. Emma frygtede Nød- lidenhed, som det største Onde. Saadan For- dom nærede de i Livets tidlige Dage. Dog var enhver ædel nok til at fryde sig over de gjensidige Fortrin.

”Hvor lykkelig er jeg,” udbød Emma, da hun just engang hjalp sin Veninde at om- lægge et Perlehalsbaand — ”da min dyrebare Amalia for stedse undgaaer det Onde, Nødli- denhed drager efter sig. Hun er ædelmodig, og har den priselige Frihed at gjøre godt. Men jeg! af jeg arme ulykelige, ubetydelige Pige —” ”O, bedste Emma! saar mit Hjerte ikke

ikke med saa underlig en Tale. Er Du ikke rig paa Naturens Gaver, da jeg derimod maa takke Lykken selv for, at man behandler mig med Høflighed? Men Du, min Gode, giver Enhvers Dje Fryd, og vækker i hvert Hjerte sød Henrykkelse” —

Et Brev afbrød deres indbyrdes Lykke. Det kom fra Emmas Moder, og hun forlangte sin Datters Bistand. Saaledes bleve paa eensgang begge Veninder adskilte. Hver fornem dyb Kummer, og de forlode hinanden i den fulde Rørelse, som saa særdeles udmærker Ungdoms og Uskylds Baar.

”Hvor banker Hjertet da, hvor blusse vore
Kinder?

Broe springe vi omkring, og følge vore
Drifter;

’som Lyset da saa reen, som Luften klar,
som Knoppen fart, som Kilden sprudlende.*

En Tidlang kunde Amalia slet ikke give sig tilfreds over sin Venindes Tab. Og hvad endnu formerede hendes Bedrøvelse — hun fik ingen Breve fra hende, kunde heller ikke
paa

paa nogen Maade erholde Efterretning fra hende. Emmas Bortgang var bleven dreven ligesaa hurtig, som hemmelighedsfuld, Amalias Efterforskelse vare derfor og alle frugtesløse. Endelig udsonede hendes egen Godartethed hende med nærværende Omstændigheder, og hun søgte ved næsten grændseløs Bøddighed imod sine unge Legefystre, og ved streng Opmærksomhed paa egen Stigen i de mangfoldige Grene af sin Opdragelse at skaffe sig Trøst.

Efter omtrent to Aar forlod Amalia Anstalten. Hun græmmede sig just ikke over at forlade en Plads, der for hende havde tabt sin største Behagelighed; og erfoer sin Formynders Anordning, at begive sig til hans Landsæde, ikke uden Tilfredshed.

Denne Mand, som Amalias Fader havde betroet hendes Varetægt, tilligemed en Formue af halvanden Tøndeguld, var en gammel Baronet, en gammel Akademiker af saare lunefyldt Art. Han var tvær, trodsig og hævnjærlig; men søgte at skjule sin sande Sindsbefæfning:

Stæffenhed, under en saasynende Oprigtigheds
Kappe. Saa snart Amalia traadte ind i Kam-
meret, var hans første Udbrud: "Himmel!
hvor enfoldig hun er!" Den stakkels Amalia
blev nu ved denne Modtagelse saa bestyrstset,
at hun vendte sig om til sin Guvernante, som
havde ledsaget hende did, lænede Hovedet paa
hendes Skuldre, og udbrød i klare Taaer.

Sir Villiam L. bad hende, dog ingen
Nar at være, og forsikrede, han meente det
ikke saa ilde, da i det samme Guvernanten
afbrød ham, og gjorde det unge Fruentimmer
nogle smigrende, men fortjente Komplimenter
for hendes Hjertesgodhed og Forhold. "Det
fryder mig," begyndte Sir Villiam, "at høre
saa meget godt om Dig. Betænk, at Du
ingen Ven har, uden mig. Vær ikke saa sty,
Du Lille. Er end Din Fader, Moder og alle
døde; saa har Du dog beholdt mig, Din For-
mynder." Efter Aftensmaaltidet bad han hen-
de synge, og frydede sig saa hjertelig over den
artige, muntre Maade, hvorpaa hun gjorde
det, saa at han svor højt og dyrt, hun var
ikke

ikke halv saa enfoldig, som han havde troet. Samme Aften endnu begav Amalia sig i Præstegaarden, hvor hun skulde blive i Kost, indtil hun blev myndig. Den Geistlige var en lærd, brav Mand; og hans Hustru en fin, behagelig Kone. I denne Stilling var Amalia ligelangt fra Udspredelse og Vondevæsen. Hun havde Tid til Eftertanke, og den Geistliges Raad gave hende mangehaande Anvisninger til at dyrke de behageligere Videnskaber. Historien blev en af hendes Yndlingsstykker. Hun bragte det vidt i Musiken, og gjorde i Tegne- kunsten gode Fremskridt. Da hun hver Dag vandt mere Kjærlighed til dette ærværdige Par, endskjønt de paa ingen Maade udmærkede dem synderlig ved personlige Yndigheder, forestillede sig det med al Sandhedens Magt hendes Sjæl, at Skjønhed ingenlunde er udtrykkelig nødvendig til Agtelse og Tilbøjelighed. Kunde vel ellers en Person være fuldkommen elskværdig og agtet uden at besidde den? Denne Tanke gav hendes Hjerte mere Styrke, ved at forbedre hendes Dømmekraft; og hun besejrede

tilfulde sin Characters svage Side. Fra den Tid af tabte sig alle ængstelige Bekymringer, hun før havde gjort sig over sit Udvortes. — Men hun fattede og tillige det faste Forsæt ingen Flid at spare i sit Hjertes Uddannelse til højeste Elskværdighed.

Belvillie, Munterhed og Godmodighed vare hendes største Prydelser. Enhver, der kjendte hendes Charakter, beundrede den, og selv den raa Sir Villiam blev hende saa gunstig, at han erklærede, han maatte nu døe, naar det skulde være, saa vilde han efterlade hende sin Formue indtil den sidste Svind.

Ihvorvel Amalia var af saare blid Natur, gaves dog i Villiams Temperament og Væsen noget, som var hendes bløde Hjerte imod. Den Familie, hvori hun nu befandt sig, sagde hende om hans Egenheder, og føjede til, at hans egen Syster havde forskjærtset hans Kjærlighed, ved at ægte en Mand, med hvem han engang i Uenighed var kommen sammen. Han havde levet i Uenighed med alle sine Slægtninge, og i Bredens Aanstød forladt sine Fædrenegodser og sit Fædres

Fædreland. Ofte havde han i haarde Udtryk omtalet sin Søster, og forsikret, at, isald han døde ugift, skulde hun ikke faae en Hvid. Amalia forskrækkedes over denne Stivsindighed. "Intet mere derom, isald jeg tør bede!" udbrød hun", jeg vilde gjerne have Vresfrygt for min Formynder, om det ellers var muligt."

Da Amalia nærmede sig sine Myndigheds Aar, betydede Baronen hende, han havde et godt Part for hende. Var Manden endog nær de Halvfjerssindstive, saa skulde han dog gjøre hende til en af de lykkeligste Koner i hele Kongeriget. "Hatt elsker Dig hiertelig" lagde han til. "Naar han dør, vil han efterlade Dig sin hele Formue, og det har Du alt for den billige Priis, at Du antager hans Navn. Lille Amalia, han vil gjøre Dig til sin Kone."

Denne Erklæring bragte Amalia i stor Bestyrtelse. Og havde ikke Døden sat en Skranke for Williams Planer; saa skulde hans fjære Myndling ikkun alt formeget have erfaret hans Egensindighed. Foruden sin egen, fik hun en Formue af en Tønde Guld. Med disse anseelige

Nidler kunde hun nu fyldestgjøre sine velvillige Tilbøjeligheder. Hun understøttede den flittige Arme, sørgede for den Udlevede, var Enkernes Veninde, og de Faderløses Trøst. Lykke udbredte sig, hvor hun satte sin Fod; og den Salighed, hun meddeelte Andre, virkede veldædig tilbage paa hende.

Smedens Amalia rolig levede i Fredens og Glædens Baaning, blev hendes Veninde bekjendt med Oprin af modsat Art. Hun beboede med sin Moder en Hytte i den sydlige Deel af Skotland. Emma blomstrede, som Thomsens Lavinie, men var ikke saa tilfreds og munter, som hun. Jordist Kummer blev herskende i hendes Sjæl, og Græmmelse over tilkommende Mangel omskyggede hendes skjønne Vand. En Dag sad hun med sin Moder ved Arbejdet, saa hende alvorlig i Ansigtet og udgød Taarer.

”Maaskee har jeg taalmodig min egen Banskæbne. Men det kan jeg ikke bære, at min elskede Moder saa kummerlig maa behjælpe sig. Du, Oberst M—s Enke, Datter af Sir Thomas L. ! af hvilken ædel Herkomst er Du
ikke

ikke! o bedste, fjæreste Moder! hvorledes for-
maaer Du at bære Skjæbnens grusomme Mis-
handling?" "Jeg har Religion, min Datter",
svarede Moderen rolig; og disse faa Ord gjorde
paa hendes Datters Hjerte det dybeste Indtryk.
Hun søgte at bekæmpe hendes Modløshed. Hun
brugte Religionen til Trøst, og mærkede snart,
at dens Veje vare Frelsens Veje.

Fra dette Djeblik af besluttede hun ikke mere
at sætte overdreven Priis paa Rigdom og højere
Stand, men at agte Sundhed og Uskyld for det
største Gode, og ingen Stilling ansee sig uværdig,
som den guddommelige Viisdom tiltænkte hende.
Disse Betragtninger opklarede hendes Ansigt, og
styrkede hendes Hjerte. Mangt et Aar flød ufor-
mærkt hen. Hun hjalp sin Moder trolig i Sver-
arbejde, som en svigeløs Person paa det bedste
vidste at sælge. Denne Person havde i sin Ung-
dom tjent Frue M., og den hedeste Iver for og
saa endnu at tjene hende, havde ikke tabt sig.

Hendes Faders Hushovmester var den an-
den, paa hvis Nedelighed hun kunde lide. Han
stod hende, hvad Bebyggelsen af hendes Jordplet
angik,

angik, hi med Raad og Daad; og tilbød sig at gjøre sig Umage for en Forsørgelse til Emma. Fru M. havde en Tidlang været høist bekymret for Emmas tilkommende Skjæbne. Hun dæmpe den Uvillie, hun fornam ved den ufortjente Tilsidesættelse, hendes Slægtninge og engang saakaldte Venner gjorde sig skyldige i mod hende, og skrev til dem, for at høre deres Raad i dette vigtige Anliggende. Svarene kom. Fra een Side undrede man sig højligen over, at hun ikke havde holdt sin Datter til en ærlig Haandtering; fra en anden meente man, hun skulde lade hende tage Tjeneste hos et Fruentimmer af Stand; en tredie meente, Moderen burde danne hende til en brav Husholderske for en liden Familie. Fru M. overlagde disse Forslag frem og tilbage: thi hun havde megen Forstand, og var overbevist om, at Stand og stor Opdragelse ingen Værd have, naar ikke begge anspore til Dyd. Hun var af den Mening, at en Person af ædel Herskomst og Opdragelse maatte i Uheld, ikke ved ilde anrøgt Stolthed, utidigen anbragt Skamfuldhed, og alt for stor Omfjndlighed, men ved Sin-

delat

delagets Højhed og Opførsels Ulastelighed søge at udmærke sig. — Dog naar hun tænkte sig sin elskede Datter i Kamp med Livets Mojsommeligheder, formerede dette hendes Sjels hele Styrke. Desuden forhøjede her Ungdom og Skjønhed Faren. Vanskjæbnens Storm kunde brække, den spæde Blomst, eller en Vellystlings raske Haand røve den al Glands.

Disse Betragtninger foruroligede hendes Hjerte, indtil standhaftig Hengivenhed i Forsynet Godhed tilførte hende Fred og munter Nøglighed. Den gamle tro Hofmester, som havde mange Bekjendtskaber i London, skulde efter Moderens Ønske søge at skaffe Emma en Forsørgelse. Og efter mange Bestræbelser fandtes der tre Slags Udsigter. Den ene var, at hun i en Familie, hvori der var eet Barn, paatog sig Guvernantens Plads; den anden at tage til en bedaget, blind Dame, som ønskede at have hos sig et velopdraget ungt Fruentimmer, der kunde læse for hende og stedse være om hende. For det Tredie kunde hun blive Selskabsjomfru hos et ungt rigt Fruentimmer. Den første Lejlighed burde man
med

med Føje undslaae sig for, meente Frue M. Hennes Datter havde da befundet sig saa enlig, som ingen anden, Eneboeren undtagen. Desuden kunde da af Emma mangehaande blevet forlangt, som saa ung en Pige ikke var voren. Det andet syntes ogsaa meget for melankolsk og eensom. Men den tredie Udsigt valgte man uden Betænkning. Man bad den gode Hovmester at skrive til hans Correspondent i London, og mælde at man tog imod det sidste Forslag. Saa Uger derefter var Sagen i Rigtighed. Alting var i Orden, og Tiden til deres Rejse til England bestemt. Endnu saa Dage, førend hun forlod sin fredelige Hytte, førte hendes Moder hende, da de en Aften gik og spaserede, hen til et Sted, som Emma aldrig tilforn havde seet. De havde maaskee gaaet en halv Miilsvej, saa drejede Vejen pludselig af, og de naaede Ruinerne af et gammelt majestetisk Slot. Emma satte sig under en Eg og saae paa det med Fornøjelse. Men hendes Moder sukede dybt, og saae med Veemod paa Ruinerne. Nu vendte hun sin urolig til hende. 'Emma! sagde hun, dette Slot tilhørte engang

wine

mine Forsædre, jeg tilbragte der mine Ungdomsdage lykkelig. Med melankolsk Fornøjelse seer jeg paa det sørend jeg gaaer bort, o! maaskee for stedse. Din Bedstefader arvede adskillige store Godsse, men begjerlig efter at bringe sin Søn i Vejret, overlod han ham alt, en liden Deel undtagen, som jeg fik. Af alt dette, og af din Faders Rigdom, er der intet tilbage uden Hytten. Dog jeg drager et Dække over din Faders Fejl. Klogskab er ej altid forenet med et godt Hjerte. Min Broder var ufølsom ved mine Lidelser, en Slave af sin Egenindighed, og fast indtagen af sine egne falske Meninger. Natur og Venkab havde intet tiltrækkende for ham. O Emma, dersom han endnu levede, vilde han gaae i sig selv og græde Angerens Taarer. Han er død! Fred med hans Aske!”

En Taare faldt af hendes Dje. Datteren trykkede derpaa hendes Haand, og saae paa hende med den hjerteligste Medlidenhed. De forstode hinanden. ”Emma, ”sagde hun, ”vi vare dog altid lykkeligere end vi fortjente. Det er sandt. Det er sandt, mine Ejendomme er borte: men er
jeg

jeg frisk og sund. Jeg mistede en elsket Mage; men har jeg ikke et godt Barn, som jeg saa gjerne trykker til mit Hjerte?" Saaledes forlode de Slottet, og vendte sorgmodige, men ikke bedrøvede tilbage.

Den bestemte Dag rejste de bort, og kom lykkelige til London. Derfra rejste de til Ladys Gods, som man havde underrettet dem om. Da de kom nærmere, sagde Emma rørt: engang havde jeg en elskværdig Veninde, der elskede mig, som sig selv. Men en feig Undseelse gjorde at jeg dulgte mine Omstændigheder for hende. Nu er jeg, straffet efter Fortjeneste og en fremmed Haand skal nu række mig den Understøttelse, hun med Fornøjelse havde givet mig. "Kald ikke den Haand fremmed, min Bedste! sagde Moderen; vi ere dog alle beslægtede. Uafhængighed er et Billede af Indbildningskraften: thi vi ere alle afhængige af hinanden, og denne Kjæde kan ikke adskilles. I Dag modtages vi, og i Morgen gjøre vi os maaskee andre forbindlige. Hvordan end vor Lod bliver, Emma, saa maae vi dog altid prise ham, som har gjort Vennen nødvendig
for

for Bennen. Nu kom de til Godset. Emma skjælvde og blegnede, da hun gik ind. Bedste Nige, Lady kommer, udbrød Moderen, og Emma fattede sig. Hun aabnede frygtsom Djnene, saae sin Belgjørerinde og sløj i hendes Arme. "O min Emma" "min Amalia! Bedste dyrebareste Veninde!" mere kunde de ikke saae frem, før Blødens Taarer gav dem Luft. Dette gav Anledning til vigtige Forsætter. Amalia saae i sin Veninde den naturlige Arving til Hr. William L's Formue — og Emma fandt i sin Belgjørerinde den Person, som hun allerhelst ønskede at være forbunden. Den ædle Amalia gjorde dem begge uafhængige for deres hele Liv. De bleve een Familie, og en Kjærlighedens Familie. Fruen M. var nu den lykkeligste Kone i Verden. Og hvad de to Veninder angaar, saa tænkte man neppe paa at den ene var skøn og den anden ikke, da denne Mangel rigelig blev erstattet ved hendes Forstands ypperlige Dannelse.

Om Idyller.

Udaf en tysk Journal.

Den egentlige Idyl er en af de Digtearter, hvori det endog for virkelige Poeter sjælden lykkes, og som, uagtet den Grad af Fuldkommenhed hvortil en og anden af dem har formaet at bringe den, dog mindst af alle har kunnet gjøre Fordring paa almeent Bifald. For at nyde de mest fuldkomne Malerier af en arkadisk Verden, fordres en vis Sindsforfatning, en vis Stemning, som hos et dannet Menneske sjælden indfinder sig. Man maa her ej skøde Skylden paa vor tiltagende Afstand fra Naturens Simpelhed; Sjæle af en højere Dannelse have vendt tilbage til den. Snarere ligger Marsagen dertil i Beskaffenheder af denne Digteart selv, saadan som den sædvanlig hidtil har viist sig. For det første er det saare svært at forestille sig Virkeligheden af en Verden, hvori de handlende Personer i Idyller fremtræde, og hvori de følelser ubvikle sig, som de røbe. Virkeligheden af

af en saadan Verden kan aldeles ikke saaledes forstaaes, at de udvortes Forhold, saadanne som f. Ex. den elskværdigste blant alle Idylskrivere Gesner opgiver dem, nogensinde virkelig maa findes; men en poetisk Virkelighed i dem har man at fordrø; imellem den Grad af Dyrkelse, hvori Hyrderne ere, og deres Stilling maa være en Overeenstemmelse. De Mennesker, som her forestilles os, leve i en vis Hyrdestand, som lader dem i Ukyndighed om alle de Forhold, som opkomme ved det borgerlige Samliv; men deres Følelser ere desuagtet saare meget udviklede og forfinede. Man forestille sig den Natur, hvoraf de ere omgivne, aldrig saa romantisk skøn, den Himmel, hvorunder de aande, aldrig saa klar, saa kan man dog ei deraf vise Muligheden af deres Dyrkelse. Af denne Ubestemthed, af denne Stridighed imellem deres Evner og deres Forhold, opkommer endnu en anden vigtig Vanskelighed. Ved Materiet af Mennesker, hvilke føle med saa megen Finkhed og Duhed, vil man gjerne komme tilrette med deres Individualitet; men

da Idyldigteren ej har noget bestemt Begreb om deres Verden, saa bliver det ham næsten umuligt, at bringe sig udaf Kredsen af de almindelige Følelser, som ej have noget vist Formaal. I Gessners smukke Hyrdedigte finde vi vel en Pige med megen Uskyld, en Yngling med megen Kjærlighed; men hvorledes hendes Uskyld, hvorledes hans Kjærlighed adskille sig fra de øvrige Hyrder's Uskyld og Kjærlighed, derom savne vi al Underretning. Han synes selv at have mærket dette, da han altid laaner af Naturen den Individualitet, han ej kunde finde hos sine Personer. De uige Strøg, hvori han forlægger sine Scener, blive af ham individualiserede, og det er af Landskabs Poesien, hans Idyller hente deres fornemste Behageligheder. Disse Vanskeligheder skulde man lykkelig overvinde, om man istedet for den sædvanlige Uskyldsverden valgte en anden, hvori visselig hvert smitslende Menneske i det mindste eengang i sin Livstid havde befundet sig, og hvori det siden altid med et vist Savn saa gjerne erindrer sig; og om man fra den mere blomstrende Alder,

vore

vore Følelser's Vaar, søgte Gemner for Hyrde-
digtets Sanggudinde, og omkrandsede dem med
Blomster, som man derfra havde hentet. Hvil-
ken Verden fuld af isbeste Indbildningskræfters
Skabelse! hvilke Anledninger for den dybt for-
skende Menneſkehjænder til de interessanteste Cha-
rakterer og Stillinger! Den som selv endnu er
henreven af Følelsernes Varme og Fylde i denne
Vaar, burde just ikke forsøge saadanne Idyller;
han lade denne Fylde fremstrømme i lyriske Digte.
Men den som endnu blot i Mindet under disse
Dage, den som mærker, at han allerede er gaaet
over fra Indbildningens Verden til den virkelige,
den kunde beskrive for os Handlinger af denne
det menneſkelige Livs mest følelsifulde Periode,
hvilke forenede alle det sædvanlige Hyrdedigts
Behageligheder med den høje Interesse, den dra-
matiske Skaldkunst medfører. I dem skulle vi
ogsaa finde Menneſker, som skulle komme os til
at glemme alle borgerlige Forhold, da de ikke
kjænde eller ikke ændse dem, som levede i deres
egne Følelser og Billeder, og som dog imidlertid
kjændte en anden Virksomhed, end den at græsse

fin

sine Hjorde, og flette Krands; vi skulle finde Mennesker, som opbøde alle deres Evner, og ytrede den højeste Grad af menneskelige Kræfter, under deres Bestræbelse at bringe Tingene i Overensstemmelse med deres Maade at see paa. Vore Ungdomsfølelser ere efter vor Stilling og vore Egenskaber saa forskjellige, at de derved allerede tillade Individualitet i Malerier af dem; men hvilken Blanding af Charakterer skulde ej denne Epoke af vort Liv tilbyde, da Følelserne lidt efter lidt danne sig til Maximer! Ved ingen anden Alder er Charakterernes og Sindelagens Individualitet saa kjændelig; i samme Grad derimod som de have dannet deres Maximer til et System, antage disse et almeent Præg af Fornuften; og ved denne Tid begynder den Grændse vi have sat for Idyllens Gebeet.

J. K. S.

Om

Prinsesse Anna Comnena.

(Af Silfverstolpes Literaturtidning
i N. S. 104 = 15. Undertegnet Af.)

Forfattet.

Indvaanerne af det østlige romerske Rige tilegnede sig ene Romernavnet under Foregivende, at alt ædelt Blod var med Constantin den 1. emigreret fra gamle Rom, og at ene Nationens Afstum var blevet tilbage; imidlertid var hos dem Udsiden saa vigtig, at de med Nød og neppe kjendte det Væsentlige. En af de to, tre Mænd, man i en Række af 1000 Aar finder udmærkede ved en virkelig Højhed i Sjælen, Dyder og en simpel Levemaade, var Kajsaren Johannes Comnenus eller Kalojohannes 2: skjønt Johannes, saa kaldet ej af sin Skabning, men af sine Dyder. Byzantinerne (Byzants var, som bekjendt, Constantinopels ældre Navn) vare i øvrigt alle dannede efter visse Regler, hvormed de vilde erstatte den indvortes Værd, de hverken ejede eller kjendte. De viiste sig aldrig i natur-

lig

lig Charakter, men vare bestandig omgivne af Stats og Ceremonier, som skulde opvække et vist Begreb om Højhed, og dølge Hjertets og Forstandens Tomhed.

Ogsaa i Henseende til Dannelsse, Videnskaber og Kunster antog de blot det udvortes Skin, og nøjedes med Udsiden af et stort, statsklogt, tappert, dannet og religiøst Folk.

Deres egne Forfattere bevidne det, uden at vide det selv, naar de rose Handlinger, som blot fortjene Dadel og Foragt. — Bantro, falsk Gudsdyrkelse, svigfuld Statskunst, Grumhed og flere Udsvævelser kunne aldrig tydeligere kjendes i Henseende til deres indvortes Væsen, end i deres Skrifter, som vare smittede af samme Fordom. Alle byzantinske Arbejder høre did.

Alexias af Anna Comnena er næsten det vigtigste blant disse Skrifter. Hendes Fader Alexius den 1. blev Kæiser ved en Revolution 1081. Hun blev gift med Nicephorus Bryenius, hvis Farfader havde søgt den kejserlige Værdighed; men Sønesønnen var mindre begjærlig. Efter Alexius's Død, 1118 vilde

Enke

Enkekajserinden Irene af Kjarlighed til sin Datter skaffe sin Svigersøn Kronen; men Alexius's ældste Søn Kalojohannes forekom modig sin vaklende og kanske samvittige Svoger. Anna affkræffedes imidlertid ei fra sine ærgjerrige Hensigter. Hun indlod sig i en Sammenrottelse imod sin Broder, og retmæssige Kaiser. Da Sammenrottelsen opdagedes, hvori hendes Mand ej var deelagtig, yttrede hun sig fortrydelig over: at Naturen af Forseelse havde givet hendes Mand en qvindelig Sjæl. Den forurettede Kaiser inddrog hendes Ejendom. Efter sin Mand's Død gif Anna i Kloster, og skrev der sin Faders Historie. Hun kaldte dette Arbejde Alexias, og havde Lejlighed derved at tilfredsstille sin Ærgjerrighed, og skænke Efterverden et Minde af de Egenskaber og Dyder, hun enten virkelig havde eller under Skrivningen isørte sig.

Hun kundgjør sit Foretagende paa følgende højtidelige Maade: "Jeg Anna, Kaiseren Alexius's og Kaiserinden Irene's Datter, fød og opfød i Purpur, er ej ukyndig i Videnskaber, men har tvertimod med Nøje stræbt efter Fuld-

kommenhed i græst Sprog og Betsalenhed, ej heller er Aristoteles's Kunst, og Platos Maade at skrive Samtaler paa, ubekjændt for mig, ligesaaledes er jeg svet i de fire mathematiske Videnskaber, som stærke Forstanden. Thvorvel alt dette synes at være egen Noes, torde det dog være tilladt, strax i Begyndelsen at nævne disse Egenskaber, for hvilke jeg har at takke deels Naturen, deels min egen Flid, deels den højeste Gud og gunstige Omstændigheder. Jeg har i Sinde i dette Verk at omtale min Faders Bedrifter, hvilke visselig ej bør forbigaaes med Taushed, eller om jeg saa tør sige, bortskylles af Tidens Strøm i Glemselens Hav."

Af dette Sted kan man allerede gjøre sig et Begreb om denne i Purpur fødte og opfødte Forfatterinde. Ved en tidlig Opdragelse havde man søgt at skaffe hende af den Finhed, som var sædvanlig hos de byzantinske Fruentimmer; men dette Slags Dannelse uden væsentlige Egenskaber er af liden Værd. Anna havde læst de ældre Græker, og antaget af dem en vakker Skrivemaade. Hendes Stiil er ej slet; men hun ansaae

dette

dette for Højden af al Fuldkommenhed, og er ubehagelig for en drøftende Læser, ved en uafslædig Higen efter at lyse med sin Lærdom, og pryde hver Tanke med rhetorisk Prunk.

Anna kjændte sine Egenheder, og ansaae sig værdigst iblant Alexius's Børn, til efter Faderens Død at bestige hans ledige Trone. Forsængelighed og Hovmod forledede hende til at spille en farlig Rolle paa den politiske Skueplads, og da dette mislykkedes, skrev hun dreven af sammeslags Marsager et historisk Værk. Hun gav sit Arbejde et saadant Navn, som ene bruges ved Heltedigte; men i denne profaiske Historie har og en poetisk Stil ofte overhaanden. Begjærligheden, at ogsaa skjenke Efterverden sin elskede og beundrede Faders Gdrætter, var den Sanggudinde, som oplivede hendes Tænker. Naar en søm Datter beskriver en Faders Levnet, som har adskillige gode Egenheder, og hvis Ekjæbne har været underkastet mange og store Omverlinger, saa bør visselig en sliq Levnetsbeskrivelse have en naturlig Behagelighed for søllesfulde Læsere, om ellers Datteren træffer Naturens Sprog;

Sprog; men denne Prinsesses Lærdomsfryderi og Ødslen med rhetoriske Prydelser opvækker den Mistanke, eller rettere overbeviser om, at hun snarere har villet tilfredsstille sin Forsængelighed, end sit Hjerte; og Skildringerne af hendes Faders Dyder forraade mere en behagelig Forfatterinde end en af disse Dyder opfyldt Sjæl.

Alexius blev, som sagt, Kæiser ved en Revolution, som dog snarere fortjener Navn af et Oprør. Alexius og hans Brødre grebe offentlig til Vaaben imod Nicephorus Botoniatès. De rykkede mod Constantinopel; men kunde ved Krigskunstens daværende Forfatning ej vente Stadens Erobring. Alexius forstod imidlertid at bestikke Besætningen, og indtog Staden, plyndrede den, besteg Tronen, og stikede Nicephorus til et Kloster.

Den Naade, hvorpaa Alexius besteg Tronen, kunde ej andet end forarsage Krigstugtenes Forfald og Uorden i Staten. Han fandt nødvendigt at rense sig fra de Forbrydelser, hvorved han var bleven Kæiser. "Indtagen af denne Beslutning" siger Prinsessen,

sin

sin Moder, og tilkjændegav hende sit Forsæt, samt spurgte hende, paa hvad Maade han kunde tilfredsstille sin saarede Samvittighed. Hun omfavnede sin Søn og trøstede ham med sit Bisald. De kaldte derpaa Patriarchen Rosmas tilligemed flere Gejstlige til en Raadslagning. Da de vare samlede, gaaer Kajsereen ind til dem, som en anklaget Forbryder af den ringere Hob, staaer for sin Dommer, og venter sin visse Dom. Han bekjænder alt. Han fortier hverken sit Forsæt eller sin Gjerning. Derpaa skrifter han under megen Frygt, mere end fuld af Troe; anholder indstændig om Lægemidler for sin Samvittighedssmerte, og lover at fuldføre alt hvad de paalægge ham. De geistlige Fædre forordne en almindelig Bod, som ej alene strakte sig til ham, men endog til hans Slægtninge, og alle ellers i Oprøret delagtige. De skulde faste en vis Tid, ligge paa Jorden, og opfylde alt hvad som fordres af dem, der ønske Forsoning med Gud. Af Kjærlighed til deres Mænd deeltog Hustruerne i disse Bodøvelser, og man saae i det kajserslige Slot ene Graad og Sorg; men denne
Sorg

Sorg var priselig, og skulde forvandles til en aldrig ophørende Glæde. Kasseren selv, som i Bodfærdighed overtraf sine Hoffolk, bar paa det blotte Legeme en Hesthaarsskjorte i 40 Dage, og brugte en Steen til Hovedpude. Efterat han paa denne Maade havde fuldført sine Bodøvelser, traadte han med rensede Hænder til Statens Styrelse.”

Harde en Mand, fri fra Bantro og falsk Gudhengivenhed, saa omstændelig beskrevet dette skinhellige Skuespil, skulde man ikke lettelig mistænke at Beretningen var overdreven? Skulde man ikke holde et slikt Gøglespil af Hykleri for utroligt i en Hovedstad, og for alle Folks Dine? — Men her bevidnes Tildragelser af en Datter, hvis Fader spillede Hovedrollen. Hun troer her ved at skaffe ham Efterverdens Bifald, og har aldeles ingen Anelse om, at tilkommende og mere oplyste Tider skulle ansee disse hellige Optog med Foragt.

Byzantinernes falske Høihed viiste sig og i et overdrevet Ceremoniel, østerlandsk Pragt og prunkende Titler. Det byzantinske Hof tjente
siden

iden de vestlige Folkeslag til Exempel, og man kan lede den største Deel af de ved de europæiske Hoffer endnu brugelige Ceremonier, Titler og Etiketter fra denne Kilde. Smidlertid kan vel den Regel, store Mestere følge ved de skjønne Kunster, ogsaa her anvendes i Statskunsten, og faa simple samt efter Djemedet valgte Tegn, torde virke kraftigere end den hyppigste Udflæn med Pragt og Lyd. Byzantinerne vare ej af denne Tanke, og Alexius ansees som en stor Statsmand, da han opfandt en stor Mængde Ceremonier, og nye Titler.

Alexius havde en ældre Broder Isaac, som ganske meget bidrog til denne Revolution; men ved en tidligere Gavnildhed hos Tropsperne erholdt Alexius Kajserværdigheden. Isaac savnede dog ej Tilhængere i Hæren, og Broderen var altsaa nødsaget til at stille ham tilfreds. De brugelige Titler, som sædvanlig tillagdes næste Person efter Kajseren, ansaaes ej for tilstrækkelige. Han sammensatte derfor en ny, hvorved, som Anna siger, Isaac opløstedes Gaade over Cæsarer og Auguster.

Denne

Denne Bærdighed ledsagedes af et nyt Slags Krone. Alexius opfandt ligeledes nye Titler for tvende andre Prinsler af sit Huus. Anna, som beundrer alle sin Faders Handlinger, priser disse Opfindelser som store Fortjenester, og slutter, efter en omstændelig Beretning herom, med følgende Betragtning: "De, som have lagt Bind paa Regjeringskunsten, denne høje Deel af Philosophien, denne alle Kunstens Kunst og Videnskabers Videnskab, maae beundre Skarpsindigheden hos min Fader, som vidste at naae sine Hensigter, og opvække Kappelyst i sin Tjeneste ved Haab om Titler."

Korstogene, for at værne om Christus's Grav imod de Bantroende, begyndte under denne Kaisers Regjering, og den første Sværm af disse Eventyrere rykkede gjennem Constanti-
nopol. Den Stilling, hvori Alexius kom ved saa mange 100000 tredsige og halv vilde Stridsmænd, der som Troesforvandte, men med Sværdet i Haanden, begjerede frit Bjen-
neintog, var synderlig; og Anna Comnenas Arbejde er især mærkværdigt, fordi hun som
Dje-

Djevidne har beskrevet disse Optrin imellem de fine Byzantinere, og de barbariske Franker. Hun var vel ikkun 11 Aar gammel, da de første Korsriddere kom til Constantinopel; men hun kunde uden Tvivl da allerede selv anmærke adskilligt, og havde desuden ingen Bausfelig-
hed med siden efter at blive underrettet om alle Omstændigheder af sin Fader, og andre kyndige Mænd.

Alle Franker (saa kaldedes Vesterlændin-
gerne) vare i Annas Dine usædelige Bar-
barer, og virkelig kan man ligne Vesterlandes-
nes ved ingen Opdragelse dannede Sønner med
Nordens Granner og Ege, og derimod By-
zantinerne med de ved Urtegaardsmesters Haand
klippede og efter Godtbefindende tildannede
Buske og Hækker i de kaiserlige Lysthaver.
Følgende Sted af Alexias kan tjene til Beviis
paa den fine Forfatterindes Bestræbelse, at lade
Efterverden vide sin Foragt for Frankerne:
"Den som vil gjøre sig en Forestilling om
Korsfarernes store Mængde maa erindre sig
Stjernernes Antal i en kysfri Nat, og San-
det

det ved Havbredden. Deres Færsters Navne vil jeg, ihvorvel jeg kommer dem ihu, med Glid ej nævne. Historien væmmes ved dem. Bort Sprog fordrager ej disse barbariske Lyd? Hvortil tjente vel og en Fortegnelse paa Navne som ere tunge at udtale? Disse raa Mennesker have forarsaget os Sorg nok med deres Nærværelse; hvorforre skulle vi endnu plage os med deres haarde Navn?"

I Sandhed havde den Tid ej endnu noget af de vesterlandste Sprog, ej engang det Italienske og endnu mindre det Franske, er holdt mindste Dannelsse, og daværende Franskmænd udtalede formodentlig Navnene Hugues de Bermandois, Godefroy de Bouillon og Hienne de Chartres paa en Maade, som endog skulde være ubehagelig for vore Øren; men Afstyen hos Alexius' Datter havde anden Grund: hun indfører uden Vanskelighed i sit Røik Slavoniske, tyrkiske og arabiske Navne, som visselig ej ere mere vellydende end Korsriddernes. Den Forhaanelse Byzantinerne, Alexius i sit Slot og paa sin Trone ej undtagen,

tageft, lede af disse Vefterlændinger, oprørte Datterens Følelfer. Imidlertid maatte hun nødvendig anføre nogle Navne, om ellers hendes Beretning ſkulde vorde forſtaelig, og heraf ſeer man hvad Lyd Byzantinerne meente ſig at høre i Frankernes Udtale. Godofroy ſkriver hun Gontofre, Tancred Tangres, St. Giles Sangeles.

En Tildragelſe, ſom bevifer Ridderneſ raae Sæder, bør anfæres, da man deraf nogens lunde kan indſee Uarſagen til Prinsſeffens Uvillie. Alexius gav engang Ridderne en højtidelig Audients, og Byzantinerne anvendte ved denne Lejlighed alt hvad Pragt og Ceremoniel kunde tilvejebringe, for at gjøre Kaiſerens Højhed begribelig for de uſlebne Korsfarere. Ridderne beundrede denne Pragt, hvoraf ved andre Hofſer ej fandtes mindſte Tegn; men Ceremoniellet forefaldt dem ligesaa nyt og de vidſte hverken hvad de ſkulde gjøre eller lade, hvad der var anſtændigt eller ikke. En af Ridderne fik det Indfald at ſtige op paa Tronen og ſætte ſig ved Siden af Kaiſeren. Man kan foreſtille

stille sig Grækernes Bestyrrelse; men Alexius
fordrog denne Opførsel uden at sige et Ord, da
han, siger hans Datter, allerede forud var ble-
ven vant til Frankernes Stolthed. Baldwin,
Græve af Flandern, fandt Uanstændigheden af
Ridderens Opførsel, tog ham i Haanden, og
forestillede ham at man ved et fremmed Hof bur-
de rette sig efter dets Sæder; men Ridderen
brød sig ej derom, men saae trodsig paa Kajsere
og mumlede paa sit Sprog: ih see det plumpe
Menneske, som sidder, og lader saa mange tap-
pre Riddere staae. Efter sluttet Audients, tale-
de Kajsere særskilt med denne Ridder, spurgte
efter hans Navn og andre Omstændigheder. Rid-
deren svarede blot: Jeg er en frankisk Adelsmand
af reent og ægte Blod, og kan fortælle Dig, at
i mit Fædreland endnu ej fandtes nogen, som
vilde stride med mig i Evkamp. Kajsere fandt
raadeligt at blot svare: at om han hidtil ej hav-
de fundet Modstandere, skulde han finde dem,
naar Korshærene havde rykket længere frem, og
tilføjede nogle Raad, hvorledes Ridderen skulde
opføre sig i Træfninger imod Tyrkerne. Disse
Raad

Kaad indeholde en fin Satire, at Ridderen var blot en Skrydere og i Virkeligheden selv feig. Han faldt siden for Tyrkerne i lille Asien, og Anna kan ej dølgge sin Glæde, naar hun fortæller at det opblæste Menneske, som vovede at sætte sig paa Tronen ved hendes Faders Side, vendte Fienden Ryggen, da han blev saaret.

Større Modsatning i Sæder, end imellem daværende Græker og de øvrige Europæer kan neppe tænkes. Dette gjælder i Særdeleshed om de Gejstlige paa begge Sider. De latinske Præster fandt deres største Fornøjelse i Krig, og sloges ej mindre tappert end Ridderne. Man kunde neppe troe dem være Tjenere af Fredens Gud; tvertimod syntes de at dyrke nogen Krigsgud. I en Fægtning imellem Franker og Græker i Constantinopel faldt en Gejstlig af Korstogshæren, som var en udmærket Stridsmand. Ved denne Lejlighed anmærker Anna, hvor ulige Tanker Latinere og Grækere nærede om en Præstes Pligter. "Hos os Græker" siger hun" forordner Kirkeloven og Evangelielæren: slaa ikke, krig ikke, saar ikke; thi du er en Præst!

Præst! Den latinske, den barbariske Præst der imod griber med venstre Haand Skjoldet, og med højre Spydet, og udgyder sin Medchristens Blod med samme Haand, som fremrækker Christus's Legeme og Blod. En sand Blodmand, som David kalder ham i Psalmen. Naar jeg sammenligner deslige Gejstlige med vore, tyktes jeg mig at see en jødisk Præst. Men saas danne som vor højeste Ypperstepræst forordnede, gjenkjænder jeg ene i vore Præster."

Til Slutning et Sted, hvor Anna fortæller, hvorledes en Kjetter Basilus brændtes i Constantinopel. Her seer man et bedrøveligt Beviis paa, hvorledes Vantro og Kjetterhad kan gaae al Kælelse, selv i et Fruentimmers Hjerter. Anna beskriver omstændelig dette gyselige Skuespil. Hun mindes endnu med Fornøjelse den arme Mand's Forfærdelse, da han blev Ilden vaer, hvorpaa han skulde, og hvorledes han kom ud af sig selv. Hun omtaler hans Udfærd, ret som om den Ulykkelige's Jammer havde været en Sejr for Religionen. Det fremlyser, med hvad Opmærksom-

som

somhed hun havde betragtet dette Offer: "Gleden fortærede ham saa hastig, at ingen Kæg opsteg fra ham, uden blot en fin Stribe. Elementerne væbne sig villig imod de Ugudelige, da de derimod vægre sig ved at skade hellige Mænd." Prinsessen troede sikkert ved dette Sted, som forraader en ret kannibalisk Tænkemaade, at stifte sig et Minde af Gudsfrøgt.

J. K. S.

Om Idealiseringen i Romaner.

(Udaf Jacobs Annaler.)

Man bebrejder Romandigterne, at de sætte det unge, uerfarne Menneske udaf den virkelige Verden hen i en Gdeeverden, og derved indgyde ham Bæmmelse for den virkelige Verden. Denne Klage hører man ikke sjelden af saadanne Mænds Mund, til hvis Indsigter man i øvrigt har en grundet Tillid, saa ubetinget, at man ikke veed, om de, som forbyde at læse alle Romaner, eller de unge Mennesker, som alligevel begjerlig læse slige Bøger, have Ret.

For at sætte Læseren i Stand til, selv at dømme om hin Beskyldnings Grund eller Ugrund, deler jeg Romanerne i to Klasser.

Til den første Klasse regner jeg alle dem, som gjøre sig det til Maal, at underholde de lavere, mere passive end active, Sjælens Verner. Dette kan ske ved en fin Bittigheds og en munter Phantasies uskyldige Spøg, hvis Læsning just derfor, at Gjenstandene sees i Uskyldens Dragt, ikke altid er den unge Læser skadelig, men kun da, naar han ved Mellemgulvets Rystelse og Indbildningskraftens behagelige Spil forsømmer alvorlige Forretninger, og efterhaanden vorder udygtig til egen Anstrengelse fordrende Nandsvirkosomhed. Her fejler intet, uden en fornuftig Ven, som ordner og leder Læsningen, for at lade Unglinge og Piger uden Fare nyde sammes Fornøjelse, og ved behagelig Afværling og Forfriskning gjøre dem tilbøjeligere og mere skikkede til vedholdende Arbejde.

Men Sjælens lavere Verner kunne og underholdes ved idealiserende Beskrivelser over den virkelige Verdens Smudsigheder og Urimeligheder,

der, fra hvilke sædelige Mennesker bortvende Djene, og ved tvetydig Vittighed og Skjemt, hvorved den grovere Sandselighed bringes i Benægelse og Oprør. Jo mere flige Gjenstande idealiseres, des større Skade stifte de; og det af den ganske naturlige Grund, fordi de derved, at de indhylles under et glimrende Elser, i uerfarne Menneskers Dine tabe det Affhvækkende og Giftige, som de i Følge deres Natur bære hos sig. "Vogt Dig," siger Sallert i en Faders Læreregler for sin Søn, som han sender til Akademiet, "vogt Dig, jeg beder Dig faderlig, for hine Poesiens og Beltaalenhedens Skrifter, hvor Lasten, klædt i Yndighedens Elser, fremtræder, og ved Vittighed overtaler Eldensfaberne. Vend Dine Blikke fra vellystige Malerier. De fortrylle Indbildningskraften, og dræbe Uskyldens Følelse. Vittigheden i et usædeligt Verk, (og var det end den fineste, en Crebillons Vittighed,) er ikke bedre, end Skjønheden i et Utugtens Huus." Vee de Ynglinge og Piger, som hensynke i saadanne Bærkers usalige Morads! Dem vorder ikke alene den vir-

felige Verden væmmelig, men de ere ganske og aldeles tabte for samme.

Romandigtere af denne Klasse kunne endelig og blot tiltale Fornemmelsevnen, Hjertet med sine Følelser og Drifter. Følsomme Sjæle, dem Naturen har skjænket en større Nervernes Virksomhed, hensmelte ved de rørende Scener, og tabe efterhaanden al Karakterens Energie. Denne Art Romaner synes ogsaa egentlig at være skreven, for at betage det unge Menneske Tilfredsheden med den virkelige Verden, og gjøre ham ubrugbar for samme.

Den anden Klasse af Romaner har de højere Sjælsævnens Underholdning og Cultivering til Gjenstand. Ved dem faaer Forstanden, Fornuften, den ved Fornuft modificerede Attraaesævne, den æstetiske og moralske Dømmekraft Næring og Dannelsse. Her idealisere man saa meget, og saa fuldkomment, som muligt! Der vil og kan ikke herved opstaae nogen Modbydelighed for den virkelige Verden, og hvor den findes, har den tilforladelig et andet Udspring. Thi naar saadanne Skrifter fremstille Idealer, saa

saa gjøre de ikke andet, end hvad Forstanden og
 Fornuften, naar de have naaet et højere Trin af
 Cultur, gjøre af egen Drift og Trang, og som
 for Livet i den virkelige Verden, som i Æstetiken
 og Moralen er af saa stor og mangfoldig Nytte.
 Idealet af en Mand, som forestilles overalt saa
 handlende, at han skjelner det Nyttige fra det
 Skadelige, det Nyttigere fra det Nyttige, og det
 Skadeligere fra det Skadelige, uden dog at synde
 mod Sædelighedsloven, giver Unglingen Leveklog-
 skabs og Visdoms Regler i Korthed, og disse
 desmere indtrængende, jo mindre de tilkjænde-
 giv den strænge Lærers Mine. Idealiserede Beskrivel-
 ser over skjønne og ophøjede Gjenstande under-
 holde og danne den æstetiske Følelse, og Idealer
 af sædelig Godhed gjøre den fornuftige Handle-
 maade beskuelig, og skærpe den sædelige Følelse.
 "Bed almindelige Forskrifter af Moral og Res-
 lligion, (siger Kant i Kritik der Urtheilskraft S. 139)
 som man enten maa have faaet af Præster eller
 Philosopher, eller og taget af sig selv, vil aldrig
 udrettes saa meget, som ved et Exempel paa Dyd
 eller Hellighed." Kun vogte Digteren, der
 frem

fremstiller os et saadant Exempel, sig for, at han ikke lader sin Helt med latterlig Højtidelighed foretage det, som ligesvem er Pligt, eller tillægger ham overfortjensfulde Sindelag og Handlinger! thi derved vanskabes Menneskeheden's skjønne Billede, og forvandles til et modbydeligt Uhyre. I øvrigt tilkommer det retskafne Mennesker at male Dyden saa skjøn som muligt.

Var det sandt, at saadanne Idealer gjorde ubrugbar for den virkelige Verden, saa havde rigtig nok Rousseau ret, naar han paastaer Kunsternes og Videnskaberne's større Skade, og vi kom uden Tvivl vor Bestemmelse nærmere, naar vi levede omkap med Dyrene paa Marken, end da vi anstrenge os, for at cultivere vor Forstand og Fornuft. Men til Lykke bevise alle de store Mænd, som bære de fuldkomneste Idealer i deres Sjæle, og dog ere ganske brugbare for den virkelige Verden, og veltilfreds med samme, just det Modsatte.

Hvad følger nu af det hidtil Sagte? at Romaner af den anden Klasse tør og bør læses ikke alene af Embedsmænd, Forfattere, Talere,
Præs

Præster, Menneskeiagttagere, kloge Huusfædre
o. s. v. ti Forfriskning, Stilens Dannelse, Men-
neskekunskabens Befordring, og Underviisning,
men ogsaa af Ynglinge og Piger, som gjerne
ville vore vise og gode. Og da der ikke gives
mange aadanne Skrifter, saa var det uden Hen-
sigt, at advare for sammes alt for hyppige Læs-
ning.

Hvo der har Øren at høre med, høre! /
Kommer af denne Art, (i Synderlighed naar
Forfatteren gjør sig det til Maxime mere at drage
Læseren op til sig, end at nedlade sig til ham,) kunne
bidrage meget, saare meget til en ukyldig og nyt-
tig Fornøielse, til god Smags og gode Eaders
Udbredelse, til Menneskets højere Cultur, og til
Oplysning over det, som er Menneskheden Trang.

Hvad Wieland overhoved saa sandt og skjønt
synger om det poetiske Snilles Bestemmelse, gjæl-
der og Romandigterne :

”Kjænder Eder dog selv, I som i Bittighed
og Bølelse for det Skjønne foregaae og lære Andre,
hvortil Himlen har bestemt Eder! til at vore

Dy:

Dyden's Lærere; at fremstille den, som saa fåa fjænde, som i den strænge Skikkelse, hvort Fordommen hylde den, skrækker samme Sjæle, i dens sejrende Skjønhed, af egen Følelse at prise de Glæder, den yder de Hjerter, som af Valg hengive sig til den; dertil opliver Eder et fyrig Mand. — — Ophøjede Kald i menneskelige Hjerter at gøde vise Tanker og Drifter til himmelsk Dyd!

Hvorfor overgaae Fruentimmerne i Brevstilen Mændene? et Brev fra Ninon de Lenclos til Marquien af Villarceaux, med en Efterskrift af Heidenreich til den tyske Oversætter, Stampeel.

Endnu engang, kjære Marquis, maa jeg skrive Dem til, om Fru de Sevignes Breve; deres Gode er ubeskrivelig. Tilvisse den mest henrivende Læsning, isald man nogensinde skulde samle dem.

Jeg

Jeg yttrede nylig den Tanke, at vi Fruens
timmer, i det Hele taget, lade Mændene i denne
Skriveart saa langt tilbage. Kunde jeg dog ud-
finde Aarsagen dertil. Maaskee fornemme vi mere
levende, vor Følelse er maaskee smmere end eders;
maaskee skyldte vi just denne Følelsens Omhed Be-
mærkningen af tusende Skatteringer, som und-
slippe Eders Blikke, og som vi male ined den
samme Følelse, som lærte os at finde dem. Eders
Smag, Eders Aand veed at skatte dem; men
aldrig vilde Eders Smag og Eders Aand have
opdaget dem. Jeg troer, det samme har Sted
med vor Stil, som med Yttringerne af vore
deeltagende Følelser. Hvorledes forstaae vi at
erøste, at berolige en syg, lidende Sjæl; til hvil-
ken Højde vide vi at drive de smaa Opmærksom-
heder, som forsøde Mismoden, Kummeren og
selv Lidelserne! hvormeget ere vi ikke i dette
Stykke i Stand til at udholde. Forgiveves skulde
J ville efterabe os; J vilde kun uophørlig for-
vilde eder i de nsie og umærkelige Fremskridt,
som man nødvendig maa give disse Yttringer,
og hvilke alene de skyldte deres Magt og deres Ind-
tagenhed.

Paa

Paa samme Maade veed vor Stil med en tiltrækkende Ufverling efter Ordenen at antage alle de blide Farver, som ere Eder ganske ubekjendte. Mere glimrende end vi i stærke Tanker, frugtbarere end vi paa træffende Billeder, skader I Eder ved Eders Indbildningskraft selv. Henrevne af den, forlade I ofte en Tanke, som vi med al Omhyggelighed søge at udvikle og bestemme. Undertiden behøves der kun et Ord, for at give en Tanke al Behagelighed, al Styrke; I forglemme det, vi skrive det hen; ved Enden have vi alt malet, hvor I kun have været veltalende.

Læs en sm, selv en lidenskabelig Kones-Breve; de ere mindre fyrige, mindre udtryksfulde end hendes Elskedes Breve; dog viser Kjærligheden sig langt tydeligere i dem. Maaskee er ingen Talemaade kraftfuld, ingen maler maaskee Følelsens Ruus; men ethvert Ord aander Omhyggelighed og Hengivenhed. En Tanke synes at have forenet og sammenkædet alle disse Udtryk; Alt, indtil Wordenen i Stilen bærer dette Præg, og intet kan hindre Virkningen deraf.

Kort,

Kort, kjære Marquis, over Venfkab og Kjærlighed, — Fornemmelser, som begge bestemme vor Lykke og vor Ulykke, og med eet Ord udgjøre vort Livs høieste Interesse, — have vi mere eftertænkt, vi have mere beræget dem, end I: vi fatte deres Forhold, deres Skatteringer rigtigere, og kunne altsaa og rigtigere angive dem. Hertil kommer, aabenhjertig talet, Færdigheden i at forstille os, og tidlig at skjule vore Følelser, hvorved Udtrykket af samme stedse maa vinde i Sjelighed og Finhed. Vor Egentjærlighed selv er vant til, uophørlig at forme sig efter Omstændighederne. Dette Studium, denne Sejer over sig selv, er maaskee under Eders Værdighed; men derfor vil heller aldrig vor Egentjærlighed, naar den end er Eders lig, eller endog overtræffer den, give sig saa blot, og ved tusende Lejligheder maae dette yttre sig i vor Stil. Skal jeg endnu tale om den Lune, om den Egenfindighed, hvorved alene et Brev ofte er saa tiltrækkende.

De vil tilstaae mig, at Alt, vore Fejl, vor Uetsindighed selv ikke undtagen, heri giver os

Over.

Overvægten. Vort medfødte Koketteri, denne hemmelige Trang til at behage, advarer os, aldrig at drive Egensindigheden til Perfissage, aldrig Fremstillingen af det Latterlige til Risdnap. Om vor Land just ingen nye Ideer frembringer, saa fører vor Smag os dog paa en vis Sammenstilling, en Sammenknytning af uventede Udtryk; og i denne ofte skjodesløse, undertiden tiltrækkende Bending bestaaer vor Fremstillelses hele Ynde.

Saa omtrent, Kjære Marquis, tænker jeg om denne Gjenstand. Naaskee er det kun Glæder; imidlertid veed De alt, at De nu eengang er den Fortrolige af alt, hvad som foregaaer i mit Hoved og i mit Hjerte.

De har ikke nødig, min Ven, at forsikre mig, at Ninons Brev overordentlig har interesseret Dem. Deres Kopie taler selv for den Enthusiasme, hvormed De har betragtet Originalen.

Brevet er virkelig yderst interessant, en sand Psychologie af den quindelige Charakter i
det

det Smaa, alle Trækkene ere saa meget troværdigere, da de ere udfastede af en Person, som i højeste Grad havde dette Kjønns Undigheds fulde Magie i sin Magt. Det er tillige sjønt, er, hvad ethvert Brev burde være, et talende Skilderi af dens Persons Sindelag, som skrev det, og naar Tankerne flyde af en aandrig sin Sjæl, hvorledes skulde Formen ikke svare til Tankerne.

Men, min Dyrebare, alt tilstaaet, som ikke kan nægtes, dette sjældne Mindesmærke paa trefsende Menneskekundskab og elskværdig Aabenhjertighed, synes mig dog den hele Paralele, som Ninon drager mellem den mandlige og qvindelige Brevstil, en smule falsk anlagt, og jeg gad næsten fremfordret hin aandrige Piges Skygge, for at holde mit Kjønns Apologi for den.

Ninon har vidst at anføre alt, hvad som kun noget bidrager til, at forskaffe et dannet Fruentimmers Breve hin uesterlignelige Tryllekraft, hvis Virkning paa en Mand's Hjerte og Smag er ufejlbar, alt fra hendes deeltagende Tilbøjeligheders Omhed og hendes Fornemmelsesævnens Sindhed, indtil hendes Egoisme, der er i Stand
til

til at modtage tusendfold Bendinger og Forklædninger, og hendes elskværdige Svagheder. Med en indtagende Blanding af Overmod og Naivitet forraader hun endog et aandrigt Koketteries hemmeligste Kunstgreb, for at gjøre sit Kjønns Fortrin i at underholde i Breve fuldkommen gjeldende.

Men Ninou synes herved ganske at have tabt af Sigte, at ethvert Kjønns Udtryk maae besidde sin ejendommelige Karakter for enhver Art af Forestillinger og Sindsforfatninger, og at dette ligesaa vist gjelder om Brevverlingen, som om den mundtlige Samtale. Mændenes Foredrag har, naar det er naturligt, ganske andre Bendinger, andre Farver, andre Skatteringer af Styrke og Svaghed, end Konernes; Sjælsgodhed, Deeltagelse, Lidenskaber, Klogskab, fortalt taler anderledes af Mændenes Stil, og anderledes af Konernes Stil. Ganske særdeles viser denne Forskjel sig i Udtrykket af Tilbøjeligheder og Følelser; dette faaer ved den mandlige Karakter ligesaavel sin ganske udmærkede Form, som ved den qvindelige; naar vi savne denne Form i en Fremstilling af denne Art af en Mand eller

eller en Kone, saa finde vi den, naar vor egen Følelse ikke er forstemt, karakterløs og flau; men er den qvindlige og mandlige Form forvexlet, saa finde vi den unaturlig og modbydelig.

Jeg troer her med Tillid at torde beraabe mig paa alle Fruentimmers Bedømmelseskraft, hvis Aand og Hjerte faae en med Naturen fuldkommen overensstemmende Dannelse. Tilvisse vente de af en Mand en fra deres ganske forskjellig, i mange Træk dermed kontrasterende Udtryksmaade; finde de i Stedet for denne en, stedse affekteret, Lighed med deres, saa fælde de den Dom over ham, at han er i sin Meddelelse qvindagtig; en Dom, hvormed de, langt fra at afstaae noget af deres Qvindeligheds Værd, meget mere kun ville udtrykke deres Ret, til af Manden at fordre, at han ogsaa viser sig i sit Foredrags hele Form, som sand naturlig Mand.

Mandens Brevstil lader sig altsaa slet ikke sammenligne med Fruentimrets Brevstil, efter dens Værd, for at tildele denne eller hin Fortrinet. Mandens Brev vil være skjønt, naar han, i øvrigt overensstemmende med alle Smags-

grund-

grundsætningerne for denne Art, ganske tilkjænder giver Mandens ejendommelige Karakter, og derpaa vil ogsaa al et qindeligt Brevs Skjønhed komme an. At sige, at et Fruentimmer skriver et skjønnere Brev end en Mandsperson, vilde ikke være meget andet, end at paastaae, at en Mand var mindre skjøn end et Fruentimmer, fordi han har en mindre fin Hud og et Skjæg.

Men hvor kunde da Ninon, hører jeg Dem indvende, saa ganske oversee dette, naar det er sandt? Tillad mig, at jeg derimod spørger: om vel Ninon blandt Mændene af hendes Nation, saaledes som den da var cultiveret og stemt, fandt mange Mænd, som fortjente dette Navn? og om hun efter de Mænds Brevstil, med hvem hun omgik, kunde have et Begreb om et ægte mandligt Brev? Ere Billeceaur's Breve til Ninon, i samme Samling, ere de en Mand's Breve? Tilvisse ligesaa lidet, som Boursault's Breve til Babet.

Om de Borrómæiske Der og Egnen
af Arona.

(Udaf Abbed Juan Andres's*) Cartas familiares
a su hermano. (∴ fortrolige Breve til sin
Broder. Madrid 1793. 12. Pag. 61.)

Fra Anghiera, en navnkundig liden Stad,
liggende ved Søen Lago Maggiore, hvis
Bredde rundt ere omgivne med Bondebyer og
indtagende Landsæder, foere vi i en Baad, som
var forsynet med alle fornødne Bequemmelighe-
der, over Søens klare, rolige Bænde, og nåede
til Isola bella, som allerede langt fra fremstil-
lede sig høist yndig og fortryllende for os.

Ihvor

*) Man veed af Jean Jacques's *Entustaa-*
elser, at han nogen Tid var tvivlraadig, om
han skulde forlægge Scenen i sin ny *Heloise*
3. B. 2. Hæfte. til

Hvorvel jeg ikke kan erindre mig alle denne
Des enkelte Skønheder, saa skal jeg dog ikke
glemme det Indtryk, Synet af dem gjorde paa
mig, ej heller den Henrykkelse, den drufne
Begeistring, hvori jeg svævede, saalænge jeg
befandt mig derpaa. Man holde Kalypsos og
Uleinas Her og andre, som Digternes Indbild-
ningskraft skildrer os, ikke for fabelagtige
eller overdrevne; de naae alle ikke Virkelighe-
den, og komme det ikke nær, hvad vi med
vore

til de romantiske Egne af Meillerie og Bevan,
eller til disse lykkelige Her i Lagomaggiore.
Og nyere Reisende, som opmærksomt iagttog
disse Her, forsikre, at man paa Stedet selv i
denne Løvel stet ikke finder den Urimelighed,
som nogle udelukkelsesviis begejstrede Beundrere
af Scenerne ved Genfersøen troede at finde deri.
Hvo der har Lyst til i det mindste i en tro Af-
bildning at bringe disse henrykkende Seepladser
for sit Øje, see de tre Skønlige i Aquarelmaneer
kolorerede Udsigter paa denne De-gruppe, R r a u s,
en god Landskabstegner og Maler, som Dien-
vidne for kort siden har udgivet. De udgiore
den tredje Leveranse af hans maleriske Pro-
spekter af adskillige Lande i Europa.

Dore egne Dine see paa Isola bella. Hvilket
 theatralst Syn yder den ikke, jo nærmere man
 betragter den! Midt udaf Vandet reiser sig et
 skjønt og yndigt Bjerg, i piramydalsk Skikkelse,
 fordeelt i Terrasser, som ere besatte med Plan-
 ter og Trær, der vederqvæge Syn og Lugt.
 To smaa Taarne af behagelig Form, ved Havens
 begge Hjørner, som gaae til Søen, tjene Den-
 mere til Prydelse, end til Forsvar, og inde-
 holde nogle nydelige Bærelser, hvorfra man har
 en beqvem Udsigt over Søens vide Flade og des
 Bredde. Dette Syn, som man har, naar man
 nærmer sig det ved Landingspladsen liggende Arse-
 nal for de Rommæiske Skibe, en Søekystens indby-
 dende Stilhed, en beqvem og bred Vej opad, en Plads
 med Kanoner og andre Krigsredskaber, en Kirke
 og det store Palæ fremstille den første Scene af
 dette prægtige Skuespil. Men træder man i
 Forgaarden, stiger man opad Trappen, gien-
 nemvandler de prægtige Bærelser, betragter det
 kostelige Billedgalleri, spadserer paa Terrasserne,
 seer Grotterne, Statyerne, Obeliskerne og de
 mangehaande Prydelser, og betænker at man

nyder alt dette paa en ufrugtbar og uformelig
 Klippe, der ved Menneskehænder er blevet be-
 dækket med langt fra hidbragt og i Terrasser op-
 ført Jord, og at alt, hvad man sees er et
 Naturen næsten afvunget Kunstens Værk: saa
 bortrives Sindet af en henrykkende Beundring,
 og troer, at være flyttet til et fortryllet Land.
 Men hvad paa det Behageligste overraskede mig
 og gjorde det mest levende Indtryk paa mig,
 var et Stags Entresol, eller en fuldstændig
 Baaning, med Sal og Sideværelser, Galleri,
 Statyer, Prydelser og Bequemmeligheder, alt
 i grotest Smag, Gulvet, Bæggene og Loftet
 udlagt med smaa Stene af allehaande Farver;
 ja selv Statyerne og Prydelserne ere sammen-
 satte af flige Smaastene og Muslinger med
 smagfuld Simpelhed. Galleriet og nogle Udbyg-
 ninger som gaae til Søen og næsten berøre Ban-
 det, formere den liflige Mildne og Køle, man
 her nyder, og den Nyhedens Behagelighed,
 som udbreder sig over den hele Bygning. Gaaer
 man udaf Valøet, saa finder man allevegne
 Blomster: Rjøfken: og Frugthaver: Citronskovs,
 Krat

Krat besat med Grupper af skjønne Træer, kølende Skygger, indbydende Vægange, smilende Udsigter og et friskt Grønt med Vnde og Bedersvægelse udbrett. Jeg har gennemvandreth denne De Uften og Morgen, og jeg kan ikke sige, paa hvilken Tid af Dagen den er forekommen mig skjønnest.

Isola Madre er kanske den fornemste blant de Bortromæiske Der. Paa Isola bella er alt kunstigt; Den selv stiger kun med Kunstens Hjælp udaf Vandet, ved den opførte Jord og ved de Mure, Vuer og Dæmninger, som ere anbragte. Alt, hvad der frembringes, er udenfra indplantet eller saaet; man sjner der ingen indfødt eller frivillig Væxt, men kun, hvad Egenfindighed og Flid have bragt derhen. Paa Isola Madre er alt naturligere. Den er, saavidt jeg erindrer mig, den største af de Bortromæiske Der, men kun ved Naturens Haand, ikke ved Kunstens Hjælp. Huset er stort og beqvemt, men uden de fjøstedsagtige Prydelser og studerede Beqvemmeligheder paa Isola bella: Havenne ere mere i landlig Smag, men ligesaa yndige

yndige og forlystende; et anseeligt Fasaneri og andre Behageligheder formere denne Des Tiltrækkende. Kort, enhver af begge Der har sin egen Skjønhed og Ynde. Natur og Kunst kappedes med hinanden om, hvo bedst kunde udskyre sine Yndlinger.

Fra Isoia bella tog jeg den følgende Dag til Strezza, et nær derved liggende lidet Sted, for at see det skønne, paa hollandsk Wiis mæblerede Huus, tilligemed Bolongaris Huus, som just dengang laae syg, og kort derpaa døde. Denne mærkværdige Mand var en af dette Steds Bønder, som forlod Ploven, gik til Holland, lagde sig efter Handelen, og i faa Aar med Snustobak og andre Varer vandt Millioner. Han giftede en af sine Døttre med den berømte Krevenna, Besidderen af et kostbart Bibliotek, overlod ham Huset og Handelen, begav sig med sin Kone og anden Datter tilbage til sit Fædreland, for at ende sine Dage i rolig Nydelse af sin store Rigdom. Der byggede han ved Siden af sin elendige fædrene Hytte, som han med samvittighedsfuld Omhu vedligeholdt, et
rigt

rigt og herligt Huus, hvor han levede med Ro-
lighed, Anstand og Bequemmelighed. Endstjønt
hans haarde Sygdom berøvede os hans Sels-
kab, kunde man dog see hans sædvanlige Gæste-
frihed af de bestandige Tilbud og frivillige Høf-
ligheder, hvormed hans Betiente ved hvert Skridt
kom os imøde, da de bød os snart Schokolade,
Kaffe, Melk, Limonade og andre Drikkevarer,
snart Frugter og Blomster og alt, hvormed de
troede at være os til Behag. Det skønne og
Bequemme Huus, som seer et lidet Palæ ligt,
de vel vedligeholdte Haver, som have noget nyt
og fremmed i Anlaget, vække med Rette de Frem-
medes Nysgierrighed; men Erindringen om de
synderlige Omstændigheder, som udmærke Be-
gyndelsen og Enden af deres Besidders Lid, gjør,
at man seer alt dette med mere Fornøjelse og
Deeltagelse, end alle deres stolte Palæer og stolte
Haver, der forplantede deres Storhed kun som
Arvedeel.

Derfra begave vi os til Arona, en liden
Stad i Kongen af Sardinien's Stater, hvor
Huset Borromei og har store Besiddelser og paa
Slotter

Slottet underholder en Garnison. Paa dette Slot bliver det Kammer med Vrefrygt vedligeholdt, hvor den hellige Karl Borromæi blev født, og nu et Kapelle er anlagt, tilligemed andre Mindesmærker om denne store Hellige. I Arona stiftede han et af de mange Seminarier, som han til Geistlighedens lærde og religiøse Opdragelse fordeelte i adskillige Egne af sit Stift. Samme Steds oprettede, paa en rummelig, med mange Bekostninger dertil jævnet Plads, Kardinalen Fridrik Borromæi, til Minde om sin hellige Farbroder, en kolossal Staty, som, langt borte seet fra forskjellige Kanter af Søen, fornyer Erindringen om den berømte Kolos paa Rodos, og opmuntrer til denne store Helgens Dyrkelse. Den er af Bronse, og skal være tredsindstyve Fod høj. Man sagde mig, at Hovedet beqvemt kan rumme nogle Personer. En Fuldmægtig hos Huset Borromæi, af noget meer end sædvanlig Længde, forsikrede mig, han var gaaen igjennem en Arm, som ligger horisontalt, fra Albuen indtil Haanden. Under denne Arm holder den en Bog af saadan

Stør

Størelse af jeg med min Stof neppe kunde berøre det Tegn man med Flid har gjort; for at vise den Højde, hvortil Bogen skulde naae, naae den stod paa Jorden. Heraf kan man gisre sig en Forestilling om denne kolossalste Staty, som er ophøjet paa en forholdsmaessig Piedestal. I Arona ere adskillige Kirker og Kloostere, som tilligemed andre Bygninger og Privathuse give denne Stad et ædelt Udseende.

J. K. S.

Om Kunsten at behage.

af Rückert.

Oversat af Tysk.

Den skønne Kappelyst til at behage har hos Qvindekønnet opløstet denne Egenkab til en Kunst, og hendraget Mandens Tilbøjelighed fra de legemlige Yndigheder til hine sande Skjønheder, som i denne Kamp aflørede sig.

Hes

Her gjaldt det ikke, som ved Skjønhedens Bæddestrid imellem hine tre Gudinder, om at vælge Dommeren, men om at danne ham, og kun den tilkom den gyldne Pris, som havde omstøbt Hyrden til det ædleste Menneske, Sandfælsigheds Søn til Skjønheds værdigste Lærling og Ven. Thi kun den, som formaaede dette, behagede højest.

Denne Stræben efter at behage og at stride om Kjærligheds Priis er hos Qvinden mere en Naturdrift til Udviklingen af sine egne hulde Anlæg, og til Ophjaldelsen af sit skjønne Kald i Risnet, at være Mandens Dannerinde, end en forfængelig tom Erobringslyst, som det er mindre at gjøre om Besiddelsen selv, end om Roesen og mange Sejrsminde. Qvindeskjønnet vil ikke blot behage: det maa og behage ved en indvortes Naturnødvendighed. Kalder man altså dette Hæng hos det forfængeligt, saa feiler lidet i, at man ikke har gjort alle Qvinder til Helte, og alle Mænd til — Qvinder. Forfængeligheden omgiver Qvindeskjønnet som en lot Slum, hvoraf Gudinden — rigtig nok kun
lemviis

lemvittis og stalden fuldende — fremgaaer; og jeg torde ikke sige, at gamle og nye Moralister vise hint Skum for megen Ære, naar de opbevare det i deres Skoler og Lærebøger, disse hellige Skatkammere; men dette maa jeg sige, at Forsængelighedens Almindelighed hos det kvindelige Kjønn beviser Fortræffeligheden af dens Natur frem for vor, som ikke saa let og gjerne af sig selv renser og foræbler sig, men hertil behøver næsten alle Kunstens Hænder og Maskiner.

Qvindeskjønnet faaer sin Naturbestemmelses Titel, naar det kaldes det smukke*) Kjønn; det bær for Manden dertil danne sig. Denne Titel er derfor ligesaa lidet en stormodig Gave, som kun et omsat Binavn af Mændenes belevne Opførsel imod samme.

Jeg torde sige, vi behøve Skjønheden hos Qvindeskjønnet alt for meget, til, at vi kunde kjænke det den, og vort Galanteri vil kun have Titler og Binavne for Andre. Men en

Hem-

*) Rigtigere dog yndige; see Afsh. om Ynde i 2 B.

Hemmelighed er det for vor Forstand, og kun vort Hjerte fortroet, at vi have nedlagt dets sødeste Ideal i Qvindeskjønnets Navn, og med hint Ideal tillige have paahængt det Titel af det smukke, denne Kjærligheds Guldmedallie. Hvo der af en fysisk Drift vil forklare det mægtige Træk i Mandebrystet, der trænger det frem til det andet Kjønn, gjøre det længe nok; kun skulde han da dog i sin Dyrefreds blive enig med sig selv og ingen Kjærlighed, Tækkelighed, Skjønhed og Gratie, Egenskaber som ligge paa Menneskehedens høiere Linie, neddrage med. Lættene var maaskee at tilgive ham, om han i dette Tilfælde efter Bibelen antog, Qvinden oprindelig er en Deel af Mandens Legeme, og deraf sluttede, at Manden søger og elsker i Qvinden egentlig kun sin Ejendom — sit Ribbeen.

Qvindeskjønnet beherskes altsaa af en Drift til at behage; men behage kan det kun, ved en Skjønhed, som hverken af Naturen alene gives det, eller som det selv alene paa en kunstig Maade kan danne, ihvorvel Natur og Kunst maae og kan forene sig i den menneskelige

Skjøn

Skjønhed, men og kun forsaavidt den første Gave ved den sidste Haand blot vorder udviklet. Paastaae, at Skjønheden vorder et Fruentimmer medfødt; hedder lige i Naturen at modsiges Naturen; som i Driften til at behage giver Qvindesjænnen den Lov og den Opgave, stedse at danne sig selv behageligere, d. e. skjønnere. Thi kun det som behager, bærer Skjønhedens Præg; og kun den alene indgyder vort Hjerte Kjærlighed; medens Indtagenhed, saa lykkelig den og af Naturen tør være anlagt og ved Kunsten hævet, ja saa meget den formaaer at overtræffe selv Skjønhed i Indtrykkets Styrke, aldrig vækker et sandt Velbehag; men en blot Begierlighed, som ligesvem strider imod Kjærlighed. — En indtagende Skabning maatte være den, som indbyder Mennesket til Kjærlighed. Men da vi kun for dens Indtagenheders Skyld kunde elske en sliq Skabning, hvilke dog maatte ophøre, naar vor Kjærlighed til den virkelig indtraf; saa see vi Modsigelsen, og tillige den Sandhed fremgaae, at et Fruentimmer, som kun kan indtage, aldrig skal vorde elsket. Ind-

tagen:

tagenhed er den blinde Cupido med Pileloggeret; den træffer kun sjelden, just fordi den er blind. Amor derimod, det skønne Barn, vinder alle Hjerter, uden at sigte efter dem. — Kun da, naar den naturlige Indtagenhed viser sig med Uskyld, naar den ligesom følger sig under dennes Roser, udbreder Skønheden sig over Skabningen, og Gracien fremtræder med fængslende Bælde. Gracien boer ikkun hos Indtagenhed, og kan uden den ikke vise sig. Den er den skønne Menneskehed, som synes udgydet over den indtagende Skabning og at bevæge sig i den, hin blide fordringsløse Sjæl, som fremlyser af den legemlige Skæl, og i Synet af hvilken vor sandfelige Begjærlighedens Tilhøjelighed opløser sig i en æstetisk, Kjærlighedens og søde Velbehags.

Grakernes Indbildningskraft udbeelte Gracien iblant tre unge Gudinder, af hvem Menneskene skulde modtage den Gave at behage, og den skønne græske Kunst fremstiller os disse jomfruelige GuderSkabninger i højeste Ungdomsindtagenhed upaaklædte, men i et Udtryk, hvori

Hvori vor Siæl renser sig fra enhver den sandse-
lige Lystenheds lave Begierlighed, og af Sand-
selighedens Aske sig en Phønix opløfter sig til
et skjont forklaret Liv. Selv Venus, Indta-
genheds Gudinde; maatte smykke sig med Gra-
tiernes Belte; naar hun vilde vise sig, som
Skjønheds og Kjærligheds Gudinde. —
Gratiernes Digter (Wieland) lader Amor sige til
Systrene:

Ich nenn' euch Grazien, ihr holden Drey;
so soll euch Enid und Pasos nennen,
und selbst Cythere soll erkennen,
daß sie durch euch allein der Herzen Göttin
sey. *)

Med dette Ideal nu vender sig vort Hjerte
til det smukke Kjon under hin Digtning, og prø-
ver efter samme dets Elskværdighed, som ifkun
Besiddelsen af hint magiske Bælte tildeler det.

Vi selv (det er et Mandfolk, som taler)
have ganske andre Fordringer paa os imellem
Hins

*) Jeg kalder Eder Gratie, I hulde Tre!
det Navn I skal paa Enidos, Pasos vinde,
og selv Cytherisk Venus skal indsee,
ved Eder hun er Hjerternes Gudinde.

sin Koes? Vil — dog, jeg vil ikke — prophetere.

Menneskets Frembringelse er ikke saa vigtig, som dets Dannelse, og at være Moder til menneskelige Skabninger er ingen Fortieneste, uden den Kunst ogsaa at indaande disse Skabninger Humanitetens Aand og et skjønt Livs ætheriske Guist — at belive og vedligeholde den. Ved dette sidste — Behagekunstens hemmelighedsfulde Bærk — vorder Fruentimmeret Menneskelighedens Moder, før det endnu er et menneskeligt Væsens Moder; en kyndig Bestale er det hist, en Menneskeheds Præstinde, her er blot dens Tienerinde, og kun fra den første Stand bringer det vor fuldkommenste Kjærlighed og Højagtelse ogsaa med over til den anden.

Efter Qvindelkjønnet's sædvanlige Opdragelsesmaade, som vi ikke have lært af Rousseau, og efter de stedse nye om kap løbende Planer, maatte man næsten troe, Fruentimmeret skulde opdrages blot til en Huus-Kjøkken og Selskabs-Maskine, og i det højeste endnu til et Stykke Men's

Menneske, saa meget misgjænder og nedsetter man dette Kjøn's sandelig skjønne og vigtige Kald. Man synes ikke at vide, at just dette Kjøn er langt mindre skabt til at være Maskine, end vort, og at en meget højere Tendents til Humanitet og sammes Dannelse uden for sig boer i det, end i de fleste af os, som lade sig nøje, naar de kun hindre, at den menneskelige Skikkelse rundt om dem ikke gaar forloren.

Men der finder nu eengang ingen Vexelvirkning Sted imellem begge Kjøn; det kvindelige givende, det mandlige modtagende, staae de der, og naar man skildrer Qvinden som blot lidende i dette Forhold, saa maae vi ikke tænke paa en blot Modtagen, men paa en Given uden at modtage. Skilles Manden ligeoverfor ikke sin Daad, men Qvinden, saa sees han svag og trængende, afhængig og forlangende, Qvinden derimod rig og med Overflødighedens Fyldehorn, hvormed hun qvæger og nærer ham. — Det Eneste, vi give det andet Kjøn, er en falsk Opdragelse, men hvorved det, just fordi denne Gave er tom og falsk, til sin Lykke intet modta-

ger. — Fruentimmeret kan ikkun i sit Bjøn
vorde opdraget til Menneske og til sit sande
Kald; med eet Ord, vi maae opdrage det til
en skøn Kunstnerinde, eller Kjærlighed, denne
Skaber, der endnu eengang her stiller os
alle paa sit Stelads, for at forbedre sit første
Værk paa os, — Kjærlighed snitter og skærer med
evig frugtesløs Nøje væk paa sin uformelige
Tersit, og den bringer det aldrig til en Apollo.

Man har skrevet over den Kunst at elske;
men der givee kun en Kunst at vorder elsket,
fordi ingen i sin egen Kjærlighed er fri, men vel
i Stræben efter at gjøre sig elskværdig. Adskillige
af vore nyere Skribenter i Prosa og i
Vers beskrive og besynge, naar de komme paa
denne Punkt, i deres Gudindes Skjønhed sæd-
vanlig kun deres egen skjønne Indtagelighed og
sammes svageste Steder, saa man tilsidst vel
veed, hvorledes disse Skribenter letkest ere at erobre;
men ikke har lært, hvori Kunsten at behage,
eller sand qvindelig Skjønhed bestaaer. Men
det er rigtig nok igjen saare naturligt, naar
man betænker, at det nu ligger en slig Skribent

mere

mere Magt paa, at han selv, end at hans Skjønne behager. —

Alle Indtagenheds Kunstgreb sigte til vort Slaveri, til vor Begjerligheds Antændelse, paa det vi i Branden skal overgive os, og jeg veed ikke, hvad der torde være Uædlest, at lære disse Kunster eller at udøve dem. Den skjønne Kunst at behage gjør det ganske anderledes: den betjener sig af Indtagenheden ligesom gamle Roms Helte af sine stolte og glimrende Fanger — for at sire sin Triumf. Det er den skjønne Gratie, som Skabningens og Udtrykkets Indtagenheder tjene — Gudinden, i Følge af sine Nymfer, over hvem hun fremrager; og dette er hendes udmærkede Kjendetegn. I øvrigt behøver jeg her ikke at erindre, at der og gives en vis kunstig eller falsk Gratie, der, listig og fin som en Slange, i alle Skjønhedens Linier bevæger sig omkring os, og lurer ifkun paa vore Djes søde Bedrag, for usørmødentlig at omvinde os.

Kun et Ord om dette Kunstleri og denne Affectation. Hvo der til Kunstens Røppe tager sin Tilflugt, fordi Amor og Gratierne nægte ham deres Gunst,

gjør

gjør værre, end om han ikke havde fastet den om sig. Denne Kappe opdager først hans Fejl, fordi den passer ham ilde. Han havde tilforn blot i Æe behaget, men nu mishager han, og er fra en ligegyldig bleven en modbydelig. Fordi at Behage fordrer en Kunst, er det derfor ikke noget Kunstigt: netop omvendt, just fordi det er en Kunst, fordrer dens Evne, som ved hver anden Kunst, et Naturanlæg, som i Mennesket ved ingen Undervisning, ved ingen, end ikke den fineste, kunstigste Dannelselse lader sig erstatte. Og det er Aarsagen, hvorfor i den Kunst at behage, om man og vilde holde den for eet med det skønne Skins Kunst — som de virkelig ere — aldrig et Kunstigt Skin kan finde Sted, fordi det skønne Skin her er en Kunst, hvis Erhvervelse forudsætter et Naturanlæg, hvorved hint Skin ophører at være Kunstigt.

Sand menneskelig Skjønhed hviler ikke, som den døde Naturs Skjønhed, paa Skabningen, og indsluttet i de legemlige Former: den lever i Menneskets Skabning og Dannelselse, og aander igjennem hans hele Væsen. Dette æsthetiske

Liv i Menneskets hele Udtryk, i dets Blik, Bevægelser, Taler o. s. v., denne vævende Aand, der synes udgydet over hans hele Skabning, og i alle dens Dele harmoniske at bevæge sig, er den udvortes Karakter af menneskelig Skønhed, og naar man nu troer at finde den i noget andet, saa maa vor Tids højere Indtagelighed underkylde det. Videre, ligger menneskelig Skønheds Bæsen kun i det levende Udtryk, — indgyder kun det hos et Menneske os Behag og Kjærlighed, hvad vi troe at læse Skønt i hans Udtryk, hvori ligger dog Skønheden selv, som i hans Bæsen kun udtrykker sig? — Suret kan i det mindste vorde udtrykt, som ikke paa nogen Maade er tilstede; og altsaa maatte Skønhedens Kilde, der hvor den i menneskelig Skabning udgyder sig, udspringe i Menneskets Indre, den maatte fremvælde udaf hans Sjæl, som er Principet for alt Udtryk hos os, og det udaf sammes skønne Natur. Da nu denne sidste aabenbarer sig kun i levende og skønne Egenskaber, som Mennesket i sig kan danne, saa viser det sig, hvorledes det og er i Stand til at danne sin
Skøn-

Skjønhed, naar ellers Anlægget til en skjøn Sjæl ikke ganske fattes ham. Det viser sig, at en Bevægelse, en Mine, et Smil, et Blik, en Stilling, o. s. v. kun derfor behage os, fordi enhver af dem er Tegnet paa en eller anden særdeles skjøn Sjælens Egenskab, og fordi den skjønne Menneſkehed fremlyser af alle, — fordi Belvillien saaledes bevæger sig, fordi dette er Venſkabs Mine, fordi Uskylden saaledes skuer ind i Sjælen, fordi den hulde Fred saaledes smiler og fordi dette er blid, om Kjerlighed's Stilling. Disse Tegn tilkomme disse Egenskaber efter deres Natur og derfor nødvendig, og vor Følelse forbinder begge stedse med hinanden uden at vi ere os det bevidste. Vi sige kun, det er skjønt, og gjøre os intet videre Regnskab derfor, deels fordi denne Følelse er for os nødvendig, og derfor ingen Grund til sin Sandhed behøver for vor Forstand, deels og fordi denne overhoved ikke taler i den blotte Skjønhedens Fornemmelse. Det Menneſke altsaa, der ikke blot er i stand til sand Belvillie, reent uhyklet Venſkab og Kjerlighed o. s. v., men og har en Trang til at indgyde

gyde samme, skal, uden at vide eller ville det, overalt og naturlig udtrykke disse Sjæls skønne Egenskaber, og med sød Kjærlighed fængsle alle Hjerter til sig.

I denne skønne Naturs Betragtning vorde vi Digtere, naar vi tilskrive den hine Egenskaber, vi føre os selv, vor Menneskhed med dem over i dens skønne Phænomener, kalde Morgenen venlig smilende, Aftenen blid og fortrolig, o. s. v. idel Træk af menneskelig Skjønhed, som vi ganske fornemmelig søge hos Qvindeskjønnets. Derfor længes den sølende Sjæl i Nydelsen af disse Naturscener stedse endnu hemmelig efter et Væsen, hvori disse hulde Egenskaber — intet Digt ere, — efter den Person, som de tilhøre; og deraf ogsaa hin søde Bæmsmod, som i den skønne Natur ofte blander sig med vor Følelse. Os fattes den sande Gjenstand for vor Følelse, og den livløse Natur beklæder nu næsten med Gude sammes Sted.

J. K. S.

Phy-

under for Nesten lige Omstændigheder faae langt mere markerede Ansigtstræk, end den Svage, hvis Slegma skaffer ham en daadløs Rolighed, kan besidde. Der er ingen Tvivl paa, at stærkere Lidenskaber og Aandsanspændelser have en betydelig Indflydelse ikke alene paa Ansigtets bløde Dele, men ogsaa selv paa sammes Been; thi den paa denne Maade virkede Forandring i de bløde Dele maa allerede i mere end een Henseende forandre Benenes Stikkelse, særdeles i yngre Aar: ifald og ingen direkte Indflydelse i denne Henseende skulde finde Sted.

Men stærk markerede Ansigtstræk, stærke Indsnit, hvilke ere Følger af Geniet, staae altid i Rejse for den Hogarth'ske Skjønhedslinie, som kun bølgeartig udbreder sig over Ansigtet. Det er dem, som danne det vi i Ansigtetsdannelse kalde spirituel; det er dem, hvorved de græske aandrige Damer fordum faa fordelagtig udmærkede sig: det er dem, som endnu i vore Dage tildele Italienerinderne en ganske egen physiognomisk Karakter. Men forgjæves seer man sig om efter samme hos en Medicinsk Venus.

Deraf

Physiognomiske Bemærkninger.

af Kausch.

Idealet af et skønt Menneskehoved er med de højeste Trin af menneskelige Aandskræfter saaledet foreneligt, at man ikke er i Stand til at omtvivle den ved den mest udbredte Almindelighed godtgjorte Sætning, at fuldendt Skønhed næsten ingenstunde i det virkelige udmærker sig ved genimæssige Ta'enter.

Man behøver ikke at overspænde Physiognomikens Grændser a la Lavater; men maa dog tilstaae, at Ansigtet i nogen Maade er et Sjælens Spejl. Rigtig nok finder man i dette Spejl ikke alt det, man i Schweiz troede at finde deri, men saa meget er dog vist, at ikke alene hver Lidenkab, men ogsaa enhver energisk Udøvelse af Aandskræfterne har Indflydelse paa vort Ansigt. Naar man nu videre betænker, at stærke Lidenskaber kun finde Sted ved høje Aandskræfter; saa følger heraf saare indlysende, at den som har megen Aands Kraftfylde, maa
under

Deraf kommer det da og, at de, som fornemmelig satte det Spirituelle, gaae kolde forbi de regelmæssige Skjønheder. Her ligger Grunden, hvorforsø Mange ikke engang kunne finde det regelmæssig Skjønne Skjønt. Zugen har vidst at forene med høj Skjønhed saa megen Spiritualitet i Idealet som Raphael; jeg beraaber mig heri paa hans Dresdener Madonna; men just derfor kommer dette Kunstens Mindesmærke i Regelmæssighed den Mediciciske Venus's Dannelselse aldeles ikke nær. Den sidste's Blik er igjen i samme Grad sjæletommere, hvori den i Henseende til regelmæssig Skjønhed har Fortrin for Madonna.

Vel kunne megen Skjønhed og megen Vands Kraftfylde i enkelte fældne Tilfælde parre sig med hinanden; men Skjønhedens Ideal hverken ener sig i Naturen, eller lader sig ved Kunsten forbinde med idealt høje Talenter. Saa langt Manden i Henseende til idealt Skjønhed staaer efter Qvinden, ligesaalangt overgaaer han hende i Evne til at modtage det aandige Udtryk, uden just at tabe meget i Skjønhed. Man sammens

menligne kun den Belvederske Apol eller og i alt Fald Menges's berømte Cupido med Venus-erne, med Gratierne, med Madonnerne og Magdalenerne af Titian, van der Meus, Raphael, Correggio o. s. v., og man vil vist give mig Ret.

J. K. S.

Klostere i Storbritanien.

Ud af Neuer Teutscher Merkur 9 St. S. 92.

I et nordligt County af Storbritanien have Trappisterne*) vidst at skaffe sig et Stykke Land og et Huus, hvor de drive deres Væsen nu som før, og i dette af Luxus saa ganske oversømmede Land give et Exempel paa Selvsægelse, som de engelske Herremænd ikke kunne rime med det, de kalde Mennesskelighed. — Dog dette er
ikke

*) See Euphrosyne i B. i Hæfte.

ikke det eneste Tilfælde, at i et Land, hvor ellers den høje Kirke havde et saa vaaget Øje med enhver Katholikernes Stigen i Magt, af reen lutter Jær for Constitutionen yderst constitutionstridige Indretninger nu taales. Saaledes har i St. Helens Nucland i Durham nu allerede i to Aar midt i England et formeligt Nonnekloster bestaaet, som fra Douay i Flandern er blevet did forplantet. Den halve Deel af Nonnerne, ligesom Abbedissen selv, er indfødte Engländerinder, den anden Halvdeel Flamländerinder. De have omkøbt en gammel Herregaards Bisitværelse til et nydeligt Kapel, bære deres fuldstændige Ordensklædning, og ere i øvrigt saare omgængelige. Det hører til den gode Tone i den hele omliggende Egn at besøge Nonnerne i Helens, og Syster Huushofmesterinden, en Miss Dalton, Abbedissens Broderdatter, veed ved sine venjskabelige Beværtningsanstalter at røre alles Hjerter til Medlidenhed.

J. K. S.

Gib:

Gibbons *) første Kjærligheds Historie.

Fortalt af ham selv, i hans Memoirer.

Uf Frygt for det Datterlige er jeg i dette Djeblt tvivlraadig, om jeg skal skrive videre, da jeg kommer paa den delikate Gjenstand om min Kjærlighed. Jeg forstaaer under dette Ord ikke hin artige Opmaerkksomhed, hint Galanteri, uden Haab eller Hensigt, som har sit Udspring i Ridderkabets Aand, og skjuler sig i et fint Bæ af franske Manerer: jeg seer i denne Lidenkab en Forening af Attraa, Venkab og Omhed, hvilken belives af et eneste Fruentimmer, som man foretrækker for de øvrige af hendes Kjon, og hvis Besiddelse man søger som sin Tilværelses højeste eller eneste Lyksalighed. Jeg behøver ikke at rødme ved Erindringen paa Gjenstanden for mit Valg, og uagtet jeg fandt mig skuffet i min Kjærligheds ønskede Udfald, saa er jeg

*) Denne berømte engelske Historieffriver, var født 1737, og døde for faa Aar siden.

jeg ikke lidet stolt af, at jeg engang var i Stand til at være en saa reen og høj Følelse. *) Somfru Susanne Carchods personlige Yndigheder bleve ved hendes Dyder og Mandsskjsnheder saare forhøjede. Hendes Etand var lav, men hendes Familie højagtelsesværdig. Hendes Moder, sødt Frank, havde foretrukket sin Religion for Fædrelandet. Hendes Faders Embede havde intet Brud gjort paa hans beskudne Moderation, og den ham egne Levemiljø, men han levede tilfreds med en ringe Løn, i Opfyldelsen af en mæssig Pligt, i Dunkelhed som Præst i Crassy, paa den Bjergstrækning, som skiller Pays de Vaud fra Grevfabet Burgund. I en affides Bondebyes Ensomhed gav han sin eneste Datter en fin, anstændig og endog lærd Opdragelse. Hun overtraf hans Forhaabninger ved sine Frem-
skridt

*) Hvad den gyldne Tidkalder skjønte Digtning er for det hele Kjon, det torde, i den her af Gibbon angivne Betydning, Unglingens første Kjærlighed være for den Enkelte. Fortæl mig din første Kjærlighed, siger Montaigne, og jeg vil omtælle dig, om jeg endnu i Dag kan vorde Din Ven.

skridt i Videnskaber og Sprog, og Zomfru Cur-
 chods Wittighed, Skjønhed og Lærdom bleve
 ved hendes korte Besøg hos nogle Paargørende i
 Lausanne en Gjenstand for den almindelige Nos.
 Efterretningen om et saadant Under vakte mit
 Nysgjerrighed; jeg saae hende og — elskede. Jeg
 fandt hende lærd uden Pedanteri, levende i
 Omgang, roen i Følelse, og fin i Opførsel.
 Det første pludselige Indtryk blev ved et fortro-
 ligere Bekjendtskabs gjentagne Omgang forstær-
 ket. Hun tillod mig at gjøre hende to tre Besø-
 g i hendes Faders Hus. Her paa den Burs-
 gundske Bjergkræfte henlevede jeg nogle lykkelige
 Dage, og Forældrene begunstigede paa en an-
 stændig Maade vor Omgang. I denne tum-
 nelløse Ensomhed omflagrede hint muntre, unge
 Pletsind ikke mere hendes Varm, og jeg torde
 haabe at have gjort noget Indtryk paa hendes
 dydige Hjerte. I Crassy og Lausanne nærede
 jeg mine Drømme om Lyksalighed; men ved
 min Hjemkomst til England opdagede jeg snart,
 at min Fader intet vilde vide af denne fremmede For-
 bindelse, og at jeg uden hans Samtykke var

forladt og hjælpeløs. Efter en smertefuld Kamp underkastede jeg mig min Skjæbne: jeg sukede som en Elsker, og adlød som en Søn. Mit Saar blev af Tiden efterhaanden læget. Graværelsen, et nyt Livs Baner, men især en paalidelig Efterrettning om den Elskedes Nølighed og Munterhed fremskyndte min Helbredelse, og min Kjærlighed endte sig i Venkab og Agtelse. Præsten i Crassy døde kort derefter, og med ham hans lille Levebrød. Hans Datter drog til Genf, hvor hun i unge Fruentimmers Underviisning mæssomt erhvervede kummerlig Underholdning for sig og sin Moder. Men og i sin haardeste Ulykke beholdt hun et uplettet Rygte og et Uerfrygt bydende Forhold. En rig Bankerer i Paris, en Borger af Genf var den Lykkelige, som havde den Klogskab, med Opdagelsen af denne uskatterlige Skat ogsaa at forbinde Besiddelsen. I Smagens og Overdaads Hovedstad modstod hun ligesaavel Rigdoms Fristelser, som hun havde baaret Armod's Byrde. Hendes Mand's Snille opløstede siden ham til den mest glimrende Post. Han har ved enhver Lyk-

kens

kens Omskiftning hvilet ved en tro Venindes
Varm, og Jfr. Lurhod er nu Neckers
Rone.

J. R. S.

Elegiske Tølelser. *)

Af Svensk.

Susende Zephir! kom, inden Stormene have
fortjaget dig fra disse Skove. Kom, hæng disse

J 2

sm.

*) Udaf Bitterhets-Førsøk. Stockholm,
1795. 54 S. i 8. "Naar man, hedder det
i Stockholms Posten No. 293 for 1795,
paa hver Side læser Dyden i sin Blidhed og
Eimpelhed, og en danned Forstand iflød en
ufrempinet Versification; naar man seer, at
Fors. er af det; Kjon, som, sin 'sine Forstand
og sine levende Tølelser uagtet, dog i Sverige
hidtil har vist saa saa Prover paa sin Evne
til at tolke dem, naar man seer, at Fors. ikke

er

Omme Gud — vist dem til Utis, hvor han
 gaaer alene ved Stranden eller hviler i Da-
 len, væk Følelsen for en Veninde, som savner. —
 Gurr iblant Træerne, at Utis maa lytte, og
 mindes de Esper, som bære mit Navn. Sænk
 dig legende til den lave Høstblomst, at Tanken
 maa føres tilbage paa flygtede Glæder, Uskyldens
 Glæder, da jeg i Stilhed bandt Krandsen til
 Utis. Henrykkende Aftenstund! naar seer jeg
 din Ege: Glæden har blot Djeblik — Rummeren
 Sekler. Jeg vil erindre og haabe: Ak! haab
 be. — — Men, see der en Ussing, som bæ-
 vende fremslæber sin hentærede Tilværelse: Gud!
 hvilket Syn! Menneskedens milde Fader!
 Hvi gives der nogen Ulykkelig? Forlad, forlad,
 om et Hjerte som bløder ved Brødres Nød, spørg
 gen-

er Udgiver, og veed, at baade Udgaven og de
 unægtelig behagelige Stobber, som pryde hvert
 Stykke, ere Offere af en Mages Følelse og
 Haand til den anden — da kan man sam-
 vittigen vove den Dem, at en streng Kritik
 var en Uretfærdighed. Her ere Beviser paa et
 uadvankigt Talang, en uskyldig Naivitet og
 følelsesfuld Stykke.

gende, men ej irettesættende, flyer til Dig, Du Allestedsnærværende! — Af ske med Forbar- melse. Har ej Dit opholdende Hje udseet nogen Hvile for denne svage Vandrerer, nogen Beskyt- telse for imod Natten sig nærmende Farer? Af jo, Din Kraft styrker hans vaklende Skridt og leder dem til Maalet. — Lykkelige Hytte, som er valgt til denne Belgjerning! Hvilken Salighed for den dydige Beboer, af sin Flid at kunne møtte den Hungrige, see ham vederqvæget sove ind og atter ved Solens milde Blik, styrket og velsignende fortsætte sin Vandring! Himmel giv mig en Hytte langt borte fra Forsængelighedens tomme Pragt. — Af giv en Hytte blot for mig, Aris og den Nødlidende!

J. K. S.

Erindringer af en Reise til Stockholm.

af Tysk.

Udtogsviis.

De Erindringer, hvoraf her meddeles et Udtog, have været indrykkede i Hr. v. Eggers's deutsches

Mag.

Mag. 1795 Jan. og Febr., men ere og særskilt trykte under Titel af, *Erinnerungen aus einer Reise nach Stockholm*. Forf. er, efter et Brev til mig fra Stockholm, den berømte *Hesgewisch* i Kiel. Min svenske Korrespondent klager over, at formodentlig ikke ti Svenske endnu have seet disse artige Reiseanmærkninger.

De ere blevne til som et Adspredelses Mid-
del paa en uheldig Sværlise fra Stockholm.
Endeel, især hvad der slet ikke kunde interessere det
yndige Kjønn, — en ikke liben Part af det
Hele — har jeg udeladt.

J. K. S.

Skjærene.

Om Midnat imellem 4 og 5 Juli 1794 seilede vi fra Kiel. Den 9 om Morgenen naaede vi Lansort, hvor man fra Søen gaaer ind iblant Skjærene. Her er et Fyrtaarn for de Skibe, som i mørke Nætter gjøre denne Vej. Her er

og en Lotsanstalt. Saa snart Skibet ved at hejse Flaget forklynder sin Ankomst, kommer Forstanderen med en Lots og en Upsfeingsman (Opsynsmand) ombord. De bydes velkomne med Brændevin, og Skipperen gjør dem nogle Foræringer. Bores f. Ex. gav Hver en liden Pukke Tobak og en Ost. Han havde laddet med Oste. Skipperne, som føre en anden Ladning, gjøre andre Gaver, f. Ex. med Kjød, Flæsk eller Smør. Skipper og Styrmand have fra nu af med Skibets Førelse intet at gjøre, de maae ganske overlade sig til Lotsen. Upsfeingsmanden er ombord, for at give Agt paa, at undervejs ingen Varer bringes i Land. Begge maae af Skipperen ikke alene betales, men og, saalange de ere paa Skibet, underholdes.

Skjærene ere, som bekjænt, Klipper, som i flere Rækker ved Siden af hinanden, fremragende af Vandet, danne en Art Formue langs med den svenske Kyst. Disse Klipper frembyde en stor Mangfoldighed af Prospecter. De ere saare forskellige i Henseende til deres Skikkelse, nogle ligne et Koglehoved, andre en

oms

omvendt Vaad, nogle have sig stejlt i Væjret, andre lidt efter lidt; faare ulige ere de hinanden i Størelse; snart ligge de tæt sammen, snart vidt fra hinanden, paa Farten imellem to flige Der har man snart en indskrænket, snart en vidt udstrakt Udsigt, snart et Skjær bag det andet, snart en stor Vandbugt. Endelig stikke de og faare af fra hinanden i Henseende til deres Beklædning; nogle ere ganske nøgne, andre bevoxne. Dette er dog langt de fleste. Men ogsaa disse danne Landskaber af en Art, som ere den Fremmede nye. Alle have en saare mørkegraa og skatteret Jordgrund, uden Tvivl af det indblandede Jern. De fleste ere temmelig tæt begroede med Naaletræer. Yderst sjælden seer man noget lidet Løvtræ, for det meste Birk. Fra hine Træers Mørkegraa stikker Græssets lysere Grønt, som bedækker mange Steder, behagelig af. Her seer man ofte Røer græsser, mestendeels enkelt, nu og da smaa Flokke. Hist og her sjner man smaa Huse, mest enkelte, sjelden flere sammen. Alle ere af Træ, smaa, brunrødt farvede, mest hvide Skorstene, mestendeels hvide men og ofte gule

gule og hvide Vinduesrammer. Alle syntes i god Stand. Mennesker seer man faa af. En flig Baaning paa en af disse Dey synes for Mennesker, som elske Ensomhed og Ro, og enten ikke kjende eller foragte Verden, om Sommeren ikke at være uden Behagelighed. Foruden de faa landlige Syssler, hvortil en saa ufrugtbar Grund giver dem Leilighed, synes mig Fiskefangst behagelig og nyttig at kunne sysselsætte dem. Sandsynlig gives der og Vand- og Søe-Fugle at fange eller at skyde. Paa Klippesiderne vore i Overflod gode Bær, Jordbær, Høllebær, og det Slags, som Svenske kalde Lingon (Tyltebær). Kort: Sommeren kan for de her boende henrinde under mangehaande Syssler i Nydelsen af simple Fornøielser. Men den er i Sverige saare kort, kun paa fire Maaneder. Derpaa følger en lang Vinter paa otte. Vel skal der lade sig boe varmt nok i disse Træhuse; De ere saare tætte. Men Ensomheden! kun om Vinteren synes mig Ensomheden sørgelig, frygtelig; kun om Vinteren omgivne af Sne og Is, skulle faa Mennesker kunne undvære Selskabet, uden at være i høj Grad ulykkelige. Ser

Sex Mile fra Lansort, tolv fra Stock-
holm ligger Dalarsø, et Tilsted. Naar man
kommer fra Lansort, stiller sig et Kastel paa en
Klippe, saa at sig; En'lige i Vejen. Bag
dette Kastel danner sig et stort Amphiteater,
hvor endeel enten til Stockholm bestemte, eller
fra Stockholm kommende Skibe pleje at ligge,
som her maa underkaste sig en skarp Visitation.
Amphiteatret er indsluttet deels af Skjær,
deels af en Landtunge, paa hvilken sidste Byen
Dalarsø ligger i en saare malerisk Beliggenhed.
Iblant de paa en Skraaning liggende brunrøde
Træhuse fremrager et stort af Steen bygget
Hus, den øverste Toldinspectørs Baaning.
Skipperen maa med sin Baad afhænte Toldbe-
jenterne, som forrette Visitationen. Der kom
sex. Rummet, Kahyten og alle Kroge og Huller
bleve gennemsgte. Rummet, og alle Kufferte
og Kister, hvori ej sjensynlig blot vare Levnets-
midler og uundværlige Klæder, bleve forsegled.
Derpaa bleve disse Herrer trakterede med Vin og
Brændevin, og hver fik sin Foræring, ligesom
Løtterne i Lansort. Løtten og Upsæingsmanden
fra

Fra Landsort toge deres Afsted: derimod kom en Lots og Upsæingsmand fra Dalarns ombord, hvilke ledsagede os indtil Stockholm.

I Stockholm faaer hvert Skib en ny Upsæingsmand, der, indtil det igjen afsejler, bliver paa samme og, ligesom hans Forgænger og Botterne, underholdes af Skipperen.

S l o t t e t.

Naar de enkelte Dele af det vidtløftige og prægtige Amphitheater, som ved Indløbet i Stockholms Havn, fremstiller sig for Fremmede, efterhaanden tydeligere udvikle sig; saa drager snart en ved Højde, Omfang og Skjønhed saare fremragende Bygning den om sig skuende Jagttagers Opmærksomhed til sig. Han behøver ikke længe at have betragtet det, uden at komme paa den Formodning, at det er Slottet; og det er det. Paa den højeste af de Høje, hvorpaa Stockholm er

er bygt, oprejst af uhyre Omfang, af en til dette Omfang. svarende Højde, skjønt i sine Proportioner og Former, paatrænger det sig, saa at sige, enhver's Blik, som nærmer sig Staden, han maa komme fra hvilken Side han vil. I Særdeleshed gjælder dette, naar man kommer til Staden over Kongsholmsbroen. Det skulde være for lidet at sige, at det svarer til Ideen om en Kongsborg. Her, kunde man sige vilde Karl XI skue ned paa sine Undersaatter som Jupiter fra Olymp paa de Dødelige; her vilde han, ligesom tronende i Skyerne, som deres Skjæbnes Herre, af dem vorde tilbedt.

Om og Slottets Indvortes hos den, der første Gang beseer det, vækker Beundring og foranlediger Ideer af Storhed, saa kan dette kun være en Virkning af den uhyre Mængde hinanden i Prydelsernes Pragt og Kostbarhed overtræffende Værelser. Men egentlig er det dog kun et Slags Bedøvelse, som kun kan opstaae hos En, der aldrig eller sielden har seet deslige Slotter, og i et par Timer mere gennemløber, end opmærksomt betragter alle disse

Bæ

Bærelser. Neppe vil hos en der i mange Aar har boet paa dette Slot, eller hos En, der ofte har seet det inden til, endnu noget Spør af det første store Indtryk være tilovers, da derimod det sande Store aldrig maa ophøre med fuld Kraft at virke paa den, der betragter det. Kun enkelte store Sale ere blant Bærelserne, der som saadanne betragtede, stedse maa gjøre eens Indtryk af Storhed og Højhed, især naar man tænker paa deres Bestemmelse, at nemlig i dem en heel Nations Anliggender og Forretninger drives. Det er afgjort, at alle Forestillinger som vi kalde store og høje, have moralske Forestillinger til Grund. Dette Moralske kan i Bygningskunsten ikke være andet end Bygningens Bestemmelse. En Bygning er folgelig kun da bygt i høj, stor, majestætisk Stil, naar den er bestemt til store, vigtige, høje Hjemmed, og af en til denne Bestemmelse svarende, den værdig, Pragt, Storhed og Skjønhed.

I nogle store Sale ere Væggene ganske bemalede. Hver Væg indeholder et eller to store Malerier. De forestille Slag af Karl Gustafs
eller

eller, som Svenskerne tale, Karl X's og Karl XI's Historie. Disse Kongers Billeder høre, naar de selv vare tilstede, ved hvert Slag anbragte, saa og Feldherrernes Billeder. Hvert Billede har sit Nummer, og under Maleriet læser man de Navne, hvortil hine Numere høre. Jeg vil ikke undersøge, om hele Slag ere en værdig Gjenstand for en sin Kunstes Bestemmelse kjændende Malers Pensel. Hvad kan han i et Batalliestykke forestille? Mangehaande Dødsmaaders Brimmelse, Kæmpernes, de Faldendes, de Flygtendes, Menneskenes, Hesternes mangehaande Bevægelser, Frygts, Skræks, Modes, Fryds, Rasenheds, Hævns Miner, o. s. v.; men alt dette kun i det Almindelige. Elige Forestillinger ryste eller bedøve et Øjeblik; men de efterlade ingen blivende Indtryk. Enkelte Scener af et Slag derimod kunne udmærke sig ved overordentlige Virkninger af ikke almindelige Lidenskaber og Sindelag, f. Ex. naar Grækeren Cynegirus, efterat begge Hænder vare ham afhugne, endnu med Tænderne vil holde en flygtende persisk Baad fast; eller naar Franz ved

ved Pavia, overvunden af den troløse Bourbon, engang hans Undersaat, ikke vil give sin Kaarde til denne Bourbon, men hidkalder Nederländeren Lannoi for at levere ham den.

Men jeg maa endnu fra en anden Side betragte hine Bataaliestykker. Det kan ikke fejle, de maa hos unge Prindsen, som de tidlig forklares, naar disse ellers ikke ere af phlegmatisk Temperament, føde krigerisk Vresyge. De kunne ogsaa vænne sig til, at betragte Nationer, som deres Fædre førte mange Krige med, som: et Slags Arvesjænder.

Alle disse prægtige, ofte indtil Odselhed forgyldte Værelser, alle disse kostbare mangfoldige Møbler, af hvilke de nyere ustridig have Fortrin for de gamle i lettere Former og simple, mere valgte Sirater, friske dog ikke det sande Skjønnes Ven til at dvæle længe. Men gjerne blev han hele Timer i Maleriværelset, kom gjerne mangen Dag igjen, for endnu at tilbringe hele Timer med dets Betragtning. Saa lykkelig maatte den være, der vilde beskrive disse Malerier. Saa lykkelig var jeg ikke; en
Grunde

Grund mere, hvorføre jeg maa afholde mig fra dette Arbejde.

Fra alle Sider har man udaf Slottets Værelser. de mest udstrakte, skjønneste Udsigter. Paa den sydlige Side seer man den hele Havn, en af de største og dybeste i Europa, hvor de største Skibe kunne lægge sig tæt til Skibsbroen, ved hvilken ofte nogle hundrede i en Rad ligge ind hos hinanden.

Drottningholm.

Om trent et Par Mile vesten for Stockholm paa en af Mælarens mange Der, som skulle være i tusendtal, ligger Drottningholm, et Slot med Have. Dronning Catharina af det Jagelloniske Huus, Johan II's Kone, var den første, som valgte denne De til et Lystslot; men af hendes Anlæg er intet mere tilovers. Det nuværende Slot blev i forrige Aarhundrede bygt under Karl XI; men under Adolf Friederik blev hans Kone, som gjerne var paa Drottning

Alnasholm, til Behag, det ene Fløj ganske efter hendes Idee, ligesom den, vel ikke engelske, men dog fra den stive franske og hollandske Regelmæssighed afvigende, naturlig skjønnede Have indrettet. Den uforandrede indvortes Deel af Slottet er prægtig nok; Guldet er ødt til alle Bærelser's Prydelse; men de nye vidne om deres Bristerindes skjønnede Smag. Man kan ikke forlade fornemmelig Bibliotheket, Naturaliekabinettet og Medallieværket, i hvilke alle ogsaa mange skjønnede gamle Kunstværker findes, uden i denne Henseende at yde Friderik II's Søster Højagtelse. Sagens vorder det de Store, naar de kun besidde nogen Kundskab og Smag, saare let, ved Hjælp af andres dem til Tjeneste værende Talenter at udføre de skjønneste Værker. Ofte bestaaer deres hele Fortjeneste i, dunkelt at have tænkt en vis Idee, som da af den bedste Kunstner blev udviklet og bragt til Virkelighed. Men stedse vidner det dog om en rigtig Smag, som sikker Dømmekraft, naar Personer af høj Stand vide til Udførelsen af deres Idee at vælge virkelig store Kunstnere. Af Louisa Ulrika

ere paa Drottningholm Mindesmarker nok, som bevise, at hun virkelig, foruden Smag, ogsaa besad Talenter, og anvendte mange Timer paa Kunsternes Udøvelse. I det rige, skjøne og godt vedligeholdte Naturaliekabinet faldt især i Øjnene sex Billeder Medaillon, af hvilke to hang over de to ligesfor hinanden staaende Døre, de fire øvrige paa begge de andre Vægge, to og to lige for hinanden. Det var Svab, Klingenstierna, Linné, Rosén, Wallerius og Dalin. Den sidste skal have nydt Dronningens særdeles Agtelse. Det synes at han besad meget af den And, hendes Broder saa meget elskede, og for hvis Skyld han fandt saamegen Fornøjelse i Omgang med Voltaire, Algarotti og d'Argens. Man har i Sverige en Folkesang Sønsgumman Visa s. gamle Hønsesmoders Vise. Den gamle Kone karakteriserer deri fortellig de Guds ejere, hun har kjendt paa Herregaarden, og gjør fine Anmærkninger over den mangfoldige Fortrød, der blev dem tilføjet af deres Forvaltere, egennyttige Mennesker. Det er en allegorisk Historie om Kongerne af Sverige

Sverige fra Christian af indtil Adolf Friederik, begge med indsluttede. Det er en Sang i den Mand og den Maner, som saa mange engelske og franske Folkesange; den er ganske skabt til, at bestyrke det kongelige Parties Tilhængere i deres Sindelag og gjøre Modstanderne latterlige og forhadte. Da Dalin døde, var Louisa Ulrika yderst rørt over hans Død. I Overensstemmelse med hendes Forlangende blev han højtidelig begravet. Alle Medlemmer af Videnskaberne's Akademi, som befandt sig i Stockholm, bidroaanebe Ligbegængelsen. Han blev, ligesom ogsaa Klingenstjerna, begravet paa en Landsbykirkegaard i Lofs, omtrent en Halvmiil fra Drottningholm paa den østlige Side af Haven, hvor man tydelig kan see den. Paa Begravelsesdagens Aften begav Louisa Ulrika sig ved Maaneskin med sine Børn, ledsaget af et Følge, som hun tiltroede sympatetisk Følelse, til den Afdødes Grav og bestrøede den med Blomster.

I denne Have er et Slot med mange Værelser ganske i kinesisk Smag, bygt efter Louisa

Ulrikas Idee. I et Bærelse underneden seer man en Effe og en Dreperbænk. Med begge skal Adolf Friderik have sysselsat sig. En Konge burde vel have liden Tid tilovers dertil; men til denne gode Konge overlode Rigsraaderne saa saa Forretninger, at han ikke engang behøvede at underskrive sit Navn. Dette gjorde de for ham ved Hjælp af et Stempel; hvad kan en Konge, der intet har at gjøre, foretage sig uskyldigere, end at smedde og dreje?

Ved Enden af Haven ligge nogle smaa Huse paa svensk Maade af Træ, brunrødt farvede, sammen, og udgjøre en liden Landsby, som Louisa Ulrika kaldte sit Canton, ikke for den udvortes Skikkelse, som er ganske svensk, men fordi hun her gav nogle Arbeidere i Silke at bestille. Hun tænkte sig under Navnet Canton blot et afsluttigt Fabrikanters beboet Sted, som Canton i China skal være.

Nogle nye Alleer og Anlæg til en engelsk Have ere af Gustaf III. Men hvad Drottningholm fornemmelig har ham at takke, er den nye Vej, hvorpaa man fra Stockholm ganske til-

lands

lands kan komme til dette Lystflot. Forher
maatte man fare en stor Deel af Vejen over
Mælaren i Baad eller Fartøj. Dette var be-
sværligt for dem, som havde bivaanet en Opera
eller anden Fest ved Hoffet, og nu siddig
ud paa Natten, ganske hede af Trængselen og
Bærelsernes Varme, ofte i kolde Nætter paa
en aaben Baad maatte over Vandet. Kun en
Gustaf III. kunde foretage, at skabe en beqvem-
mere Vej. Denne Vej blev ifkun derved mu-
lig, at en Rjæde af Klipper paa en Mils Stræk-
ning blev sprengt. Dette skete. Henimod ti
Aar skal være anvendt paa dette Arbeide. Der-
paa maatte over tre Arme af Mælaren anlægges
Broer, hver af 400 — 500 Fods Længde.
Dette skete. Disse Broer ere af Træ, og to
ere Flydebroer, De kunne høves fra hinanden
for at lade Skibe igjennem, der hyppig komme.
Naar man vil tage ned af den sidste Klippe,
hvorover Vejen gaaer, seer man paa eengang
nede ved Foden den sidste lange Bro og paa
hin Side deraf Slottet med sin Forplads; et her-
ligt Syn! Saa meget gjorde Gustaf III. for
sine

sine Undersaatters Fornøjelse, en Bemærkning, man ved denne Leilighed ikke kan afholde sig fra, endstjant den hos tilkommende Slægter vil foranledige ganske andre Slutninger, end vore Forfædre plejede at drage af slige kongelige Beretagenber.

Sergels Værksted.

Ved Indtrædelsen i samme er det første Paafaldende Mængden af de af Sergel og under hans Vejledning forfærdigede Stykker af allehaande Slags Portrater i Medallion, Byster, hele Figurer, Grupper o. s. v. Et saa fuldt Værksted forudsætter et Publikum, som veed at sætte Pris paa Sergels Mesterstykker, og hvori der gives mange Lysthavere, som ingen Penge spare, for at besidde noget af hans Arbejder. Jeg veed ikke, om det fine Kjandervje i Sergels Værker endnu kunde savne noget, til ikke at sætte fuld-

fuldkommen samme Priis paa dem, som paa de mest berømte fra Oldtiden tilovers bleve Bærter. Jeg tilstaaer, at jeg vilde være saare tilbøjelig til at tilskrive en overdreven Enthusiasme for Alderdommen sig en Dom. Af Billederne en Medallion betragtede jeg helst dem af Chapman, Svedenborg, Sjøpken og andre Mand, som ved deres Aandskarakter havde udmærket sig. Iblunde Bysterne var en af Karl X den nyeste, den skal komme til at staa i et lidet græst Tempel i Karlberg. Iblant de hele Figurer, efter en foryngt Maalesstav, falder Gustafs II's Staty i svensk Nationaldragt med en lang Kappe i Dinene; den hele Stilling og Udtrykket, i Ansigtet fornemmelig, svare til den Idee, man maa gjøre sig om denne Monark, naar man hører de stedse endnu entusiastisk for ham indtagne Svenske af de ikke aristokratiske Stænder tale om ham; man kan nemlig ikke andet end, af den Virkning, som endnu i Dag hans blotte Minde har paa disse Gemøtter, slutte at han deels ved sin Person's naturlige Gratie, deels ved sine indtagende

Ma

Manerer og med sin Veltalenhed vidste at for-
trulle Enhvers Hjerte, som han ikkun tilsmilede,
eller som han ikkun talede et Par Ord med.
Denne samme Figur af kolossalst Størrelse,
støbt af Brontse, skal opreises paa en af de
største og skønneste Pladser forved Slottet henad
imod Haven. *) Modellen af Sergel er færdig;
men den Kunstner, der skal støbe Figuren i
Brontse, er endnu ikke valgt.

Iblant Grupperne findes en Model af to
Figurer, Rigs-kantsler Orenstjerna og Histo-
riens Musa: han staaende, hun siddende for
ham ved hans Fødder; han med Pegefingeren,
sat paa hendes Næse, synes at diktere hende,
hvad hun skal skrive. Og dette er det, som i
denne Gruppe mishager mig. Endog en Rigs-
kantsler maa ikke diktere Musen, som om hun
var hans Sekretær. Musen er altid et høiere
Væsen, end en Rigs-kantsler; og denne, tykkes mig,
maatte ærbødig fortælle Musen, hvad hun maa

skes

*) "Paa den Bredde, hvorfra han førstegang be-
troede sig til Havet for at gaae imod Kienden".
Jo. Gabr. Orenstjerna. "Staden Stock-
holm har i Goltets Navn helliget Kongens Minde
denne Støtte." Samme.

See selv vil vide af hans Mund; han kunde dette, tyktes mig, uden mindste Meen paa sin Kantøler: Værdighed. Den Gruppe, som efter denne Model skal forfærdiges, er bestemt for Nordermalmstørvet ved Eiden af Gustaf Adolfs Staty.

Men det Skjønne i dette Værksted, kansee Sergels Mesterstykke, er Amor og Psyche i det Djeblig, da den over Psyches strafværdige Nysgjerrighed opbragte Gud vil forlade hende. Bestyrtset, angerfuld, elskende, tilbedende ligger hun paa sine Knæ, vil gjerne holde ham med sine Arme, med sine Blik bevæge ham til at blive; af den henfaldne Lampe flyder endnu Olien, den udflydte har allerede fat sig. Amor seer ned paa hende med et Blik, der synes at sige, at Guden, saameget Gud han er, ikke er enig med sig selv, om han bør holde hende mere for strafværdig end for uskyldig, men som dog først maa straffe for den tilføjede Forurettelse. Med let Haand vel, men som bevæges af Gudskraft, flyder han hendes højre Arm, hvormed hun vil standse hans Flugt,
tilbage

tilbage og synes at bortsvæve fra hende. Fortræffelig er begge Figurers Stilling, fortræffeligt Udtrykket, fortræffelig Bearbejdelsen selv i de ringeste Dele; mangen virkelig bejjælet Figur er Steen imod denne af Marmor. Ligesaa fortræffeligt er Drapertet i de mindste Folder. Denne Gruppe har Gustaf III endnu kjøbt. Der skal være gjort mange Kopier deraf efter fornyet Maalestav; jeg saa fire eller fem færdige. Paa en arbejdede Sergels Medhjælper, en Italiener. En saadan Kopi betales med 500. Tilviffe maa der hos den velhavende Klasse være megen Smag; det beviser saa mange, saa dyre Kopiers Affætning.

M u s e u m.

I nogle Værelser i underste Etage af det høje Sløj paa det kongelige Slot opbevares de gamle Kunstværker, som Gustaf III ved Hr. v. Fresdenheims havde ladet samle i Italien. I to

Væ

Bærelser ere Billedhuggernes Værker sjønt opstillede, i det tredie skal de hebruriske Vaser, og i det fjerde Mynterne og skaarne Stene faae deres Plads. Hr v. Fredenheim er dette Museums Overopsynsmand. Sverige overtræffes af faa Lande i slige Skatte. I et af de allerede i Orden bragte Bærelser staae paa den ene Side Byster af berømte Romere, deels fra Republikens Tider, deels Kajsernes fra begge de første Aarhundreder. I et andet, en stor Sal, staae ved Enden lige overfor Døren to Piller af grønt ægyptisk Marmor; paa den Side, hvor Døren er, staae ogsaa to Støtter, som see hine fuldkommen lige, men ere malede. Paa hver af Salens to længere Sider staae tolv Piller, imellem hvilke, ligesom i Nischer, paa den ene Side de ni Muser, en Apollo og en Pallas staae. De ere alle værdige at være komne fra en af de bedste græske Kunstners Haand; især Pallas. Imellem begge de ægyptiske Piller staae to søjleformige Lysestager, og imellem disse en Præstinde. Paa den anden Side og i Midten Byster, Fauner, smaae Figurer, Vaser

Lam:

Lamper, o. s. v. i en lang Række. For det Fortrinligste af de i denne Sal værende Berker holdes en med en vis Forbauselsens Mine vaagende mandlig Figur. Det skal være en Endymion. Den skal have kostet over 20000 Daler.

Gustaf III's Hensigt skal have været, at lade dette Museum paa visse Timer aabne for Kunstens Yndere. Naar dette skeer, saa kan det ikke fejle, at Sverige snart maa frembringe en Mængde Kunstnere af første Rang. Kunstdriften er hos Nationen ikke sjelden; ved en saadan Anstalt maa den vorde udviklet.

Den Porphyr, som først for nogen Tid siden er funden i Sverige og som i Skjønhed maaskee overtræffer enhver anden Porphyr, skal da af Kunstnere, som Sergel, dannes til Baser, til Urner, til andre Kunstværker, søges af Lysthaverne i andre Lande og sandsynligen vorde en fordeelig Kunsthandelsgreen for Sverige. *)

Haga.

---

*) Denne Porphyr bliver funden i Sognet Elvedal. De af denne Porphyr forfærdigede
Gager

S a g a.

Omtrent en Fjerdingvej fra Stockholm ved en liden Arm af Malaren, ligger en Egn, som Naturen selv synes at have skabt til den skønneste engelske Have. Smaa med Græs og Træer bevoxne Høje, mindre Klipper, nogle faansøgne, de fleste i det mindste ikke ganske ubedækkede af frugtbar Jord, derimellem grønne Dale, bugtende Bane, i dem smaa Der, ved Breddene Træer. Hist og her torde kun en Buss ombuges, for at udvide Udsigter, andre Eteder, som

Sager gaar stærkt til England. Den Omstændighed, at denne skønne Porphyr kommer fra Jerngrubeerne, har givet Grev Jo. Gabr. Drenstierna Anledning til en talerisk Tanke. Han taler om Kunstens Fremfærd under Gustaf III. "De opsøgte og bearbejdede flere Stoffer, end de forhen havde kjendt eller nyttet, og Porphyren, bundt ved Siden af Jernet, ligesom malede et Folks Charakter, hvis for mildede Dplysning elsker Kunstnerne ei mindere end Lopperheden, og forener Tyrke med Behagelighed. (See Fremindet over Kong Gustaf III. S. 95.

som syntes for nøgne, kunde man ved nogle henplantede Træer give mere Tiltrækkende. En vis Enke havde her et lidet landligt Bæde, som Gustaf III afkjøbte hende efter sin Regjerings Tiltrædelse. Her boede han nu gjerne, uden Pragt; men kanske fremstraalede hans Storhed fra dette lille, simple Landhuus med renere Blands, end siden fra alle de Palæer, hvor han søgte Storhedens Udtryk formeget i sandselige Tegn. Her af saa Fortrolige omgiver, hvad for de Store allerede er Ensomhed, gjennemtanke han sine Planer for sin tilkommende Regjering. Og fordi strax den første, den mest novede, af hvis Udfald alle de øvriges Mulighed hængte, lykkedes ham saa særdeles, fattede han Forkjærlighed til Haga og syntes at troe, at dette Sted især var skicket til at befordre vedholdende og skarp Estertanke. Her forsamlede han og siden sine Fortrolige om sig, naar han med dem vilde overlægge store Udkast. Ogsaa var, fortalte man mig, Nationen, eller snarere Hovedstadens Indvaanere vare opmærksomme paa Kongens Ophold i Haga; de saae da vigtige Begivenheder i Møde. Ein

Sin Forkjærlighed for Haga udtrykte han ogsaa derved at han paa sine Reiser førte den Titel: Greve af Haga. Haga synes at have været Gustaf III, hvad Sans-souci var Frederik II, Egerias Lund Numa.

Kort for den russiske Krig (i 1786 eller 1787) faldt det Gustaf ind ved Kunst og ved Pragt at forvandle Haga til et andet Versailles. Det lille Huus lod han nedbryde, og paa en Klippe tæt ved igjen oprejste, men forhøjede det en Etage, der aldeles blev indrettet ligesom de underste Værelser. Derimod lod han opføre en Pavillon eller et lidet Slot, som i Pragt, Elegants, Bequemmelighed, med eet Ord — tilgive mig, I Gustafs Højagtere! — — som i Luxus var en Ludvig XIV fuldkommen værdigt. I denne Pavillon er det egentlige Bibliotek, som Grev Creutz i Paris samlede, og Kong Gustaf kjøbte af ham. I dette Bibliotek sad Gustaf en Aften, da Snigmorderne belurede ham i den Hensigt at skyde ham igjennem Vinduet med en Pistol.

Med denne Pavillon, hvis Luxus stak alt for meget imod en saa naturligen Fjøs Egn, lod Gustaf sig ikke nøje; han vilde endnu opføre et nyt, meget større, mere majestætisk Slot. Blot Souterrainerne ere blevne færdige.

Til Egnens Forstjønneelse lod Gustaf Jord fjøre til, for dermed at bedække Klipperne, hvor de vare nøgne; lod store Strækninger af Fyrre træer omhugge, og i deres Sted plante en stor Mængde af lifligere Grønt, lod prægtige Gondoler bygge, lod i en Klippe en lodret Nabning sprengte, for derved at drive Vand op til et Vand spring.

Mange tusende Hænder og en Række af Aar fordredes til at fuldende alle disse Udfast. Midt i Krigen indtil Kongens Død, bleve Arbejderne fortsatte; nu hvile de.

Under Krigen arbejdede mange hundrede, andre sagde nogle tusende russiske Krigsfanger
derpaa

derpaa. Man havde spurgt dem, om de vilde; de vare villige dertil. Hver fik Brød og fire Skilling om Dagen.

Reise til Upsala.

Veien fra Stockholm til Upsala, som er 7 svenske 3: omtrent $9\frac{1}{2}$ danske Mil, kjører man paa en 8 Timer. Saa hurtig rejser man bestandig i Sverige allevegne. De fortreffelige Veje gjøre denne Hurtighed mulig. Jordbunden paa denne Vej er hverken limagtig, eller sandig, eller sumpig; den er fast; Grundlaget er Klippe dækket med en smule Jord eller Sand. De smaa, men stærke og hårbede Heste, gaar bestandig i Trav eller Galop verelviis. Saaledes kjører man selv nedad Bakken. Paa Stationerne faaer man uden alt Ophold friske Heste. Man betaler yderst lidet derfor.

Paa Vejen til Upsala har man bestandig paa begge Sider skjøne Udsigter og den største Mangfoldighed af svenske Landskaber. Saa kalder jeg store Masser af deels nøgne, deels med Skove, mest Fyrre, imellem, men sjelden med noget Bygningstrømmer, bevoxne Klipper; derimellem mange Kornmarke, færre Enge, Bunde, Bagter eller Arme af store Jordsøer, enkelte eller ved hinanden liggende og en Landsby dannende Bønderhuse, alle af Træ, brunrødt farvede, Vinduesrammerne hvide eller gule; Skorstenene hvide; Husene alle smaa; Stalde og Lader ved Siden af Husene særskilt byggede; sjelden en Landsbykirke, sjelden en Herregaard, som ved en stor, hvid anstrøgen Steenbygning stikker af fra Bønderhusene.

Denne Afserling af Landskaber ophører tæt forved Upsala, og man seer en ubegrændset Slette for sig. Upsala er en liden Stad, har brede Gader, og Husene ligge vidt fra hinanden; næsten hvert Huus har sin Have bag eller ved Siden af sig. Foruden Kathedralkirken, Erkebispens Palæ og Universitetsbygningerne ere yderst

faa

faa Huse af Steen; nogle synes at være det, men ere kun saaledes maade. De fleste ere Bindingsværk, men deriblant ere saare store, som i indvortes beqvem og elegant Indretning ikke vige noget Huus af de skønneste Stæders i andre Lande.

Tæt udenfor Upsala, naar man kommer fra Stockholm, ligger paa en Høj, hvorfra man kan overskue hele Upsala og den omliggende Slette, et gammelt Slot, en Baaning for Landhøvdingen og en Stadsfange. I den til dette Slot hørende, paa en Skraaning af Højen liggende, Have skal den hidtil i Staden værende botaniske Have forlægges. Der vil den først kunne faae det efter dens Bestemmelse afmaalte Omfang, som den nu ikke har. Daaaa fortjener en offentlig botanisk Have hin skønnere Beliggenhed, hvormed dens nærværende ikke er at sammenligne.

I et af de akademiske Konststoriereceller sees man iblant andre Malerier nogle, som forestille adskillige af Christian II's i Sverige begangne Grusomheder, paa et af dem sidder f. Ex.

Kongen og seer til hvorledes man henretter to unge Brødre af Huset Stuart. Den ældste ligger allerede halsbuggen, den yngre griber Bøddelen fat paa, for at give ham den fornødne Stilling, og En har Sværdet i Haanden. Man fortæller, at denne unge Dreng, da han havde seet sin Broders Blod, bad Bøddelen endelig at see til, at hans Skjorte ikke blev plettet af Blod; hans Moder vilde da blive vred. Christians Grusomheder, og de Midler, man har anvendt for, maaskee forstærkede, at holde dem i Erindring, de Fortællinger, Sange og Malerier, hvoraf de vare Indholdet, have vist bidraget meget til at indgyde unge Gemytter Nationalhad imod de Danske. I Tider, da et undertrykt eller forurettet Folk maa kæmpe mod en mægtig og uretfærdig Nation, er det tilvisse hensigtsmæssigt, at oplue Folkets Gemytter ved alle hine Midler og hos dem vække alle de Lidenskaber, som give de Kæmpende Styrke. En saadan Lidenskab er Hadet imod en uretfærdig Fiende. Men og Nationer maae glemme og kunne glemme. Ikke blot Moralen, men og
den

den sande Politik fordret, at et Folk ikke varigen lader sig beherske af en Lidenſkab, ſom kan være dets egen Interesſe ſaare ſkadelig. Der kan komme Tider, da to Nationer, ſom hidtil vare Fiender af hinanden, ikke anderledes end ved nøje og redelig Forbindelſe med hinanden kunne forſøgte deres Vel og Uafhængighed. Og der er hin Lidenſkab en ſtor Hindring. Den kan gjøre, at begge Folk overſee den rette Tidspunkt, hvor et Forbund med hinanden kunde worde dem ſaare nyttigt, og ikke ſtride til dette Middel, før det er for ſildigt. Dette Had kan gjøre, at, naar ogſaa endelig et ſligt Forbund kommer i Stand, alligevel paa begge Sider eller paa den ene, endnu en vis Miſtro bliver tilbage, ſom kan have til Følge, at Forbundets Betingelſer ikke opfyldes med den nødvendige Eftertrok, med den fornødne Billighed, ſom og i alt Fald gjør mere, end Bogſtaven ſiger.

Den erkebiſpelige Kirke eller Domen i Uppsala har ſtore Indkomſter, ſom aarlig give et anſeligt Overſkud. Den nærværende Erkebiſp troer, vordtz at anvende de ſaaledes ſamlede
Skatte,

Skatte, ved at lade opføre de til Dommen hørende Bygninger ganske nye. Man har Marsag at vente, at de vil bidrage meget til Upsalas Forskjønnelse. Kjærlighed for Bygningskunsten og en fortreffelig Smag deri have hos den svenske Nation almindelig udbredt sig. — Et ganske nyt Monument maa jeg omtale, som Hr. v. Fredenheim har ladet sætte sin Fader Erkebiskop Menander. Det er Religionen, i menneskelig Størelse, af hvidt Italiensk Marmor, fortreffelig bearbejdet. Underneden er et Basrelief omtrent en halv Fod højt, som forestiller den afdøde Erkebiskop siddende, og de Videnskaber og Kunster, han elskede, som qvindelige Figurer, nemlig Veltalenhed, Sprogkyndighed, Historie, Tegnekunst, Maleri, Bygningskunst, Agerdyrkning. Dette skønne Stykke er en italiensk Billdhuggers Arbejde.

Paa Tilbagereisen gik vi i en liden Landsbykirke, hvor just Prækenen beayndte. Kirken var renlig og net; saa skal Landsbykirkerne overalt være. Forsamlingen var andægtig uden al Affectation. Man havde fortalt os om en

gans

gammel i Sverige endnu bestaaende Skik: ved hver Kirke er en Mand, som har den Bestilling, under Gudstjenesten at give Aigt paa Menigheden, at Ingen sover ind. Dem, som ligge under for denne Fristelse, vækker han derved, at han med en lang Stang støder til dem. Man kalder ham Spø Gubben, af Spø, egentlig en tynd affkaaren Green, og Gubbe, en Olding. Under sit Embedes Forvaltning bærer han en Stok af en særdeles Farve, hvorpaa man kan kjende ham. Vi vare i visse Maader Vidner til denne Skik, vi saae i det mindste denne Kirkes Spø Gubbe; vore svenske Venner viste os ham, vi kjendte ham paa hans Kjole og hans Stang.

Det svenske Skuespil.

Foruden Operaen ere to Skuepladse i Stockholm. Paa hver af dem spilles ugentlig to gange.

Ef=

Efter de Stykker at dømme, som under mit vigtig nok saare korte Ophold bleve opførte, synes de Svenskes Smag at være for det rørende Slags. Intet Sørgeespil blev denne Tid forestillet og man sagde mig, at de sjelden gives; men og store, aldeles komiske, Lystspil opføres sjelden. Kun lader man, som det synes, sædvanlig paa Dramet følge et Efterspil paa et eller to Akter af komisk Indhold.

Jeg saae kun een Forestilling paa det ene af deres to Theatre; Begyndelsen gjorde Menreso og Adelaide, et Drama oversat af Hr. Bjørn; Slutningen den fornuftige Daare, Aktørerne spillede med megen Indsigt; Tonen og Bevægelserne vare naturlige, og stedse overensstemmende med Talens Indhold. Nogle gange blev der, som mig syntes, med stor Ret applauderet; nogle gange applauderede man og, saa forekom det i det mindste mig, ikke saameget Skuespilleren, som det Steds Indhold, han fremsagde. Det var store ædle Sindelag, visse Sandheder, fint bemærkede og skjønt sagte. Ved Eftestykket mærkede jeg, med Fornøjelse,
at

at det komiske, i steden for at overdrives; som paa saa mange Theatre seer, saa at sige, kun lettelig blev udtrykt.

Om Sommeren opfores de svenske Operaer ikke i Stockholm, men paa Drottningholm, naar nemlig Hoffet er der.

K a r l b e r g.

Karlberg er en kongelig Lysthave, noget længer fra Stockholm, end Haga. Man beholder Haga ved Højre, naar man tager til Karlberg. Haven er ganske i den Smag, der, før de engelske Haver bleve Moden, var almeenherskende: Hecker, Alleer, i regelret Orden. Indtil Gustaf III's Død stod denne Have aaben for alle. Hvo der boede i Nabolaget, kunde betjene sig af Karlberghave næsten som sin egen. Man har siden indskrænket Almeenheden denne Fornøjelse ved adskillige Indretninger, f. Ex.
Haven

Haven bliver hver Aften til en vis Time lukket, i stedet for at man ellers torde spadserer der til langt ud paa Matten. Paa Slottet boe nu Kadetter. En Regjering taber stedsse noget af sin Folkeyndest, naar den enten ved udtrykkelige Forbud udelukker, eller ved middelbare Indretninger søger at bortfjerne Almeenheden fra Lyststeder, som eengang blevne givne det frie. Den maa da paa anden Maade vide at gienvinde saa meget, som den ved slige Afskottelser i dets Fornøjelser vover at tabe i dets Kjærlighed.

B a u r h a l l.

Det bliver, skal jeg sige? givet eller holdet i den kongelige Have paa Ladungardtland, om Søndag og Torsdag. Det adskiller sig fra andre Baurhaller i følgende Punkter; 1) i Hensende til de Fornøjelser, man nyder. I det svenske Baurhall gaer man at spadserer i Haven selv;

selv; i Orangerisalen dandses der. I andre Bauxhaller gjør man Partier i Lysthuse, spiser, drikker, der opføres Vocal- og Instrumental- Musik, men dandses ikke. 2) I Henseende til Kostbarheden. Paa andre Steder er Indgangen temmelig kostbar. I Stockholm betaler man intet naar man blot vil spadserere i Havens Indgangen i Dandsesalen koster kun en Rigsdort. Paa Naxnene kommer det i deslige Ting ikke meget an. Det svenske Bauxhall, som et offentlig foranstaltet Fornøjselsessted, fortjener stort Bifald; kun maaskee ikke Dandsningen i en af Mennesker fuldproppet Sal, der, efter sin Bestemmelse, paa den ene Side har idel Vinduer, paa den ligeoverfor staaende ikke eet, der paa hin den hele Dag igjennem har havt Sol; der følgelig allerede er fuld af hedet Luft, før endnu Dagen begynder. Burde man ikke til Dands i Sommerdage vælge et uskadeligere Sted?

Paa de trykte og paa behørigte Steder anslagne Bekjendtgjørelses Sedder forkyndes Bindmøfferne (s: Hær som Tienestepigerne bære), og

Liv.

Livreeerne, at de ikke indlades i Baurhall. Hvorledes maae de stakkels Folk, som læse dette og derpaa kaste et Blik paa det Livree de bære, hvorledes maae Pigerne, som maaſkee prunſkende med deres Huer gif hjemme fra, og nu naar de læse dette, juſt for diſſe Huer ſaaledes ndmyges, hvorledes maae de vel være til Mode?

Modelkammeret.

Det er paa det gamle Slot. Det ſtaaer under Hr. Norberg, en indſigtsfuld praktiſk Mechanikers Opſyn. Naturaliekabinetter vidne om Menneſkens Videbegjerlighed og Kundſkaber; Samlinger af Malerier, Kobberſtykker og Billedhuggerarbejder ere Mindesmærker om den menneſkelige Tryllekraft; viſſe Kunſtarbejder bevise blot hans Hænders Duelighed, men paa

Stors

Storheden af hans Forstand i Ordets egentlige Betydning seer man ingensteds saa mange og overtydende Bøviser, som i et Modelkammer, saadant som dette i Stoekhholm. Thi her seer man, at Mennesket er trængt ind i alle de Forsanstaltninger, hvorved Naturen frembringer sine Bevægelser, at han har rigtig fattet og fuldkommen forstaaet dem. Man behøver ikke at have studeret Mechaniken, man behøver kun at medbringe Menneskeforstand, for at beundre, hvorledes ved en bestemt Krafts Anvendelse efter en eneste tydelig og rigtig Grundsaetning de stærke Virkninger komme i Stand. Jeg veed ikke, om der er noget andet Modelkammer i Europa, som naaer dette svenske, i Mængde af saa sindrige, saa lærerige mechaniske Modeller. Det er kanske det som gjør det svenske Genie mest Ære. Især seer man her mange Stykker af den store Polhem. Hans saa kaldte mechaniske Abc viser alle mulige Slags Bevægelser ved de simpleste Midler. Billig burde hver Ungling undervises i et slikt mekanisk Abc.

Kaffeforbudet.

Den 31 Juli, som den Dag, hvormed den Frihed at drikke Kaffe i Sverige gik til Ende, da sammes Forbud traadte i Kraft den 1 August, havde alt længe været Indholdet for saavel alle vorlige som spøgfulde Samtaler. Den kom, en Sorgens og Klagens Dag for Kaffedrikkere, Bærter, og Kjøbmænd, som handle med Kaffe. Vi spiste til Middag hos vore Venner i Dyrehaven. Om Eftermiddagen gik vi til Kilden. Alle Beje, som førte did, vare fulde af Mennesker. Da vi kom der, begave vi os til Salen, saasom vi saae, at alt drog sig derhen, hvoraf vi sluttede, at noget Mærkværdigt der maatte foregaae. Vor Formodning var rigtig. Vi fandt i Salen ved den ene Ende paa en noget høj Plads en i Sørgedragt klædt Taler, der med megen komisk Affekt holdt en Art Affkeds-tale over Kaffeen. Ved nogle Steder blev applaudert. Ved Slutningen af Talen tog han en med sort Flor omvunden Kaffeande og hængte

stængte den med Hæstighed. Hvorvidt denne Aktion, som syntes mig at være et Udtryk af Uvillie over Kaffedrikken,* stemmede overeens med Talens Indhold, som efter alt Ansæende skulde være Klage og Sorg over den ikke mere tilladte Kaffedrikken, kunde jeg, som stod saare langt borte, ikke bedømme. Med hin Aktion forlod Taleren Forhøjsningen, og en Sørgemusik begyndte. Musikanterne, og Fruentimmerne, som sang i Chor, som og Ceremoniernes Marskalker, vare alle i Sorg. Midt i Salen stod et Bord fuldt af med sort Flor omvundne Kaffekander og Kopper. Da Musikken var til Ende, begyndte, man kan sige, en almindelig Kaffedrikken, som blev ledsaget med Spøg, Lystighed og Latter. Denne Afskedsdrikken forekom mange at burde have foregaaet, og Talen og Musikken sluttet. Andre søgte at forsvare denne saasynende Forkeerthed. Man kunde sammenligne Kaffeen med den dalende Sol, som, i det den nys sank under Horison-ten, igjen synes at hæve sig, for endnu eengang at skænke de Dødeligt et trøstende, signende Blik.

Vil. Ved Spøg af dette Slags kommer det maaskee ikke saa meget an paa en nøje sammenhængende Plan, som paa en let, munter, lykkelig Udførelse.

At der den 1 August iblant Venner og Bekjændtere ikke har manglet paa spøgfulde inquisitoriske Spørgsmaal og Efterforskninger, om man og havde overtraadt Forbudet, og paa gjensidige Beskyldninger, at dette var skeet, er naturligen at formode.

Held den Nation, som veed med saa meget godt Humor at trøste sig, naar en Livdrik, en Drik som er bleven hele Folkeklasser til Fornødenhed, nægtes den! Held den Lovgiver, der, naar han holder det for nødvendigt, at lege sit Folks Hofmester, og at foreskrive det, hvad de maa nyde og ikke nyde, har tilstrækkelig godt Humor til ikke at agte paa, om hans Underfaatter gjøre sig en liden Spøg med hans Stræng-
hed!

Om de Fattige.

I ingen stor Stad har jeg nogensinde fundet færre Tiggere, end i Stockholm, selv i Amsterdam ikke, da dog denne Stad, som Holland overhoved, er bekjendt for gode Anstalter til Tiggeriets Forebyggelse. Paa Reisen til Upsala, rigtig nok den eneste, vi gjorde ind i Landet, men paa en stærk besøgt Vej, hvor jeg ventede, at Tiggere i Hobetal skulde indfinde sig, mødte vi ikke Een; ikke en Eneste bleve vi vaer i Upsala selv.

Ikke alene dette; men vi traf i det Hele yderst sielden, jeg tør sige næsten ingensteds, ganske slet i Pjalter eller smudsig klædte Mennesker, og de slettest klædte havde venligt Binned. Om Søndagen synes det at være de Ringesteds Hovedpunt at bære ganske reent Binned, det er saare hvidt. Saaledes traf vi fra Lansort ti Upsala ingensteds en nok saa liden Hytte, der var i Forsald, langt de fleste vare godt vedligeholdte, endog de ringe en Smule oppyntede. I rigere Lande, d. e. i Lande, som Naturen

ædsel har forundt alt Gode til Livets Nydelse, ere der saa uhyre mange Tiggere, og i et fattigt Land, d. e. et som af Naturen neppe har faaet det Nødvendigste, finder man saa faa af dem. Hvad er Aarsagen? Den samme, som gjør, at en Mand, der kummerlig maa vinde sit Ophold, sædvanlig er mere huusholderisk, end den, der blev født i Overflod, at hin følger ogsaa veed bedre at forekomme fuldkommen Forarmelse. Af den Bevidsthed, som i Sverige, Hovedstaden og nogle Handelssteder undtagne, i unge Gemytter tidlig maa opstaae og stedse være lige levende, af den Bevidsthed, at uden anspændt Virksomhed og huusholderisk Fremgangsmåde intet rigeligt Udkomme er muligt, udspringer Driftighed, Narvaagenhed, og Beslutningskraft til at nytte hver Leilighed, hvor noget er at fortjene; og ikke at øde, det man har fortjent.

Alle de Waade, hvormed man i Stockholm lader sig sætte over de adskillige Arme af Mærket, blive røede af to Fruentimmer, som om Søndagen bære saare sent Linned, og om

Hovedet eller Hæssen et reent broget Tørklæde. Fruentimmer forrette ogsaa andre Arbeider, som paa andre Steder forrettes ikkun af Mand, f. Ex. Haandlangertjeneste ved Byggen, et Beviis paa at der saavel maa fattes i Sverige paa mandlige Hænder til slige Arbeiders Bestyrelse, som og at Qvindeskjønnet der holdes til Arbeidsfornødenhed.

Uf hin Aarsag, af hin en husholdets Charakter befordrende Opdragelse paa Landet og i smaa Stæder følger en Virkning, som kommer Husholdningerne i Stockholm og i andre anseelige Stæder saare tilpas. Her, hvor alt er saare dyrt, er det lettere, at holde Tyende, end paa noget andet mig bekjendt Sted, dels fordi man ikke giver dem anden end slet Kost, hvortil de fra Barndommen ere vante, dels fordi disse Folk, der fra Ungdom af see faa Penge, be-
trachte den ringe Løn de bekomme, som en stor Kapital.

Uf den tidlige Bevidsthed om Erhvervelses Besværlighed maa og de Svenskes Hæng forklares til at skaffe deres Baaninger og Klæder i det

mindste det udvortes Skin af Velhævedhed, Den huusholderske Mand, der har Nøje med, at erhverve sit Udkomme, vil altid hellere anvende noget mere paa sin Vaaning, sin Klædning og sine Møbler, end paa sit Bord, først, fordi han beregner, at den Dine saa behagelige Nydelse af en smuk Vaaning og smuk Klædning er mere varig Nydelse, da derimod Tungens Nydelse gaaer hurtig forbi, og ikke engang efterlader en behagelig Erindring; for det andet, fordi en smuk Vaaning og smukke Klæder forkynde Besidderens Velstand, og fordi slige udvortes Tegn paa Velstand hos andre opvække en ikke ugrundet Agtelse for ham.

Om Opdragelse.

Landsbyskolerne have intet Fortrinligt, kun den uundværligste Religionsundervisning gives der. Skolen i et Sogn af vidtløstigt Omfang er om

stuvankende. Menigheden er deelt i mindre Distrikter, og Skolemesteren vandrer fra eet Distrikt til et andet, bliver i hvert nogle Uger og i denne korte Tid faae Distriktets Børn deres hele Undervisning. Læsning er saa lidet Bøndernes Syssel og Tidfordriv, at de færreste kunne læse eller skrive; de færreste lade deres Børn lære det, fordi de ikke holde det for nødvendigt. Af denne Mening vare selv den berømte Talemand Hukanffens velhavende Forældre; han lagde sig først tilde af egen Drift efter at læse og skrive. De Bønder, der som Deputerede komme paa Rigsdagen, medbringe intet uden naturlig Mennekesforstand, Opmærksomhed, Kundskab om deres Rettigheder og Selvfølelse som frie Menneker og Rigsstænder.

Overhoved har det forekommet mig, som det i Sverige ikke saameget er Foranstaltningerne, som den egne Drift, der beforder de Talenters og Geniers Væxt, som fødes i Landet. Tværtimod gives der i Landet snarere Hindringer end Foranstaltninger; men Driften er for mægtig. Saaledes er det vel overhoved. Natur, hvad
hjælpe

hjælpe alle Opmuntringer, alle Foranstaltninger uden hin oprindelige Kraft? Men hvor du selv, ikke en fortsynet kunstende Opdrager, er den der giver Manden Drift og Binger, der iler den med uopholdelig Eving til sit Maal, og ingen Hindring affrækker den, ingen opholder den, derpaa er Vidner Linné, Allstrømer, Polhem og mange andre blandt alle Nationer. Jeg veed ikke, om noget kunde være lærerigers og interessantere, end en Samling Levnetsbeskrivelser af flige ved egen Drift og egen Kraft til en saa beundringsværdig den menneskelige Mands Højde tegne Mænd.

Om Adelen.

Kankee gives der i Europa ingen Adels, der i Kampen imod den kongelige Magt efter Tidens omstændighedernes Beskaffenhed har viist snart saa dristig Beslutterasthed, snart saa megen sin
Bojer

Bøjelighed, men i det Hele saa megen Standhaftighed, der i denne Henseende har grebet snart saa dristige, snart saa fine Forholdsregler, der har lagt saavidt forudseende Planer som Adelen i Sverige.. Ligesaaledes synes den bedre, end noget andet Lands Adels, at have forstaaet, til dette sit Djemed at betjene sig af de øvrige Stænder, uden nogenfinde at tilstede disse den ringeste Deeltagelse i Rettigheder, som havde bragt dem Adelen kun et Trin nærmere.

Grændselinien imellem Adelen og Borgerstanden er i Danmark langt fra ikke saa skarpt bestemt, langt fra ikke saa dybt nedtrukken, som den var indtil Gustaf III's Regjering i Sverige.

Adelens Stolthed i Sverige har ved de Adeliges Criminalprocesser indført en for de øvrige Stænder yderst fornærmende Skik som i andre Lande ikke er bekjendt. Naar Dommen fældes over en adelig Forbryder, saa bliver hans adelige Navn ham frataget og et andet ham tillagt, og under dette nye Navn faaer han egentlig sin Straf. Sædvanlig bestaaer det

Navn,

Navn, man giver ham, af hans Faders Døbenavn med den tilføjede Endelse son. Saaledes blev Horn, Ribbing, og Ehrensværd dømte til at halsbugges under Navn af Friderikson, Samuelson og Karlson. Nu gives der i de øvrige Stænder mange Navne, som ere sammensatte af Døbenavne og Endelsen son. Maaſkee gives der virkelige Familier i Sverige, som føre Navnet Friderikson eller Karlson. Ved denne Navnets Forandring stæbes Forbryderen udaf Adelen og bliver ligesom med Magt paatrængt en borgerlig Familie; den Skam, som skal klæbe ved Forbryderens Navn, falder nu paa en borgerlig Families Navn. Man vil derved bestemme den adelige Forbrydere, at man giver ham et Navn, der maaſkee føres af en retsaffærens borgerlig Familie!

Historiske Phantasier paa Soen.

Maaſkee gives der ingen Forfatning, som yder saamegen naturlig Anledning, til, naar man er
nogen

nogenledes bekjænde med Historien, at føre de
henrundne Aarhundreder, hvert i sin egen Skik-
kelse, med sin udmærkede Charakter over i Inds-
bildningskraften, som den Forsatning, hvori
man en rolig og klar Dag befinder sig paa Dæk-
ket, og svæver forbi Kyster, Der, Stæder eller
andre Jordpletter, som engang vare Skueplads
for store, eller og kun saadanne Optrin, som ved
de handlende Personers Sæder, Begreber og
Sædvaner ere saare forskellige fra dem i vore
Tider. Slige Phantasten begunstigende Stun-
der havde vi nogle Gange paa vor Hiemreise.
Gottlands Kyst, og Synet af Wisby kunde
ikke andet, end erindre om det fiortende og fem-
tende Aarhundrede i de Tider, da denne Stad
var en af de største og rigeste i Norden. Naar
men hører en Matros fortælle om denne By,
dens Rigdom engang har gjort dens Indvaanere
saa overmodige, at de forede deres Svin af
Sølvtrug, saa har man et anskueligt Exempel
paa, hvorledes den blotte mundlige Overlevering,
naar Skrivekunsten ikke kommer den til Hjælp,
efterhaanden forvandler sig til Sagn, og Sagn
sig til Fabel.

Saa

Faa vide, at i hine Aarhundreder Nedertyskerne vare den første Nation i Norden af Europa. Nedertyske Sæder og Moder bleve efter-
abede af de nordiske Hoffer, af de nordiske Nationer. Forretningernes, Hofferne og Om-
gangens Sprog var nedertysk.

I Gaar vare vi nogle Mile fra Rügen. Det nu paa denne De ved den haardeste Trældom undertrykkede Folks Forfædre vare engang frie, modige Vender, men som lode sig bedrage af sluge Præster. Deres Skibe, med dristige Røvere besatte, omsværmde i Østersøen, og vare for de christelige Koffardisarerer ligesaa frygtelige, som nu de fra Algier og Tunis i det middellandske Hav. Ogsaa i Pomern, ved hvis Kyster vi i Dag, ligesom ved Trylleri bleve fastholdte, boede Vender. Efter lang Kamp bleve de af Nedertyskerne overvundne, og nøbte til, deels at gjøre den christelige Gudstjenestes Ceremonier med, deels for deres Overvindere at dyrke de Marke, som engang havde været deres Ejsendom. De selv bleve nu betragtede som et til disse Marke henhørende Redskab.

Hist ligger Nostock, hist Wismar, og hist, hvorhen vi gjerne vilde, men hvorfra Vinden kommer, hist ligger Lübeck, alt Navne, som engang i Norden af Europa ligesaa ofte bleve nævnede, og ligesaa meget vækkede Ideer om Storhed, Rigdom, Magt og Overmod, som nu Navnene London og Amsterdam.

Engang skulde Aarhundreder komme, da en Matros vil fortælle begjærlig frittende Børn om London og Amsterdam ligesaa urimelige Eventyr, som hin Matros fortalte mine Børn om Wisby. De Minuter, hvori jeg skriver dette, blive for min Følelse til Aarhundreder, og Fortidens Aarhundreder ere i min Indbildningskraft blevne til Minuter.

Hvad seer jeg? drømmer jeg? hvad vil alle disse Baade? hvorfra komme de? de synes at være i Hundredetal. Hvilke vilde forkrækkelige Mennesker! De føre Baaben, Stridsbøxen; paa Skafet ere Stene satte fast, i den ene Ende spidse, i den anden platte. Deres Raseri er umodstaaeligt. Hvilke frygtelige Sange? Er det ikke Navnet Odin, der saa tit lyder i mine
Øren?

Øren? Herre! Vi ere forlorne! Vi ere overvundne! Hvorhen flækte man os? Vi syntes at være paa Sjælland. Men her er intet København, intet Helsingør. Jeg seer intet uden Hytter oprejste af hele over hinanden lagte Træer. Hvorhen fører man os? hvorhen ledsager os denne Mennekemængde? hvad siger jeg, Mennekemængde? Denne Mængde af skrækkelige Rovdyr i menneskelig Skikkelse. Her er et Offersted, jeg gætter det, her er et. Forførdeligt? Alt har man lagt En af vort Følge nøgen over en stor Sten, og et Uhyre i menneskelig Skikkelse aabner med en spids Sten hans Bryst; opmærksom betragter han det flydende Blod, spaaer af den Langsomhed eller Hurtighed, hvormed det flyder. Nu opløfter sig et frygteligt Brøl af disse Barbarer; det er Sange, hvori de rose sig af deres Daad, som Rovdyr vilde rose sig af deres, om de kunde tale. Mennesker rose sig af at have udgydet Blod! — Nu fraadse de. Hvor graadig de formeentlige Helte slugte Hestekjødet! hvor de styrte det væmmelige Bl af rene Horn i sig! Forsvind søle Drøm!

Saa

Saa phantaserede jeg, da Bornholm paa den ene, Næen paa den anden Side bragte mig det ottende Aarhundrede i Sukommelsen.

J. K. S.

Den forlovede Pige. af Tyst.

Den Pige, som har forsikret en ung Mand om sin Kjerlighed, træder i et Forhold, som maa have stor Indflydelse paa Omgangen med andre Mænd!

Den forlovede Pige bør ikke recnt hengive sig saaledes for en Udvalgte, at enhver Deeltagelse for andre opsluges af Tilbøjeligheden for ham; slige Elskende ere i det mindste tabte for alle den selskabelige Underholdnings Glæder og Behageligheder. Uroffelig Standhaftighed i Kjarlighed til en Eneeste kan saars godt bestaae med den fro Lune, som overalt forskjønner den selskabelige Omgang, og ogsaa derved bliver os flede Leilighed tilovers at vise, at vor Hjertes sande Ven er os kjer frem for alt. Men hver ædel Mand's Haan vil Pigen tildrage sig, naar hun af bolerst Politik, eller af Frygtsomhed behandler
den

den Forlovede ligegyldig, for ikke at bortstøde dem, som stræge hendes Forsængelighed sød Nærgælse. — Overhoved fører den overdrevne Syge, efter at behage, en Pige sædvanlig til den Skjæbne at vorde foragtet. Hun vil med ængstelige Blik drage alt, hvad mandligt er, til sig, af alle være hylbet, for engang, naar Tiden har ødelagt hendes Tiltrækkende, at see sig af alle — spottet. Menneskene betale ugjerne en Tribut, som man vil afsvinge Dem. De vende gjerne Dine hørt fra de Fortrin, hvorforsø forlanges Nøds, og søge travlt efter Heil, som maaskee kunde for dunkle disse Fortrin, for intet at behøve at betale. Meget mindre have vi at frygte af den offentlige Dom, naar vi fremtræde med Følelsen af vor Svaghed, og overlade det til Andres Diskretion, at vde vore Fortrin Retfærdighed.

Sat! en Pige bragte fra et Selskab den Bevidsthed med, ved sine Fortrin, ved sin Wittighed og Indtagenhed at have tillokket et Halvt Dusin Tilbedere, som alle gjerne gad slugt hendes Yndigheder, uden dog at betale den høje Priis derfor, og hun maatte, nu i Stilhed sige sig:

sig: Ak! den ædle Mand, der har indviet mig sit hele Liv, saae i Dag med Bebrejdelser hen paa mig; sikkert vil han nu foragte mig, fordi jeg saa ligegyldig behandlede ham! hvad havde en saadan vel ved sine Erobringer vundet? Intet — men vist saare meget tabt: hun havde lokket ret mange Lystne til sin Ungdoms Blomster, men og maaſte for evig bortstødt den Eneste, der ogsaa da endnu havde været hendes Ven, naaer hendes Ungdoms Blomster allerede længe ere visnede.

Det synes mangen Pige haardt at indgaae en Forbindelse, hvorved den fri Billie og de blidere Følelser ved Religionens Love og ved Almenhedens Stemme hentvinges til en eneste Gjenstand. Sammenligninger af den ubundne Billie og Tilbøjelighedernes utvungne Retning, som ere Pigestandens Eiendom, med de Pligter, en Pige paalægger sig, naar hun siger til Manden: Jeg vil for evig være Din! efterlade ofte en sorgelig Følelse i et quindeligt Hjerte, som blot hænger ved, hvad det derved taber, og ikke betragter, hvad det derved har at vinde,

Det er sagtens en ganske behagelig Tanke at være i Besiddelse af den Frihed, som tillader

uden

uden Dølgemaal at yttre Belvillie og Erkjændlig-
hed for dem, som behage hende mest, uden at
tilbageholdes af Frygt for at fornærme en Mand,
der har en udelukkende Fordring paa flige Yt-
tringer; — men er det ikke langt behageligere,
ligger ikke en Fylde af dyb uudsigelig Noe og
Salighed deri, at hun tør sige til sig: Jeg har
en Udvalgt, der helliger mig sit hele Liv, der
kjerligen belæter mig, naar jeg feiler, der trøs-
ter mig, naar jeg er sorgmodig, der ikke for-
lader mig naar Sygdomme og Aarenes Byrde
have nedbrudt mit Tiltrækkende, der i ethvert
Livs Optrin er min Skytsgud, og ved min Død
beviser, at jeg var ham kjerere end alt.

For en sliq Binding er det dog Umagen
værdt at sætte de phantasiske Digekunstler, som
slagre fra een Gjenstand til en anden, paa den
ene og alene, der saa frivillig byder sig til et
Offer, som en heel Verdens Smigrerier ikke opveje.

Og den Dige, som endnu i fuld Uskyld,
skjon, blomstrende, som en Rose, hvorpaa en
Forbigaaendes lystne Aanded endnu intet Blad for-
gistede, som af sine Kælelser endnu ingen har
opoffret for en lav Priis, med hvilken Kælelse af sin
egen Værd, med hvilken ædel Stolthed kan hun
ikke hengive sig til en Gæst og fordre hans
hele Livs Priis derfor!

Howledes forebygger og formilder man
ved Opdragelsen Dødsfrygt?

af **S t a r k e.**

(Forkortet.)

Dette Spørgsmaal staaer i saare nær Forbindelse med Befordringen af en uskyldig, frydsfuld, skrælløs Nydelse af Livet; Dødsfrygten er saa almindelig, overalt virkende dens Kraft til ved urolige Forestillinger at formørke det menneskelige Sind. O sandelig! for urolige Forestillinger er Guds smilende, prydede Verden for skjøn; o sandelig! urolige Forestillinger burde ikke herre hos den, der er sund paa Legeme og paa Aand.

s. B. 3. Hæfte.

N

Detto

Dette føler man, og derfor undgaae mange det omhyggelig, at tænke paa Døden, at høre om den, at see dens Virkninger, uagtet man ikke skal besejre Forsærdelsen, ved at flye for den, uagtet man saa meget mere maa skrækkes for de mangfoldige Skikkelser, hvori Døden viser sig, naar man forsætlig har sat sig i den Forfatning, at bære for den. Hvor formaaer man da at undgaae dens Syn? Kan man dog neppe komme i nogen Bye, uden at see den Plads, hvor de sove, der engang beboede Staden; man nyder Livet i Vennekreds, og Sangklokkerne lyde over et Menneske, der engang og frydede sig med andre; man iler den frie Naturs Nydelse imøde, og der bærer man til Jorde En, der og engang her vandrede. Forjage lader Dødens Billede sig altsaa ikke, men forskjønne, formilde kunne Opdragerne det ved Naaden af de i den tidligste Ungdom saa magtigen virkende første Indtryk deraf, forebygge og svalke kunne de Frygten derfor. Og saadant er deres Pligt.

Enhver erklænder, at de tidligste Indtryk i et Barns Sjæl ere af den højeste Blygtighed,
at

at det er saare magtpaaliggende, ved hvem og hvorledes de første Begreber om en Gjenstand gives det, at disse, som de første, flæbe fast, saa at, om man end siden forkaster dem som urigtige, endnu ofte deres Skygge ængster og stuffer. Forældre kunne altsaa ikke være opmærksomme nok paa det første Bekjendtskab, deres Børn gjøre med Døden, ikke omhyggelige nok for strax i Begyndelsen at kunne borteholde falske og skrækkende Forestillinger om den. Opdragere burde derfor ved egen Underviisning forekomme den Fare, som ligger deri, naar Børn ved ubudne og uvelkomne Lærere undervises om vor sidste Forandring herneben. Saadanne tale med en hemmelighedsfuld Tilbageholdenhed, bag hvilken Barnet venter noget saare vigtigt, med al den Levenhed, som plejer at ledsage dunkle og forvirrede Forestillingers Udgydelse. Derved indpræger sig den Bildfarelse, som meddeles Barnet, ligesaa dybt, som den virker ufordelagtig, fordi den er Bildfarelse. I det mindste maatte det være saare ovvet, at regne paa noget andet, end paa urigtige Fremstillelser. Thi ligesom de Begreber

greber om Gubbommen, der bibringes Børnene ved Lyende eller andre flige Oplysere, for det meste ere uledte af de usle Trasnit i Evangelies Bøgerne, saa er det, de sige dem om Døden, sædvanlig en øde sort Klædning af en sværmende Indbildningskraft. Mange, som forbytte Døden med det, Legemet efter den lider, martre sig med at afmale Børn Døden ret forfærdelig, afpresse deres Indbildningskraft et mørkt Billede efter det andet, for at gjøre dem ret levende, hvor græffeligt det er at blive begravet. Gaaer da det tænkende Bæsen, som overstod Døden, Alt det der ikkun kyster de Dødelige, og Ørre gepompen, hvormed ikkun disse skræffe sig, endnu noget an? Er da at blive begravet Død. Og hvad er da at begraves? Man lægger en nu ubrugbar aflagt Klædning hen; mere er det dog ikke. Ligesom de der meddele Børn hine ganske andre Begreber, ofte med Forestillinger om Døden forbinde den Overtro om Gienfærd og de Hedengangnes Omvandren, give de ikke sjelden Døden et Legeme, afmale ham for deres smaa bævende Tilhørere, som et uden for dem sig befindende virkeligt

ligt

ligt Væsen, som i Skikkelse af en Venrad ubønhørligt, uimodstaaeligt træder til deres Føje, truende byder dem at komme, griber dem med stærk Arm, og med gyselig Balde river dem hen. Dette Billede har selv for Borne noget naturligt Gyseligt: hvorledes skulde det ikke gvale et Barn, hvorledes skulde det, ogsaa naar siden dets Intethed er erkjendt, ikke efterlade en uvillig Mobbhydelighed imod den Gjenstand, hvis Forestilling engang var ham saa martrende!

Alt det laaber sig forebygge, naar Opdragere selv gjøre Barnet bekendt med Døden, som med en i os selv foregaaende nødvendig Forandring, naar de sige til ham som saa: See, Barn, naar du længe har brugt dine Kræfter og er bleven træt, saa slumrer du ind; et Menneske der har forbrugt alle sine Kræfter og nu er bleven ret træt, sover ogsaa ind, uden her igjen at vaagne, og det kalder man at døe. I dette Begreb af en blot Forandring, som træffer os, synes Døden meget mildere. Hvo der i ret levende Følelse af Tilværelsen, med ret frisk Virksomhed hos Livskraften tænker den, for den

er den nu kun en Omverling, der af vor Natur selv i visse Maader er bestemt og afhængig, og hvilken man dog beholder sig selv, sit indvortes Bæsen til tilkommende Nydelse, en Omverling, som man gad udstaaet, som man for den dermed forbundne Triumf af sin Kraft vel endog gad faaet kjær.

Denne Fremstilling af vor tilkommende Omdannelse kunne Opdragerne hos Barnet, som ogsaa allerede føler, at Forandring hører til vort Bæsen, vedligeholde i dens særegne Skrækkelighed, naar de ved Talen om, ved Synet af den menneskelige Hengangs Optrin vaagne over sig selv ikke forraade Uengstelighed og Frygt, naar de uden Beklemthed og Afstye, uden betydende Tilbageholdenhed, med Rolighed og hengiven Fatning udsige de forskjellige Benævnelser af vor forestaaende Forvandling, naar de, saarit et særdeles Tilfælde overraster deres Følelse, underrette det i deres Miner for det meste rigtig læsende Barn, om at de ikke skrækkes over den Hengangs Tilstand, men over den Kummer, denne Skilsmisse vil gjøre hans Kjære. Men Opdragerne

gere kunne endnu gjøre mere; de kunne saaledes ved de ledsagende Begreber, hvormed de forebringe Barnet deres Undervisning om Død, give den i sig selv blot lidelige Tanke om samme endog venlig Elskelighed, forlystende Glædelighed. Dødens Forklaring ved Sønnens Tilstand forbinder sig saa ganske roliggjørende med Erindringsgen om den ofte nyde velkomne stille Følelse af den mildt besnigende omskryggende og opløsende med Qvægelse og Styrkning den Trætte gjennemflydende Slummer. En død Fugl, et behageligt mangefarvet Dyr af denne Art, udstoppet til at bevares, en Samling prægtige glimrende Sommerfugle skal ligesaavel sandseliggjøre, som formilde Dødens Forestilling. — En Fader kan i de overflødig blomstrende Træers krydrede Duft, i den friske Haveduft's belivende Aande, i Vaarsolens besjælende Lys, som danser igjennem de nye bebladede Grenes bølgende Skygger, viser sine Børn et fra Træerne synkende Blomst, med de Ord: Seer, Kjære, her dør et Blomst, seer der vælter en Luftning det hen og begraver det i Støvet; men kommer hid, der sjue I det

dets Sted imellem Bladene en spæd Frugt, Frugten vorer og svulmer af sød Saft, og kan engang, nydt af en menneskelig Mund, til Blod forvandlet slaae i en Edels Hjerte, eller belive en stor Tænters Hjerne. Saaledes underviist vil et Barn tidlig vænne sig til, i Døden ikkun at see Udvikling, Fryhjælse, Modnen til Sjælfuldendelse. — Den Uengstelighed, hvormed mange undgaae at lade Barnet see Synet af den menneskelige Henviisnen, kan umulig være fordelagtig for dets tilkommende Rolighed, de sjeldnere og bortkysende Forestillinger ryste stærkest, gjentagne derimod vorde roligere og ligegyldigere. Især burde et Barn ikke holdes tilbage fra sin døde Legeborders Slumreleje. Barnet maa endnu staae ved mangen Ligkiste, det maa hee lære, og at taale det, og netop ved en afblomsret Lilles Kiste slutter sig Dødens Billede saare fredelige til Billedet af den fjære trættede Ven, af den ellers hoppende nu hvilende Glæde, af den hulde endnu i sin dybe Svøm smilende Deeltager i den søde Barnlige Lyst. Et visnet Barn er et saa mildt Syn, et man bør raade Barn som ville overvinde deres

Bang

hed, ved et saadant at lære at anskue den menneskelige Dørtiens Optrin. Et dødt Barn skræller ikke. Det kom og saae sig om; det havde seet, og gif. Det havde endnu ikke hængt sig saa fast til Livet, derfor modsatte det sig ikke at følge den vinkende Død, det spogte venligen hen t dens omfavnende Arme, derfor er der i alle Dets Gebærder noget saare villigt, hengivent og tillidsfuldt; ingen rasende Smerte har vanhelset hans barnlige Skjønhed, ingen vild Lidenskab har fordærvet hans Træk, derfor hviler over hans blege Ansigt Dødens Slør saa sagte, saa løst, saa spillende, maatte jeg sige, at man skulde tænke, det ikke var dødt, at det drømte lystige Drømme.

Overbevist om Indbildningskraftens mægtige Virksomhed, om at det vilde være ligesaa forgæves som skadeligt, at ville kvæle denne Kraft, istedet for at rense og lede den, vil den tænkende Opdrager tidlig søge at forsyne Barnets Indbildningskraft med slige Billeder af den jordiske Forblomstren, i hvilke Forstandens forefinder brugbart Stof for glæde og lykkelig-

gjørende Tanker til at forarbejde. Det var at ønske, at vore Skikke ved de Dødes Jordeferd, at vore Kirkegaarde havde et enligere Udseende, og man maatte bifalde og ønske mere almindelig den roliggjørende Blidded, hvort Døden for Brødrene laber sig see, da den hedder en Hjemgang og et Skridt i Fædrelandet; de til glad Bemod smeltende Melodier ved Siden af de Døendes Bærelser, deres Kirkegaardes smilende Nydelse, Blomsterne, som buntede og duftende spire frem af de henfaldende Menneskebedækninger, de liflige Haver over de Sovendes Senge. —

• Selv Barnet skal begribe Meningen af den skjønne tankerige græske Forestilling af Døden. Ved Siden af en omkrandsset Urne staaer den skælske Skyttaand ung, mild og huld, uden Rædsomhed vender han Falden, og den gaaer ud, imedens ved hans Fødder af bristende Vælg en glindsende lustig Sommerfugl udslipper, og begynder at svinge de lette Vinger. Med store Tankers Alvor og Munterhed stuer Skyttaanden hen for sig og paa den med nye Kræfter henlevende Sylphide, henfunken i Erindring om dette

Liv

Livs bortdrømte Drøm, tabt i Nybelsen af den friere, ædlere, højere Virksomheds frembrudende Morgen. — Smidlertid lade sig og af den ydmagende Ufbildning af den nøgne Benrad opløstende og aandfyldende Tanker udvikle. Benraden af et Blad, det frie florartede Væv af dets spæde Trævler fornsier endog; Benraden af et Hus skræker i det mindste ikke, og den af et menneskeligt Legeme, skal heller ikke gjøre det, naar en Lærer forklarer BARNET den forunderlig nemme Sammenføjelse af et Skelets Dele, den af den højeste Visdom svangre Pande, hvorunder engang var Bærstedet far saa mange Tanker, Brysthulens kunstige Dannelse, hvorunder engang et Hjerte i saa mangfoldige Følelser bankede. Det Store og Omfattende i de Tanker, som derved vorde vakte, skal seire over nedslaaende og bekymrede Forestillinger.

Alt dette gaaer ud paa, at forberede Ungdommen til Begreberne om tilkommende Bedømmelse og Fortdannelselse, og Meddelelsen af disse Begreber, Frahinandensættelsen af de for dem saa højt og magtig talende Bekræftelser, er det
sidste

sidste mest afgjærende Middel til ved Opdragelsen
 at forjage Skræk for Døden. Og hine Begreber
 og Forsikringer pleje de glade unge Sjæle saars
 begjerlig at modtage. Drømme ikke Børn,
 drømme ikke den modnende Ungdom sædvanlig
 saare smilende Indbildninger om de fortryllende
 Haver, om de paradisiske Enge bag Graven?
 Har ikke Mangen i sin Vaar havt Stunder, i
 hvilken det syntes den sødt og ønskeligt, at døe
 som Yngling, som blomstrende Pige! Blev
 ikke de inderligste Sange fulde af strømmende
 Udgydelse af Beemod over Død og Grav, fulde
 af sand Længsel efter den, mest digtede af Yng-
 linge? Vel er denne Sjælens Retning bedst at
 forklare af Livetørst, af Blødetørst, af ung-
 dommelig Emægten efter nye og stærke, saare
 sysselsættende og hjertefyldende Fornemmelser, af
 det dunkle, hemmelige Ønske at elstes ret hødt;
 at for Mangen hans Død kan faae noget Tiltræk-
 kende ved den Mening, derved hos andre at frem-
 bringe ret levende Følelser for sig. Men just det
 beviser, at med Tanken paa det sidste Oprin-
 hernebe Forudsætningen om en tilkommende
 Nydelse

Nydelse af Tilværelse og vedvarende Birkfomhed
saare let maa lade sig forene, at Ungdommen,
i det mindste den modnere, er i Stand til at fatte
de rigtigste og for det meste af den menneskelige
Natur tagne Grunde for Sjælens Udsødelighed.
Og naar den fatter; at vi ere udsødelige, hvor
bliver da Førfærdelse? Den Tanke vi ere udsødelige,
har intet gjendrevet, skal intet gjendrive, kan in-
tet gjendrive. Vi ere udsødelige. Hvad af os
engang i Jorden vorder Støv, hvormed engang
Vindene spille, hvad Hestehoven synderstamper
og Markens Dyr nedtræde, det er ikke os, det
er ikkun Gruus af vor forladte Baaning! Hvo
der boer i et straalende Pallads vil ligesaavel med
Henrykkelse, som med Veemod see hvorledes i
Ruinerne af det Dække, der engang skjulede
ham, Græssets Straa vanker, og Mossen griber
om sig, og vilde Fugle bygge Rede. Vi ere
udsødelige! Hvad er nu Skilsmisfens Stund?
En alvorlig, højtidelig, men ikke skrækkelig
Stund; alvorlig og højtidelig, som et majestætisk
befrygteligt Tordensvejer's Stund, hvorefter al
smiler og grønnes og trives. Gud ske Lov, vi
ere

ere udsdelige! Hvad er nu Dødsfrygt? Den
Indskrænkedes Sorg, den Svages Vildfarelse lig
den tomme Indbildning om Spøgelse? Hvad er
Døden? den Levetsgestiges Tilfredsstillelse, den
Virksommes Mættelse, den efter Fuldbendelse
Kampendes Triumf, som den nærmer sig.

J. K. S.

Skinnydelse.

Der gives Mennesker, som af alt, hvad man
regner til Lykke, have Overflødighed og dog dermed
ikke vorde glade ved Livet. Naar jeg seer en
højadelig Excellentse, i prægtig, med sex pustende
Gangere forspændt Statsvogn saa rask rulle frem,
at alle lavbaarne Fodgængere med et Spring
maa redde sig for ej af Gangerne at nedtrædes
og af Vognhjulene at knuses; da tænker jeg
stedse, om og den Mand virkelig er saa lykkelig,
som han synes at være? Jeg betragter ham
nærmere,

nærmere, og han kan ikke engang dristig see mig i Øjet, jeg, som intet har, uden hvad jeg misjommeligen erhverver mig; ethvert Træk i hans blege Ansigt udtrykker Avind, Utilfredshed og Græmmelse; jeg er begjerlig efter, nøjere at lære at kjænde den Mand, og erfarer, at Stoltheds og Gjerrigheds Lidenskab paa det Grusomste beherske ham, saa at han af alt, hvad han har, egentlig intet nyder, fordi hans Ønsker ere umættelige, at intet fryder ham, som ikke smigrer hans Førfængelighed, og at han sølgelig savner tusende ham tilbudte Glæder. Den udvortes Glæde, der omgiver ham, er altsaa blot Skinnydelse, hans Lod er intet mindre end misundelsesværd, som den vel efter første Dje-fast torde synes.

Men der gives og Mennesker, som virkelig end meer synes at nyde, men hvis Nydelse dog er intet mindre end ægte, deels fordi den ikke er varig, deels fordi ubehagelige Følger ledsage den. Skulde dette end ikke i egentligste Forstand være Skinnydelse, grændser det dog saare nær dertil, man kan ikke nyde med Haab om en lang
Varig

Varighed, tværtimod blander sig dermed Frygt for det Ubehagelige, som sædvanligviis følger derpaa, og der sættes altsaa midt i Nydelsen den lykkelige og grundede Sindets Rolighed, som alene skiller den ægte Nydelse fra Skinnydelse. At Du, forfængelige Pige, alle Djeblikke træder for Spejlet og fryder Dig ved Synet af Din egen Skjønhed, er intet mindre end ægte Nydelse; Dine Rinders Roser skulle afblomstre, og Dine Dines Ild skal slukkes, og Du skal da maatte tilstaae, at det var intet andet end en flygtig Drøm, som satte Dig i hin Henrykkelse. Skulde vel da, naar Du mishager Dig selv, Din Mening om udvortes Skjønheds Værd endnu være saa høj? Skulde Du da virkelig være daarlig nok til at indbilde Dig, at man nyder alt, naar man befinder sig i Besiddelse af dette Fortrin! Og hvormed vil Du kunne fryde Dig, naar Du intet erhvervede Dig af det Gode, som ogsaa da endnu bliver, naar din Ungdoms Indtagenheder ere afblomstrede.

At Udsvæveren svømmer i et Hav af Fornøjelse og Fryd, er blot Skinnydelse. I ethvert

umaar

umaadelig nydt Maaltid, i ethvert vellystige
Favntag indløber han en snigende Gift, som
efterhaanden nedbrøder hans Nervesystem, og
endelig henstrækker ham paa Englejet, hvor
han kun for silde vil angre sine Daarligheder og
Udsvævelser.

Blot Skinnydelse er det, naar to Elskende
i Lidenskabernes stormende Trængsel bortrive det
helligede Forhæng fra Hymens Helligdom og sam-
mensmelte i overjordiske Talighedens Ruus; de
skal om faa Djeblikke vaagne, og tusendgange
bittrere vorder dem da Mindet om deres tabte Ulfyld.

Mere ægte og varig er alt hin aandige
Nyddelse, som udspringer af ikke almindelige Kund-
skabers og Duelligheders Besiddelse. At træn-
ge dybere ind i Naturens Hemmeligheder, at
blotte tusendaars Bildfarelser, og fremdrage
Sandheden i sin nøgne Skikkelse selv af den
gamle Fabelverdens Ruiner, at berige de menneske-
lige Indsigters Gebeet ved nye Opfindelser, at fors-
vare Fornuftens hellige Rettigheder med over-
bevisende Styrke imod den blinde Troes Forma-
stelser; eller at skabe Kunstværker, som bære

Præget af et originalt Genie, ved høje Sange at forgude menneskelige Heltes Daad, ved lykkelige Bittigheds Spil at fravinde selv den vrantne Forretningsmand et bifaldende Smil, med beundringsværd Færdighed at afløse simple Toner fortryllende Harmoni, og ved livløse Farver indtil Blendelse at efterligne den levende Natur. — Dette yder tilvisse en renere Nydelse, end Besiddelsen af en fortjenestløs Orden, end Overflod af tilaagret Guld, og Tilfredsstillelsen af en dyrist Lidenkab. Med fuldkommen Lyksalighed kunne dog ogsaa disse aandige Fuldkommenheder ikke yde. Naar det tænkende Hoved, istedet for den Visshed, det søger og haaber, overalt intet bliver vaer uden Tvivl, naar han ved lange og møjsommelige Undersøgelser blot har bragt det saavidt med fastere Overbeviisning at kunne sig sig, al menneskelig Viden er Stykkeværk, naar det frugtbarste Genie føler ethvert Sprog for armt og ubehjælpeligt for sine Tankers Sving, naar den dueligste Kunstner endnu finder sin Mester, som han ikke ganske og overalt kan naae; eller naar uadvortes Hindringer lægges den dristige

stige

stige Sandhedsforster i Vejen, naar Mørkets
Børn, som slyge Lyset, gjøre hans Hensigter
mistænkte og hans Bestræbelser uvirksomme; naar
Tidsalderens Utafnemmelighed lader den fortjenste-
fulde Kunstner sulde. — O! hvorledes kunde da
Indsigter og Dueligheder yde en aldeles reen og
fuldkommen Nydelse af Lyksalighed?

Hertil kommer endnu, at Stoesbegjerlighe-
dens aldrigtilfredsstillede Lidenkab, og Uvind-
der ikke kan taale fremmed Fortjeneste, stedse
ere i fortrinlige Kundskabers og Dueligheders
Følge, og at følgelig først Hjertets Fuldkommen-
heder fordres til at nyde den Lykke, hine Aands
Fuldkommenheder tilbyde. Snart er det reet
Pligtfølelse, uegennyttig Menneskekjærlighed,
Almeenaand og Fædrelandskhed, snart er det kold
Hengivenhed og Jernstandhaftighed, snart er det
frivillig Opoffrelse af al sandselig Nydelse, for i
det valgte Sag at opløste sig over det Middels-
maadige, snart andre Dyder, der til de er-
hvervede Fortrins glade Nydelse ere ligesaa uund-
værlige, som disse Fortrin selv.

J. K. S.

Hustruernes Behandling hos de for- skjellige Folkesæd.

af Tysk.

Paa ingen Omstændighed kjænder man tydeligere en Mands, ja en heel Nations Karakter, end paa Kvindens Behandling. Det er en paa den hele Jordkreds sig bekræftende Sandhed: Jo stærkere, tappere og aandrigere et Folk, des større er den Agtelse og Skaansel, som ydes det yndige Kjønn, og i samme Forhold, som et Folk er svagt, fetgt og aandløst, i samme ere Kvinderne foragtede og fornædrede.

Det raa forvildede Naturmenneske, der i det Hele tilfredsstiller sine Fornødenheder med en des større Levenhed, jo mere indstrænge de de ere, er vant til mere ved Bold end ved Kjærlighed, mere ved Styrke end ved Søjelighed at stille sine hæftige Begjerligheder, uden at kjænde næsten noget mere end det Dyriske af Kjærlighed, uden at have noget af hin sødelige Sjelte, som ene forsøder Styrkens Herredømme.

I et stedsevarende Gang til træg Rolighed, og, da kun virksom, naar Nøden kræver det, underkaster han sig, som den Stærkere, den svagere Kvinde, behandler hende som sin Ejendom, kjenner ingen Pligter og ingen Ægtelse mod hende, og fordrer derimod med tyrannisk Strængheid af hende Lydighed, Troskab og Hjælp. Den første Slave, han gjør sig, er hans Kone. — Dette er paa tre Fjerdedele af Jorden, paa nogle af Klimaet laante Forskjellige heder nær, Maleriet af den qvindelige Menneskehalvdeels ulykkelige Lod.

Paa den nordvestlige Deel af vor Halvkugle ere Qvinderne netop det, Heloterne vare hos Spartanerne, et overvundet Folk, som er tvunget til at arbejde for sine Sejerherrer. Derfor seer man ved Oronokofloden Mødre, som af Moderfølelse henrives til den unaturlige barbariske Medlidenhed, at dræbe deres Døttre i Fødselen.

En anden, af overdreven Skinsyg Kjærlighed udsprungen, Art Mandespotismus, Qvindersnes Indspærring og husligt Slaveri, som ved Søder.

der og Love er helliget, herster i Orienten, i Persien, i Mogoliet, i Japan og Sina, hvor en brændende Himmelegn gjør Mennesket indtil Rasenhed lidenskabeligt, frygtsomt og feigt. Her ere Skarer af Qvinder fordømte til et evigt Fængselis, og have ingen Sandser, ingen Billie, uden for en eneste egenfindigen Syndendes Vink. Deres Triumfer vare kun et Djeblif, men deres Skinsyge, deres indbyrdes Had, deres Rasenhed imod deres Medbejlerinder, som tillige ere deres Selskab, alle deres Livs Dage.

Ulige lykkeligere var derimod Qvindetjønnet's Lod fra de ældste Tider i mere tempererede Jordstrøg, især af Europa, under hvis mildere Indflydelse Følelse for Frihed og Menneskeværd, Danenshed og jævne Sæder fandt bedre Trivsomsbed. Hos intet Jordens Folk vare Qvinderne højere skattede, end hos de gamle Celter. Og saa fortjente Hustruer, der vare saa troe, kydske og smme; Husmødre, saa sunvittighedsfulde, flittige og forstandige; Mødre, saa kjærlige og omhyggelige, og Ledfagerinder, saa modige og
 frie

frihedelskende, som de gamle Germaniers Fruentimmer, den ædlestes Behandling. Levemaade og Forsatning bidroge meget til, at udfolde det Edle hos Qvinden for Mandens Dje, og at helliggjøre Egteskabets Baand, Kjærlighed og Troskab. De tiltroede endog det yndige Kjon noget Guddommeligt og tilkommende Tings Forsyn. Naar Mændene leverede et Slag, vare Konerne med deres Børn Hæren saa nær, at de ophidsede Kæmpere kunde høre sammes paa deres Hjerte mægtig virkende Tilraab. — Qvinder bestyrede i ældste Tider Huset og Marken. Ved de, Qvindeskjønnet i det Hele egne, bøjeligere og sartere Fibrer og den deraf udspringende Evne til lettere og begierligere at gribe Tingenes Forhold, hurtigere at sammenligne og at drage almeene Begreber udaf deres Jagttagelser, tør vi ikke undre os, naar vi hos de germaniske Koner see et saa højt Ascendant over deres Mand, som overlode sig ikkun til Krigens eensformige Syssel, og derfor maatte blive langt raaere end hine.*)

Paa

*) Paa denne Grund har den Idee, at Guddommen lettere meddele sig Qvinderne, end Mændene,

Paa hin Divinationsgane grundede sig*) fornemmelig den berømte Jomfru Velledas store Anseelse, som i Romernes Krige med Tyskerne spillede saa vigtig en Rolle.**)

Denne

dene, udbredt sig over hele Jordkloden. Ikke alene Gallierne, Germanierne og de Scandinaviske Folk, men ogsaa endnu mange andre have havt denne Idee. Hos Grækerne tildelte Qvinderne Orakelsprog og hos Romerne stode Sybillerne i stor Højagtelse. Hebræerne og Egypterne havde deres Sandfigerker, og alt, hvad der synes at have Overnaturligt, Religionsstikke, Lægekunst og Magi, befinder sig hos største Deel af de Wilde i Qvindernes Hænder.

- *) Den Bemærkning, at, der hvor Gudinder indtage en Plads i et Folks Religion, Qvindesjønnet staaer i Anseelse, bekræfter sig overalt.
- ***) Saa fordelagtig denne Fordom var Qvindesjønnet, saa skadelig blev den det i de følgende Tider; thi sandsynlig opstod heraf først Troen paa Hæveri, der efter Kristendommens Udbredelse har vkkret de sorgeligste indtil de sildigste Tider vedvarende Virkninger.

I Tyskland bleve indtil Christian Thomasius Hæver brændte, og i England bleve de mod Hæveri gjældende Love først 1736 ophævede.

Denne oprindelige de tyske Folks saa nøje med den hele Nationskarakter forbundne Agtelse for det yndige Kjønn hørte ogsaa da ikke op, da de stiftede store Riger og Stater; man følger kun nogen enkelt tysk Nation i dens nye Baa-ninger for at overbevise sig om Fruentimmernes betydelige Indflydelse paa Statssagerne, hvorfra man kan gjøre ikke ugrundet Slutning til deres øvrige Forhold. Naar umyndige Prindsar kom til Tronfølgen, førte sædvanlig deres Mødre Regentskabet, og selv i Tyskland fik en Dronning ikke sjælden Forsædet ved almindelige Rigsforsamlinger. Ogsaa valgte man ofte Kyrstinder eller andre sig udmærkende Koner til Voldgifts- og kvinder, selv ved vigtige Sager.*) Ikke mindre vidne de tyske Love, som ere tilovers fra dette Tidrum om det yndige Kjønns særdeles Agtelse, som man vist hos raæ og ukultiverede Nationer, som Germanierne dengang vare, ej kan forklare alene af Medlidenhed med ders Svaghed.

Aarsager, som i Middelalderen opvakte den entusiastiske Højagtelse for Kvindeskjønnet

~~etc~~

*) Drejers verm. Abh. 2 Th. S. 643.

vare især Riddervæsenets eventyrlige Mand, og de hyppige Tog til det forjættede Land, paa hvilke Korsridderens Phantasie blev hedet og begejstret. Hurtig udbredede sig en digterisk Gld, fra det sydlige Frankriges skønneste Provindser indtil Norges og Islands raa Egne.

Lad længe nok hin Sædvane, som nødte Ridderen til Uskyldighedens Forsvar, eller, for at forsøgte Fruentimmernes Skjønhed, til at bryde Landser, og som i Tilfælde af Forsvar brændemærkede ham med Skam og Skændsel, ikke af ham i andre Forhold have fordret en lige Ærbødighed og Politesse mod det yndige Kjønn, saa er det dog unægteligt, at af dette Galanteri, der i Begyndelsen blev anset blot som en Ridderstandens Pligt, den Mændenes Skik og almindelige Forbindlighed blant alle sædelige Stænder hos de fleste europæiske Folkesærd er udsprungen, ved udvortes Høflighed og forekommende Adfærd at tækkes Fruentimmerne.

Grækerinderne bleve i den heroiske Tidsalder mere elskede og skattede, end i den følgende, da man mere indskrænkede dem, fordi man ansaae

saae

saae dem som Bæfener, der albeles ingen Deel kunde tage i de offentlige Stadsanliggender, dog bleve de langt fra ikke saa slavisk behandlede, som Qvinderne i Asien.

Mere fremstikkende er Qvindesjønnet's Aand hos Romerne. Romerinderne erhvervede sig ikke alene som troe Koner og fortræffelige Mødre, men og som ivrige Patriotinder de retsmæssigste Fordringer paa Mændenes Agtelse. Hvo beundrer ikke en Portias, Paulinas, Agrippinas, Arrias, og fleres Sjæleadel?

Man erindre sig ikkun Kornelia, begge Grakkernes Moder, — som, da en Veninde havde viist hende sin Pynt, og derpaa ønskede at see hendes, pegede paa sine Børn — for at lade mange Romerinders Edelsind see Ret.

Adskillige barbariske Folk beherskes af qvindelige Regentinder; endskjønt de foragte det hele Køn, synes de dog i dets mildere Karakter at finde mere Anlæg til at herske, end hos Mændene, eller muligen seer dette og af Skinsyge blant Folkets Npperste, som ikke vil tilstaae nogen af deres Egne Fyrsteværdigheden, og derfor

fore hellere overgive den til en svag Kvinde, af hvem de ingen Indskrænkning i deres Magt have at frygte.

Dette er en saare ubetydelig Deel af Rjønnet imod den, som er bestemt til det dybeste Slaveri. Til alt forpligtede og til intet berettigede, er Egtteskabets Begyndelse for dem en uafbrudt Rjæde af de haardeste Møjsommeligheder og de haanfuldeste Fornedrelser, hvis stille Taalen synes at overskride den menneskelige Natur.

I Lappland er Jagten en ærefuld Forretning, hvormed kvinderne ikke tør sysselsætte sig. Lappernes Huse have sædvanlig to Dørre; kvinderne tør aldrig gaae ind og ud af den Dør, som tilhører Familiens Fader. Lapperne, Samojederne og Ostiakerne, Buræterne, Tunguserne og øvrige siberiske Nationer ikke alene ansee deres upasselige Koner som urene Skabninger, men de udstøde dem endog af deres Hytter, eller holde dem i det mindste paa en saadan Maade borte fra sig, at de hverken kunne berøre Mændene selv, eller deres Mad og Sager. Fra det tyvende

tyvende Aar af, siger Kranz, er Grønlænder-
 ndernes Liv en Kæde af Jammer og Møjsom-
 meligheder. Man seer derfor ikke sjelden Exem-
 pler paa, at de ved det første Egteskabs Tilbud
 opløste et hæftigt Strig, rive deres sammenflet-
 tede Haar fra hinanden, flye til Orker, eller
 endog affkøre deres Haar, hvilket i Grønland
 er den største Skam og Bansk, og efter hvilken
 en Pige er sikker paa at gaae i No for Vejlere.
 Naar Piger ikke drive deres Modbødelighed for
 Giftermaal saavidt, saa opsiges de af Brude-
 hververster og deres Medhjælperinder, og slæbes
 med Magt hen i Brudgommens Baaning, hvor
 de sidde nogle Dage nedslagne og med adspredte
 Haar uden at nyde noget; varer Brudens Smerte
 for længe og for haardnakket, saa nødes hun ved
 Slag til at overgive sig til den unge Mand,
 hvis, og hvis Moders Glævinde hun vorder fra
 det Øjeblik af, da hun forandrer Stand.

J. K. S.

Brus

Brudekjøb.

De ældste Tyskere og Galliere solgte deres Døttre ikke for Brudepriser, men efter nogle ubetydelige gjensidige Gaver blev Egteskabet slutret. Forældrene og Slægtningerne vare nærværende, og bifaldt de Gaver, Brudgommen gjorde Bruden. Disse bestode ikke i qvindelig Pynt, men i Oxer, i en sadlet Hest og i en fuldstændig Rustning. Imod disse Foræringer modtages og overleveres Bruden, som igjen skænker Brudgommen nogle Vaaben. Disse gjensidige Foræringer ere Egteskabets stærkeste Baand og helligste Segl, og ligesom deres Egteskabsguder. Dog er det unægteligt, at de gamle Danske og deres Naboer Sachserne og nogle Folk ved det sorte Hav i gamle Tider have kjøbt deres Brude; og sandsynlig antaget denne Skik fra Thracerne.

J. K. S.

Kjærlighed andet end Venſkab.

Vort Hjerte maa endog ſlaae nok ſaa ſtærkt for Venſkab, vor Følelſe for vor Ungdomsven maa være nok ſaa ſværmerſk, ſaa vil dog den aandiggjorte Kjærlighed i ſine Symptomer, i bange Nærmelſe, i høje Rindrødme ved Berørelſe, i de Elſkendes Skinſyge, paa det meſt udmærkende adſkilte ſig fra Venſkab.

Venſkab beſtaaer i forſkjellige Perſoners gjensidige Tilbøjelighed, der frembringes ved Overeensſtemmelse i Følelſer og Sindelag. Den, ſom føler ganſke forſkjellig fra os, vil aldrig være vor Ven, og naar ogſaa her nogen Forſkjellighed intet afgjør, ſaa vil den dog aldrig henvirke paa egentligt Venſkab; vi ſkal ſelv vel ſkatte, men aldrig kunne elſke Fortrin, ſom vi opdage hos andre, naar vi ikke ſelv i en vis Grad eje dem. Ligne maa os den, i det mindſte i nogen Henſeende, ſom vi vælge os til Ven. Manden af hæftige Følelſer ſkal hendrages nærmere til den, der er i Stand til at modtage ligesaa hæftige

hastige Følelser, og ligesaaledes vil den, der besidder en blidere, roligere Charakter mere kjæde sig til den, der sympathiserer med ham. Vennen er et Spejl, hvori vi ville see vort eget Jeg, og i hvem vi egentlig elske kun os selv.

Men ganske anderledes forholder det sig med Kjærlighed. Kjærlighed finder ofte, ja næsten altid Sted hos Personer af ganske forskellige Følelser, og beviser os, at i den største Ulighed er ligesaa vel en Sympathi, som i den største Lighed. Jo mere Manden er Mand, des mindre vil han kunne elske den mandige Qvinde, jo mere hun er Qvinde, stedsse foretrække den Mand, der viser sig i Mandighedens Adel.

Ogsaa lader Venstæb sig udstrække til flere Personer, og med al Ekinsyge, som og i vis Henseende hersker iblant Vener, skulle vi aldrig tage det ilde op, naar vor Ven deler sin Hengivenhed imellem flere. Kjærlighed derimod er rettet blot paa een Gjenstand, den er alomfattende og dog udelelig. Vilde man udlede Ekinsyge af blot aandelt Kjærlighed, og derunder forstaae den Attraa, udelukkende at besidde et Hjerte,
 saa

saa maatte man spørge, hvorfor da Skinsyge
 aldrig indtræder for en Person af samme Kjønn i
 samme Grad, som hos Personer af forskellige
 Kjønn? Det inderligste Venkab er vel sølest,
 naar den Anden lader det føle eller overfører det
 især til en Tredie; men aldrig skal denne Føles-
 omhed være saa hæftig eller svag, at den griber
 hele Sjælen og opluer den til frygteligste Rasens-
 hed og Hævn, eller hos de bedre skjønt svagere
 Sjæle nedsynker i en mørk Melankolie, og ud-
 trykker i vemodige Taarer. Aldrig har Venkab
 gjort Fordring paa slige udelukkende Rettig-
 heder.

Kjærlighed vedvarer selv da endnu, naar
 den ikke krones med Gjenkjærlighed. Venkab
 derimod kan uden Gjengæld ikke finde Sted.
 Selv da, naar den Elskende efter lang standhaf-
 tig Bedholdenhed ingen Gjenkjærlighed finder,
 eller uophørlig nye Hindringer optaarne sig imod
 ham, naar han da fuld af Uvillie trækker sig tilbage,
 opgiver at forfølge sit Djemed, og kanskee endog
 bærer Kjærlighed, ogsaa da elsker han maaskee
 endnu hæftigere end tilforn. Til ikke mere at

elste hører fold Eiegyldighed imod den elskede Gjenstand. Men her er ikke Kulde, det er Brede og Uvillie, en Tilstand, der, siden den atter er en Yderlighed, er endnu langt nærmere ved Kjærlighed end ved den kolde Eiegyldighed. Thi saa meget og disse Mennesker søge at indbilde sig, de elste ikke mere, saa beviser just denne overtænkte Bestræbelse efter at overbevise sig om den forrige Lidenstabs Udsettelse, som steds endnu forudsætter lidenskabeligt Syslen med sammes Gjenstand, at de kun endnu alt for meget elste, at deres Koligheds Fiende ikke er besejret, men kun lurker i et Baghold, for ved god Loilighed at frembringe med des vissere Sejr. Thi der behøves kun en svag Straale af Haab til igjen at forvandle denne Brede til den anden Yderlighed, til Kjærlighed.

Ogsaa jævner Kjærlighed saare ofte Livets udvortes Forhold, Vensteb næsten aldrig. Kjærlighed mægtigere end alt under Solen løfter snart fra Silkehynden i frygtelige Orkener, snart fra Orkener paa Silkehynder.

Men

Men saa, forskjelligt Kjarligheds Væsen er fra Venfkab, tør den dog først da gjøre Fordring paa Navnet Kjarlighed, naar Venfkab lever i een Barm med den. Er Sjæletilbøjelighedens Grad saa ringe, at den slet ikke kommer i Anslag, saa er Kjarligheden, uædel, er ifkun grov Sandselighed. I den ædle Kjonstjærlighed paa det Næjeste forenede virke saa ubegribelig paa hinanden, som Sjælen paa Legeme; jo mere Sjæletilbøjeligheden overveier den legemlige Begjerlighed, desmere nærmer den sig hin Fornemmelsernes Højde, hvortil rigtig nok kun saa Sjæle kunne opløste sig, og som vi kronte med Navn af den høje Kjarlighed.

J. K. S.

En Scene i en Daarekiste,

tagen af The man of feeling.

Udfølt fra de øvrige stod en Person, som havde noget Edelt og Tiltrækkende hos sig. Endskjønt hendes Ansigt var blegt og magert, var hendes Klædedragt dog renere end de Øvriges, og hendes Tilstand vakte Medlidenhed uden Bæmmelse. Ogsaa vare Alles Øjne strax henvendte paa hende. Opsynsmanden, som ledsagede dem, mærkede det. Det er en ung Dame, sagde han, som er født til at kisse med sex. Er den Historie sand, man har fortalt mig, saa blev en ung Mand forelsket i hende, der vel var af ligesaa god Herskomst som hun, men ingen Formue havde. Imidlertid da Kjerlighed, som man siger, er blind, elskede hun ham desuagtet med Lidenstaa. Hendes Fader derimod vilde intet vide af dette Sisstermaal og truede at jage hende af Huset, hvis hun nogen Tid saae ham igjen. Nu besluttede den unge Mand at reise til Vestindien, i det Haab at gjøre Lykke der og saaledes komme i

Be

Besiddelse af sin Elskede. Men neppe var han landet, før han blev overfaldet af en i disse Egne sædvanlig Feber og inden nogle Dage var han til alles Bedrøvelse, som kiendte ham, bortrykket af Sygdommen. Denne sørgelige Tidende kom hans Elskede snart for Øre. Paa samme Tid vilde hendes Fader tvinge hende til at ægte en rig ussel Knark, som var saa gammel at han kunde været hendes Bedstefader. Hendes Elskers Død gjorde intet Indtryk paa den umenneskelige Faders Hjerter. Ivertimod! han drev des alvorligere paa hendes Giftermaal med den Mand, han havde foreslaet hende. Græmmelsen over den forrige Elskers Død og den Afstøje, hun havde for den anden, bragte hende i den Tilstand, hvori De nu saae hende. I midlertid lader Gud ikke saadanne Grusomheder blive ustraffede. Faderen mistede alle sine Midler og døde som en Tigger.

Endskjønt denne Historie vist ikke blev rørende fortalt, virkede den den dog paa Harley, og han havde allerede offret hende nogle Taarer. Den uslykkelige unge Person syntes hidtil forby-

bet i Tanker, og havde sine Dine hæstede paa en liden Ring, hun bar paa Fingeren. Nu vente hun sig mod Harley. "Min Billy er ikke mere, sagde hun, græder De over min Billy? Belsignet være Deres Taare! Jeg vilde ogsaa gjerne græde, men min Hjerne er saa tør. Det brænder." — — Hun kom nærmere til Harley. Giv Dem tilfreds, min unge Dame, sagde han, Deres Billy er i Himmelen. "Er det sandt, sagde hun, skal vi da der finde hinanden igjen, og — hun pegede paa Opsynsmanden — kommer dette frygtelige Menneske ikke der? — Ak! jeg er endelig bleven ugudelig, jeg glemmer næsten ganske at tænke paa Himmelen, dog beder jeg undertiden. Naar jeg kan, saa beder jeg. Mangen Gang synger jeg ogsaa; naar jeg er meget bedrøvet, synger jeg. Stille! De skal strax høre mig:

Let hviler Jorden paa min Billys Bryst,
og Roser blomstre stedse paa hans Grav!

Hendes Tone var flagende, men vild, saa at man ikke kunde forstaae Melodien. Og, Opsynsmanden undtagen, vare Alles Dine fulde af Taarer.

"Græder

"Græder De alt igjen?" sagde hun, "jeg vilde
 nødig see Dem græde. De har saa megen Lighed
 med min Billy. Just saadan saa han ud, da
 han gav mig denne Ring. Stakkels Billy! det
 var sidste Gang, vi saae hinanden. Jeg holder
 saa af Dem, fordi De ligner min Billy. Men
 jeg kan dog ingen elske, som jeg elskede ham."
 Hun rakte Harley sin Haand. Han trykkede den
 imellem sine og badede den med sine Taarer.
 "Ja det er Billys Ring, sagde hun, den kan jeg
 ikke give dem. Nej! det kan jeg ikke. Men
 her er en Anden, seer De her, den har jeg i Dag
 flattet af nogle Traade. Vil de have den til
 min Erindring? Jeg er en underlig Vige! men
 mit Hjerte er uskyldigt. Mit stakkels Hjerte!
 det vil snart bryde. — Føler De ikke, hvor det
 slaaer. Hun trykkede hans Haand til sit Bryst
 og bøjede sit Hoved lyttende ned. — "Hører De,
 en, to, tre! vær rolig lille Lærmer! min Billys
 Hjerte er foldt! — dog! nær havde jeg glemt
 Ringen." Hun fik den paa hans Finger. "Nu!
 lev De vel! jeg maa forlade Dem." Hun vilde
 trække sin Haand tilbage. Harley trykkede den

til

til sine Læber. — "Jeg kan ikke blive. Mit Hoved er saa forstumlet, lev vel." Hun gik hurtig ind i et lidet Sudeværelse.

Boldsomme Frieries hos vore hedske Forfædre.

Boldsomme Frieries vare lidet mindre i Brug end Giftermaal, som skeete i Enighed og indbyrdes Kjærlighed. De første, ihvor lastværdige i sig selv, vare dog tillokkende for Folk der troede alt priseligt og lovligt, blot det smagte af Mod og videnede om Etyrke. Saasnart Friieren ej fik Forældrenes Samtykke, eller ikke kunde vinde Pigenes Hjerter, troede han sig pligtig til at voldføre hende. Var derimod tvende Friere til en Pige, blev hun enten udsat paa et Spil til Beslønning for Selevinderen, eller som et Offer og uhykkeligt Noo kastet i dens Urne, som blodig af hendes Elsters Noo, ikkun tjente til at forsøge hendes Gysen og Afsty.

Men

Men denne barbariske Skik, ved Vaaben at skaffe sig Hustru geraadede ikke mindre Qvindeligheden i Særdeleshed, end Forældrene i Almindelighed til højeste Skade.

En Pige langt fra at hun maatte raadspørge Hjertet i saa vigtig en Sag opirrede ved sit Afslag snarest en fræk Frier, og havde, naar hun faldt i hans Bold, ej at vente andet end en beklagelig Skjæbne. Imod sin Villie dens Kov, hvis Hustru hun havde Afsty at være, behandlede hun som en Fange med Haardhed og Skinsyge, saalænge hun var elskelig, men siden med Foragt, og som Trælinde.

Forældre vare ikke mindre at beklage, som komne i den tunge Forfatning, at see deres Datter i sligt Tilfælde, maatte ofte, uden Hensyn paa hendes Tilbøjelighed, eller egne fornuftige Hensigter, med Sorg og Grammelse see deres Barn rykkes af deres Arme og bortføres, for at blive ulykkelig, usel og fattig.

Saadant gav Anledning til mange Tvelampe og blodige Slagsmaal. En Fader, en Broder, en forurettet Frier, langt fra hos Dommeren
at

at faae sin Datters, sin Søsters, sin Fæstemmes
Værd og Tryghed billigen overholdte, troede sig
selv pligtig i Voldsmandens Blod at kræve en til
Vrøden svarende Hævn.

J. K. S.

Om den selskabelige Dandses Forædling.

Jeg elsker denne Kunst saare, en af de mennes-
keligste og elskværdigste Kunster, den er en saa
indtagende Ledfagerinde af Mennesket i hans Livs
skønneste Epoke, dens Spil vækker Frosind og
Kjærlighed, og alle Phantasjens søde ungdoms-
melige Sværmerier i Pigens og Ynglingens
Sjæl.

Hvad Kunde denne! Kunst være for det sel-
skabelige Liv! Og hvad er den! hellere forvisse
manjden ganske af vore Kredse, istedetfor at man
saaledes driver den. Thi, i Sandhed, man kan uden

De

Pedanteri sige, at denne Kunst i samme Forhold vorder farlig for Sæder og Moralitet, som den bortfierner sig fra den sande Skjønhed.

Den skjønne Dandses Ven forædler sin Følelse, i det han dandser; den flette og dog tillige lidenskabelige Dandser af flette Dands dandser altid paa sin finere Følelsses Bekostning; ligegyldig imod det Skjønne i Dandsen kan han ikkun ved en saare lav Interesse lænkes til en Fornøjelse, hvis sande Aand er hans Hjerte og hans Smag fremmed; jeg siger uden Indskrænkning en lav, thi man troe dog ikke, at Kjerlighed kan indgyde Lidenskab for flet Dands. Kjerlighed er for nær beslagtet med Skjønhed, til at den kunde foranledige en skjøn Kunsts Medsættelse. Den Elskende dandser enten flet ikke, eller han stræber at dandse skjønt.

Ballerne hele Anordning er en ensformig flau Glændrians Værk, et Par Menuetter, en hecl Skare Engelskdandse, en Kontradands, og alt det uden Plan og Harmoni fastet sammen. De fleste Dandse have flet ingen Idee, ingent

Cha

Charakteer, eller naar de endelig have en Grad af Aand, saa er dog imellem Dandsen og Musikken sædvanlig flet ingen nærmere Sammenhæng mærkelig.

Hvor dybt den selskabelige Dands er sjunken, vilser sig især i den gale Lidenſkab for de almindelige Engelskdandse. Hvad for en flav Ting er egentlig en Engelskdands for enhver, der har et Begreb om Skjønhed i Dands, naar den endog nok ſaa godt erſekuteres! Hvor karakterløs den hele Bevægelse ved Daet, hvor indsluttet for sandeligen ſkøn og elſkelig Form, hvor kjedende den evige Enſformighed! Turerne ere ſagtens i Etand til at modtage en ſtor Mangfoldighed, og kunne dannes og ſammenbindes til et ſaare talende Udtryk af Handling, Lidenſkab og Føleſe. Men Fodbevægelſernes Monotoni forſkyrter i de fleſte Tilfælde Virkningen af Turerneſ Afvevling og Udtryk.

Jeg vil ikke vove det utilgivelige Ratteri, at ethvert Bal egentlig i Henſeende til alle ſine Partier maa beſidde en Enhed, og danne et ſkønt harmoniſt Heelt, endſkjønt dette ligesaa let lod

sig vise, som om en Concert. Men enhver enkelt Dands, der skal være noget meer end et sandsesløst Væv af Bevægelser, maa ufejlbarlig udtrykke en lidenskabelig Hovedfølelse, og alle dens Dele maae sammenvirke til sammes skjønne Fremstillinge. Enhver sig Sindstæmning maa være saaledes beskaffen, at det ikke synes unaturligt, naar Mennesket udtrykker den i Bevægelser, som han stræber at tildele den højeste Skjønhed; det maa altsaa ligge i dens Charakter, at Mennesket med en vis sværmerisk Henrykkelse taber sig i den. Tillige maa den være saaledes beskaffen, at den interesserer begge Sjønns Sympathi. Menuetten har efter denne Fordring sin egen umiskjændelige Aand, da den udtrykker en om højtidelig Nærmelse af begge Sjøn.

Den højeste Grad af Fuldkommenhed i en selskabelig Dandses Stof bestaaer ufeilbarligen deri at den indeholder en vis Handling, og nærmer sig Balletten. Denne Fuldkommenhed ere disse saare almindelige Dandse i høj Grad fiktede til at modtage. Engelskdansen kan være

saare

saare dramatisk, og jeg troer, at den, som i sine Paa har saa lidet Yndigt, fornemmelig maa virke ved sin Handling i Turerne.

Paa en stor Handling er her, forstaaer sig af sig selv, slet ikke at tænke. Men hvormeget Indtagende kan ikke ligge i de tallose smaa Handlinger, som ere mulige iblandt begge Kjønnets efter deres sympathetiske Tilbøjeligheders og Følelsers Interesse! Ogsaa en med dandsers Skjønhed udført Spøg kan fortrylle Hjerte og Smag for en selskabelig Sammenkomsts flugtige Øjeblikke. Men Opfindelsesaanden sover ganske i den skjønnede Dandses Sebeet. Naar den vaagne, hvormeget skulde den besøge det selskabelige Liv. Da skulde vi og paa vore Baller ikke binde os til hin kolde Orden, som jeg næsten gad kaldt Ballernes Liturgi; vi skulde da og ofte dandse Dandse, som endnu intet Navn have.

Jeg fordrer noget meget til den selskabelige Dandses Forædling. Men hvorfor skal da ogsaa just denne skjønnede Kunst være fordømt til af Menneskene i deres Kredse at vorde saa groveligen misbrugt og nedsat! Hvorved fortjener den

det just, at vi vedligeholde den stiltiende Overenskomst; som om man uden Beskæmmelse kunde drive den saa elændig, som man vil. Man sammenligne dens Behandling i det menneskelige Selskab med den glimrende Rolle, Musikken spiller. Hvor tvrige, hvor samvittige ere Musikens Elskere, hvorledes stræbe de at vinde en vis Guldbendelse i samme, og med hvilken ædel Uergjerrighed arbejde de for deres Privatconcerter! Har man nogensinde fundet, at slige Lysthavere forenede sig med det Forsæt, at finde Fornøjelse i slet Spil og Sang, og om dette endog nogensinde kunde være Tilfældet, skulde vel dannede Mennesker faae Smag i deres Concerter, og opoffre hele Aftener til at høre paa samme? Nej, kun Dandsen har den uværdige Lod, at man, uden at rødme, med Flid tør være Stymper, og at man i dette Stymperis og rimelang Beskuelse af dette Stymperi, søger en selskabelig Fornøjelse.

Og hvad er Følgen af denne en saa elskværdig Kunstes Vanærelse? Smag og Skjønhedsfølelse hvile indslumrede i Dandserne og Dands-

serin.

serinderne; i deres Sted træde Raadhed, Laskevitet, mandligt og quindeligt Kofetteri; og Dandsesalen, som burde være helliget til Hjertets ædlere Tilbøjeligheder, vorder den farligste Klippe for unge Sjæles Uskyld.

"Men, kunde man spørge" hvormegen Tid maatte anvendes paa en Dannelse for Dandsen, som den her fordres, hvilke Omkostninger skulde den foraarsage? Lønner det Umagen, at opoffre saa meget for en det korte unge Livs flygtige Fornøjelse?"

I sex Maaneder vorder man rigtig nok ingen Dandsen efter mit Ideal. Og da jeg til en skøn Dands ogsaa fordrer en høj Grad af Udtryk og et vist Talent for Pantomimen, saa kan ikke engang hvert Menneske ved det længste Studium og den mest vedholdende Øvelse i Dands vorde stor, naar han ikke af Naturen besidder disse Gaver, som ingen Dandsmester kan indgyde. Dandsmesteren vinder ganske unægtelig ogsaa ved min Theorie i Revenuer.

Men maae da nu alle Mennesker nødvendig dandse? Spille da alle paa Violin eller Klaveer?

veer? Tegne, male de Alle? Nei, kun de, som besidde Talent og Midler til at danne sig i disse Kunster, og de anvende da alt, for at opnaae en Grad af Fuldkommenhed. Hvo der ingen Legemes og Lands Talenter har for Dandsen, være saa fornuftig, ikke at ville fremtvinge en Færdighed, hvortil Natur og Kunst maae forene sig; hvo der ingen Midler besidder til ved Undervisning, Ovelse, og Theatrets Besøg at danne sig til skøn Dands, han give med ædel Hengivenhed i sin Skjæbne Slip paa en Fornøjelse, for hvilken Lykkens Gudinde ikke vedbørlig har udstyret ham. Men den, som Talenter og Formue staae til Tjeneste, hellige sig denne Kunst med samme Enthusiasme, hvoraf Dilettanten for andre Kunster er besjælet, og være overbevist om at og her som overalt, en varmt Stræben efter Skjønhed kraftig medvirker til Sjælens Forædling.

A n e k d o t e

udaf Schillers Thalia 3 B. S. 41-50.

Baron **, en bemidlet Ungerſk Adelsmand, ſom tjente i de kайſerlige Hære, var i de ſidſte Aar af Syvaars! Krigen geraadet i preuſſiſk Fangenſkab. Han levede henved et Aar i Magdeburg, og forlegen for Midler til at forſøde ſig dette tvungne Ophold, ſøgte han at hævne ſig paa de fiendlige Skjønnes Hjerter for ſine krigerſke Projekters ſlette Udfald. Dette lykkedes ham ligesaa godt, ſom det var lykkedes deres Fædre med ham; og den ſkjønne Krigsfange begyndte med temmelig Taalmodighed at vente ſin Udløsning, medens hans unge sømme Kone, ſom han havde ladet tilbage paa ſine Godſer i Slavonien, græmmede ſig over hans ſørgelige Skjæbne. Den ſidſte Omſtændighed havde han overhoved velbetænkt fortiet det ſmukke Kjon der; men ham traf endelig mange Heltes og Erobreres Skjæbne, at komme videre, end han ſelv vilde. Nu ſkulde Hynten igjen gjøre den Skade god, ſom Kjarligheden havde fiſtet; Baronens Samvittig-

hed

hed satte sig hen over et let militærisk Sivtersmaal; og Frøken von X. blev virkelig viet til ham. Kort derpaa skete mellem de fiendlige Magter en Udverling, hvorved Baronnen blev løsladt af sit Fangenskab. Han og hans nye Kone syffelsatte sig nu fælles med Forberedelser til den lange Rejse til hans Fædreland, men han fandt for godt hemmelig at gaae forud, og efterlod sin Kone kun en sm Udskædsbillet, hvori han med mange høflige Omsvøb i visse Maader og saavidt det var gjørligt underrettede hende, om de Omstændigheder, som foranledigede denne ulykkelige, evige Skilsmisse, og tillige gav hende venstkabelige Forholdsregler, hvorledes hun endnu havde at gjøre den bedste Mine til dette flette Spil.

Saaledes undkom han fra begge sine Fangenskabber og indtraf lykkelig i Wien, hvor han med let Mod overlod sig de længe savnede Udspredelser og Glæder. Lidet forstyrrede ham vel hans første Kones uformodede Ankomst, som med Kjærlighedens Bestandighed besejrede de smaae, af ham selv med Flid hendes Saalmodighed i

Vejen lagte Hindringer, og ilede at tilbyde den stakkels mishandlede Kriger sin troe Pleje. Dog lankede hendes Omhed hans Flygtighed, og hans trange tomme Hjerte begyndte virkelig at aabne sig for Kjærlighedens ægte Nydelse. Hun var afen af de adelige, men forarmede Familier, hvoraf der i Ungarn gives saa mange, som ved Trættefjærhed og Haardnækkethed bringe sig selv saa dybt ned, at de maae gjøre Hoverie hos deres berigede Fuldmægtigers og Advokaters Sønner. Hendes Hjerte var den Mand ganske hengivet, som, ved sin Formue ophøjet over hende, havde reddet hende fra den haarde Skjæbne at tjene, havde hyllet hendes Skjønhed og hendes Dyd ved Gaven af sin Haand. I Wien blev hendes rolige Sjæl tilsluttet for alle de Fornøjelser, som ved hendes simple Levemaade og Opdragelse indtil da havde været hende ganske fremmede. Hun levede indgetogen og ubekjendt, maaskee desvissere paa hendes Gemals Kjærlighed, da han paa denne Maade i sit Huus fandt i fuldt Maal et lykkeligt Egestkabs Glæder, og ude kunde vedligeholde den ugiorte Stands Evangelskhed, ubekjærede Sind. Imid-

Smidlertid havde hans anden Kone ikke saa rolig vidst at finde sig i sin Skjæbne, som hans Etsindighed havde ventet det. Hun søgte at komme paa Spor efter sin Flygtning, og da hun med Visshed havde faaet det ud, at han levede i Wien, tiltraadde hun, udrustet med de gyldigste Beviser paa sine Fordringer, Rejssen til Kasserstaden. Der holdt hun sig saa længe skjult som hun havde nødig, for at indhente Underretning om Baronens indvortes Huusauliggender. Hun erfoer snart at hendes Plads alt var besat, og udsatte nu ikke længere, at forebringe sin Klage for Kasserinden selv. Bigamies Tilfældet syntes temmelig beviist, Baronen blev sat i streng Forvaring, og Kasserindens Strenghed imod Forbrydelser af denne Art lod forudsee, at den af Loven paa Polygami satte Dødsstraf vilde blive fuldbyrdet paa ham. Ved Undersøgelsen bleve den anden Kones Fordringer befundne fuldkomment lovmæssige; men da man vilde skride til Prøvelsen af den første Kones tidligere Rettigheder, afslagde denne den Tilstaaelse, at hun aldrig havde været viet til Baronen, men havde levet
hos

Hos ham som hans Frille, og at han af Kjærlighed og af Frygt for Politiets Eftersøgninger havde tilladt hende at bære hans Navn. Imod denne uventede, frivillige Tilstaaelse var intet at indvende, den betænkkelige Sag endtes, imod al Formodning, til Baronens Fordeel, hans Haand blev tilkjendt den Fremmede, og den hidtilværende Baronesse ** blev, til exemplarisk Straf for utilladelig Omgang, dømt paa 10 Aar i Zugthuset.

Føle denne Handling's Storhed, hvo den føle kan; min Ven skal ikke vanhellige dens ophøjede Simplicitet! Kun derhen, hvor mine Læseres medlidende Anelse alt sjner hende mellem Forbrydere af alle Slag, derhen ville vi endnu følge Heltinden, og see Roser blomstre for hende paa Skjændselens Opholdssted.

I Zugthuset selv fandt hun sin stille Storheds blide stille Belønning: et Hjerte, et Dje, som der og overalt var i Stand til at adskille hende fra hendes øvrige Røn. Aldrig har maaskee et Menneske saaledes opfyldt, saaledes til sine Brødres Bedste udvidet sin Birkekreds, som den

haværende Tugthuusforvalter i Vien. Mange
Aars Erfaring havde lutret hans Menneſkekund-
ſkab indtil Ubedragelighed. Saa ſielden han
kunde ſuffes, des oftere og rigtigere erkjendte
han ſine Foresattes Bildfarelſer, og hans Men-
neſkekjærligheds uafſadelige Beſtræbſe var, at
gjøre diſſe gode igjen. Med ſtreng Upartifkhed
gjorde han Forſkjæl i ſine Tugthuuslemmers Be-
handling imellem de forſtokkede, mod Ære og Skam
ligegyldige Syndere, de ſkamløſe Tøſe og en
ildeforſtaaet Delikateſſes ulykkelige Offere. Hine
lærte at ſætte Pris paa denne Mandſ Agtelſe, ſom
de ikke kunde nægte deres, lærte at frygte for
hans Ringeagtelſe, og vænnede ſig til Fornem-
melſer, ſom forhen vare dem ubekjændte; hos
diſſe vidſte han, midt i Udøvelſen af den infamerende
Straf at vedligeholde levende Ærens ømme,
ved Dommernes gruſomme Letſindighed, ſaa let
qualte Følelſe. Han havde ſkabt en liden Verden
om ſig, hvis Middelpunkt ikke mere var Skam-
men, men ham og hans Dom. Han gav Un-
dertiden ſine Børn — thi deres Fader kaldte
ham Tugthuuslemmerne — ſmaa Feſter, høortil
han

Han indbød sine Venner; og for denne den frænde eller tilbagevendende Dyds Belønning kæmpede en ædlere Vergjerrighed, end der maaskee var levende i den hele Kasserstad.

Af denne brave Mand's Skildring, hvormenneskeheden skyldte en Vrestørte, vil man let dømme, hvilket Indtryk hans nye Gæst maatte gjøre paa ham. Baronessens hulde, rolige Mine, hendes uskyldige Munterhed forraadede ham snart det Væsentlige af hendes Historie. Ingen angerfuld Magdalena var denne som han ofte havde havt og plejet inden sine Mure, han erkjendte i hende et frivilligt, i ædleste Selvbevidsthed tilfredsværende Offer for de blideste Fornemmelser. Saameget kunde han ikke hindre ham fra at læse i hendes Dine, men en taus Overeenskomst, som forbyd ham at trænge ind i hendes Dyds Hemmelighed, var snart truffen med en saadan Mand. Hun levede ganske som hans Datter hos ham, blev hans daglige Bordselskab, og hans Venners Veninde. Han gik saavidt at han oftere førte hende, forklædt, til offentlige Forlystelser, Fyrværkerier og deslige; og hendes

Des Kjærlighedsfulde Hjerter kunde i flige Tilfælde kun sjelden modstaae hendes Vens godmodige Iver.

I denne lille, lykkelige Kreds var et Aar af hendes Leveaar hensvundet, da uden for hendes Fængsels Mure foregik en vigtig Forandring.

Baronens sandsynlig saare glædetomme Egestand varede ikke længe. Hans Kone døde, og nu svævede Billedet af den Ulykkelige, som i Tugthuset bødede for sin Stormodighed, med stor Levenhed for hans svage Sjæl. Han søgte at træffe hos Kajsersinden et Djeblik, hvori hun af mild Fromhed henreven til højeste Eftergivenhed og Mildhed, var vant til ikke at afflaae noget. Han erholdt forud Naade og Tilgivelse for det han havde at opdage hende; herpaa rensede han Baronessen fra hendes egen Anklage, og forelagde Kajsersinden de umodsigeligste Beviser paa at hun havde været hans retmæssige Kone. Theresia blev rørt, hun lod strax Tugthuusforvalteren kalde; nogle Fragmenter af Samtalen mellem Kajsersinden og denne fortræf-

træffelige Mand ere dengang bleve bekjendte, og jeg haaber ved Deres Meddelelse at forhverve mig nogen Fortjeneste af mine Læsere.

“Iblandt hans Tugthuslemmer” tiltalede Kaiserinden ham, ” er en Baronesse**?”

Den gode Mand havde just to Dage tilforn været tilstede ved et Fyrværkerie med Baronessen; Kaiserindens ufornødet Budskab- og dette pludselige Spørsmaal bragte ham for et Djæblik udaf Fatning; han troede sig forraadt.

“Ja” sagde han, ”men naar Deres Majestæt kjendte hende, det er saa brav en Kone! — Jeg ved at jeg har fejlet, jeg skal holde mine Tugthuslemmer i trangere Forvaring. Men hun har ingen Skyld, hun bryder sig sandelig ikke om et lumpent Fyrværkerie, hun har stedse sine tusende Betæneligheder, og jeg maae tvinge hende dertil — og seer Deres Majestæt, derpaa sætter jeg Deres Majestæt mit Hoved i Pant, at hun er uskyldig. Undløbe mig kan hun dog ikke, og vil det heller ikke, det milde Lam! Nu tænker jeg, i Luften, iblant Mennesker kan man dog føre hende” —

Kaiser-

Kajserinden smilede over den Misforstaaelse, som opdagede hende en igodhjertige Mand's Forseelse. Hun lod ham i øvrigt haabe, at hun vel denne Gang kunde bære over dermed, forsaavidt hun nu selv var overbevist om hans Klientindes Uskyld. Derfor havde hun især ladet ham kalde, hun frydede sig over det gode Vidnesbyrd, han gav Baronessen, og vilde strax lade hende løslades og bringe til sig. —

Her afbrød han hende, blussende af Glæde. "Nej, nej," sagde han, "saaledes maae Deres Majestæt ikke gjøre; det forstaaer jeg bedre. Den stakkels Kone faaer Slag, naar vi saa pludselig overfalde hende dermed."

Theresia spurgte, paa hvad Maade han da meente, at Overraskelsen mindst kunde skade hende?

"Lad mig gaae forud, Deres Majestæt, send ingen anden med, og — ja! — Sæt Deres Majestæt sig hen, og skriv en Billet til hende, saa artig, saa sød som De kan, — og naar Deres Majestæt bad en Smule om Forladelse, kunde det ikke skade. Betænk Deres Majestæt! Det
uskyld

uffylbige Lam, paa ti Mar til Tugthuset! Naar det da nu ogsaa havde været, naar hun kun havde havt Officeren kjær? Men endogsaa hans Kone! — Nu, vil Deres Majestæt sætte sig hen?"

Kajserinden adlød. Han læste Brevet, og var tilfreds dermed; Theresias Hjerte havde skrevet det.

"Nu giver Deres Majestæt mig Brevet med, jeg veed alt, hvorledes jeg skal bære mig ad dermed. I Aften sildig sender De til mig, og lader Fruentimret hente."

Han fløj hjem. Alt skulde dele hans Hentykkelse, hvad Huset formaaede blev opbudet til et Gilde, som han samme Aften vilde give. Han lod alle sine Venner indbyde. Baronessen lod han bede at tage sine bedste Klæder paa, han vilde med sine Venner højtideligholde sin Jodselvfest.

Selskabet var forsamlet. Ingen vidste hvad han skulde gjøre af Manden, saa usammenhengende var al hans Tale, saa urimelig overgivne hans Bevægelser. Han var i en halv
Time

Time ti Gange paa Baronessens Kammer, han bestormede hende med Spørgsmaal, hvorpaa hun intet Svar vidste, quælede hende med Gaader, om hvis Forklaring hun forgjæves bad, forberedede hende imidlertid dog ved alle disse Daarligheder paa den Overraskelse, som ventede hende.

Fuld af urolige blandede Anelser kom hun endelig ned. Hun satte sig og — sandt under sin Couvert Kasserindens Brev.

Jeg forbigaaer Følgerne af denne Scene; jeg skildrer ikke de Hylddinger, som i fuldt Maab ydedes den sejrende Dyd; selv paa den Afsted, som Baronessen tog fra sin Ven, vil jeg ikke sde min Fremstilling.

Følgende Fuldstændigjærelser, som af en opfundne Komposition maatte forkastes, henhøre endnu til et sandt Malerie af en uidealsk Verden.

Baronessen levede med sin Mand paa hans Gods, og hun skrev til sin Ven i Wien, at hun ikke meer var saa lykkelig, som hun havde været hos ham. Han selv blev siden hen for
medelst

medelft sine mangfoldige Forseelser i Tjenesten affat ;
og han takkede med frimodigt Lune Monarken
for den høje Naade.

C. G.

Rousseaus Optagelse i Pantheon.

Som bekjendt, er Rousseau, Emils og den
nye Heloises Forfatter, meer end nogen anden
Skribent, siden Revolutionen Frankernes Ynd-
lingsforfatter. Ham har man uafbrudt ladet
vederfares Ret; har viist ham mere Agtelse og
Vere, end nogen anden. Hans Støv blev
endog den 11. Oct. 1794 hentet fra Ermenon-
ville, og bisat i Pantheon.

Den Fest, som i denne Anledning efter
Cheniers Foranstaltning blev holdet, begyndte
allerede den 10 Oct. om Aftenen Kl. 8. Erme-
nonvilles Indvaanere havde sat Rousseaus Kiste
paa en lang aaben Vogn, hvis øverste Deel
bestod af sammenslyngede Grene af Poplerne
om hans Gravmæle. Kisten hvilede paa Grøn-
svær.

svær. Municipaliteterne fra Ermenonville og de øvrige Steder, hvorigjennem Toget gik, omgave den. Foran Vognen gik Nationalinstituttet, som spillede Rousseaus skønneste Arier. I Thuilerierne blev den modtagen med Nationalmusik. Paa Havens store Bassin var i Midten et stort Mausoleum oprejst. Under et Tempel af fire Søjler med Grannitfarve var en Sarkophag, bedækket med et himmelblaat, stjernesbesaaet Teppe, hvorover fra Templets Højde en Laurbærkrands nedsænkede sig. Kisten var bestrukket med et stort, trefarvet Klæde. Rundt om Bygningen vare antike Lamper; paa Bassinen trint om var illumineret. Blændelsen blev derved fuldkommen, at om dette Gravnæle, ligesom om det i Ermenonville, der og stod i et Bassin, vare plantede Popler og Cypresser Synet var for Paris nyt og paafaldende. Kisten blev saaledes staaende Natten over.

Næste Morgen forsamlede sig alle Bedkommende; man satte Kisten paa den dertil bestemte store Vogn, hvorpaa stod det Stelads, hvorunder Kisten i Pantheon blev opstillet.

Ste

Stellads (?) havde den Indskrift: "Her hviler
Naturoens og Sandhedens Ven." National-
konventen samlede sig forved Palæet; Nation-
almusikken spillede Rousseaus mest berømte Sange;
Præsidenten holdt en Tale over Rousseau, og, i
det man bragte Faner fra Jülich og Colln, over
Fædrelandets Helte. Toget ind i Pantheon var
stort, og dog simpelt; Deeltagelsen var levende
men stille. Man bemærkede, at man højtidelig-
holdt en Fest for Mennesker af Følelse. Under
Toget lagde man især mærke til en stor aaben
Triumfvogn med Rousseaus Bærker; en særdeles
Triumfvogn med Rousseaus Bærk: Contract
social; atter en Vogn med Plantekundskabens
Attributer; en anden med Landlivets; en med
Tonekunstens; en anden, hvorpaa hans Enke,
som bekendt, engang hans Kokkepige, sad o. s.
v; hver med hensigtsmæssige Indskrifter.
Forved og i Pantheon brændte Lamper paa Søj-
ler omvundne med Guirlander. Over den Fran-
ske, den Amerikanske og den Genferske Fane,
og underneden med samme vare Voltaires,
Franklins og Rousseaus Brystbilleder anbragte.

Fra

For Sectionerne af Paris gik Deputerede med
Fannerne med Toget og i Pantheon. Her blev
under Musik Risten nedsat. Derpaa holdt Præs-
sidenten en Tale, som indeholdt Rousseaus 'Ford-
gudelse, forelæste Konventens Dekret, og nu
gik alt under Musik fra hinanden.

Drømmen til Elisa

den 19de October. 1796 mit Egteskabs 5 Aarsdag.

Saa fremt jeg skal drømme, saa drømmer jeg
Dig,

Elisa! Om vundne Processer,
saa drømmer en Tingstud, en Fendtek om Krig,
en Doktor om Febre, en Bemand om Lig,
en Autor om svedende Presser.

Min seneste Drøm jeg fortælle dig maae,
hør agtsom derpaa.

Jeg stod i min Drøm paa et gyseligt Sted,
omgivet af Skye og Fjelde,

for stejle endog for den vovsømste Geed,
de afflebne Sider hang lodrette ned
i Havet, som brused' med Bølge;
ej Hytte jeg saae og ej Menneskes Spor,
og sammen jeg foer.

Forvirret af Angst, snart hist og snart her
jeg tileb en Udgang at finde;
Men Hindringer fandt jeg, hist stinkende Rjar,
her truende Styrtested, Søkkedvnd der,
og ingensteds Menneskers Minde;
Jeg raabte — men Gjenlyd fra Klipperne var
det trøstløse Svar.

Af haabeløs Sagen, og Engstelse mat,
jeg aandeløs segned til Jorden,
jeg ventede' fortvivlet den kommende Nat,
jeg græd, som et udkastet Barn; da brat
et Glimt, og en Lyd som af Jorden
min Ugtfomhed vakte, og for mig jeg saae
en Genius staae.

Hans Mine alvorlig men englelid var,
en Myrtegren krandsed' hans Iffe,

en blussende Fakkel i Haanden han bar!"
og skøn var hans Dragt, men umuligt det var
at nævne dens Farve, tilviffe
den syntes mig vevt' — dog er Billedet ma' —
af Middag og Nat.

"Dig Stedet, saa taled' han mild, er forhadet,
"fat Mod! jeg at frelse er rede,
"damp Klagerne, frygt ej den kommende Nat!
"Et Ord, fra min Orken jeg bringer dig brat
"til Venner og jublende Glæde,
"dog uden Elisa. — Men herom du bli'r,
"jeg hende dig gi'r.

Sørgmodig jeg svared' "Goddædige Haand!
"Med Belyst jeg tænker tilbage
"den Dag, da Elisa mig rakte sin Haand;
"! End skundlig jeg signer de hellige Baand:!
"Hos hende jeg kunde forsage
"er dog saa et Eden for denne din Ork,
"saa øde og mørk.

"Men kan jeg og bør jeg, at lindre min Qual,

"indvilde den ædleste Kvinde

"i tusinde Kummere? Dømme du skal."

"Nej — svared han — ene Du gjøres dit Valg".

"Saa giv mig min Ungdoms Veninde,

jeg raabte — "Den Edle vil tet ved min

Barm

"forvinde al Harmi."

Du stod der Elisa — jeg styrtede mig

I aabnede Arme vaadsjet,

jeg hulked' og raabte: "Jeg kaldede Dig,

"Dig Elskte! til Drkner, tilgiv mig, og sig,

"Du er ved min Side fornøjet.

"Til Drkner? Du spurgte — brat om mig jeg saas
et Eden opstaae.

Elisa! min Drøm ej forfængelig var;

den trolig min Skjæbne har malet.

Du syntes mig tabt, Alt en Drken mig var,

der Nøje og Kummer mig rundelig bar;

Du fandtes, strax var jeg husvalet,

jeg søgte den Mand der var hældig som jeg,

men øjned ham ej.

Elisa

Elisa! min Lykke'er bunden til Dig!
Bord sølvgraae blandt Moderens Glæder,
see Døttre, og Døttre af Døttre, som lig
sin Moder fremfalde et Eden om sig,
blir Kjønnet og Vætt en Hæder.
Lid hilse jeg Dagen, som gav Dig, med Sang,
og Glassenes Klang.

J. Zetlig.

P. S. De blandt mine Læsere som kjende min Elisa
og vide, hvor nær jeg nylig har været ved at
tabe Hende, ville intet finde i min Drøm uden
Sandhed.

Diogenes' Lønde.

Af August Lafontaine.

Dion. Saa ganske og aldeles, kjære Diogenes,
vil Du ikke vaske dig reen, om jeg og tilstaaer
Dig alt, og saaledes som Du fortæller Dit Liv,
faaer det rigtig nok en anden Farve, end naar
Philosopherne fortælle det. —

Dion.

Diogenes. Ja, Philosopherne! Rigtig nok, da er jeg den forfængelige Daare, der med sine Selsomheder gjerne gad gjort sig til Gjenstand for Grækernes Samtale. Dsm Du selv; — jeg har fortalt Dig mine Begivenheder, — om mit Liv eller min Charakter er syndelig. Jeg mener det første.

Dion, Som Du fremstiller det, rigtig nok. Men ganske reen, vil Du, som sagt, vil Du selv i mine Dine ikke kunne vaske Dig. Hvilket Indfald, hvilket selsomt Indfald, at gjøre en Tønde til sit Huus! Tilstaae kun, Diogenes, det var en Grille, hvormed Du vilde glimre.

Gode Guder! udbrød Diogenes saare alvorlig, stod op, og slog Hænderne bedrøvet sammen. Glimre! Han gik nedad Gangen, derpaa vendte han tilbage, og satte sig igjen hos sin Ben. Han greb Dions Haand, og sagde bevæget: Denne Tønde, Ben, denne Tønde! Der boede for mig et Menneske deri, og endnu er den beboet, endnu, og af et Menneske, der i denne Tønde lærte at være et Menneske. O naar Du vidste,

vidste, hvorledes jeg kom til denne Lønde, paa det Udsald at boe i denne Lønde, Du skulde kalde mig en platonisk Sværmer, og ikke en forfængelig Daare. Jeg vilde i Sandhed ikke glimre med Lønden. Hvergang jeg endnu kommer til Korinth, sover jeg endnu stedse en Nat i Lønden, og væder den med hede Taarer.

Dion. Nu? Du har gjort mig nysgjerrig. Fortæl mig.

Diogenes. Erindre Dig, at vi begge levede i Athen. Du gik til Asien, og jeg forlod kort derpaa Athen. Hvad skulde mere holde mig i Athen? Man udstreg mig for en Særling, fordi jeg ikke vilde være den rige Korons Udsuer; for en Gudsforægter, fordi jeg gav to Miner, hvorfor jeg skulde have ladet mig indvie i Mysterierne i Elmusis, til en trængende Familie; for et Menneske uden Mod, fordi jeg ikke vilde vidne falsk imod Ypperstepræsten, som var min Fiende. Nok: jeg stod ikke paa min Plads. Jeg gik — til Korinth, ikke fordi jeg haabede der at finde et andet Slags Mennesker, nej! men for at forbrøse et Maaltid, jeg hos den rige Belystling Leon.

Leontios maatte indtage, for at overtale ham til at gjøre et Par fattige Folk lykkelige. Jeg naaede mit Diemed. Han fandt sig smigree med, at Diogenes hos ham spiste af tyve Retter, hos ham smagte tyve Vine. Jeg spiste og drak taalmodig min Gist i mig, mit Par var reddet og næste Morgen gaaer jeg min Vej til Korinth, for, som sagt, at fordøje Leontios Maaltid.

Den Rejse vil Du uden Tvivl atter finde selv som. Jeg har heller intet derimod, at Du finder de unge Athenienseres, Spartaneres, Epitroters Rejser simplere, hvilkke rejse for at komme igjen som Daarer eller Stoddere, som Forødere eller Beenradde, og da henplante sig hos Enhver, for at fede al Verden med Tallet af Støtterne i Dianas Tempel, med Beskrivelsen af en Schesbekke, hvorpaa de have havt den Naade at gjøre en Lysttur med en Stormand. Jeg rejste for at fordøje et Maaltid.

Dion. Men nu, Lønden! Lønden!

Diogenes. Den kommer. Jeg gaaer Vejen for mig hen, bestiger hjst en Høj, her sanker
jeg

Jeg mig i en Dal, og kommer saaledes lykkelig af fra Vejen. Ubekymret følger jeg langs med Kysten; da den dog endelig maatte føre mig til Korinth. Jeg fandt overalt mit Vord dækket paa Buskene, paa Træerne; mit Natteleje var en Fiskerhytte, eller vel ogsaa en Klippe, og saaledes kommer jeg Isthmus stedse nærmere. Endelig havde dog mit Strøjsferi ført mig dybt ind iblant de Klipper, som bedække Jordtangen. Rundt om mig Klipper, stejle og høje, ingen Fodsti, hist og her en kølig Sal fuld af Ege, vilde Roser og Brombærranker, hvorigjennem en Væk hensurrer, langt borte Brusen af Vølgerne, som bryde sig paa Klippebredden. Saa dan en Dal optog mig. Jeg udstrækker mig iblant Roserne og sover ind. Paa eengang bræler Vinden i Klipperne, Vølgernes Brusen vorder tordnende. Guderne vide, hvorledes den Tanke hos mig opsteg at beskue Havets Storm. Jeg har saa ofte seet det storme. Jeg klavrede op paa de højeste Klipper. Endnu bestandig saae jeg ikke Havet. Da jeg endelig har besteg den sidste Klippe ved Havet, er Stormen forbi,
Havet

Havet ruller sig roligere i Bugten, og i mildt Solſkin ligger for mig en liden Dal ved Havet, rundt omgiven af Klipper. Jeg gennemflyver Dalen med mine Blik, og da ſaa jeg ved en Buſk et Qvinde ſidde, ſom holdt et ſpædt Barn i ſit Skjød. Ingen Hytte rundt om, og dog Qvinden. En Ulykkelig! tænkte jeg, og ſteg ned, for at tilhyde hende, hvad mit var. Da jeg kom hende nærmere, — jeg havde Tid til at betragte hende, hun bemærkede mig ikke — ſaa jeg i hende et ungt, indragende Fruentimmer, klædt i en koſtbar Dragt; Dragten var, i hvorvel hun befandt ſig alene, ſaa tugtigen kaſtet om hende, at den tilhullede hendes fleſte Yndigheder, og Du veed, at Fruentimmer med Tugtighed kunne gjøre mig til Alt i Verden. Jeg ſniger mig allerede ærbødigere nærmere. I den venſtre Arm laae hendes Barn. Med den højre Haand ſpiſte hun Bær og Signer af ſit Skjød, og med Taarer vædede hun hvert Bid, hun tog.

Endelig hørte hun mine Trin. Hun ſaa ſig om, ſprang op, bævede, trængte mig Haan-

den

den imøde, som om hun allerede langt fra vilde trænge mig tilbage. Derpaa søgte hendes Blik i Klipperne bag hende, sandsynligviis efter en Vej til at undflye mig. Jeg blev staaende. Jeg sagde nogle Ord, for at formilde hendes Frygt. Hun svarede ikke, men hendes Taarer flød hæftigere. Jeg tilbød hende min Hjælp, til at føre hende over Klipperne igjen blant Menneskene. Monnesker! sukede hun, og trykkede sit Barn til sit Ansigt. Endelig maatte hun gjøre mit Bekjendtskab. Hun fortalte mig med saa flygtige Ord, at hun ved denne Kyst havde lidt Skibbrud og med sin Søn var slængt op paa Strandsbredden.

Det var ikke hendes Ulykke, det saae jeg. Hun fortalte med et Slags Triumf Skibbrudet, og i et ligegyldigt Ord, der, som jeg siden mærkede, havde Hensyn paa hendes egentlige Ulykker, brast hendes Hjerte i sin Smerte. Jeg beklagede hendes Skjæbne, tilbød hende endnu engang min Hjælp. Hun rystede sagtelig med Hovedet, betragtede mig med mistroiske Blik, og lod mig tydelig mærke, at hun frygtede mig, frygtede mig

mig mere end den vilde Ensomhed. Imidlertid var Solen dalet. Jeg vilde nu engang have Deel i dette Fruentimmer. Jeg sagde smilende: saa ugjerne Du ogsaa seer mig, skal Du dog maatte tillade mig at tilbringe en Nat her i den Ensomhed, eller vil Du, at jeg imellem Klipperne hist oppe vorder synderknust.

Hun kastede et Blik paa Klipperne, lagde Haanden paa Panden, og sagde langsomt: jeg er saa Ulykkelig! Gode Guder! udbrød jeg her ufrivillig: hvormange Forbrydelser maatte udføres til at gjøre denne svigløse Sjæl saa mistroisk! Jeg er et Menneske, med de Ord vendte jeg mig til hende: jeg frygter Guderne, og Guderens Benner, de Ulykkelige. Hav Tiltro til mig, Du Forladte! I Sandhed, jeg var dybt bevæget, da jeg sagde det, og mit Dje svømmede i Taarer.

Højt, højt begyndte hun at græde, og rakte mig sin Haand. Bort Baand var knyttet. Jeg søgte mig et Leje mellem Klipperne, og hun forsvandt paa den anden Side mellem Klipperne. Næste Morgen kom vi igjen sammen i Dalen. Jeg underrettede mig om hendes lille Husholdning.

ning. Jeg tog hendes Haand, jeg sagde fuld af Medlidenhed til hende, hvor beklager jeg Dig, uden Sytte, uden Tag, given til Pris for al den aabne Himmels Bildskab! Hun smilede. Jeg har en Sytte, stammede hun. Ak! den passer til min Elændighed, søjede hun til. Hun førte mig om en Klippe; der laae en Tønde, som Stormen ligeledes havde fastet op paa Strandsbredden, et af de store Vandkar. Det er min Baaning, sagde hun: og mit Leje! Lejet bestod af Siv og Træblade. Jeg betragtede med mørke Blik det Leje, Guderne og Menneskenes Forbrydelse havde beredet Ufalden: Jeg kunde ikke afholde mig fra at sige hende det. Og dog, sagde hun med frembrændende, jeg troer endog, taknemmelige Taarer: og dog er jeg her lykkeligere, end jeg nu noget andet Sted kunde være.

Jeg bad hende gaae med mig, forlade den vilde Ensomhed. Hun rystede blidlig Hovedet. Min Ulykke, min Ulykke, sagde hun endelig efter min gjentagne Paatrængen, har gjort mig for svag til at bestige Klipperne. Lad mig
her

Her endnu rolig leve de saa Dage! Nu saa jeg først, hvad jeg indtil da, jeg veed ikke hvorfor, ej havde bemærket, at hendes blaa Dje var udslukt, den friske Farve forsvunden af hendes Kinder. Jeg saa med Forfærdelse det milde, blide Ansigt, som tilsmilede Døden, hørte med Forfærdelse den sagte matte Stemme, der, ligesom Svanens Toner, forkyndte den nære Død.

Mit Bekjendtskab, som jeg ikke vilde overgive, blev nu snart det ærmeste Venkskab. Eftershaanden fattede hendes Hjerte Tiltro til mig. Hun sad nu alt en Halvtime hos mig, og opklarede sin Kummer i Fortællinger om Kjærlighed til sit Barn og Omfarg for dets Skjæbne. O jeg kunde sidde hele Aar saaledes med hendes Haand presset til mit Bryst, med mine vaade Djne hæftede stivt paa hendes udslukkede intet mere forlangende Blik, og saaledes have lyttet til disse skjønne Læber! O er da ikke den Glændighed nok, som Guderne sende? Maa da endnu Menneskene, med Furiernes Fakkell i Hænderne, dræbe de sjældne Glæder, Uskyldigheden endnu besidder. — Dette Fruentimmers Historie har
for

for lang Tid indgydet mig Bæmmelse for Menneskene; indtil da havde jeg beleet Mennesket, jeg stod paa den Punkt, at bande det. Det var Lønden!

Dion. Og hendes Historie? Du er endnu ikke færdig.

Diogenes. En skøn Aften sad jeg hos Charikleæ — saa hed hun — paa en Klippe. Hun hvilede paa mine Skuldre, og en af hendes Hænder laae blødelig i mit Skød. Hun fortalte mig indtil paa den synkende Nat sin jammerfulde Historie.

Hun var fra Andos, en liden Ø i Hævedbugten. I det femtende Aar ægtede hun den skønne Kallias. Ved Beskrivelsen af deres første Kjærligheds og deres Egteskabs lykkelige Dage glemte hun for Minuter sin nærværende Glændighed. En bleg Rødme opsteg i hendes Kinder, en let Straale belivede hendes Øje, hendes Barn hævede sig sagte og mildt under Kjolen. Mig var det et Beviis, at hun talede Sandhed, da hun sagde mig, at sandselige Glæders Nødvælske havde været den mindste af hendes

Glæder. Derved opløstede hun de skjønnede Dine, talde med Henrykkelse om de svundne Dage, og saae derhos med store glade Dine ud paa Havet, som om hun vilde søge derpaa den De og den Hytte, hvor hun havde været saa lykkelig. Og ved den første Ende paa hendes Glændighed stufedes hendes Djes Ild i de Taarer, hun udgød. Hun opløstede BARNET til sine Læber, og overfømmede det med Kys og Taarer.

I Ustylds, Dnys, Kjærligheds Arme lever hun et Aar, uendelig lykkelig. En rig Korinther, Melon, der i Andos har et Landhus, seer hende ved en Fest. Qvindens Skjønhed indtaager Belystlingen. Han byder Guld, Perler, Edelstene, Landgodser for en Nat i hendes Arme, og afvises med Foragt. Han vil voldføre hende. Kallias indhenter ham, da han bortslæber den skjønnede Qvinde. Han adspreder Slaverne, nedkaster den fejge Belystling, og fører sin Kone hjem. Melon er rolig. Paa eengang fremfaldes Kallias for de Timænd. Man læser Dokumenter, afhører Vidner. Man trækker paa Skuldrene, man beklager Kallias' ulykkelige Skjæbne, man henviser

henviser ham til Guderne, og lader ham henføre som Melons Slave. Melon river Charikleas, som klynger sig til sin Mand, af hans Arme. Manden vorder lagt i Lænker og bragt til Korinth til Bjergværkerne.

En Nat i Belystlingens Arme er Prisen, hvorfor den skønne Kvinde kan befrie sin Mand. Hendes Kyskhed og hendes Kjærlighed kæmper den mest martrende Kamp i hendes Hjerter. Hun vakler. Hun kaster sig for Belystlingens Fødder. Han smiler, og fordrer en Nat for hendes Mand's Liv. Hun samtykker, naar hendes Mand samtykker dert. Hun skriver til sin Mand. En tro Slave bringer Brevet til Korinth til Bjergværkerne. Manden læser, blegner, slaaer Djuene fortvivlende til Guderne, svarer: Nej! Charikleas. Jeg kjænder Dig. Mig skulde Din Utroskab redde, men Dit dyre Liv skulde den fortære. Lev for Dit og mit Barn, Pantet paa vor Kjærlighed. Ved Glemfomheds Strøm seer jeg Dig igjen tro og ubeskæmmet. Lev vel, jeg dør for Dig.

Han giver Slaven Brevet og styrter sig ned i en Afgrund, og ligger der død og synderknust. Slaven kommer tilbage, fortæller grædende, hvad han har seet, giver den Ulykkelige Brevet. Hun synker fortvivlende til Jorden. Derpaa farer hun op, styrter hen paa Torvet, raser, skriger, raaber om Hævn og Retfærdighed. Folket antager sig den Ulykkelige's Sag. Melon flyer til Korinth, og glemmer i sine Volder's Arme sin Forbrydelse. Den Ulykkelige vil til Korinth, for der endnu at ofre sin Mand's Skygge Forbryderen. Hun tager sin Søn, stiger ombord. Fortvivlelsen alene, Smerter alene holde hendes Kræfter i Vejret. En Storm kaster hendes Skib her iblant Klipperne. Hun alene undgaaer med sit Barn den almindelige Undergang. Den Tønde, Stormen slænger ind iblant Klipperne, bliver hendes Baaning. Her lever hun nogle Uger, af Fruget, føler sine Kræfter daglig mere sonke, seer sin Søn efter sin Død udsat for at sulte ihjel, fortvivler, haaber, til jeg endelig lader mig see, og hendes Haab, at redde Drengen, vorder paa nylevende.

Det

Det er i Korthed dette Fruentimmers Historie. Jeg har kun tørt hentegnet Dig, Hovedtrækkene af hendes Jammer. O Du havde skullet høre hende fortælle om sig selv, hvorledes hun snart opstod, løftede Hænderne mod den lysende Maane, anklagede Guderne, saa igjen sank ned ved min Side, i stille taalig Sukken, med mat, brydende Stemme fortalte videre, derpaa af Erindringen paa hendes Mand henreven kastede sine Arme om min Nakke, vædede mig med Taarer, og fordrede Hjælp af mig, af Guderne, ogsaa Hævn. Hun havde med sine Klager kunnet smelte de haarde Klipper til Medlidenshed. Jeg, denne Spotter, denne kolde udeeltagende Diogenes, henfald som en Dreng i Taarer, jeg laae for hendes Fødder, jeg bøjede af Smerter mit Ansigt i hendes Skød, jeg bød dækkede hendes Ansigt, med Kys og Taarer.

See engang, Dion, endnu vil Minde om denne Nat gjøre mit Dje vaadt. Dog videre; vi levede nu hen i denne Dal, som om Himlen havde forviist os dertil. Ingen Tanke, at forlade den, faldt mig ind. Jeg havde glemt

Verden rundt omkring mig, og levede en sørge-
ligen vellystig Maaned i denne Jammerens snevre
Kreds. Jeg saae hende lidt efter lidt hende;
hver Morgen kom hun blegere og mattere frem
af sin Tønde; hendes Følelser bleve med hver
Dag mildere og taalmodigere. Ofte stod jeg der,
vred Hænderne af Harm og Smerte, naar jeg
saae hende sidde der, saa blidt smilende, saa for-
dybet i sig selv, som om hun lyttede efter Dø-
den, der gnavede i hendes Bryst paa hendes Liv;
naar hun med opløstede Haanden i sine stille Drøm-
merier, trykkede den paa Brystet, som smertede
hende, og begravede Smerten i et endnu blidere
Smil, og derpaa trykkede de blege Læber paa det
hulde Barns Mund, og sagte sagde; var
lykkelig!

Under disse Oprin, under disse Fornemmel-
ser levede jeg en Maaned der. Derpaa forlod
hun sit Leje, med Barnet paa mine Knæ, saae
hende et Minut, efter det andet døe, saae, hørte,
følede intet uden hendes Død. Den hele Dal var
alene fuld af hendes jammerfulde Historie, af in-
tet andet. Det var en Smerte! I i Verden, o

J vorde af tusende andre Ting henrevne fra Glædelighedens Beskuelse, adspredte. Men jeg sad der, saae ene hvorledes Døden synderrev en Traad af hendes Liv efter den anden; hendes mattere Toner fyldte alene mit Øre, hendes Dine, som udsluktes, vare mit Syns eneste Gjenstand. Jeg døde med hende, tusendegange,

Endelig opsmilede hun klart, rakte mig Haanden, saae paa sit Barn, sukkebe, og hun var ikke mere.

Jeg har ikke fortalt Dig, hvilke selsomme Ting jeg efter hendes Død foretog mig; i Sandhed jeg skulde i Grækenland ligesaameget komme i Udraab for platonisk Sværmer, som jeg nu er i Udraab for en kold Spotter. Men mit Had til Menneskene blev grændseløst. Jeg svor ved hendes Grav aldrig mere at forlade denne Dal, at døe her, hvor hun var død, og for hendes Søn at fortie andre Menneskers Tilværelse, de Menneskers, som havde myrdet hans Forældre, og som han alsaar ikke kunde elske. Jeg tog Sonden, Charikleas Efterladenskab, i Besiddelse. Ingen Kongesøn kan tage sin Faders Throne i

Be-

Besiddelse med den stolte Følelse, som jeg den
 Tønde, hvori Uskyldigheden var død. Da jeg
 keeg dert, lovede jeg mig selv med høj Nøst at
 gjøre denne Tønde til min Bolig saalange jeg
 levede. Ak! Dion, og aldrig har jeg i denne
 Tønde tilbragt en Nat uden at være bleven bli-
 dere, taalmodigere, menneskeligere. Anden af
 Charikleas Dyder, Taalighedens, Sagtmodens,
 Godhedens Aand syntes endnu at dvæle i hendes
 Dødsfeng. Aldrig henstrakte jeg mig paa hendes
 Leje, uden at gjøre den Eed, at være saa taal-
 stå, saa blid, saa menneskelig, saa ukunstlet,
 som denne Qvinde.

Med Tiden blev min Smerte mildere,
 Menneskehædet forsvandt igjen. Jeg overlagde,
 hvad jeg burde foretage mig med Barnet, Gu-
 derne havde givet mig, og som var mig saa dyre-
 bart. Jeg sølede, jeg indsaac, at en ørkesløs
 Ensomhed ikke tør være Menneskets Bestemmelse,
 om end umaadelig Glændighed venter ham i Ber-
 den. Taalmodighed skal Du lære, Dreng, ud-
 brød jeg, og trykkede ham til mit Bryst: men
 mellem Mennesker skal Du. Din Moders

Efterladenskab, denne Tønde, hendes sidste Ruin, skal lære Dig at være en Mand, og at handle, og at bære hvad Du ikke kan forandre.

Saaledes udbrød jeg, og i samme Øjeblik hørte jeg Menneskestemmer ved Strandbredden. En Chaluppe lagde til. Jeg ilede derhen, og Laomedon, en Ungdomsven af mig, stod for mig. Han studser ved at finde mig her i denne Bildnis; han tilbyder mig, at tage mig med. Jeg indfragter ogsaa min Tønde, min Søns kostbare Arvepart. Man smiler over mit Indfald. Hvad vil Du med Tønden? spørger min Ven. Det er min Baaning, siger jeg, og sit Hus bør den Dødelige ikke forlade. Den gamle Diogenes! udbryder Laomedon: hvilket Indfald!

Man pakker Tønden ind. Jeg kaster mig imidlertid endnu engang ned paa Charikleas Grav, siger den dyrebare Aske Farvel, stiger ombord, og snart vare vi for Korinth. Man sætter mig med min Dreng og min Tønde i Land. Varerne udpakkes, tusende Nysgjerrige omringe os. Da faldt Melon, Drengens

Før-

Forældres Norder, mig ind. En Plan at hævne Charikleas paa Skurken farer, som et Lyn, som af Gudene indblæst, igjennem min Sjæl. Jeg vælter min Tønde tilside i Skyagen af nogle Olie træer, sætter Drengen paa Jorden, mig hos ham. Larmen taber sig. Om Aftenen strækker jeg mig i min Tønde, og indsumrer tilfreds med min Plan. Laomedon fortæller i Korinth om Diogenes, og hans Tønde.

Næste Morgen vaagner jeg, og en Flok Nysgjerrige staaer rundt om min Tønde og gaber og leer. Jeg staaer op, bader mig, bader Drengen, samler Frugter, og lærer Drengen at gaae. Det gjer Opsigt, som jeg ogsaa vilde. Først kommer Pøblen og beleer mig. Derpaa Korinth ogsaa de Fornemmere, gaae rundt om min Tønde fra alle Kanter, blive staaende, smile, komme nærmere, spørge. Jeg svarer, som jeg er vant til, saare simpelt. Jeg spørger efter Enhvers Navn. Melon er ikke blandt dem. Endelig kommer ogsaa Melon. Melon heber Du! spørger jeg. Lysias Søn? Han svarer Ja. Jeg saas stivt paa ham. Han spotter med min Tønde.

Gode

Gode Ven, siger jeg saare alvorlig: denne Tønde gaar Dig nærmere an. Du maatte give Dit Marmorpalæ, for at kunne i denne Tønde tilbringe een Nat saa rolig, som jeg nu allerede i hele Maaneder har boet deri. Menneſke! lægger jeg hæftig til: naar Furierne engang falde over Dig, saa vil de udaf denne Tønde styrte løs paa Dig. Dette er Diogenes's og Din Fortvivleſes Baaning.

Han blev urolig, den Skurk. Vil Du vide mere om denne Tønde, lagde jeg til, saa kom i Nat til mig, Jeg vil fortælle Dig. Han gik eftertænksom bort. Natten kom. Jeg vilde knuse denne gamle Forbryders Hjerter. Jeg satte mig med ham ved Siden af Tønden, hvori Drengen allerede sov. Den fulde Maane skinnede klar ned paa os. Jeg kunde saa nøje betragte hans Ansigt. Jeg fortæller ham Begivenhederne med Charikleas, — som jeg har fortalt Dig dem — uden at nævne Navnet Charikleas. Han blev stedse opmærksomme. Da jeg begynder Charikleas Historie, blev han urolig. Han afbrød mig ikke. Men jeg saae paa hans vrelende

lende Minder, at han gjorde sig Umage for at synes ligegyldig, og at han ikke var det. Jeg beskrev ham den Ulykkelige's Jammer, da hun erfarer sin Mand's Død. Melon's Dje mærkedes. Af hans Bryst arbejdede sig frem et Suk, som han dog endnu vilde undertrykke. Jeg kom til Qvindens sidste Dage, til hendes Død. Han bævede, han saas til Siden, bort fra mig, han løftede sin Haand til sit Ansigt, det var som om han borttørede en Taare. Her i denne Tønde, blev jeg ved, døde den Ulykkelige. Han kastede et ængsteligt Blik paa Tønden. See derhen, sagde jeg: disse Bræder have drukkit hendes uendelige Jammer's Taarer, paa det elændige Leje tonede hendes Suk, hendes Klager. Forladt af Verden, alene, mat, syg, fortvivlende, med sit Barn given til Priis for den skrækkelige Hungers Død, har hun tusindegange jomfavnet disse Bræder, der skulde være hendes Grav. Der, see hen, Melon, imellem de Brætter, hvorefter Du spottede, tonede den Qvindes Dødsraglen, Du har myrdet. Her taug jeg.

Melon

Melon kastede et Blik paa Tønden, sprang
 ængstelig op, som om han hørte Dødsraglen.
 Hører Du? raabte han med ængstelig Stemme.
 See? Menneske, sagde jeg: føler Du nu, at
 Du har en Samvittighed? Sønnens rolige
 Mandedræt lyde for Dig, som den myrdede Moders
 Raglen. Flye, hvorhen Du vil; overalt skal
 de hævnende Furier ledsage Dig! De boe i Dit
 Bryst, og ethvert af Dine egne Mandedræt skal
 være Dig den Myrdedes Raglen. Knust stod
 han der, og bævede. Jeg traadte til ham,
 greb ham i den højre Arm, og drog ham med
 Magt til Tønden. See der, raabte jeg vældig:
 jeg soor den Myrdede Hævn! See der i Tøn-
 den døde hun, her raglede hun. Hører Du
 hendes Raglen, Skurk? Det være Din Straf.
 Her uden for Korinth vil jeg boe, i denne Dig
 Skrækkelige Tønde. Jeg vil være den Furte,
 der forfølger Dig, Du elændige Morder! Høj-
 tidelighold ikkun Dine Fester, Bellsyfling; berus
 Din Samvittighed i Bellsyft, Musik og Vin.
 Min Tønde vil jeg vælte for Dit Palladses Dør.
 Leende skal Dine Gæster sige: der er Diogenes's
 Tønde!

Lønde! Og bleg af Angest, rystet i Dit Underste, skal Du worde stum iblant Dine Blæder, og med Bæven betragte Lønden.

Melon syntes ikke at høre mine sidste Ord. Han kastede sig ned ved Lønden, omfavnede den med begge Arme, og hulkede højt; derpaa foer han op, og styrtede derfra igjennem Natten. Jeg troede at have hævnnet den Ulykkelige, og jeg havde gjort mere end det, jeg havde bragt en Skurks Hjerte til Følelse af Menneſkelighed. Et Par Dage derpaa vakte mig om Natten en Stemme fra Sønnen. Det var Melon. Med en sørgende Stemme tilsaler han mig. Diogenes, sagde han: Du har knust mit Hjerte. Han bøjede sig ved disse Ord over Drengen, og vædede ham med Taarer. Hulkende sagde han: O vilde Guderne, at jeg med mit Blod kunde tilbagekjøbe Dine Forældre Livet! Men hvad jeg kan, det vil jeg gjøre. Du skal være min Søn. Han overgav mig et Papir. Dette Papir indeholder en Gave af det Halve af mine Godser, og den Forsikring, at Drengen skal være mit Arving.

Det overraskede mig. At give Drengen i Belustlingens Hænder? Jeg vidste ikke hvad jeg burde gjøre, saa oprigtige Beviser han end havde givet paa sin Kjærlighed til Drengen. Imidlertid affæffede Melon sine Bolerker, og begyndte saaledes uden al Opsigt at gjøre godt, at jeg kunde vove at give Drengen og hans Tønde i hans Hænder. Jeg tog til ham i hans Bolig. Melon satte Tønden i den lønligste Deel af sin Have drog et Lysthuus af Cypresser rundt omkring og her tilbragte han den største Deel af Dagen. Jeg forlod ham efter nogle Maaneder, vis paa hans Bedring.

Efter nogle Aar besøgte jeg ham igjen. Hans Smerte havde opklaret sig og var bleven rolig Alvor. Charikleas Søn elskede ham usigelig. Jeg faldt Melon i Armene. O, sagde han, Diogenes! hvilken dyrebar Gave er Din Tønde! Hver Lidenstæbens Storm, hver tilbagevendende Sandselighed tier, naar jeg favner den. — Nu er det femten Aar siden, og endnu staaer Tønden i Melons Have, og naar jeg kommer til Korinth, tilbringer jeg vist en Nat i denne Tønde, og forbedret og visere vaagner

jeg i Fortvivlelsens og Dydens trange Op-
holdssted.

See det er Historien om den Tønde, som
har bragt mig i Udraab for en Nar. Himlen
give, at ethvert Menneske med saa megen Ere
maatte beboe sit Palæ, som jeg min Tønde. —
Dog see der, hvor den Dreng stønner under sin
Byrde Brænde. Den arme Knas! jeg bærer
hans Byrde hjem for ham.

Dion. Lad ham dog være, Diogenes, og
sig mig, om Melon —

Diogenes. Melon vilde tage Byrden fra
Drengen istedet for at fortælle. Lev vel! til vi
sees igjen.

Om Indvaanerne paa de hebridiske Der.

Endnu ere Sporene af den forrige Bardeaan-
d ikke ganske udsluktede hos dem. Deres Quin-
æangs og alle indfaldende Stemmer Indklang ere
Dret

Dret usigelig behagelige. Ogsaa Diet syffelsættes, naar man seer dem staae i Kreds og bevæge Haand og Tørklæde. Vokal- og Instrumentalmusik ere deres selskabelige Tidsfordriv. I Duelighed i Dands overtræffe de sandsynligviis alle andre Folkesfærd. Efter at den nærværende ædle Ejer af Levis har opløstet denne Des Beboere fra Trælle til Frie, forsamlе sig, til nyt Liv vakte, Gamle og Unge paa bestemte Steder for at forforte Tiden ved Dandse: og bevise deri overordentlig Smidighed og Lethed. Deres Spillemænd faae fast Løn. Ved Dandsen betjene de sig mere af Fiolen end af Piben. Den mindre og Sækkepiben bruges mere paa Marken, ved Bryllupper, Begravelser o. fl. Da maa Piberen spille Quart Michbrad; en Marsch, som man langt borte hører, og som i Djebliffet beliver Selskabet. Før havde de fleste fornemme Huse deres Pibere, som under Maaltidet, uden for Døren eller i den store Forgaard maatte spille op, og derfor bleve forlænede med et vist Stykke Land, som fra utænkkelige Tider gif i Arv fra Fader og Søn. Denne gamle Skik er endnu
ikke

ikke ganske udflykt. Mac Crimman's paa Sky
ere endnu belænedede med deres Familiefæde for
derimod spille for Hovedet af den Macleod'ske
Stamme og for hans Familie. Disse berømte
Spillemand holdt en Slags Skole, hvori de
dannede Ynglinge til Kunstpibere, og satte dem
i Stand til at overgaae deres mindre dannede
Kunstbrødre.

Undervisning for Rytterinder

af

Fru Petronille, salig Ole Madsens.

Første Capitel.

I n d l e d n i n g.

Den kjære gode Ole Madsen! Mistet har jeg ham nu for denne Verden, og han seer mig her ikke igjen, hverken til Hest, eller til Fods!

O dyrebareste Medsystre, hvad det var for en Rytter, — det kan I rigtig nok ikke saa ganske føle som jeg; men jeg kan forsikre Eder, han var stærk som en Gigant; stor som en Halvgud i Edda, drejet som en Duffe, og

ganske som født paa Hesten. Jeg kaldte ham ogsaa kun min Kjære Centaur. Han forstod sig mesterlig paa det ædle Dyr, Gangeren, og som jeg næsten vilde vedde, bedre end vor Feltpræst sig paa sin Postil.

Det var heller intet Under: thi fra Ungdommen af opdragen ved Ryttertjenesten, red han alle Trin igjennem, intil Kapitain; og saa i den høje Alder, stiv og marode, steg han med Bedrøvelse af, lagde sig hen, indslumrede sagtelig, og hviler med Ere. I tør kanske have hørt om hans Undervisning for Ryttere(*). Det er vel ikke for Eder; men Mænd beundre deri hans Kundskab og hans oprigtige Tone. Ogsaa er det egentlig den Grund og Jord, hvorpaa denne min velmeente Undervisning for Eder vorede i Bejret; thi, tænkte jeg, "Skulde din kjære Centaur have gjort saameget for Mændene, og hans Pernille, hans Egtemage og Discipel, vilde ikke gjøre noget lignende for sit Røn?"

J

*) Handbuch für einen Reuter, v. Ohle-Madsen, Reuter. Altona 1763.

J sine yngre Aar skrev han og Digte, alle ganske egne, alle hans! Kanſkee kjænde J dem under andre Navne; uagtet der ikke ſtaaer et Ord i om at ride. O, til hvad havde den Mand ikke Talent! Sandelig, han vidſte ligeſaa godt at regjere Pegasus, ſom Bucephalus, ja endog mig ſelv, (jeg tilſtaaer det frit), ſaa vildt et Føl jeg endogsaa i Begyndelſen var. Takket være han endnu, at han drefſerede mig ſom fornødent, og priſeligt var!

Hvad han i Henseende til qvindelig Myſteri lærte mig, hvad jeg af ſaadan en Meſter begreb, det, dyrebareſte Læſerinder, ſkal J af efterfølgende ſaa Blade trolig erfare. Vidtløftig kan og tør min Underviſning ikke være; thi fiſt holder J, ſom jeg hører, af alle Underviſninger deſmere, jo fortere de ere; for det andet er jo overhoved den Brug, J kunne gjøre af Heften, langt fra ikke ſaa mangfoldig, ſom Mandens. Han er paa Rejſer, i Forretninger, paa Tog og Marscher, i Skjærmydſler og Slag til Hef: for os bliver blot Spadſereturen tilovers;

og vort hele Rytteri — af mine Bedste! — er sandelig kun Spøg, som naar en eller andet Qvinde lærer — Hebraisk eller Græsk.

Andet Capitel.

Tor og et Fruentimmer lære at ride?

Det var rigtig nok hos min gode Madsen et stort Spørgsmaal! Hos mig var det aldeles intet, eller i det mindste det letteste af Verden, hvortil nogensinde er svaret Ja: og saaledes afhandlede vi for og imod mangen god Stund, før jeg torde betræde Stigbøjlen. ”Hesten, sagde han, er ligesaa lidt skabt for Eder, som I for Hesten!”

Og hvorfor da ikke, kjære Ole? Have ikke vi da, ligesaagodt som I Mænd, Fordring paa alt, hvad der lever og væver paa Jorden?”

”Det er endnu Spørgsmaal!”

Hvorledes! Have vi da ikke ligesaavel som Mændene, Fødder til at stige op med, Been til at slutte med, og Hænder for Tømmen?

”O

”O gaac med den Snak! Hvad for Beer da, og hvad for Hænder? Naar jeg bestiger min brusende og stampende Ganger, seer Du ikke, Pernille, med hvilken Kraft jeg maa holde den, med hvilke Nerver jeg maa svinge mig op og sætte mig fast, hvilken Modmagt jeg maa lade den føle; hvorledes den hæver sig, hvorledes den giver Gld fra sig og steiler, indtil den bliver vaer, den er i en Mand's og sin Overherres Haand?”

Hvem taler da om saadan en firebenet Beelszebub! gives der da ikke taalige, sagtmødige Heste, med hvilke man kan gjøre, hvad man vil?”

”Oja! Kjøphesten for Exempel.”

Ole! — vi ere ingen Børn, om vi end ikke saa lige ere Centaurer. Du kjender jo den nydelige allerfæreste lille Race af nordiske Heste, fuld af Sagtmødighed, enhver Haand lydig, uden Dykker og Udyder. Hvad er der da for Fare, naar den bestiges af et Fruentimmer?”

”Saa vilde jeg dog — hellere ride paa et Esel, end paa en saadan Vanslægtning. Og troe mig

mig saa, den elændigste Ting af Hest, som synes mest godlidende, har mangengang sine skjulte Nykker, ligesom mangt et elændigt Menneske. Aldrig tør Du ganske forlade Dig derpaa! — Kort og godt, Eders Plads er ikke paa Hesten; Eders Kjønns Klædning beviser det allerede; I ere mere slæbende opskjærte end Janitscharen, folgelig ikkun Menneskeslægtens Infanteri: og dermed Punktum!”

Saaledes endte sig mestendels vore Rytterforhandlinger. Jeg omvendte ham ikke; men han ligesaalidet mig. I mangen en Punkt, sagde jeg hos mig selv, tør den gode Ole vel ikke ganske have Uret; men naar han mener, at vi slet ikke høre hjemme paa Hesten, — det er en Sætning, der strider imod al Verdenserfaring. Du gode Gud! Hvor mangen Mand, hvor mangen Kvinde kommer ikke i Verden paa en Plads, hvorhen han og hun egentlig heller ikke høre; men hvad siger det? Naar det kun gaaer! — Og nu de smaa allerkjæreste norske Heste, de, de — gjendrive ham ganske aldeles. — Men hvad er med en saadan stivsinde Hestetammer at gjøre?

Seg

Jeg besluttede at forsøge Sagen paa en anden Vej.

Naar min kjære Centaur en skøn Foraars eller Sommer Eftermiddag satte sig paa sin sorte Satan, for at gallopere ud paa den frie Mark og i den friske Luft; lod jeg det ingensinde mangle paa, at ledsage ham til Døren. "Åh Ole, kjæreste Ole! udbrod jeg da; hvilken Glæde for Dig og for mig, naar jeg, saaledes paa en smuk Hest, torde ledsage Dig paa Dine Spadsfereridt, med Dig nyde den skønne Natur, med Dig vedqvæge mig i den frie friske Luft! Men — Du er alt for haard, Ole Madsen!"

Et Par Gange rystede han med Hovedet, gav sin Ganger Tømmen, og afsted gik det som Lynet. Men jeg gav ikke tabt. Åh Ole, kjæreste Ole, og saa videre," sukede jeg hver Gang han reed at spadsere. See der! endelig rystede han vel, men han smilede dog. Til sidst — Triumf! — rystede han slet ikke mere, men tilfaldte mig et Kys.

Otte Dage derpaa var min Fødselsdag "Kom! sagde min kjære Ole, jeg maa dog ogsaa betænke

betænke Dig med noget; og han førte mig — i Stalden. Det syntes mig nu vel ikke at være det beqvemmeste Sted, at give sit Hjertes Dame en Erindring paa; men forestiller Eder min Fryd og min Forundring! Der stod en allerkjæreste norsk Hest, hvid som nyfalden Sne, med sort Manke og Rump, med rosenfarvet Snude, med nydelig Tømme og Sæddel. For hvem kunde den ellers være, uden for den lykkelige Vernille! Jeg var af Glæde uden for mig selv. Hundrede Kys i det mindste fik min kjære Centaur paa Stedet. "For meget, for meget, Vernille! udbrød endelig Skalken smilende. Du fortæller Dig. Du maa dog spare noget for Skimmelenes Rosenlæber."

Dagen derpaa tog Ole mig i Lære. Det Spørgsmaal, om et Fruentimmer tør ride? var nu afgjort med Ja. "Men, lagde min Herre og Mester til, glem ikke, at Dit hele Rytteri kun er Biting og Spøg; i det Højeste en Smule god Legemebevægelse mere; og saa — rider Du altid smukt kun med mig. Forstaaer Du mig?"

Ret

Det vel, bedste Skat; men naar nu vor lille Dina voxer mere til, — hun er jo snart tolv Aar, hvad mener Du?

Ole rynkede Panden. "Ikke et Ord herom! taledede hån. Jomfruær maa ligesaa lidet ride, som — valse. Med Eder Kone, som allerede har gaaet Eders andre Skoler igjennem, gaaet det snarere an; og dermed Punktum!"

Hvad kunde jeg sige? Hans Punktum var mig altid — Punktum. Dina, frygter jeg, maa bide til hun har en Mand.

Tredie Capitel.

Sworledes skal et Fruentimmer egentlig ride?

Min Skimmels Saddel var en ordentlig dansk Mandesaddel. Jeg tilstaaer det, jeg havde gjort Regning paa en Sværsaddel, saadan som den hvorpaa jeg saa den engelske Gesandts Gemalinde i Kjøbenhavn ride. Men, som flere Gange, saa traf min Regnings Facit ikke sammen

med

med min Mand; og til Slutning maatte jeg
bekjende, jeg havde forregnet mig, og ikke han.
”Jeg har Dig alt for kjær, sagde han til at
betroe Dig til en saadan upaalidelig Ting. Der
er ved den ingensteds fast Hold eller Slutning.
Naar det højre Been ligger i en Gaffel, det
venstre til Nødtørst er stemmet i Stigsøjlen,
behøver Skimmelen kun eengang at gjøre sig til
Knud, kun eengang at være lystig og gjøre sit
Krumspring: Goms! der ligger Fru Madsen,
og Skimmelen selv maatte lee, — om den
kunde.”

Men Engländerinderne, kjære Ole, som
Du selv har seet, — — —

”Men Engländerinderne, Barn, lad dem
holde Huus med deres Hals, som de finde for
godt; Madsens Hjertelste har en dansk Hals,
hvorfor hendes Mand bærer Omsorg. Jeg be-
der Dig, beseer dog engang dette Tverrytteri
noget nøjere, og upartiff. Kan Du forestille
Dig noget mere upassende og latterligt? Ryt-
terinde og Hest ere som flæbede til hinanden;
denne gaaer fremad, hin svæver fidelands med;
og

og seer det ikke i det Hele saa naragtig ud, som noget i Verden.

Jeg maatte lee, thi det er ikke at nægte, hans Paastand har virkelig megen Sandhed. Altsaa blev det ved den sædvanlige danske Mandssaddel, hvorpaa jeg begyndte Kridtviis at ride. Min brave Madsen havde allerede sørget for alt; for Collet, Beenklæder, Støvler og Svingsjerhat. Jeg var allerkjærest! — Det er, tilgiver kjære Læserinder, intet Forsængelighedens Udbrud, thi jeg er nu allerede temmelig ud paa Nærene, da denne Vind sjelden og uden Stytte blæser i vore Sejl; det er, som jeg med Vished er mig bevidst, en Ytring af Taknemmelighed imod min Ritmester, der viste saa megen Overbærelse med min lille Haardnakkenhed, og skaffede mig en Fornøjelse, blot fordi det var mig en Fornøjelse; thi at han gjerne saa mit Nyttteri, det tilstod han mig i sit Liv aldrig. Da jeg nu, paa min første Ridedag, saaledes fuldkommen pudset traadte for Spejlet, med den snevne Himmelblaa Atlasfæs Collet, med de nye ertefarvede Beenklæder, med den flagrende sorte og gule Sjerbust

buff paa min Hat, og med den blodtraadoms
vundne Pidsk i min Haand, de blanke Sporer
paa de nydelige glindsende Halstøvler ikke at
forglemme; — endnu engang, jeg kom mig
allerkjærest fore; jeg syntes at være en kjædelig
Søn af mig, og jeg havde havt Lyst at kysse
mig!

Trot, trot, trot, kom nu! Ole med sine
stive Sædler, med sin læders Nittercollet,
med sin uhyre Rokardehat ind i Bærelset. Næ-
sten havde jeg tabt alt Mod; thi jeg forekom
mig ved Siden af ham saa tynd, saa ubetydelig,
saa kraftløs, jeg kan ikke beskrive Eder, hvor
galt! — "Nu Marsch, Madam! Hvem ride
vil, maa ogsaa være fir i Antog, som en Mand,
og ikke ville fra Toilettet i Stalden. Kom,
kom, Skimmelen kalder alt paa Dig."

Der er jeg jo, min Bedste, fir og færdig;
men disse Svinghjæle tykkes mig dog en Smule
alt for høje?

"Dobbedre, Pernille; saa faaer din
Ejendommelighed dog en Smule mere Anseelse. Jeg
vilde

vilde ikke ride med Dig, om saa Din Fierbust, var kun to Tommer kortere!" —

Jeg var færdig ved at forgaae!

Og derpaa kom vi ned i Gaarden. Skal vi da ikke sætte os op uden for Porten? sagde jeg. "Beware os Madam! Tak Du Gud, Du lille Centaur, at Du tør gjøre det første Prøvestykke privat! Før Du ikke med Ære kan stige paa, skal Du ikke offentlig med Vanære stige af." — Det begyndte igjen at gaae mig om i Hovedet: Fru Ole Madsen vil dog vel, tænkte jeg, blive Herre over saadant et lidet sagtmodigt Hestekræ.

Fjerde Capitel.

Svorledes bør et Fruentimmer forholde sig ved at stige paa og af, i Skridt, i Trav og Galop?

Der stod nu min lille Pegasus, holdt af vor Betjent, og vrinskede mig sin Helsen i klar Hestesopran imøde. Ikke langt derfra holdt
Rider

Rideknægten med Capitainens Paradedanger. Den sorte Satan havde i Dag en ret forbandet Mine, og, jeg nægter det ikke, der begyndte at paakomme mig nogen Frygt for, at jeg skulde ride ved dens Side. — Bedste Ole, sagde jeg, vil ikke Din Ganger bide Skimmelen?

”Det har ingen Fare. Den er kun vant til Havre, og hverken til Menneske- eller til Heste Kjøb!”

Saa kunde den dog i det mindste slaae den?

”Det vil jeg nok forbyde den; vær ikke bange derfor.”

Imidlertid beroligede det mig, at den stolte Ganger slet ingen Notits syntes at tage af min hvide Engel, tyggede sit blanke Staal, og kun mangen Gang med Forbenet huggede i Steenbroen; uagtet denne Hippogryphes Hovmod snart havde faldt mig en Smule fortrædelig.

Frijsk Mod er halv Læring! Beslutterast ilede jeg hen, tog Lemmen og Manken efter Oles Anvisning i Haanden, og satte trøstig — den højre Fod i den venstre Stigbøjle. ”Hold

engang, hold! raabte Ole. 'Vil Du da hovedfulds i Saddelen? Formodentlig for at see, hvad Du bagved har for Udsigt? — Ubegribeligt, Nillelille! Har jo saa tit seet mig stige paa og af! En sand Rekrutstreg!' Bestemmet tog jeg Foden udaf Bøjlen; jeg forsøgte det nu med den venstre, og kom ved Oles Hjælp lykkelig i Saddelen. Men hvordanne blev det for mig, da jeg der oppe sad saa ganske isoleret; jeg blev med eet svimmel; jeg frygtede for at vakle, at falde. O det er dog der ganske anderledes end paa vore Lænestole! Desuden trykkede mig de uvante Beenklæder, og jeg begyndte at skamme mig, da jeg saae mig i min nærværende lidet qvindelige Stilling. Jeg havde givet — jeg veed ikke hvad — for mit sorte Tafts Skjort.

Efterat Ole havde lært at slutte mig ret fast, givet mig Tømmen i Haanden, og forklaret mig dens Brug, svingede han sig paa sin Ganger, og nu gik det ud af Porten. Gangeren holdt sit ordentlige lange Skridt, Skimmelen maatte, for at holde det med den, saare vældigen trave ved Siden. Derover var den lille

Mar

Nar nær ved at blive fortrædelig; den rykkede hæftig i Tømmen; men jeg gav ikke efter. Første Skrak! Skimmelen blev utaalmodig, stejlede, og gjorde et Spring saa jeg noget nær havde tabt Slutning og Bøjle.

”Kun ikke bange, Barn! (tilraabte Ole mig). Der kan endnu komme ganske andet.” — Gode Gud! (tænkte jeg.) Hvad tør han vel mene dermed? — Jeg var tilfreds, vi vare igien lykkelig hjemme?

Ole kunde gjette mine Tanker. ”Vær ikke bange siger jeg Dig! Eller vi vende om, og jeg sperrer Dig samt Skimmelen inde i Stalden!”

Men min Skat, Du seer jo, at den lille Catan vil frem frem frem!

”Derfore hold Du kun Tømmen fast, som jeg har viist Dig; saa maa den vel parere. For dens Kapriser, godt Mod! Det vil ikke strax koste Halsen.”

Paa dette Lære- og Tanke-Sprog nu forlod jeg mig andægtigen. Om jeg-paa samme Tid fra mit bankende Hjerte affendte et hæftigt Suf
for

for lykkelig Ud- og Indgang; veed jeg nu ikke mere vist; men jeg formoder det af gode Grunde. — Saaledes kom vi i god Behold udaf Byens Port, ved hvilken Satan igjen foer i den lille Bergesmer, da Skildvagten raak præsenterede Gevær. Vi naaede nu den frie Mark, og Gangeren satte sig i liden Trav. Jeg maatte allerede give Skimmelen noget Tømmen, at den kunde komme efter; men den forstod i sin dumme Uergjerrighed Uret, og begyndte af alle Kræfter at gallopere. Der hjalp ingen Holden, ingen O lille Mand! O! det gif flyvende afsted. — Anden Skræk! — Til Trods for Oles Lære- og Tanke- Sprog kunde jeg ikke mere slutte, tabte derpå Vidsten, saa Sindigheden, og Mod havde jeg i det Hele ikke meget at tabe; da jeg ogsaa i min Angest kom Skimmelen for nær med Sporerne, løb den reent løst. Nu lod jeg Tømmen fare, og holdt mig fast i Manken. Hold, hold! skreg jeg; hold, hold! skreg ogsaa Ole bag ved mig. Som Lynet var han med sin Ganger ved min Side, greb min Tømme, og standsede derved paa een- gang den lille Heres Caprioler.

Uk Ole, stønnede jeg; — lad mig hellere stige af!

”Saa — Fanden heller! hvorfor slutter Du ikke bedre, og hvorfor lader Du Tømmen falde? Jeg har Ondt med at tilgive Dig denne anden Nekrutstreg. Men nu skal og maa Du ride fort! Vil lære Dig, at have Hesten saadanne for Nar!”

Nøden er alle Kunstes bedste Læremesterinde. Vi begyndte igjen med Skridt, og det gik taaleligt; en halv Times Tid efter travede vi, og jeg sluttede allerede fastere; endelig satte vi os i liden Galop, og jeg holdt mig saa brav, at Ole selv ikke kunde dølgge sin Tilfredshed. ”Seer Du vel, min lille Skat, sagde han, at det just intet Hereri er, — at ride en Spadseretur, — naar man kun slutter sig til, og hverken taber Mod eller Tømme? Det er ligesaavel en Levnets- som en Nytters-Regel, hvormed jeg altid i Verden, være sig til Fods eller til Hest, er kommen godt frem.”

Saaledes vare vi alt komne en stiv Mil fra Byen. Solen bøjede sig alt dybt paa Biergene,

gene, Skyggerne forlængede sig, og jeg havde mine tusende Glæder med de langhalsede og langbenede Skygebilleder, som vore Heste henkastede over den ved Siden hosliggende Engmark. Ih, der var jeg saa stor og højmægtig som en Halvgud i Edda! Ole var dog, ogsaa i Skyggen, meget større. Min Fjæderbusk hjalp mig lidet.

”Nu, tænkte jeg (sagde han endelig) er det dog vel Tid, at vi begive os paa Hjemvejen”: og raask vendte han sin Hest. Det var nu just ikke syndelig efter mit Sind. Jeg troer, jeg havde redet med indtil næste Morgen: men Ole red foran, og jeg — jeg maatte alt efter. Det er eengang Qvindens Bestemmelse, være sig til Fods, eller til Hest! — Afverlende, snart i Skridt, snart i Trav, naaede vi igjen til vor Gaard. Med komisk Verbødighed tog Ole ved Døren sin Hat af, og jeg red ind. Med Erindring om, hvorledes han bar sig ad, naar han steg af, fattede jeg Tømmen og Manken fast i min venstre Haand, drog den højre Fod udaf Bøjlen, og løftede mig sirligen. Før jeg vidste et Ord deraf, var Ole stegen af, stod ved min Side,

og da jeg svingede mig ud af Sæddelen, modtog han mig i sin Arm og gav mig et Kys. ”Saa bravo, Pernille! men nu, Knøs, gaae nu hen og see til, at Du bliver Kvinde igjen!”

Femte Capitel.

I hvilket Hjemmed skal et Fruentimmer ride?

Forvandlinger af dette Slags ere ikke saa lette, som den gode Nadsen tænkte! Allerede ved Trappen kom vore Piger mig med Bøundring, paa Trappen selv vor lille Dina imøde, og bød den kjære ridende Mama med Naaben og Springen Velkommen. Da gik det paa en Omfavnen og Kysen, Spørgen og Svaren, Fortællen og Beskriven løs. Jeg var uformærkt bleven ligesaaadan en Glædermund, som Dina selv. Med Armene overfors stod Ole stum og smilende ved Siden. Det hjalp mangen anden Gang: nu ikke. — Vi kunde slet ikke see os møtte paa mit Collet og Sjederhat, Halvstøvler og Sporer! Endelig traadte Koffepigen ind, og afbrød os

med

med det Tværspørsmål, om hun ikke skulde anrette Aftensmaden? Nu først blev jeg vaer, at Ole ubemærkt var gaaen bort og — i Stalden. Der hjalp nu intet meere: rask fastede jeg mig igjen i Kjole og Saloppe, og lod min Centaur falde til Bords. Jeg befandt mig alt igjen meget alvorligere, da han traadte ind. Det var, som om jeg med Jakke og Beenklæder havde afdraget — hvo veed hvor mangen? — Banart.

Over Bordet kom jeg snart igjen paa Rytteriet: hvor havde det og været anderledens muligt, da det var nyt? Jeg taledes om intet andet end om Skimmelen, om Saddel og Stigbøjle, om Trav og Gallop; men, det forstaaer sig, alt ganske alvorlig. Ole taledes om intet andet end den kraftige Kjødsuppe, om den blaafogte Forelle, og om de delikat stegte Kramsfugle; han afbrød min Rytteriforelæsning med tyveflags Rykkenspørsmål. Det havde snart igjen bragt mig ud af Slutning og Bøjle; thi jeg mærkede at Skalken af blot Epotte- og Drille-Lyst bandt Rykkenforklædet for sig. Dog fattede jeg mig, som det sømmer sig en Amazone.

Hvora

Hvorfor, kjære Ole! (sagde jeg), men hvorfor falder Du mig just nu ind i mit Departement, og taler om intet andet end Blaafogten og Fuglesteg?

”Hvorfor? For det Afstikkendes Skyld. Vi have jo byttet, Pernille, som jeg seer; thi Du taler om intet uden om Heste.”

Skalk! som om jeg ikke torde tale med dem om, da jeg dog nu er indviet i den ædle Rideskunst.

”Saa? Gengang, Madame, er ingen Gang. Rekruten har ikke udlært ved eet Ridt.”

Godt! Mestere falde rigtig nok ikke lige fra Himmelen. Hvem veed, kjære Ole, hvorledes det er gaaet Dig; hvor megen Angst Du tør have udstaaet ved Dit første Ridt. Ikke sandt?

”Ikke sandt! eller — jeg maatte have glemt det. Det er rigtig nok en Smule længe siden.”

Nu saa lad os i det Mindste i Almindelighed tale om Nyttens af at ride overhoved.

”For Fruentimmer meener Du dog? Jeg vidste det sandelig ikke saa lige!”

Hvor

Hvordanne? Ingen Nytte for os, naar vi saaledes fortroelig gynge frem, ved Siden af vort Hjertes Mand; saaledes kunne deele den friske Luft og Udsigtens Undighed med ham, den kjære blide Egteherre?

”Forbundne Tjener, Madam! Skal have Skimmelen i Erindring for den Lovtale. Indtil videre, til Skyldigst Taksigelse”! (og han drak, hvad han ikke altid gjorde, sit Biinglas ud i eet Træk). ”Har Du endnu andre Nytter, Kjære, saa sig frem: thi jeg vil engang holde Stand.”

Dem har jeg ogsaa! For Exempel, naar nu han og hun saa fortrolig ride hos hinanden, og Bryst og Hjerte ere som udvidede: det giver dog vel Anledning til at tale mangt et fortroligt Ord med Manden, at lægge meget nærmere for hans Dine, hvortil hjemme ikke altid findes Lejlighed?

”Lad det hellere blive ved det Gamle, og spar det til bag Sengegardinerne. Der kan Manden ikke ride derfra.”

Utter ikke truffet? Godt da, saa lad os blive endnu almindeligere, og tale om Djemedet af at ride overhovedet?

”Men

”Men i Sandhed, Pernille, — disse Kramsfugle har Du dog ganske fortræffelig stegt, — eller ladet stege! — — Ja saa! Om Dje medet af at ride vil Du vide? Egentlig har J slet intet; i det Højeste Legværk og Spadsereridt.”

Og — Legemsfasthed, om Du ikke tager det ilde op!

”Torde vel falde bort. Eders Legeme er af Naturen allerede netop saa fast, som det bør være. En hårdet Kvinde er hverken Fisk eller Kjød mere, ligesom Krebsen: vel stedse endnu at nyde for Lysthaverne; (Du veed, jeg spiser dem aldrig); dog stedse en frygtelig komisk Figur. Med os Mænd er det ganske anderledes: vi behøve Hærdelse og Legemsstyrkelse, især vi Ryttere af Profession. Al Bedste! (blev han ved, lagde Kniv og Gaffel, foldede sine Hænder for sit Hjerte :) naar Du maatte forsøge disse Prover paa hærdende Legemsstyrkelse; naar Du ved Manøvren skulde sidde halve Dage til Hest, naar Du hele Dager og Uger paa Toge og Marscher, skulde bære al Himmelens og Jordens Besværlighed, Du og Dit stakkels Dyr! — O Pernille,

nille,

nille, Du skulde længes efter, for altid at torde stige af, og aldrig igjen at bestride en Hest! Men — saa gjælder det Pligt, Noes og — Brød. — Behager Dig ikke mere af disse Kramsfugle? Thi, sandelig, de ere for Nyttene, som os, overordentlig delikat stegte!”

Jeg nægter det ikke, han rørte mig. Jeg saae ham, den Gode, hvorledes han for Sine ved al Besværlighed trøstlig imøde; og en heed Taare kom i mit Øje. Ole mærkede det vel. Han kyskede min Haand:

”Kolik, Bedste! (blev han ved:) Sæt nu ogsaa, at jeg tilstod Eders Nyttene det Djemed og den Nytte at bevæge og styrke Legemet: — hvor tit kan det vel hos en Kone have Sted? og hvor længe troer Du vel, at det overhoved kan vare ved? Om et Par Aar har det desuden med Dit Nyttene ganske og aldeles en Ende.”

Hvordanne? ganske og aldeles, da jeg neppe har begyndt? Th hvi saa da?

”Ganske naturligt. Om et Par Aar er Pernille — gammel Kone. Kun yngre Qvinder tør tillade sig at ride, ligesom at dansse. En

Matro:

Matrone til Hest, eller i en Quadrille, er dog virkelig høist upassende og affmagende!”

Og Beviset derfor!

”Beviset fører alt dette blotte Syn, og Naturen.”

(Jeg kunde, vilde, torde aldeles ikke tilstaae det!)

”Oho! (udbrød Ole leende:) Du skal vel see Dig nødsaget dertil, gode Pernille! Thi det maae Du vide, Din Skimmel er alt nøje beregnet paa denne Epoke. Vilde Du ikke holde op, saa vil den gjøre det; forlad Dig derpaa!”

Saaledes blev endnu mangehaande fladdret om Fruentimmers Riden, og desværre! var om Aftenen Klokken Elleve det eenstemmige Resultat, at vor Riden kun for en Kone i yngre Aar har Sted, og det hele Øjemeed ikkun er Spadsfereridt og en Smule Legemsbevægelse. Ole udlod sig endnu over nogle Bisjemed — hvorom jeg strax vil sige Eder mere, kjære Læserinder, — og stattede dem allesammen ubarmhjer-
tig ud af Listen. Prophet Madsen beholdt Ret: ti Aar efter var Skimmelen stiv, og jeg — var gammel.

gammel. Bort Nykkeri havde en Ende. Altsaa endnu et Par Ord om nogle af de forom-mældte Djemed.

Jeg har grebet i min egen Barm, og da kan jeg ikke nægte, at et vist allerkjæreste Slags uskadelig Forføngelighed, — men dog altid Forføngelighed, — først satte mig den Riden i Hovedet, og hvergang steg med mig til Hest. Siger mig dog i Fortrolighed, kjære ridende Medsystre, er eller var det da og ligesaaledes med Eder? — Nu da, naar Forføngelighed kan være tilgivelig, saa er den det sandelig i dette Tilfælde. Betragter engang, hvilken nydelig drejet liden Figur! Hvor fordeelagtig den uftivede Collet viser Taillen! Saa de trange Beenklæder, der lægge den fulde Hofte (som jeg haaber dog uden Synd?) til Skue; Barmen hyllet med en sirlig Jabot; de nette Handsker paa de smaa Hænder; de glindsende Halvstøvler paa Gratiefødderne; de nikkende Svingsjere paa den fløjels Hat; kort alt nydeligt, broget og pyntet som en Rapun. Men af! — kjære Qvinder, lad os kun reent ud bekjende det, — der er endnu langt fra ingen Hane!

Oste.

Ofte, naar jeg med Selvbehag saae mig i Spejlet, (det undlod jeg aldrig, før jeg steg paa,) var det som om Ole stod bag mig, og tilhviskede mig: "Koncil", kan Du da ikke ogsaa i Chemisen — være forsængelig"? Men rigtig nok, Forsængeligheden til Fods er dog altid noget ganske andet, end den til Hest!

Det var eet. For det andet har det stedse forekommet mig, som om mange Fruentimmer ofte ikke saa meget finde Sagen selv, som ifkun Lystenheden derefter, ikke saameget Brugen, som den unyttige Besiddelse, god, saare listig udgive eet for det andet, og vide ganske behjertet at forsvare denne Ombytning. Endnu engang i systerlig Fortrolighed sagt: er det ikke et Slags Mid, Misundelse, Stolthed eller Egenfindighed, naar vi Fruentimmer saa gjerne gjøre efter, hvad vi see Mændene gjøre? Begge Kjøn selv, samt deres Bestemmelser og Pligter ere jo saa — snart havde jeg sagt, himmelvidt — fra hinanden forskjellige: skulde det ikke have sig ligesaaledes med Syzlerne og selv med Fornøjelsen? At de sidste desuagtet mangen Gang fra begge Sider støde
samt

sammen i een Middelpunkt, det lader jeg gaae; saaledes tør vi, for Ex., lade os smage vel, hvad der smager dem, dandse med dem, (uagtet Ole reent ud paaftod, Mændene dandste med os, og vi ikke med dem;) men hvem iblandt Eder, kjære Medsystre, vilde vel selv gaae paa Frieri, fordi Mændene gjøre det, eller, sy! ryge Tobak, fordi mange Mænd holde af denne Ustkik? Ligesaaledes synes mig næsten om Rideriet. Stedse videre er Mændenes Valgsprog; vort (i det Mindste i nogen Tid) synes at være, Intet forud! Naar kun ogsaa den lille Rodomontade bliver inden behørigte Skranke, som f. Ex. mit Nykkeri, naar nemlig ikke Skimmelen blev løbsk; saa tør det ogsaa endnu liste sig med: men i Sandhed, naar vore Anmasselser vilde gribe endnu videre om sig; saa skulde neppe den, der har skabt os, mere vide hvad Knøse og Piger vare; Damerne skulde drage til Sorø eller Kjøbenhavn paa Højskolen, og vore Chapeauer blev i Verden intet videre tilbage, end at tage de forladte Huer paa, og at lade sig undervise i at sye, strikke og koge. At vi Piger, Koner og Enker, ved en saadan **Ordfu-**
stet

Det Skabelse dog intet andet end Skade og Tab
skulde indhøste, det torde vel vanskelig være at
betvivle. Vort altsaa med Avind, Misun-
delse, Stolthed og Egenfindighed, være sig til
Hest eller Kods! lader dog Mændene beholde, hvad
nu engang er deres Ejendom; saa skulde det og
med os i ethvert Tilfælde gaae bedre. Det blive
ved det Gamle.

Saa meget om det Andet. For det Tre-
die har jeg selv seet og overbeviist mig om, at
der gives saakaldte vilde Sumler iblandt os,
Spilarter af Mand:Qvinde:Sjæle; hvis Hjerte
leer, naar de kunne tumle en Hest; ikke af For-
fængelighed, Stolthed eller Misundelse, men
af medfødt Bildskab, og blot derfor, fordi det
kan vorde farligt. En Smule Halsbrækken er
just deres Sag. Selv i den arvede Fruentimmers-
dragt, synes de at være ikke Piger, men Dreng-
e: det gjordes Behov, man lod dem vidimere.
Himlen see i Naade til deres Heste og deres til-
kommende Mænd! Disse skal (naar de ellers ikke
ere af haardsnudet Natur) kun som Haandheste
maatte trave ved Siden alle deres Livs Dage, og
tilsam-

tillsammen skal de rides, indtil Skummen staaer. Var jeg Mand, jeg gad ingen af disse Hestetemmerinder have til Kone, om hun end var rig, som Semiramis, og kunde ride, som Penthasilea! ” Deslige Vanflægtninge (plejede Ole at sige) maa man for stedse forbyde Hesten: de gjøre tilfods dumme Streger nok. Havde jeg en saadan Amazone til Datter; ikke Tønnen, ikke Sadelgjortlen skulde hun for mig faae Lov til at see paa, end sige røre ved. Alle Dage skulde hun paa alle Fire eengang trave mig op og ned af Bærelset, og naar jeg havde en Dreng, han skulde ride paa hende, til hun med Sagtmod, med Ydmyghed og Hengivenhed beviste, hun igjen var bleven Menneske og Kvinde. Thi Bildskab, kjære Børn, er just det mest skrækkeligen Upassende i en qvindelig Charakter!”

Til Slutning endnu om et fierde Bispjemed ved vor Riden, som jeg ligeledes her og der er bleven vaer. Blide smægtende gode Piger, hverken vilde, stolte, misundelige eller forfængelige, ride dog ofte saa gjerne, og — naar de kun kan gjøre det halvvejs muligt — altid alene. De

føge

søge blot, som de med blinkende Dine lispel, den skønne Natur: men Himlen beskærer ikke sjelden endnu noget mere. Thi da kommer ofte, naar de ere i den frie Mark, fra en den skønne Naturs Sidevej, ganske som af en Slump, en stadselig ung Ridder tiltravende, som hun rigtig nok allerede kjænder, og som tilbyder sig hende til Selskab. Endnu rides da et Stykke frem, indtil man kommer til et Værtshuus eller deslige, hvor Bacchus eller Cupido staae bag Døren; derpaa steges af, man forfrisker sig, og bliver igjen heed: og før endnu den skønne Aars-tid er forbi, have ofte Ridder og Dame byttet Hjerte. O i Sandhed mangen Egtteskabsaftale tør vel alt paa denne Maade, ikke i Himlen, men til Hest være bleven sluttet! Det fik nu og saa gaae hen, naar der kun ikke kommer noget flommere: men Hidselse efter at være stegen af, i ensomt Selskab med deslige Riddere (var det endog een af det runde Bord!) kan vorde Eder, kjære Piger, yderst farligt! — Derfor (sagde Ole til mig, som dog alt var Kone) derfor, Pernille, rider Du altid smukt med mig alene!

Om en hellig Moderpligt.

Af Gellius.

Philosophen Favorinus hørte engang i endeel af sine Venners Nærværelse, at en af hans Tilhøreres Kone for kort siden var kommen i Barselseng med en Søn. Lad os gaae hen, sagde han, at besøge Barselkone; og ønske Faderen til Lykke. Denne var Raadsherre og af høj Byrd. Alle Tilstedeværende gik med Philosophen. Forsalen omfavne ham Faderen; ønskede ham til Lykke, satte sig ved Siden af ham, og spurgte ham: Om Nedkomsten havde været let, uden store Smertes? og fik da at vide, at Barselkone træt af den gjennemvaagede Nat og af Smertesne nu sov; han begyndte nu en udførligere Samtale.

Jeg tør dog haabe, sagde han, at din Kone selv vil opamme sin Søn? Barselkonens Moder meente: Hendes Dotter maatte skaane sig: man maatte holde en Aarme til Drengen; at ikke de Smertes, Moderen ved Fødselen havde lidt, skulde forsøges ved den angribende og besværlige

Forretning at give Bryst. Derpaa svarede han: Jeg beder Dig, Kone, lad din Datter ganske og aldeles være sin Søns Moder. Er ikke den Naturs Billie imod, ikkun ufuldkommen og halv Moder, som søder og strax bortstøder sit Barn? Som i sit Underste med sit Blod nærer et ubekjendt Bæsen, hun ikke seer; og nu ikke med sin Mælk vil nære et Bæsen, hun seer, som lever, er Menneske, og kræver Moderpligterne? Eller meener du og, Naturen kun til Skjønhed har givet Qvinderne Brysterne? ikke til Børnenes Næring, men til Varmens Prøvelse? Men saa tænke hine uværdige, ødsle Qvinder, som, endog med den tilbagetraadte og fordervede Mælks Fare, søge at udtørre og tilintgjøre deres Legems hellige Kilde, Middelet til Menneskeslægts Bedligholdelse, som om det vilde gjøre deres Skjønhed Afbræk *). En Forbrydelse den lig, som andre begaae, der, for ej
at

*) Et lidet Bryst blev af de Gamle anseet for en stor Skjønhed. Til at hindre Brystets Svulmen, brugte man en Steen fra Mozossen, som, fintskrabet, blev lagt derpaa.

at vanhelde deres Form og for at undgaae Fødselens Smerter, ved forbudne Midler dræbe den i deres Legeme undfangne Frugt. Denne Forbrydelse, stemplet med offentlig Affky, at myrde et Menneske i Spiren, medens han dannes, medens han erholder Livet, under den dannende Naturs Hænder, er den meget større, end at røve det allerede fuldendte, allerede fødte Menneske, Sønnen det Blods Næring, hvorpaa han har Fordring, hvortil han er vant, hvormed han er beslagtet?

Men, indvender man, er det ikke ligegyldigt, ved hvis Bryst Barnet ernæres, naar det kun vorder ernæret, naar det ifkun lever? Hvorfor holder da den, der gjør denne Indvending, naar han er saa døv imod Naturens Stemme, det ikke ligeledes for ligegyldigt, i hvis Legeme Mennesket vorder undfanget, og af hvis Blod dannet? Eller siden det ved Barme blev hvidt, er det ikke mere det samme Blod, som engang i Moderlivet tjenede til Ernæring og nu er traadt i Brystet? Aabenbarer sig ikke og i denne Punkt Naturens Visdom, at Blodet, efterat det ind-

vortes har Kunstigen dannet Menneskets hele Legeme, ved Fødselens Tid, for at vedligeholde Tilværelsens og Livets Spirer, udgyder sig i Overdelene, og frembyder for den Nyfødte en Næring, hvormed han er bekjendt og fortrolig? Derfor er den Mening ikke uden Grund, at, ligesom Mandens Anlæg og Natur bidrage til lignende Legemets og Sjælens Egenskaber's Frembringelse, ligesaaledes bidrage hertil Mælken's Egenskaber og Besskaffenhed. Denne Bemærkning bekræfter sig ikke alene hos Mennesker, men og hos Dyr.

Chi naar Bukke ernæres ved Faaremælk, eller Faar ved Gedemælk, saa bemærker man, at hos disse Ulden bliver finere, hos hine Haaret finere. Ogsaa hos Træer og Frugter bidrager Vandet og Jorden, som ernære dem, sædvanlig mere til at forbedre eller forværre deres Natur, end Godheden af den udstræede Ead; og ofte bemærker man, at et blomstrende frugt bærende Træ, andensteds plantet, ved Grundens flattere Næring gaaer ud. Hvor uretsfærdigt er det da, ved den vægte fremmedartede Næring af Ammemælken

malken at fordærve det nysødte Menneskes ædle Natur, og dets af Godartede Kun frembragte Legeme og Aand? Især naar den, der skal række ham Brystet, er en Slavinde eller af lav Tænke- maade, eller, som sædvanlig, af en fremmed barbarisk Nation, eller arrig, hæslig, vellystig, eller hengiven til Drik*); thi man tager jo til denne Forretning almindeligviis uden Forskjet den, som netop har Mælk. Vær man da nu bidrage til, at vore Børn smittes af denne Fordærvelse, og i Sjæl og Legeme indsuge et slet Legems og en lav Sjæls Egenstaber? Dette er Grunden til det Phænomen man saa tit undres over, at mange Børn af hæderlige Koner hverken paa Legeme eller Sjæl ligne deres Forældre. Derfor giver Virgil, i det han efterlignede følgende Vers af Homer:

"Grusomme! Ikke din Fader var den modige Peleus;
ikke Thetis din Moder; men den forladne Bove,
steile Klipper dig skabte: stivt og haardt er dit Hjerte!"
ikke blot Nedstammelsen, som hans Forbilleder,
Skyl

*) Drukkenhed var en saare sædvanlig Last hos de romerske Uammer.

Skulden, men ogsaa den vilde raa Næring han lægger nemlig til:

— Dig rakte Brystet hyrcaniske Tigre!
da Ammens Anlæg og Mælkens Natur har betydelig Indflydelse paa Charakterens Dannelse, saasom, formedelst den, Mandens oprindelige Ejendommelighed faaer en ny Blanding af Moderens Legeme og Aand. Hvo kunde endelig ansee det for ringe og lidet, at de Mødre, som forlade deres Børn, støde dem fra sig, og overlade andre deres Næring, synderrive, eller i det mindste bringe nærmere til Opløsning og Adskillelse hint Aands og Kjærligheds Baand, hvormed Naturen har sammenkjædet Forældre og Børn? Thi naar Barnet gives andensteds hen, og bringes ud fra Moderens Dine, saa udslukkes efterhaanden den moderlige Omhed, den lydelige utaalmodige Omfarg vorder stum, og det en Amme betroede Barn, næsten som dødt, glemt. Ogsaa selv Barnets Tilbøjelighed, Kjærlighed, Venfkab hænger sig ved den alene, som ernærer det; og derfor føler det — en Erfaring, som udsatte Børn lære — ingen Længsel og Tilbøjelighed til den Moder der har født

født det. Naar nu paa denne Maade den medfødte barnlige Kjærligheds Spirer ere tilintetgjorte og udryddede, saa nære saaledes opdragne Børn, naar de synes at elske deres Fader og Moder, størstedelen ingen naturlig Kjærlighed, men en ved det borgerlige Selskab paabuden, hvis Tilværelse kun kan forandres. Dette alt hørte jeg af Favorinus paa Græsk. Hans Tanker har jeg, for deres Almennyttigheds Skyld, saavidt jeg kunde erindre mig dem, her igjen fortalt, men hans behagelige Foredrag, hans Ords Fylde og Skjønhed, fandt det romerske Sprog med sin Veltalenhed neppe naae, saa middelmaadig en Fortæller som jeg aldeles ikke.

Sang i Anledning af et Egteparis Fødselsdag.

Heldig hvo, paa Livets Veie
Kolik glad tilbage faae!
Som med Sjelesfred i Eje

Mod

Mod indhyllet Fremtid gaae;
Hvo ved Virksomhed har gavnet,
Og ej Lyffens Gode savnet.

C h o r.

Heldig, hvo ved Flid har gavnet,
Og ej Lyffens Gode savnet!

Heldig, hvo ved Flid har gavnet,
Og ej Lyffens Gode savnet!

Heldig, hvo, der kan fremtræde
Sine Dages Vandring let,
Og med Fader-, Moder-Glæde,
Skue en taknemlig Æt;
Hvo, paa glade Børns Kinder,
Seer, erkiændtlig Taare rinder.

C h o r.

Heldig, hvo paa Børns Kinder
Seer, erkiændtlig Taare rinder!

Dem skal Fødselsdagen være
Hiertets høie, blide Fæst,

Dem

Dem skal hunselig Glæde bære,
Giennem komne Eiders Nest;
Dem skal Vennehierter sige:
Fro vi see Dem lykkelige.

E h o r.

Vennehierter, Dem skal sige:
Fro vi see Dem lykkelige.

J! som lige Dag, hernede
Hented' første Vanddrag.
J! som i lykkelig Riede
Sammenvandred' mangen Dag,
Eder Vennehierter sige:
Fro vi see Dem lykkelige.

E h o r.

O! til, Eder Venner sige:
Vorder stedse lykkelige.

Eder tolker Børns Stemme,
Dagen er dem tyrebær;
Fader! Moder! ej de glemme,

Hvad

Hvad ser dem De er, og vær;
Derfor barnligt Hierte beder:
Fryd og Alder lønne Eder!

C h o r.

Vi med samlet Hierte beder:
Fryd og Alder lønne Eder!

Lev for Venner, lev til Glæde,
Til den trykte Armøds Gavn,
Lev for Børn; de sildig græde
Af! ved uafholdige Gavn;
Nyd! i fierne Fremtids Dage,
Fryd, som den I saae tilbage!

C h o r.

Lev, o lev! i fierne Dage,
Som den Tid, I saae tilbage! —

M. S. Buchholm.

Frugttræet.

Du ædle frugtbringende Træ! hvi hænge fortørrede
Grene

Ned trindt om din Stamme? hvi slagre henvisnede
Løv

Og susende Blade ned fra dig om Vandrerens
Fødder,

Og sprede isnende Skraf rundt om hans natlige
Fied.

„Åh, Mennesker gjorde det! min Frugt begiere
de alle,

Men libet er deres Tal, som den at plukke
forstaae.“

at.

Rosen og Likien.

Rosens rødlike Glands glimrede skøn og huld
I den duftende Lund; Vandreren saae dens
Pragt,

Smiled' glad ved dens Skønhed

Hvilte gierne i Rosens Lye.

Hos den Lilien stod; rank var den, reen og hvid
Som en nysfalden Snee. Duften henlokked' tie
Did en blomstrende Pige,
I den ventlige stille Lund.

Misgunst, giftig Dunst, avlet i Helvedes Dyb,
Sendt af fiendtlige Land hid i de Skionnes Barm,
Bakte ivrende Trette

Om de yndige Blomsters Rang.

Flora saae det med Sorg, iled' at stille Riv,
Der vanærede dybt Blomstrigets beste Pryd.

Vil neddyssed' hun Trætten,

Dem foreente paa Minas Kind.

Samled' blomstre de der; blomstre i evig Vaar;
Begge Tegn paa den Siel, som er min Minas Pryd.

Rosen viser os Blidhed,

Reenhed Liliens favre Snee.

at.

Plovstuden.

(Efter Bøf.)

Sin af Alder og Slid udmattede værdige Plovstus
Førte Damon herhid, ej til det myrdende Staal;

Nej

Nej til Løn for dens Nøje. I sødt omsusende Kløver
Lyde dens glade Brøl over at Ploven er fri.

Hvilket Udtryk af Mand kan ligge i den
skønne Mand's Ansigtzdannelse,
uden at ophæve eller forstyrre Skjøn-
hedens Virkning ?

Besvaret af Heydenreich. Med nogle faa
Forkortninger.

Der er intet, hvori Mandfolks. og Fruentimmers
Domme saa sjelden støde sammen, som i at afgjøre
Skjønhed ved Hoveder hos Personer af det andet
Kjøn, og allersjeldenst bliver det Spørgsmaal:
om en eller anden Mand's Hoved er skönt, eens-
stemmig besvaret af Mænd og Qvinder. Mange
Mandshoveder have Mandfolkene's Stemme for
sig, som om de vare skønne, da tværtimod Fruen-
timmerne for Intet i Verden vil bekvemme sig
til, at finde dem skønne. Mandfolkene nære,
efter et dem bestandig ledsagende Selvbedrag, den
Jud:

Indbildning, at dem ogsaa heri en afgjørende Stemme tilkommer; Fruentimmerne derimod holde, ledede af en saare naturlig Følelse, fast ved den Overbevisning, at Kjendelsen derover hene hører for deres Smags Domstol.

I hvert Menneskes Ansigtødannelse kan i Almindelighed et tredobbelt Udtryk ligge: 1) Udtryk af Aand; 2) Udtryk af Karakter; 3) Udtryk af Skjønhedsfølelse og Smag. Udtrykket af Aand er det, i Henseende til hvilket de Fordringer, Fruentimmerne almindelig gjøre til den skjøne Mands Hoved, ere himmelvidt forskjellige fra de fleste Mands Fordringer. Alle Fruentimmers Smag er eenstemmig deri, at ifkun en vis Art og en vis Grad af Aands Udtryk kan forenes med Mandens Skjønhed, og at, denne Art og denne Grad undtagen, alle andre enten nedbryde Skjønheden, eller i det mindste svække sammes Indtryk. De fleste Mænd derimod synes imellem sig enige om, at alt Udtryk af Aand harmonerer med Mandens Skjønhed, og aldrig for megen Aand kan udtrykke sig i den skjøne Mands Hoved.

Af hin Forskjellighed i Grundsetninger ud-
 pringe de mest modsigende Domme af begge Kjønn,
 og have udbredt Indflydelse paa Kjærligheds, Vens-
 skabs og den selskabelige Omgangs Forhold. Tals-
 løse Gange bedrage sig Mandfolkene i Henseende
 til den Virkning paa det kvindelige Hjerte, de af
 deres Skabning vente.

De Lærde ere især det Slags Mænd, som
 til Fruentimmernes Bølle og Smag sædvanlig
 gjøre den Fordring, at finde den Form af mand-
 lige Physiognomier, hvori en saare høj Grad af
 Aand udtrykker sig, just derfor skjønn, eller i det
 mindste at forlade deres Yndlingsmening, at visse
 mandlige Physiognomier just ved det Udtryk af
 Aand, der udmærker dem, tabe i Skjønhed.

„Du er skjønn;“ saaledes bedømmer Mængden
 i Løn sin Skabning: „thi foruden at din Figur
 tilfredsstiller alle øvrige Fordringer, Smagen gjør
 til en Mands Form, forkynnder dit Physiognomi
 en umiskjændelig høj Grad af Penetration; man
 behøver kun at kaste Blik paa dig, for strax at til-
 troe Dig Skarpsind og dyb Tænksomhed; Du maa
 gjøre langt mere Indtryk paa Fruentimmerne, end
 denne

denne eller hin, som med al sin Figurs Skjønhed dog savner dette Udtryk". Fruentimmernes Smag svarer ham ikke Tilfald, tvertimod domme alle, som have en naturlig Følelse: „Han vilde maaskee være skøn, naar han kun ikke havde hint Udtryk, som skader Virkningen af hans i øvrigt behagelige Form; den eller hin besidder, med et langt svagere Udtryk af Aand, en fuldkommen elskværdig Skabning."

Det er et uretfærdigt Overmod hos Mandfolkene, naar de ved Magtsprog ville nedslaae disse Fruentimmernes Domme, eller vel endog, som ikkun alt for ofte er Tilfældet, deraf uddrage den Slutning, som om Fruentimmerne ikke vidste at sætte Priis paa store Talenter. Fruentimmer kunne føle al Uresfrygt for disse Gaver uden at de ved sammes Tilsyneladelse i den synlige Skabning skulde modtage et behageligt Indtryk.

Tilkommer Dommen over eet Kjønn det andet Kjønn, saa have Fruentimmerne i hin Strid fuldkommen Ret, og ved en liden philosophisk Theorie kunne dette Kjønns naturlige Følelser og Domme retfærdiggøres.

Ved Udtryk af Mand forståes Ansigtstræk, dem vi betragte som Tegn paa visse Forestillingsevnenes Anlæg og Færdigheder, hvorved store Virkninger ere mulige. Blant disse Træk udmærke sig 1) Træk, som forkynde Lethed, Hurtighed og Smidighed hos Erkjendelsesevnen; (den forstandige Mands Physiognomie). 2) Træk, der udtrykke Mands Nærværelse, og en altid rede staaende Fatning; (Den determinerede Mands Physiognomie). 3) Træk, som udtrykke en yderst høj Grad af Dømmekraftens Føinhed, forbunden med en lige høj Grad af Hurtighed; (Den fine, vittige Mands Physiognomie). 4) Træk, som røbe et herkende Hang til at bemærke og fornemme det Latterlige; (Den Mands Physiognomie, der har Sands for det Komiske). 5) Træk, der røbe samme Hang med Udtrykket af en afgjort Begjerlighed til at forsølae det Latterlige og gjøre Daarerne Ondt; (den satyriske Mands Physiognomie.) 6) Træk, som betegne et let og levende Phantasiens Spil, forbundet med Udtrykket af en inderlig Interesse for dette Spil.; (Den fyrrige, den sværmeriske Mands Physiognomie)

7) Træk, som udtrykke et stort Anlæg, Færdighed og Tilbøjelighed til dyb Tænken over Gjenstande, der ligge ganske langt borte fra Erfaringens Kreds; (Den dybsindige Mands Physiognomie). Med disse Træk er altid forenet Udtryk af Nedsænkelse i sig selv, af fast Haardnakkenhed i at vedhænge eengang fattede Ideer, sædvanlig ogsaa Udtryk af Overlegenhed i Tænkraft' over andre Mennesker.

Følgende Domme kunne antages som almeengjældende hos det yndige Køn, i hvilken Henseende man tør beraabe sig paa alle de Fruentimmers Følelse og Smag, som ere dannede til en uforsaltet Naturlighed i deres Fornemmelser og Domme.

1) Den determinerede Mands physiognomiske Træk forstyrrer Virkningen af et naturligt Hoveds Skønhed;

2) Den fine, vittige Mands ligeledes;

3) Ikke mindre Mandens af herkende Sands for det Komiske;

4) Den satyriske Mands physiognomiske Træk kommer ligesaa lidet overeens med Skønhed; den leende satyriske indskrænker sammes Virkning,

den

den bitter-satyriske Mandsophæver den ganske,
den bidende-satyriske Mand's forarsager Affty.

5) Den dybstindige Mand's physiognomiske
Træk nedbryder Skjønhedens Virkning.

Væsentlig hører til et Mandshoveds
Skjønhed :

1. Udtryk af Bæthed, Levenhed, Hurtighed
i Forestillekraften overhoved. Uden dette Udtryk
skulde intet Hoved være skjønt.

Skjønhedens Virkning forhøjes ved :

1. Udtryk af Forestillekraftens Omgreb, af
det aandige Bliks Storhed, forbunden med det
forrige Udtryk;

2) Udtryk af et let og levende Phantasieens
Spil, Udtryk af en, dog ikke vild, Jid;

3) Udtryk af et vist Sværmeri, som dog
ligesaa lidet tør tabe sig i en herskende Mandstræ-
værelse, som forkynde Mangelen af alt Herrebøn,
me over sig selv, og lidenskabeligt Oprør i Sindet.

Vi falde en Ansigtzdannelse skjønt, naar
Tegningen og Sammensætningen af dens Dele
opvække en umiddelbar, og tillige det i dem in-
deholdte Udtryk af moralsk Fuldkommenhed en
umiddelbar, reen Fornøjelse. Saasnart jeg seer paa

et skjønt Hoved, maa den blotte Conformation af dets Dele alt behageligen røre mig, og den skulde det, om jeg ogsaa ikke vidste, hvad et Hoved er. Men da jeg i det samme tænker dette Hoved som et Menneskes Hoved, da Dieshnet lærer mig, at i et Physiognomi moralske Ansæg, Fuldkommenheder og Ufuldkommenheder kunne udtrykke sig, saa fordrer jeg, for at finde en ganske reen fuldkommen Fornøjelse i dets Form, at sædelig Elskværdighed udtrykker sig hos ham; træffer jeg dette Udtryk med alle øvrige Skjønhedens Fordringer, saa er min Smag og min Fornuft tilfredsstillede.

Den Sindstilstand, hvori Beskuelsen af et slikt Hoved sætter mig, har det Charakteristiske, 1) at mine Sjælekræfter ved Skabningens Betragtning uden dens Medvirkning sættes i et let og harmonisk Spil; 2) at jeg vorder opfyldt af en Følelse af Aigtelse for det Væsen, Skabningen tilkommer; 3) at ved begge Dele i mig opkommer en reen Følelse af Fornøjelse ved Formen, og af Kjærlighed til den. Det skjønnede Hoved sætter Betragteren altid i en vis Sværmeries Tilstand,

stand, han kan ikke dvæle ved det, uden i Følelsen af den Kærlige, Formen umiddelbar og middelbar ved sit sædelige Udtryk virker, at glemme sig selv.

Ligesom Mand og Kvinde have forskellige Bestemmelser, hvorpaa deres Liv i denne Verdens Sphære har Hensyn, saa er ogsaa enhver af dem en vis særdeles sædelig Charakterens Elskværdighed egen, hvilken maa udtrykke sig i saavel den Enes som den Andens skønne Hoved.

Udtrykket af sædelig Elskværdighed i Mandens Hoved bestaaer i en lig Forbindelse af Styrkes, Mod og Mandsnærværelses Udtryk med Udtrykket af deltagende Fornemmelse og forædlet Kjønstilbøjelighed til Fruentimmerne, ved hvilken Manden, uden at tabe af sin Charakter og af sin Værdighed, det meste muligt nærmer sig Kvinden. Det skønne Mandshoveds moraliske Udtryk lover altsaa i Ordets fulde Forstand en Mand, men en Mand, i hvis Sjæl alle Egenskaber, som efter Naturens Djemeed for Menneskeslægtens Forplantelse maa være ham egne, forene sig med den smukke Sympathie for

for Qvindekjønnet. Et sligt skjønt Hoved kan en vis Nyansse af Qvindelighed slet ikke fattes, men hvilken ligesaa lidet skader det herskende Udtryk af Mandlighed, som i hans Sjæl denne Mandlighed selv ved det dermed forbundne Anlæg til med Omhed at hengive sig til Qvinden vorder indskrænket. Det skjønne Hoved røber ogsaa altid en i Mandens Sjæl herskende Stemning for Kjærlighed: ikke Velslyst eller Forlibthed, som ej forenes med Skjønheden af et Mandshoveds Form.

En Mand's skjønne Hoved maa fornemmelig virke paa Fruentimmernes Smag og Hjerte; de maa ved Betragtningen af samme fattes i en Tilstand af blid Henrykkelse, hvis Tiltrækkende uvilkaarlig fængsler dem til Skabningen.

Denne Henrykkelses Tilstand har alt det Charakteristiske, der er Blevningen af Synet af et skjønt Menneskehoved. Men den har desuden endnu Egenheder, som udspringe af det Forhold, hvortil Qvinden, i Følge af Naturen, maa tænke sig til Manden. Den fornemste deriblandt er: et frit Spil af den qvindelige Phantasi under

der Billeder af en elskværdig mandlig Sjæls Træk og Handlinger. Ikke enhver mandlig Sjæl, som er dydig, er derfor ogsaa elskværdig; elskværdig er den da, naar dens Kræfter vise sig i en lig Harmonie, at man let og simpelt erkjænder dens frie og slet ingen udvortes Spore behøvende Stemning for de ædleste Handlinger.

Det skønne Mandshoveds moralske Udtryk fordrer Udtrykket af en vis Forestillekraftens Fuldkommenhed, naar det skal opvække reen Fornøjelse. En mandlig Ansigtbannelse, den være længe nok ganske hensigtsmæssigen dannet, den udtrykke længe nok den bedste Villie, vil dog naar den er ganske uden Mand vække Modbydelighed.

Men det Udtryk af Forestillekraftens Fuldkommenhed, som skal forenes med et Mandshoveds skønne Skabning, maa være saaledes beskaffent, at det hverken ophæver eller indskrænker den Sindstilstand, hvori Betragtningen af dette sætter. Denne Sindstilstand er Tilstanden af et de aandige Kræfters lette, harmoniske og just derfor med reen Lust forbundne Epil, og indeholder tillige reen Glæde ved Elskværdigheden hos

en

en mandlig Sjæl, hvis Forestilling ligesom svæver det betragtede Væsen imøde udaf Formen.

Nu kunne vi paa den simpleste Maade retfærdiggjøre de ovenfor angivne Domme.

I ethvert Tilfælde maa det skønne Mandshoved udtrykke Forestillekraftens Lethed, Levenhed og Hurtighed; thi de modsatte Udtryk forstyrre den Eindstilstand, der er Skønhedens særegne Virkning. Paa den ene Side standse de det skønne Hoveds moralske Udtryk, og den Agtelse, man ved samme føler imod Væsenet. Det synlige Udtryk af en seendragtig, mat og træg Aand meddeler den Betragtede i dette Øjeblik selv paa en vis Maade denne Charakter *), eller

ind-

*) Vi kunne ikke see paa det physiognomiske Udtryk af særdeles Erfjændelseevners Beskaffenheder, Færdigheder og Retninger hos et Menneske, uden i dette Øjeblik selv indtil en vis Grad at antage dem eller dog i det mindste at indbilde os samme med en vis Levenhed. Dette skeer uvilkaarlig og i det Forhold meer eller mindre, som Beskaffenheden, der udtrykker sig, er rigtig, og Udtrykket selv paafaldende. Hvorfore er i en munter Aands Synet af en Mand, hos hvem en herskende Aand af spekulativ Tænken udtrykker

ker

indgyder ham en vis Nobvillie. Og imod et Menneskes moralske Godhed vorde vi i en vis Grad mistroiske, naar vi hos ham savne det Maal af Erkjendelseevnens Fuldkommenhed, uden hvilket moralsk Godhed slet ikke hensigtsmæssigen kan yttre sig.

2. Udtrykket af det aandige Bliks Størhed, Omgreb, forbundet med Forestillekraftens Lethed, Levenhed og Hurtighed, maa forhøje Skjønhedens Virkning: thi foruden at hint Udtryk ikke forstyrrer den Betragtendes Sindskræfters lette Spil, vinder derved Udtrykket af Mandens moralske Elskværdighed ualmindelig.

3. Udtrykket af et Phantasjens lette og levende Spil forhøjer ligeledes i hver Henseende Virkningen af et skjønt Mandshoved. Først harmonerer hint Udtryk og den derved i den Betragtende virkede Stemning med det ved den

Skjønne

ker sig, steds til Besvær? Kun derfor, fordi han i det mindste for et Øjeblik afbryder hver dens glade Stemning, der betragter ham, og tvinger selv den aandløseste Selskaber til for en søje Stund til Utide og imod sin Natur at vorde dybsindig.

Kjønne Form selv frembragte Spil af hans Sindskræfter; dernæst vorder ogsaa derved det moralske Udtryk saare forhøjet. Eædelig Godhed kan, naar den understøttes af en levende Phantaste, fornemmelig med Hensyn til det andet Kjønn, des elskværdigere yttre sig.

4. Dette gjælder ogsaa og gjælder endnu meget mere om Udtrykket af Sværmeri, som ikke kun er en særdeles høj Grad af Phantasieens Selvs virksomhed, forbunden med et herskende Hang til at hengive sig til dets Virkninger *). Men naar Udtrykket af dette Sværmeri taber sig i herskende Aandsfraværelse, saa forstyrres det Skjønhedens

*) Udtrykket af det Sværmeriske interesserer fornemmelig, fordi det meddeeler den Betraggende selv een, om end nok saa flygtig Stemning til hin behagelige Sindstilstand, og det Træk af Sjærlighed, der er forbundet med det, er næst beslægtet med Udtrykket af en fin Sympathie. Dite fører Synet af det sværmeriske Udtryk en vis Bids det Hemmelighedsfuldes Behagelighed med sig, hvilket overordentlig tiltrækker. Den Betraggende aner i det Væsens Sjæl, som lader sig tilkynde ved hint Udtryk, en Mængde af Kjønne og interessante Billeder og Tøletjer.

hedens Birkning; thi først sætter Synet af dette Udtryk den Betragtende i en Sindskræfternes Stemning, som standser sammes lette Spil; han kan ikke see paa ham, uden uvilkaarlig at føle sig trængt til at tænke sig ind i en saadan Aands Tilstand, hvilket er forbundet med Anspændelse. Dernæst forstyrrer ogsaa dette Udtryk det moralske Udtryk af det skjønne Hoved, og dets Birkning paa den Betragtende. Først har hint Udtryk noget Egoistisk, grændser til Selvsyge, og Mangel paa Sympathie *), dernæst tiltroe vi heller ikke en Mand, der er i Stand til sig Fraværelse, det Herredomme over sig selv, som hører til sædelig Godhed. Er nu endog Udtrykket af Sværmeri saa beskaffent, at det for-
synes

*) Saa længe den Sværmeriske kun viser sig os, som et Menneske der vedligeholder sine Reserver, kan han være os elskværdig; men saasnart vi maae ane, at han er i Stand til ogsaa at handle efter dem og det lidenskabelig, saa rorder han os i viise Maader frygtelig. Desuden grændser ogsaa det physiognomiske Træk af denne Grad Sværmeri, til det physiognomiske Træk af Forrykkelse.

fynder lidenskabeligt Oprør i Sindet, saa tilintetgjør den næsten al Skjønhedens Virkning. Den Betragtende vorder derved sat udaf Stand til at vedligeholde det Sindskrafternes lette Spil, som Formen desforuden vilde bevirke. Dernæst taber aabenbare derved Udtrykket af Mandens moralske Elskværdighed *).

5. Det

*) Fruentimmerne maae langt fornemmeligere, end Mændene, føle Virkningerne af det physiognomiske Udtryk af saa overdrevent et Sværmeri i en Mand's Hoved. I Almindelighed hænger deres Hjerter mere til den virkelige Verden, end Mændenes, og deres Bestemmelse bringer det med sig, at de have en levende og vaagen Sands for det Nærværende, og ogsaa med en vis Levenhed kunne interessere sig for sammes smaa, saa synende ubetydelige Forhold. De kan ikke fordrø et ligesaa stort Hang til Verden og det Nærværende af Manden, men ligesaaalidet kan en Mand trække dem til sig, hvis Ansigtssdannelse forkynder en ensom i sig selv tabt kold Fremmed for den virkelige Verden. De ane, at en Mand af en sliq Mandstemning ikke ved inderlig Deeltagelse og Hjerters Kælleskab kan tilredskille nogen Kvinde; deres Følelse fordommer ham altiaa som et vanartet Naturens Barn. De ere dertil fuldkommen beføjede. Thi med

5. Det physiognomiske Træk af den determinerede Mand forstyrrer Skjønhedens Virkning: Den fjædeligen determinerede Mand udtrykker mere, end Mandsnærværelse, nemlig han udtrykker ikke blot den Evne, i hvert forekommende Tilfælde strax at fatte de hensigtsmæssige Beslutninger, men og en overordentlig Kraft til at holde ved dem, og drive dem igjennem. Synet af dette physiognomiske Træk sætter os i en Sindsstemning, der ophæver det Skjønhedsfølelsen væsentlige lette Spil. Det er os i en vis Grad frygteligt, og moralsk tvetydigt. Vi kan altsaa ikke med reen Glæde og Kjærlighed beskue en Form, hvorved dette Træk findes.

6. Det physiognomiske Træk af den fine og vittige Mand forstyrrer Skjønhedens Virkning.

Jeg

med Nette lægge de det Spørgsmaal som Maalesstav til Grund for deres Domme: om og hvorvidt vel et Fruentimmer ved inderlig physisk og sædelig Kæleskab med denne eller hin Mand kan være lykkelig. Og dette Princip forebærer dem og, ihvo vel ofte kun dunkelt, naar de domme over Formet af en mandlig Ansigtssdannelse.

Jeg kan ikke betragte det Mandssigt, der for-
 lynder Finhed og Vittighed, uden i samme Dje-
 velt indtil en vis Grad at tænke mig ind i de
 Mandsvirksomheder, hvoraf hine Fuldkommenhe-
 der bestaae. Men denne Stemning harmonerer
 ikke med hint Sindskræfternes lette og lidelige
 Spil, som ved Skjønhedens Nydelse uforstyrret
 og reent maa fornemmes. Dernæst grændser Ud-
 trykket af Finhed og Vittighed til Udtrykket af
 List, og tvetydiggjør just derved Hovedets mo-
 ralske Charakter, som, naar den skal være skøn,
 maa udtrykke Sindelagets Aabenhed, Rænkelses-
 hed og Enfoldighed.

7) Ud-

*) Hvorvel Menneskenes Forhold til hinanden næ-
 sten have gjort en vis Grad af List nødvendig,
 saa bliver dog iblandt Menneskene Sindelagets
 Aabenhed og Rænkelseshed i uforandret Agtelse
 og Menneskets List imod Mennesket er utaalelig
 for Følelsen. Selv en uskyldig List er altid i
 i visse Maader modbydelig. Udtrykket af List i
 et Hoved er just derfor ubehageligt; er det
 stærkt og grændser det til det Ondskabsfulde,
 saa orvækker det Mistroe og Frygt; er det ef-
 ter Anseende uskyldigt, saa opfordrer det dog
 Betragteren til en Aarvaagenhed, som han
 heller

7. Udtrykket af en herskende Sands for det Romiske er selv Romisk, og kommer allerede forsaavidt ikke overens med den Sindsstemning, der ved Betragtningen af en skøn Form finder Sted. Derfor ligger i hint Udtryk altid noget Egoistisk, vel endog et vist Overmod imod andre Mennesker, og dette skader Udtrykket af den sædelige Elskværdighed *).

8. Saty-

heller ikke vilde have. Det svageste Udtryk af Lyst er det Træk, vi betegne med Ordet poliss. Seer en Mand i øvrigt nok saa smuk, men tilige poliss ud, saa kunne vi ej føle reen Glæde ved hans Form. Ogsaa heri ere Fruentimmerne af sartere Kølelse end Mændene. De fødre af Manden, som en Pligt, Naturen havde paa- lagt ham, vænfeløst og aabent Sindelag imod det andet Køn, og saa listige de selv ere, kunne de dog aldrig tilgive Manden Lyst.

*) Udtrykket af en herskende Sands for det Romiske har i visse Maader for Betragteren noget Frygteligt. Naar et Menneskes Hoved forkyn- der mig, at han stedse er rede til at see, hoo er mig Borgen for, at dette Menneske ikke leer af alt, at han ikke gjør Løjer med det, som er mig Helligst?

8. Satyriferen kan være et højt ædelt Menneske; men det physiognomiske Udtryk af det satyriske Lune er altid modbydeligt. Er man sig end nok saa bevidst, at være fri for Daarligheder, saa har dog ethvert Væsen noget frygteligt, der synes at gjøre sig det til Forretning, at opsøge Svagheder hos sine Medvæsener. Desuden fører det satyriske Lunes physiognomiske Udtryk altid noget Egoistisk med sig, og falder sammen med Udtrykket af List og Skadesryd. Saare naturligt, at leendesatyriske Lunes Udtryk ikke i den Grad, som bitteresyriske Lunes, hindrer Skjønhedens Virkning. Dette Udtryk tilintetgjør i den Betragtende hint Sindskræfternes lette Epil, som den skjønne Form i sig selv skulde virke; han kan ikke fatte det, uden levende at forestille sig et Menneskes alvorlige Had til Daarlighed, og alle hans Kræfters Retning paa det Djemed at forsøge og tilintetgjøre samme, og med denne Forestilling ere efter dens Natur Ansæpændelse og Alvor forbundne. Dernæst er det bitteresyriske Lunes physiognomiske Udtryk i højeste Grad egoistisk, og gjør alt Udtryk af deltagende

gende

gønde Følelse umuligt; ja det falder sammen med Udtrykket af en afgjort Ondskab, et paa Tiden af sit Udbrud lurende Nag, og lignende menneskefiendste Lidenstaber.

9) Dybsinds physiognomiske Udtryk nedbryder Virkningen af et Mandshoveds endog den skønneste Form. Synet af hint Træk sætter Betragteren uvilkaarlig i en vis Grad af Stemning til Dybsind, bestemmer ham til, om endog ifkun dunkelt, at forestille sig de Mandsoperationer, der høre til dybsindig Tænken *). Er nu og i Dybrigt Ansigtsdannelsens Form ganske saadan, at den kan sætte Betragteren i Sindstilstand af et de forestillende Kræfters lette Spil, saa kan dog dette formedelst hint Træks Virkning ikke indtræde, eller dog ikke uafbrudt vedvare. Men hvad
endnu

*) Man tage kun for sig Portrætter af Philosopher, som udtrykke sandt Dybsind, for at overtønde sig om, at, saasnart man sætter sit Blik derpaa, den hele Sjæl faaer en ny Stemning, der gaaer hen paa Tænkningens Dybhed. Jo mere man dvæler ved dem, destmere determineret vorder denne Stemning.

endnu langt mere afgjør Uførligligheden af Dybsinds physiognomiske Udtryk med Skjønheden, er, at et Udtryk næsten altid falder sammen med en over sine individuelle Planer rugende Egoisme, af en gjemt Lumskhed, af en fuldkommen alle Lidenskaber og Følelser Død, et koldt Landens Herredom over alle andre Lander. Mistro og Frygt ere altsaa saare naturlig de sædvanlige Fornemmelser, Synet af et Dybsindighed udtrykkende Ansigt meddeler de fleste Mennesker; Fornemmelser, der just ere det Modsatte af hine, som skønne Former bevirke.

Det er intet Under, at Fruentimmer besidde en finere, og lettere bevæget Følelse for Harmonien og Disharmonien af physiognomiske Lands Udtryk med Skjønheden i Mændenes Hoveder, end Mændene selv. De ere overhoved af Naturen, mere end vi, i Stand til reent at opfatte Virkningen af det Skønne, og at nære hin blide Stemning til en aandfuld Nølighed, som dermed er forbunden. Manden er sædvanlig enten for kold, eller for syrig, til at lade denne Situation opstaae i sig, eller uafbrudt og reent at fortsætte

sætte den. Dernæst ere Fruentimmerne ogsaa langt mere afhængende af deres blotte Følelse, medens Mændene sædvanlig forekomme Følelsen ved Ideer. Dette har Indflydelse paa Formernes Bedømmelse. Fruentimmerne finde visse physiognomiske Træk ved i øvrigt veldannede Hoveder modbydelige, saasom de hengive sig til blot Indtrykket af samme, og dunkelt eller dog kun klart lade de Forestillinger svæve for sig, som Trækene opvække. Mændene opfatte dem sædvanlig strax med deres Tænkrafts fulde Selvvirksomhed, og undertrykke ved Ræsonnement, den ubehagelige Følelse, de detsforuden skulde opvække. Fruentimmernes Domme ere af disse Aarsager i de fleste Tilfælde sandere og renere end Mændenes.

Det torde for Opdrageren være et ikke uvigtigt Spørgsmaal: om man gjør vel i at danne Pigerens Sands for mandlige Formers Skjønhed til en saadan Renhed og Sæthed, som lider ved ethvert Træk, der ikke harmonerer med Skjønhedens Følelse, om det kanske ikke er gavnligere, at arbejde imod hin Sandses Forfinelse?

Hvad Naturen har lagt i Pigen, udvikler sig af sig selv, og en viis Opdragelse maa befordre Uddannelsen deraf; at undertrykke et væsentligt Anlæg hos den qvindelige Charakter kan i intet Tilfælde være nyttigt. Og hvad for et skjønt Anlæg er ikke hin Stenhed og Særthed hos Følelsen for Ansigtssdannelsernes Skjønhed? Hvor nøje hænger det sammen med Qvindens Bestemmelse og dets Forhold til det andet Kjøn? Hvor inderog beslægtet er det med den moralske Følelse selv? Man frygte ikke, at Pigenes sødelige Godhed lider under samme Uddannelse, at Smagen vinder paa Hjertets Bekostning.

Jo renere og sårtere en qvindelig Sjæl opfatter det Skjønne, desmere luttret vorder ogsaa dens moralske Følelse, naar ikkun ellers ingen Hindringer staae den i Vejen. Man frygte ligesaa lidet for, at Piger af en saadan Smagsdannelse, skal overlade sig til en overdreven Delikatesse i Valget af Ægteskælle. Naar de kun fra deres Fornufts Side vorde ligesaa uddannede, som fra deres Smags Side, naar de faae faste og oplyste Begreber om de Egenstaber, som alene bestem-

bestemme en Mands sande Værd, lad dem da end
hylde en Apollos Skjønhed, det skal dog ikke falde
dem tungt, at søge deres Livs Lykke i Forbindelse
med et ædelt Menneske, der ingen Apollo er.
Den Fordring, at en Pige ikke skulde gysse til-
bage for en Hersites, om han end var en Engel
af Land, vilde være en Umenneskelighed af første
Størrelse.

I en Vens Stamme.

I Zaras Drøner kan man boe.

Og trods Mid og Skjebnens Harm,
Naar man kun føler Sjæleroe

Og ejer raske sunde Arme,
Naar man en liden Hytte har,

Hvori en kjærlig Laura smiler,
Som glad hver Aften os modta'er

Og Hjælen i vort Favntag iler.
Naar man en Ven ved Siden seer,

Som letter os vort Dagværks Møje

Som

Som med os sørger, med os leer
Og læser Sjelen i vort Dje.
Men Held Dig! tre Gang' Held Dig Ven!
Du iler nu til Fædre-Egne;
Og himmelglad Du seer igjen
De Barndoms Minder allevegne:
Den ranke Birk, hvori Du skar
Din Ragnhilds Navn, og kjælent sukkeð':
Den lille Tornehæk, som bar
De Roser Du til hende plukkeð':
Den Fieldegn hvor Du sorgløs sprang,
Og leegte glad med Barndoms Venner,
Hvor Sappho Buchholms Harpe klang;
Den kjære Egn Du vist gjenkjender.
Eilgiv mig! o! jeg mindes selv
Min suundne Fortids Saligheder.
Jeg seer hver Bæk, hver sølvblaa Elv,
Hvor jeg nød Uskylds første Glæder.
Jeg hører tit Naalrostens Sang,
Som toned' Himlen i mit Hjerte,
Da jeg den allerførste Gang
Det aabnede for Elskovs Smerte.
Dog, hvortil Mindet om den Fryd,

Jeg nød i Baarens lyse Dage;
Min Lyre sukker Klagelyd,
Naar jeg mig tænker dem tilbage.
Men Held Dig, Du skal see igjen
De kjære Minder allevegne.
O! Held Dig! tre Gang Held Dig Ven!
Du iler nu til Fædre-Egne.

Seber.

Til Agnes

(ved Strandbredden.)

Her hvor Aftnens Roser blegne
Dybt i sølvgraae Bølgers Favn,
Agnes! her i Herthas Egne
Lyder tit Dit elskte Navn.
O! naar Stormen venlig førte
Bilhelms kjelne Sang til Dig;
Du ved Midnatsstund den hørte
Og i Drømme mindtes mig,

Mind.

Mindtes hine lyse Dage,
Da jeg hvilede i Din Arm,
Ønskte mig maaskee tilbage
Bed Din elskovsyldte Barm,
Glemte dog den Yngling ikke,
Som Du gav Dit Trostabs Ord
Og de kjære Øjeblikke,
Da Du evig Elskov svor.

Her ved Rodans nøgne Strande
Og blandt vilde Bølgers Larm,
Skilt fra Dig ved Hav og Lande,
Tæret Længsel denne Barm.
Aftnens milde Stjerne smiler
Ingen Røe i dette Bryst,
Maanen bleg bag Skyen iler,
Nægter mig den sidste Trøst.

Dog, lad hver en Stjerne svinde!
Lad kun Maanen skjule sig!
O! Dit evig kjære Minde
Straaler Lys og Trøst om mig.
Se! Din hulde Skygge svæver

Trint om mine tunge Sjed,
Og en Sørge-Taare bæver
Af Dit mørke Dje ned.

Agnes! jeg forstaaer Din Taare,
Seer hvad den bebuder mig;
Dog Din Wilhelm vil ej saare
Dig, vær stedse lykkelig!
Glem de dyre Trostabsceder!
Glem mig ej! jeg elste Dig,
Vige! i Guds Evigheder
Lar Du evig elste mig.

Seber.

Efterretninger om Florians Liv og Værker.

Af Boijeslin.

Florian var fød i den forrige Provinds Langue-
doc, i Landhuset Florian, hans Fædres Ejen-
dom. Paa mødrene Siden var han i Slægt
med

med Voltaire. Fra sin Barndom af saae og interesserte han denne Mand. Hans Familie bestemte ham til Militærtjenesten, hvori han ogsaa indtraadte; han blev Dragonercapitain og Ludvigsriddet. Den forrige for faa Aar siden døde Hertug af Penthièvre havde den Lykke mere ved sit Venkab, end ved den Post han i Henseende til Titlen beklædte, at lænke ham til sig.

Men hvad der interesserede ham selv langt mere, var hans literariske Talent. Siden Aaret 1779, det vil sige i hans fire og tyvende Aar, viste han det først i det lille Skuespil, de to Sædler (les Deux Billets), som Italienerne *) gavede og man endnu stedse med Fornøjelse seer. Opmuntret ved dette Stykkes Lykke, og advaret ved Bandskjæbnen af et andet Forsøg, *Harlekin som Konge, Dame og Kneegt* (Arlequin Roi, Dame et Valet), hvilket den femte Nov. samme Aar mislykkede og den sjette s. N. blev kastet i Slden, gjorde han efterhaanden: det gode Vgteskab

*) Les Italiens blev forhen det franske Singskue-theater i Paris kaldet, fordi Italienerne først oprettede det.

flab (le bon Menage), den gode Fader (le bon Père), den gode Moder (la bonne Mère), den gode Søn (le bon Fils) o. s. v.

Han holdt for muligt at forene det Nørende med det Komiske paa Theatret, og troede dertil at behøve Harlekin. Derfor valgte han dette Slags Stykker, og uden at ville efterligne enten Mari-vaux eller Delisle, som have med saa megen Hæld bearbejdet det, indførte han Harlekins Charakter efter sine egne Idær. Man stemmer overens deri, at han sandt Nidler til at gjøre denne Charakter, som han skjenker de bergamiske Stæmthsomheder, interessant og moralsk. Man græd og loe over ham, og Florians Harlekiner paa eengang komisk og agtværdig. Med det Talent at frembringe disse Smaastykker forbandt han og den Behagelighed paa et Selskabs-theater at spille Harlekins Rolle til en Fuldkommenhed, som kaldte den berømte Carlin tilbage i Hukommelsen. Den afdøde Minister D'Argental, Voltaires bestandige Ven, havde et Theater, hvorpaa Florians Spil og hans Stykker ydede Tilflue af reen og fast Smag ligemeget Fornøjelse.

I Næret

I Aaret 1779 havde det franske Academie, for Poesie, gjort et Edict, som befriede alle Livegne til Gjenstand for dets Prisopgave. Prisen blev to Gange holdt tilbage; men i tredje Strid gjorde Florian Stykket: Voltaire og den Livegne fra Jurabjergut (Voltaire et le serf du Mont Jura). Det fik Prisen.

Til denne Tid havde han, mere sysselsat sig med Tjenesten end med Videnskaberne, endnu neppe forsøgt sit poetiske Talent. Men paa sine jævnlige Reiser til Serney, hørte han Voltaire ofte tale om Livegeneskabet med den dybe Uvillie, som alle den gamle franske Lovgivnings Rædster indgøde ham, og besukke tolvtusende Jurabjerguts Indvaaneres Skjæbne, som vare underkastede hin umenneskelige Lov. Gjenstandens Bigtighed og Voltaires Navn begejstrede ham. Hans Arbejde, hvis Tilsnit var lykkeligt, og dramatisk, bevidnede, om just ikke stort Talent til Versification, dog nogen Duelighed i Compositionen, Forstand, Følelse, en fornuftig og reen Diction; en Fortjeneste, hans Dommere saa meget des højere anse, som den med hver Dag blev sjældnere.

Nogle

Nogle Aar derpaa fik han endnu engang Prisen for Poesie ved samme Akademie. Han havde taget sin Gjenstand af Biblen; det var den interessante Ekloge om Boag og Ruth.

I Aaret 1785 indsendte han som Medstrider om Veltalenheds Prisen en Lovtale over tolvte Ludvig. Men hans Bærk fik kun en ærefuld Omtale. Efterlignelse af den veltalende Forsat. af den høje Lovtale over Marcus Aurelius havde han opfundet en dramatisk Plan, paa hvis Virkning han syntes saare meget at regne. Han lod denne Konges Mildhed rose af Trismouille, der havde erfaret den, hans Lovgtoning af Seglbevareren Poncher, hans Mod af Bayard. Men Florian var ikke saa lykkelig, som hans Mynster Thomas. Academiet bifaldt ikke den Form, han havde valgt. Og om Ideen til denne Plan end var sindrig, var Udførelsen dog virkelig saare eenstonig. Prisen blev ved en følgende Kamp tilkjænt Borgeren Loels godt tænkte og godt skrevne Bærk.

Florian havde en afgjort Forkjærlighed for Hyrdedigtet. Med Nætte fandt han, at det i enkelte

enkelt Ekloger kunde modtage en ringe Grad af Interesse. En Samling af Ekloger syntes ham at ligne en Følge af første Skuespilscener. Han fandt Hyrdespillet, Tassos efter Amintas, langt at foretrække, uagtet dets næsten uundgaaelige Kulde; men Romaner syntes ham det sikreste Middel til at gjøre Hyrdedigtet i Sandhed interessant. Han udgav sin Galathea i fire Bøger. De fire første ere en forfjønnet Efterligning af Cervantes's Galathea. Den fjerde Bog er ganske af Florians Opfindelse; man veed, at Spanieren ikke havde fuldendt sit Værk.

Noget Tid derpaa udgav han sin Stella i sex Bøger. Begge disse Romaner og især den første fandt et Bifald, der endnu stedse vedligeholder sig. Hvad i begge disse Værker synes at betegne Digterens Talent, er den vedligeholdte Overeensstemmelse mellem de med Finhed udtrykte Natursfølelser og de sundrige, med adel Simpelt
hed

*) Dens attende Romantier ere af Reichardt i den værende og gammeltrankte Romantietoen ved Benyttelse af alle gammeltrankte Sangformer satte i Musik.

hed fremlagte Tanker; ogsaa den Kunst med Gratie at afløre unge Hjerter's lønligste Fornemmelser, og den Gave tro at male de valgte Træk af landlig Natur, og derhos at undgaae det Ufordelagtige ved Prosaen i slige Malerier ligesaavel som Farvernes Uddeling og den svækkende Overvældelse. Med disse Egenskaber, som ere ham ganske ejendommelige, forbandt han endnu den raske, tydelige og omhyggelige Fortællings Fortjeneste, og en reen og velklingende Skrivemaades sirlige Former.

Han vovede og at paatage sig et Værk, hvis alvorlige Charakter fordrede en højere Digtergave. Han gjorde en politisk Roman, sin *Luma Pompilius*. Dette agtelseværdige Værk bliver dog maaskee for hans Talent af en alt for høj Art. De sex første Bøger frembyde Situationer og Træk fulde af Interesse og Betydning; men de sex sidste ere af langt ringere Værd; og overhoved har det Heles Ordning ikke Storhed nok. De Følelser, dette Slags Værk har tilfælles med Heltedigtet, ere svage og hverdags. Charakterernes Forbindelse frembringer liden Interesse og

Virke

Virkning. Fortællingen er stundom saa pakket, at den seer næsten ud som et Indholdsregister. De politiske Blik ere indskrænkede; men man erkjænder deri den Kunst at nytte Lokalsarver. I Romulus's Charakter er Sandhed, og det er en sindrig Opfindelse, i Nymphen Egerias Sted at sætte den gamle Zoroaster og hans Datter Anais.

Florian, der alt nød en glimrende og saa fortjent Berømmelse, blev, skjønt endnu saare ung, den 14 Maj 1788 optagen i det franske Akademie. Han traadte i Cardinal de Luy-nes's Sted og blev indført af Borgeren Sedaine.

Han vilde gjøre sig værdigere til denne Udmærkelse, hvorpaa man dengang satte megen Pris, og udgav nye Bærker.

Hans Smag for Cervantes og den spanske Literatur førte ham paa at skrive Noveller; en Digteart, som i Spanien saare hyppig bearbejdes. Han udgav to Samlinger. Balget og Mangfoldigheden af Gjenstandene, den Forfatterens egne, ovenfor angivne Tone gjør dem til en saare interessant Lecture.

Numa Pompilius havde ikke gjort den Virkning, Forf. ventede deraf. Han troede, naar han valgte en Gjenstand, der faldt imellem den politiske Roman og Hyrderomanen, saa skulde han behandle den med meere Hæid. Gonzalvo af Cordova, eller det gjenerobrede Granada (Gonzalvo de Cordoue ou Grenade reconquise) i ti Bøger havde imidlertid ikke den glimrende og varende Lykke, Galathea og Stella havde havt. Imidlertid gjør dette Bærk hans Talenter megen Ære; foran gaar en historisk Afhandling om de spanske Mører, der er forfærdiget med Methode, fuld af interessante Undersøgelser og i en Stil, som tilkommer Historien.

Florian har og udgivet et Bind Fabler. Disse og hans Galathea ere de Bærker som gjøre hans Forstand og Talent mest Ære. De overgaae langt alle de Fabler, man efter Lafontaine har vovet at udgive. Galathea, Stella selv og dette Bind Fabler betrygge vor Florian vist et varigt Minde; og naar man tænker paa hans øvrige Arbejders Fortjenester, og paa den Alder, hvori Døden røvede Videnskaberne ham, saa

man man bejamre det alt for tidlige Tab af en Mand, der alt havde gjort saa meget for sin Ære og vor Fornøjelse; men just derfor var bestemt til større Roes og saa stærkt lovede Kunsternes Venner nye Nydelsler.

Han havde næsten fuldendt et af Hebræernes Historie uddraget Digt, Eliezer kaldet, og man forsikrer, at det var hans bedste Værk. Forfatteren af det rørende Sørgespil Abufar, den agtværdige Ducis, en værdig Ven af Florian, havde bestemt at tilegne ham sin arabiske Familie (la Famille arabe), et rørende Skuespil. Følgende Sted af hans endnu utrykte Tilskrift, vil give den rigtigste Idee om Florians moralske Charakter, og den Lov, Geniet og Venkabet give ham, vil have baade høj Interesse og megen Vægt.

”O hvor meget har din Eliezar, dit nye endnu ubekjændte Digt, men dit Mesterstykke, dit elskeligste Værk, skrevet udaf Gratiernes og Fenelons Mund, hvor har det denne Sommer rundt om mig fyldt det ensomme Krat, de høje Poppler, hvoriblandt du lod mig høre det, med
For

Fortryllelse! O hvor hædrer det Din Sjæl, hvor
forhøjer det Din Nøes! Din Nøes? Al jeg seer
Sorgens Cypresser dække Din Aske! Dog nej!
Du er ikke ganske bortgangen. Dine Bærker ere
i Hænderne paa alle Mennesker af Smag; omme,
dydige Mødre vil altid læse Dig; deres unge Døt-
tre vil fryde sig ved Dig. Ja, Dit Navn skal
leve, det skal vorde udsædeligt; det skal leve; og
hvad der gaaer for Alt, det skal blive elsket.
O Florian! maatte Du bortrives fra os inden
Dit fyrgetivende Aar! — Hvil rolig, min
Ven, hvil rolig Seneløns elskværdige Fosterson,
Ufsøds, Mod, Kjærligheds og Dyds fortryl-
lende Maler! Ved Synet af den stille Cypresser,
som er bestemt Din Aske, nærmer sig den opblom-
strende Skjønne, med Hjertet endnu bevæget af
Tanken om Dit Tab, og af Dine Bærkers søde
Indtryk; med beskedent vaklende Skridt nærmer
hun sig, med stum Smerte, med en Taare maan-
ske, med et Djekast paa sin bedrøvede Moder
siger hun endelig: See der er Florians Cy-
pres! Al hvorfor, min Ven, kan jeg ikke grave
Dine sidste Ord, som i Forudsølelsen af Din

nære Død nogle Gange undslap Dig, paa Din
Gravsteen: Naar man ikke mere har længe
at leve, maa man ile med at gjøre det
Gode!”

Ved en 25 Mars Bryllupsdag.

For Eders Hjerte Dagen rinder,
o ædle Par, højtidelig;
den er saa riig paa skjønne Minder,
den er paa sande Glæder riig.

Filfreds og froe I see tilbage
i Eden, I hinanden svær;
Alt svandt meer end nitusend Dage,
dog angred' I ej givne Ord!

Hver Eders deelte Lyst og Smerte,
hver fælles dunket, søet Dyd,
Qvartseklets Samgang Eder lærte,
at Trofasthed ej blot er Lyd.

Algodhed, som og her i Livet
gav stundom Værdighed sin Løn,
blant megen Fryd har Eder givet
den herligste: en elsket Søn.

Fra ham og fra Enhver, som kjænder
alt Eders sande fieldne Værd,
i høje rene Luer brænder
det Ønske, vi frembære her:

End længe Blædernes Gudinde
indflette sine Blades Pryd
i Krandsen omkring Eders Linde,
hvis eviggrønne Løv er Dyd!

Rousseaus Mand manet.

Fortalt af Eckartshausen. 1777

Et Sted i Tyskland levede en Mand, som efter
Nygte udgaves for en stor Herremester. De for-
underlige Ting, jeg om ham havde erfaret, pir-
rede min Nysgjerrighed til at gjøre ham et Bes-
øg. Vi talede længe om adskillige Gjenstande,

og jeg fandt i ham en oplyst Kjænder af Naturens Kræfter og Virkninger. Han bød mig og en Ven, som fulgte mig, til Aftensmaaltid. Det var om Sommeren. Henimod Kl. 10 om Aftenen førte han os til et lidet Havehuus uden for Staden, hvor alt var rede til Aftensmaaltid. I et net lidet Værelse var et Bord dækket for fire Personer. Under Forevending af en Forretning, han maatte besørge, lod Herren i Huset os en Stund alene. Endelig kom han igjen og befalede sin Tjener at gaae bort. Lad os, sagde han, være alene, for i Frihed at kunne tale om Naturens Under. Måden blev baaren ind, og Bærten fik Slaae for Døren. Vi satte os, men en Plads blev ledig. Jeg spurgte Bærten, om han havde budet nogen meer, som ej havde kunnet komme? Ja svarede han, men vi gjøre ingen Complimenter: han kommer nok, om han har Lejlighed. Vi havde talet om adskillige Ting, da med Eet Herren i Huset faldt i dybe Tanker, uden at sige et Ord. Lysene begyndte at brænde dunkelt og syntes næsten at slukkes. Paa een Gang udbredede sig en ubekjænt Lugt i Værelset,

og vi følede en besynderlig Rystelse. Barten sprang hastig op fra sin Stol; det er min Ven, raabte han, og i samme Øjeblik saae vi en aldrende Mand staaende i Bærelset med bleg Ansigtssfarve og sortklædt. Han satte sig med et Bux til Bordet, og indlod sig i Samtale med os. Dette Syn gjorde mig opmærksom; thi jeg vidste ej, hvor Manden var kommen ind i Bærelset, eftersom Dørene vare lukkede i Laas; hans Udseende forekom mig desuden noget besynderligt. Han hverken spiste eller drak, men taledede med megen Anstændighed og Bærdighed; adskillige Materier førte uformærkt Taler paa Rousseau. Den Mand, sagde jeg, havde jeg ønsket at have fjændt, og jeg veed ej, hvad jeg ikke vilde have givet, om jeg kun i nogle Øjeblik havde faaet ham at see og tale med. I det samme stod den Ubekjænte op og tog mig i Haanden. En iskold Gysning gjennemfoer mit hele Legeme, da han sagde: Jeg er Rousseau; Lysene gif ud, et dygt Bulder hørtes over hele Kammeret: Lysene tændtes igjen, og den Ukjænte saaes ej mere.

Ma mine Herrer, har jeg ikke skaffet Dem et skjønt Bekjendtskab? sagde Berten. Ja tilvissse, svarede vi, uden for os selv, af Forundring. Var jeg nu Charlatan, sagde han, saa vilde jeg udgive mig for at kunne fremkalde Manden; men jeg er en Elsker af Physiken, og vil strax oprigtig forklare Dem hele Sagen.

Han viiste derpaa hele Indretningen af sit Kammer; en Faldluge, igjennem hvilken Rousseau var traadt ind i Bærelset; en skjult Elektrisermaskine, som havde gjort den Rystning, vi ved Mandens Aabenbarelse fornam; Maaden, hvorpaa Lysene gik ud og atter tændtes; og endelig gjorde han os bekjendte med sin Ven, som saa vel havde spillet Rousseaus Rolle, og var en saare behagelig Mand. Vi talede langt ud paa Matten om de sælsomme Ting i Verden, hvortil det, som nys var skeet, gav Aaledning. Vor Bert fortalte os mange Synderligheder, han selv havde erfaret, og viiste ved endeel Exempler, hvor tungt det er, uden Kundskab om Mennesket og Naturen, at vogte sig for de Snarer, som af Bedrageriet lægges for Ukyndighed og Lettroenhed.

Det forherede Slot.

I en stor Skov i Tyssland hæver sig en Klippe, paa hvis Spidse et gammelt Slot ligger. Der boede en Greve med sin Familie, skjønt rundt-om Rygtet gik om det Spøgeri, som der-grasses rede. En Tiggerinde kom der en Aften og blev vel modtagen. Man talede om Aander og Spø-gesser. I mit Slot, sagde Greven, kan jeg vise Dem noget sær mærkværdigt did henhørende. I en stor Sal i øverste Stokværk hænger et Por-træt, som siges at være af En iblandt mine For-fædre. Stundom forandrer det Sted, nedsæn-ker sig fra Bæggen, forlader Lærredet og Ram-men, for at spadserere om i Slottet; men efter en Stund kommer det tilbage og indtager sin for-rige Plads.

Munken blev der til følgende Aften, da Greven førte ham ind i hin Sal. Bønkloffen ringede: Greven satte sin dunkelt brændende Lampe langt bort i en Krog. Efter nogle Mi-nuter saaes Skilderiet nedsænke sig og Figuren fremstride langs med Bæggen og ved Døren for-

svinde

svinde. Munken fandt til sin store Forundring ingen Figur mere paa Lærredet. Noget efter kom Spøgelseset tilbage samme Vej, og indtog sit Sted i Skilderiet, som atter befandt sig paa sit Sted paa Bæggen.

Greven meddelte nu følgende Oplysning om Underværket.

I Salen midt for Maleriet var en liden Nisning, hvori man udi et ved Siden liggende Værelse havde anbragt en Laterna magica. Lærredet var overstrøget med en brunagtig Grund, hvorpaa fra Laternen faldt det Billede, som synes malet derpaa. For at gjøre Illusionen fuldkommen, fordres, at det paa Glasset i Laternen malede Billede er vel overstrøget med Olie, og at alene Figuren vorder transparent. Naar Kunststykket skal iværksættes, bevæger man Figuren i Laternen udaf Rammen og flytter den langs Bæggen imod Døren. Bæggen maa være hvid og fri fra Snuvgeraad.
